

REMÉNYIK LÁSZLÓ
Életiskola

REMÉNYIK LÁSZLÓ

Életiskola

Helma Kiadó, 2024

© Reményik László, 2024
www.remlac.hu - remlacvox@gmail.com

ISBN 978-963-639-660-2

Kiadta a Helma Kiadó
www.helma.hu - info@helma.hu
+36(30)499-34-77
Felelős kiadó: Dvariecki Bálint

Műszaki szerkesztő és borítóterv:
Pereszlényi Helga

A nyomtatást készítette az Europrinting Kft.
Felelős vezető: Endzsel Ernő
www.europrinting.hu

(-) BECSENGETÉS - a napló felcsapása...

Az Életiskolába 1959-ben íratlak be anyakönyvileg. A hatvanötödik évfolyamot járom. Egyes helyzetekben derekasan megálltam a helyem, de jellemzően a nagy átlagot hoztam, néha botladoztam. Ha egy úszásra képtelen ember belekerül a mélyvízbe, teljesen mindegy, hogy tud-e úszni, vagy nem: valahogyan partot kell érnie. Az Életiskolában a vízbefulladás nem alternatíva.

Mit tudtál kezdeni az élettel? – ez a vizsgakérdés.

Az önálló életképtörténetek vegyesen követik egymást, összességükben egészet alkotnak.

Nem látó éveim felidézése során magamat látó képességgel ruháztam fel, mert továbbra sem a megváltozott állapotom alapján gondolok magamra. Az emlékek címsorában szereplő évszámok néha jelzésértékűek.

A kétszeri látásvesztés időpontjai: 1984 és 1990.

Hangalapú kulturális weblapom: remlac.hu

* * *

1. A KŐ TÖRTÉNETE – töredékes (1968)

A mi grundunk több foci pályára méretű gazon síkságként terült el az Árpád híd tövében. Indiántól a katonáig mindenféle hős gyűjtőhelye – éles szemű történészek édenkertje lehetett volna. Egyik nap pallók, téglarakások és tucatnyi Csepel teherautó jelent meg, az időutazásra mindig készen álló terület szélében. Három dán típusú lakóházat fognak ide építeni – tudtuk meg. A kreatív múltidéztetést felváltotta, a jelen fejleményeinek előttünk még rejtélyes titka. Három gigászi méretű gödör készült alapnak, de minket a főútvonalától legtávolabbi érdekelt.

Pénteken sulis után siettem megnézni, az építkezés folyamatának legújabb eredményét. Az iparvágány melletti gödör szélében többen is ácsorogtak, odasiettem. Erőtől duzzadó behemót nagy kő terpeszkedett benne, melyet tolólapátjával megállás nélkül püfölt a munkagép. A lánctalpas kéményéből füstpamacskok gomolyogtak az ég felé. Hiába a sok gyepálás, a kőkorszaki szaki kemény kobakja rendületlenül állta az ütleget: a televízióban ekkoriban láthattam Muhammad Ali és Joe Frazier világra szóló bokszmeccseit. Besötétedett. A munkagép homlokát törölgetve, megszegyenülve felcammogott a gödörből, és álomra hajtotta a fejét. Naná, hogy szombat délelőtt is odaigyekeztem. Kis túlzással élve, a fél lakótelep családotól az üreg szélében zibongott. Bár senkivel nem egyeztettem, de mindenki a vágány üledéknek drukkolhatott. Tovább folyt a csíhi-puhi. Egy-két kisebb darab levált róla. Ennek ellenére derekasan állta a sarat. A bennem duzzadó cérnavékony erőt barátomba plántáltam. Lelkünk kezdett összeforrni. Késő délután kissé leizzadva, de büszkén mentem vacsorázni. Jött a vasárnap, meg az eddigi földgépnel egy jóval izmosabb kolléga. Megtörtént a sportszerűtlenség csúcsa. Ketten mentek egy ellenébe. Mindkét erógép kéménye vastagon okádta a koromfekete

füstöt. Nemcsak a földtörténeti korokat megélt kő repedett és váltak le egyre nagyobb darabok róla, de a lelkem is egyre több sebből vérzett. Nem akartam ott lenni a szégyenteljes ravatalon, magamba szívtam az ősköveget teljes valójának gigászi erejét, hátraarcot tettem, és hazakullogtam.

2. HAMVÁBÓL KELT ÉLETAJÁNDÉK - ötvenöt év (2023)

A nyolcadikon lakó kisfiúhoz egyszer mentem fel játszani. Rakosgattuk az építőkockákat – mindketten építettük a távoli jövőt. A szobába halkan befordult az édesanya, és kedvesen megkért, hogy menjek haza, mert nemsokára megérkezik a férje, aki a lakásban magukon kívül mást nem kíván látni. Elköszöntem a háziaktól, és csendesen betettem az ajtót magam után. A továbbiakban az utcán vagy a lépcsőházban véletlenszerűen találkoztunk össze az asszonnyal. A kölcsönös köszönésen túl néhány panelmondat is elhangozhatott ilyenkor.

Ötven évvel később világszerte hódító útjára indult a Covid19. Feleségemmel megbeszéltük, hogy a liftajtóra hirdetményt ragasztunk, és a házban lakó idősök számára felajánljuk segítségünket a bevásárlásra. Csupán a nyolcadikon lakó asszony jelentkezett. A kapcsolatfelvételre a lift előtt került sor. Sok mindenről beszélgettünk hosszasan. Váratlanul szóba hozta, hogy az ő édesapja 1929-ben – Kazinczy Ferenc unokájától, Kazinczy Gábortól és annak feleségétől – elsőként kapta meg a Kazinczy-díjat mint költő. Valószínűleg egyben utolsónak is – nyomatékosította. Gratuláltam hozzá, de folytatta: édesapám hamarosan eltávolodott a családtól, így élete az ő számára töredékes. Több verse is csak az emlékezetében maradt meg, néhány meg, megkoppott papírlapon. Hazánkban senki nem ismeri a nevét.

- Gyűjtsünk össze minden elérhető anyagot édesapád munkásságáról. Szétnézek a neten, és van egy színházi témá-

ban járatos ismerősöm is. Biztosan maradtak emlékeid róla – ezeket is megbeszéljük. Ha összeáll az anyag, könyvet írok belőle. Rendben van?

Felragyogott a nyolcvanéves asszony szeme, lelkesedésében majdnem a nyakamba ugrott.

Teljesen feldobott a téma. Az első hét kötetem nyolc év alatt jelent meg – ezalatt mindent kiírtam magamból –, utána érdeklődésem a hangok felé fordult. Nem volt könyvötletem, így hát ez az ölembe hullott.

Napi kapcsolatba kerültünk. Mindkettőnkéről lerítt a lelkesedés. Ekkor még csak halványan sejtettem, hogy mibe nyúltam bele.

Idővel az asszony elhunyt fiútestvérének lánya is bekapcsolódott a nagypapa emlékének dokumentálásába. A lakásán évtizedek óta megbújt egy porosodó papírdoboz, melynek csak sejtette tartalmát: szerencsére azt találta benne, amire gondolt. A személyes visszaemlékezésen és a fellelt verseken túl már egy teljes színdarab, valamint próza is gazdagította a rendelkezésemre álló dokumentációt. A gyarapodó ismeretanyag miatt – ami még így is csak töredékes – háromszor kezdtem bele a könyv megírásába.

Nem is gondoltam volna, hogy mindezt igazi életajándékként fogom megélni. Nem a könyvírás miatt – ugyanis idővel az másodhegedűssé vált. Az asszony lelkében az apa hiánya mélyen fájó, begyógyíthatatlan sebet ütött. De mivel egész életén át szüksége lett volna a szeretett édesapára, ezért magában, magának szellemalakban újratemtette, és egyfolytában lelkes rajongója maradt – mint ahogyan gyermekként. Bár idős korában rátalált a romokban heverő édesapára, és gondoskodott a továbbiakról, lelke ezek után sem tudott megnyugodni. Az ő hőn szeretett édesapja a szellem embere volt – melyet harmincéves korában méltón elismertek – mégis a teljes ismeretlenség homá-

lyába vezett alakja. Emiatt folyamatosan vérezhetett a szíve – az édesapa fennmaradt verseit kívülről fújta. A nagy családban rajta kívül senkit nem érdekelt a sajtó lelke. A kora és az egészségi állapota egyre csak koptatta testi erejét – de apja iránti nagyrabecsülése parázson tartotta költő alakjának felvirágoztatásában.

Egy év alatt készült el a kézirat. Kérésemnek megfelelően a család mindkét tagja aprólékosan átnézte a sorokat, és közösen jóváhagyták. Úgy éreztem, elkészült az összegző mű, a továbbiak már nem annyira érdekesek számukra, pedig tudtam: az asszony egészsége korántsem makulátlan, az unoka pedig a teljesen lerobbant édesanyja ápolásával van elfoglalva. Az alaposan megváltozott gazdasági és könyvpiaci helyzet miatt teljesen kilátástalannak tűnt a kötet megjelentetése. Lényegében letettem róla. Két év elteltével mégis ráterelődt a gondolatom. Felhívtam egyik ismerősömet, akinek szintén több kötete megjelent már. Ő javasolta azt a kiadót, melynek vezetője a hangalapú kulturális honlapom tárhelyét évek óta jutányos áron biztosítja számomra, további céges támogatással megfejelve. Az üzlet megkötetett.

Karácsony előtt becsengetett hozzám a postás – hozta a példányokat. Igazi örömet éreztem, mondhatnám, elkapott a boldogságérzet. Felhívtam az asszonyt, aki szerencsére otthon tartózkodott, és már indultam is a két kötetet magában rejtő díszes tasakkal. Már az ajtóban átadtam a csomagot, de ő a lakásba beljebb tessékelésemmel volt elfoglalva. A nappaliban egymással szemben ültünk – ölében tarthatta az ajándékot.

- Tudod, Lacikám – kezdte –, annyit gondoltam rád, hogy mennyi energiát és munkát tettél bele a kézirat elkészítésébe, mi meg eltűntünk, de ismerheted az okokat. Nem is tudom, hogyan köszönjem meg a lelkesedésedet, az irán-

tunk való jóindulatodat. Nekem fontos az édesapám, de fogy az erőm. Van, hogy napokig ki sem teszem a lábamat az utcára – és váratlanul elhallgatott.

– Szoktál még írni? – kérdezte kis idő után.

– Néha előfordul – feleltem sajátos mosolyom kíséretében.

Hallottam, amint az ölében lévő tasakba belenyúl az asszony és onnan kiveszi a *Magyar Don Quijote* című kötetet – ez a pillanat mindent megért számomra. Hosszú ideig tartó csend állt be – ekkor én az asszony pillanatnyi élethelyzetébe való beleérzés voltam. A belőle feltörő örömkönnyek töltötték be a lelkemet.

3. TÁVIRÁNYÍTÁS – szürkeállomány (1997)

A sikeres csepeli vakvezető átadóvizsga után hazatértünk a német juhással. Pontosabban, én hazatértem, ő meg jött velem az új otthonába. Az első hónap mindkettőnk számára telis-tele volt újdonsággal. Eltelhetett egy kerek esztendő is, mire a másikat kiismerve, megértve és elfogadva, egymásra találtunk.

Dolga intézése közben öt méter hosszú futópórázzal gazdálkodhatott Kicsi. Én a járda bal szélén haladtam, ő a fűvön kóricált. Megfeszült a zsinór, a pergő csilingelését a továbbiakban nem hallhattam. Az előállt helyzetről készségesen felvilágosított egy járókelő, de addigra már kiokoskodtam a szituációt: a hosszúpóráz zsinórjával felcsavarta magát egy fára a kutya. A figyelmes férfi felajánlotta a további segítségét, de azt udvariasan megköszönve nem kértem. Tudtam a dolgom.

– Fordulj, balra!

Ha nem is az első vezényszóra, de némi lamentálás után megtette. A zsinór lecsavarodott a fáról. Örömmel futott hozzám. Éreztem rajta, hogy a malőr miatti feszültség szép lassan elillan belőle.

A következő helyszín a Börzsöny-hegység tisztása. Labdát dobáltam a szukának. Boldogan rohant utána, elégedetten kapta a szájába. Szép vagy nem szép, de a gömbölyű zsákmányt gyakran nem akarta visszaadni. Elvárta volna, hogy előbb kergessem meg, úgy szerezzem vissza. Na, még csak az kellene!

A következő dobás után eltűnt a labda a sűrű zöld bokor mélyében. Erről a mellettem álló férfi világosított fel. Gyakorlatias ember lévén már mondta is, hogy a vakvezetőhöz képest milyen irányba keresendő a laszti. Irányszavakkal a bokorhoz navigáltam, majd vele szembe helyzetbe állítottam Kicsit. A fő nehézség ekkor következett be. Rá kellett vennem egy olyan cselekedetre, melynek értelme erősen kérdőjeles lehetett neki. Mivel megbízott bennem, kiadtam a számára furcsa parancsot:

- Előre!

Jól érződött rajta az izgatott hezitálás, miközben többször is megfordult és rám nézett. Én viszont egyfolytában azt szajkóztam a tőlem harminc méterre lévő Kicsinek, hogy:

- Előre!

Nagy sokára elszánta magát. Kétharmad részig eltűnt a bokorban, de utána szájában labdával került elő. Az íjból kilőtt nyíl sebességével rohant vissza hozzám. Aki őt akkor látta önfeledten örülni, soha nem feledi.

4. VÁGYÁLMOK - bejött (1967)

Az embert idővel megtanítja az élet, hogy nincs lehetetlen. Kora nyári délután. A lakóház hátsó frontja napfényben fűrdőzött. A beköltözés utáni években a lakók lejártak a hátsó kapuhoz, ahol a férfiak lábteniszeztek, az asszonyok beszélgettek, miközben fél szemmel ránk sandítottak, játszó gyerekekre. Alakult, formálódott a lakóközösség.

Idill a javából.

Az első emeleti lakás ablakából ketten is kinéztek. Jól ismertem őket, mert mi is az elsők laktunk, csak a Váci út felőli oldalon. A pillanat hatása alá kerültem. Váratlan gondolat futott át a fejemben: milyen jó lenne egy olyan sokablakos lakásban lakni, vagy éppen abban, ahonnét Marika néni és az anyukája integet. Kicsit elmélázhattam rajta, majd mentem játszani.

Középiskolás koromban más idea jelentkezett: milyen jó lenne, ha felnőttként nem kellene dolgoznom, és annyi pénzem lenne, amiből kényelmesen megélhetnék. Egész életemben kedvemre tehetnék. Ez a gondolat is hamar kiillant a fejemből. Még egy lottó főnyeremény is kevés lett volna a megvalósításhoz: annak esélye pedig lényegében egyenlő a nullával. Érettségi után munkába álltam, idővel a tanácstól átmeneti szobakonyhás lakást kaptam, öt évvel későbbre pedig öröklakást ígértek: elégedett lehettem sorsom ilyenén alakulásával.

* * *

Ám nagy zslugás az élet, újraosztotta a lapokat. Másodszorra is, immár véglegesen elvesztettem a látásomat. Ez alatt a sokablakos lakásból az első lakók kihaltak, árulta az örökös. Ez kapóra jött. Ugyanis a zuglói öröklakásból szüleim lakásának közelébe szándékoztam költözni: sikerült. A látásvesztés magában hordozta a végleges leszázalékolást: rokkantnyugdíjas lettem. Mivel a munkavállalás kérdése nem vetődött fel bennem, mert az önmagam rehabilitációján alapuló felismerés rávilágított a kötelező tevékeny életmód követésére – ezzel mind a mai napig nincs is gondom –, ezért a nap huszonnégy órájával szabadon rendelkezhettem. Azóta az újraosztott lapokkal kell játszani.

5. NEM HAGYTAM MAGAM LERÁZNI - szeretek gondolkodni (2008)

Újdonsült szemüveges barátomat megkértem, hogy egy konkrét helyre menjünk el túrázni. Miért igen, miért nem, de ő erre a következőt felelte:

– Én már voltam ott, mondjál egy olyan helyet, ahol nem jártam! – lehet, hogy ezzel a faramuci válasszal akart lerázni.

Nem adom olcsón a bőrömet. Komolyan elgondolkodtam: vajon honnan tudhatnám, hogy hol nem járt még? Aki gondolkodik, előbb-utóbb jut valamire. Kezdett egyre jobban izgatni a megoldás.

Elsőre az általános iskolai földrajztérkép Magyarországot bemutató oldala jelent meg lelki szemem előtt. Hosszasan elkalandozott a fantáziám: nem jártam Záhonyban, de Szentgotthárdon sem. Milyen jó lenne ezt az irdatlan távolságot megtenni. Később bevillant, nem voltam Hegyeshalomban sem. A távolságadatokat képes voltam nagyjából megsaccolni. A lendületet kapott észkerék tovább pörgött. Amennyiben Hegyeshalomból továbbsétálnánk Battonyára, onnan nincs is olyan messze a kiindulópontnak kigondolt Záhony. Egy nekirugaszkodással bejárhatnánk az egész országot. A csáberő bűvöletébe kerültem. A részletek kidolgozásába fogtam. Végül a következő letisztult feltételrendszer fogalmazódott meg bennem: Záhonyból indulunk, az orunk után irányba haladunk, ami azt jelenti, ahol befejeződött az előző túra, onnan folytatódik a következő. Az országjárás során csak egyszer kereshetjük utunkat. Valamilyik Duna hídon lesz a metszéspont. Erre a Pentelei híd adódott.

A szemüveges haver sűrűn pislogott az ötlet hallatán. Nemet nem mondhatott, mert lényegében korlátlan szabadságban vált tervezhetővé az egész ország területére kiterjeszhető természetjárás. Hamarosan a részleteket egyeztet-

tük. Havonta egy alkalommal kelünk útra. Két- vagy háromnapos távokra készülünk. Kitűztük az indulás dátumát: 2008. május 31.

Záhonytól Hortobágy településig kettesben róttuk a távot. Utána mások is csatlakozhattak hozzánk. A Dunát a Pentelei hídon kereszteztük. Az előre eltervezett túrák mindegyike a kitűzött időpontban megvalósult. Öt év múlva, 2013. április 30-án érkeztünk vissza Záhonyba.

Az ötvenöt túra alkalmával több mint háromszáz településen jártunk, megtettünk 3179 kilométert. Az összes megyét érintve bejártuk az egész országot. A „Magyarországi 8-as”-ról teljes körű dokumentáció készült: ötvenöt hangfelvétel, ugyanennyi rövid írásos emlékeztető, tízezernél több fénykép és egy digitális térkép.

Szemüveges barátomnak megadatott az a példa nélküli kiváltság, hogy a folyamatos előrehaladás következtében egyvégtében láthatta az országot. Kicsit sajnálom, hogy bár én is megtettem a távot, ez az életre szóló élmény nekem nem adódhatott meg: ennél nagyobb bajom ne legyen.

6. HÚSZ FORINT – duplán megérte (1976)

Középiskola. Farsang ideje lehetett, mert a lányok közül többen is együtt, maskarában terveztek az osztálybulira érkezni. Gondoltam egyet, rádobok még egy lapáttal, nőnek öltözve egyedül fogok beállítani. Közhírré tettem, mire az egyik lány erős hitetlenkedéssel kételkedett benne. Mivel nemének nagyobb darabja volt, kölcsönkértem tőle egy szoknyát és egy harisnyát, melyet másnap behozott. Még mindig nem hitt nekem, ezért kénytelen voltam komolyságot bizonyítani:

– Fogadjunk húsz forintba, hogy nőnek öltözve és egyedül fogok érkezni!

Ekkortájt pontosan ennyi volt a heti zsebpénzem, nem lehetett kukoricázni. Egyébként is, komolyan gondoltam a dolgot.

Szombat délután a tervet előadtam a szüleimnek. Nagyon nézett anyukám, de a kért kellékeket szó nélkül kezdte előszedni a szekrényből: fejkendő, melltartó, szivacsok meg miegymás. Elkezdődött a fiúból lánnyá átváltozás kendőzetlen folyamata. A vége felé csak megszólalt anyukám:

- Te tényleg így akarsz a suliba bemenni?

Elkészült a félhosszú hajú Laci cicababa. Percenként kinéztem az ablakon, vajon mikorra várható a 84-es busz. Sokan várakoztak a megállóban, gyorsan indultam. Amikor kiléptem a kapun, az orrom előtt húzott el a járat. Kezdtem magamat kényelmetlenül érezni: fejemen kendő, rajtam kabát, de alóla kilógott a szoknya alja, abból meg a harisnyába bújtatott szőrös lábam, amely férficipőben végződött. Negyed óra! – ájuldoztam. A busz megállóban parkoltam le, de hamar megvilágosodtam: jöhetnek ismerős arcok, akik kapásból hülyének fognak vélni. Gyorsan behúzódtam a kapualj védelmébe. Érkezett egy ismerős fiú, kimeresztett szemmel hosszasan rám bámult, de szerencsére szó nélkül továbbment.

Mentőövként érkezett a busz. Felszálltam a hátuljába, de ott csak a közepén lévő függőleges kapaszkodórúdnál volt szabad hely. A velem szemben álló fickónak majdnem kiesett a szeme. A következő megállóban a hátsó ablaknál lévő egyik hely felszabadult, már ugrottam is oda. A helyzet mindössze annyit változott, hogy immár nem az utastársakat riogattam kétes látványommal, hanem a busz mögött autójukkal közlekedő sofőröket. Valamennyire mégiscsak konszolidálódott kényelmetlen helyzetem. A Május 1 mozinál örömmel ugrottam le a csuklósról. Nem a Mártírok útján, hanem a zezugos mellékutcákban szedtem a lábamat.

Amikor befordultam a sulis utcájába, az ablakban lógó fiú híriül adta a többieknek:

- Nőnek öltözve jön az angyalföldi!

Mire beléptem a kapun, a fiúk már ott legyeskedtek körülöttem. Jöttek a zsírosabbnál zsírosabb ajánlatok, de egy laza mozdulattal félretoltam őket. Az emeleti osztályterembe lépve lett csak igazi szájtátás a lányok körében. Egyikük megvádolt, hogy biztosan a fiúmosdóban öltöztem át. Körém csoportosult az egész osztály, mindenki nevetett. A fiúkat a melltartó és a szoknya alatti részek egyre jobban kezdtek érdekelni. Szentelenebbjüket keményen megfenyegettem. Négy lány közösen érkezett, kuktának, ördögnek, matróznak és kéményseprőnek öltözve, de az egyszemélyes merész attrakcióval az orruk előtt halásztam el a jelképes pálmát. Eközben valaki elszaladt a tanárban tanyázó osztályfőnökért. Nagy sebbel-lobbal érkezett a pedagógus, és már az ő szája is a füléig szaladt. Véget ért a cécó, elmentem a mosdóba átöltözni. Visszajöve a szoknyát és a harisnyát visszaadtam a lánynak, aki nyújtotta a húszast.

- Kösz, nem kell! Költsd inkább fagyira!

7. MIÉRT - amilyen az adjonisten (2018)

A solymári téglagyártól Dobogókőre a kéken, a pirosan, a sárgán, majd jelzetlen útvonalon, legvégül pedig a kék keresztben tartottunk Katival. A kora reggeli fagyot langy váltotta fel, a száraz talajt előbb kissé saras, majd havas, legvégül tükörjég fejelte meg. Minden tekintetben változatos arcát mutatta a februári természet. Megelégedetten várokoztunk a buszmegállóban.

A távolsági járattal Pomáz felé tartottunk. Útközben felszállt egy hatvanöt körüli hölgy, aki a négyes ülésen, velem szemben helyet foglalt. Előbb a másik oldalon üldögélő fér-

finál érdeklődött turistaútja felől, majd felém fordulva minden átmenet nélkül megszólított:

- Szépen meg van borotválkozva! - kezemben ott volt a fehér bot.

Majd rögvest hozzátette:

- Biztosan a felesége borotválta meg!

Szívesen mesélek a nem látásról, mert valóban érdekes élethelyzet, és a látók számára kissé hátborzongató lehet. Bár arcomról nem volt leolvasható a hölgy második megszólalása után bennem megjelenő gondolat, higgadtan megszólaltam:

- Miért, magát talán a férje szokta borotválni?

8. KÉPEMBE ÜVÖLTÖTT TORKASZAKADTÁBÓL - libabőr (2009)

Hihetnénk, egy ilyen nagyvonalú gesztust a kárvallott csak egy hozzá közelálló személynek tesz meg. Az igaz, hogy a képembe üvöltő teremtés alig két méterre tartózkodott tőlem, de hogy máskülönben mennyire állt közel hozzám, az más kérdés.

A jól öltözött és ápolt hölgy indiai származású. Ő már itt született. Apjával és fiú testvérével éltek együtt. Zöld színű, hidegen sütő szeme sok mindent elárult a középkorú hajadonról. Öltözéke az utolsó divat szerinti kifogástalan modell - a lányok és asszonyok irigyelheték is érte.

Vacsora idején kerestem fel. Baromfi illatozott előtte. Egyfolytában morgott, de ez engem nem idegenített el tőle. Kimondottan kedvemre volt a nagysága. Rám sem hederített, én viszont teljesen odavoltam érte. Teltek-múltak a percek, mindketten felajzva vártuk a fejleményeket. Eközben nem kerültünk közelebb egymáshoz. Én mindenre készen álltam, ő hason feküdt. Nem hívott maga mellé. Éreztem, patt helyzet alakult ki. Kissé megbiccentettem a fejemet.

Erre fel, az orra előtt illatozó vacsora megmozdult, és szép lassan elkezdett távolodni előle. Az addig kordában tartott izgatottság bőszt méltatlankodásba csapott át. Tizedmásodperc alatt talpra ugrott, és torkaszakadtából a képmbe üvöltött.

Életem egyik legvarázslatosabb pillanatát éltem át ekkor. Lábujjamtól a fejem búbjáig ezernyi libabőrtől bizseregtem. A lehető legőszintébb hangján nyilvánult meg – az ilyet mindenkiben nagyon becsülöm. A jogos, velőtrázó felháborodás miatt a vándorútra indult eledel mozdulatlaná dermedt. Ingerültsége lassacskán alábbhagyott, visszaállt az alaphelyzet. Kikapcsoltam a hangfelvevőt, és megköszöntem a bengáli tigrisek gondozójának kreatív segítségét.

9. ELFUTUNK MAGUNK MELLETT - önmagunkat keresve (2005)

Én is voltam kiskamasz meg nagykamasz, sőt még fiatal felnőtt is – a továbbiakkal most nem hozakodnék elő. Igaz, én is próbálkoztam ezzel meg azzal a megoldással, keresgélve önmagam. Ezek a kísérletezgetések sok sikert nem hoztak a konyhára. Az élet gördített elem egy olyan emberpróbáló kihívást, amelyet hosszú évek következetes és kitartó munkájával sikerült nullszaldóra kihozni. A mai fiatalság is keresi, keresgéli önmagát. Hogyan történik ez a futópályán, az edzőteremben? Mielőtt felfedném a módszert, megjegyzem, a csekély számú kisebbségről lesz szó.

Bömbölő zenei doppinggal próbálnak minél jobb időeredményt kifacsarni magukból a fiatalok. A mobil füldugóját fülükbe tolják, csutkáig felynyomják a hangerőt, és nemtől függetlenül, leszegett fejjel, bőszt bikaként futnak. Ilyenkor se nem látnak, se nem hallanak. Így nem nehéz saját maguk mellett elfutni. Máshol is találkoztam ezzel a technikával. Saját elhatározásból pár éven keresztül én is eljártam a margit-

szigeti hajósegyletbe ergométerezni: fizikai állóképesség javítása céljából végzett edzőmunka az erőgépen, mely az evezés főbb mozdulataira irányul. Ott tapasztalhattam meg – a nálam jóval fiatalabbak között –, hogy bömbölő, vad zenével egyre jobb teljesítményre próbálják sarkallni magukat. Ez a teljesítményfokozó összességében nem káros a sportoló egészségére, de a mellette edző kolléga dobhártyájának és idegrendszerének amortizálására tökéletes.

Nem azért mondom, de én legtöbb esetben – szerintem – magamhoz képest jóval nagyobb hatékonysággal húztam az erőkart, mint önmagukhoz képest a fiatalok. Nem árt tisztában lenni vele, hogy ehhez az edzési formához, leginkább karra, lábra és kitartásra van szükség. Az utóbbival jobban állok.

Én a következő módszert alkalmaztam. A kerek egy órás edzést magamban másodperc sebességgel végigszámoltam, miközben egyenletes, de magamhoz képest intenzív tempóval húztam az erőkart. Mivel hetente edzettem így, és a csapás szám végeredménye mindig egyező volt, sikeresnek tekintettem a módszert. A számszaki eredmény ezernyolcszáz lett, mely annyit tesz, hogy egy-egy csapás hajszálpontosan két másodpercig tartott, még hozzá az egy óra időtartam legelején és legvégén is. A teljes igazsághoz hozzátartozik, hogy a valós eredményt az adott idő alatt elért folyamatkilométer-hossz adja meg, amelynek végső számadatát jelentősen befolyásolja a szélkerékre ható légáram nagyságának előzetesen beállított értéke is. Az erőgép szélkerékének messzire elhangzott a hangja, ezt a földszinten tartózkodó ősz hajú sportemberek is hallották. A folyamatos és egyenletes zaj beszédes. Felvetették, hogy külföldön van időre történő verseny, amelyen akár el is indulhatnék – a kedves invitálást mosolyogva megköszöntem, mint ahogyan a paraolimpia megemléztetését is.

Térjünk vissza a margitszigeti futókörre. Akadnak közöttünk nemtől függetlenül olyan széll-el-béelt alakok, akik futás közben okos eszközüket nyomkodják. A minap egy lány feledkezett bele a kutyájába. Régóta nem lehetett kint a szigeten, vagy nagyon belemerülhetett a felhőalapú, szédületes virtuális világba, mert a futópályán egy olyan részhez ért, amelyet építkezés miatt ideiglenesen pár hete elkordnoztak. Szerencséjére, egy vele szemből érkező fiú az utolsó pillanatban hatásosan rákiáltott, így a lány megúsza a korlátra, mosott ruhaként való felcsavarodást. Ez az eset is ékelesen bizonyítja számomra, hogy önmagunk keresése és felépítése akkor történhet meg a leghatékonyabban, ha annak építőköveit magunkból bányásszuk elő. Ez nem könnyű szellemi kihívás, de senki számára nem lehetetlen: mindenkinek legyen meg a maga akarata.

10. CÍM - bizalom (1983)

Enyhén dundi, kissé pattanásos arcú és erősen önbizalomhiányos nagykaszas volt a lány. Szakmai gyakorlatát töltötte az élelmiszer áruházban. Igyekezett-igyekezett, de mintha ólomsúly húzta volna minden tagját.

Megkeresett kezében egy papírlappal, és megkért, olvasam el a rajta lévő sorokat. Ekkor tudtam meg, hogy elvesztette az édesanyját, a mostohaanyja pedig olyan karakterű, mint az ilyen témájú mesék negatív főszereplői. Második házassága során az édesapa lába végérvényesen beleragadt abba a bizonyos házi papucsba. Veszve látszott minden. A mostoha már olvasta a szeretetért kiáltó, gyémántcsillogású sorokat, de a címzés téves volt. Én olyan szívhez szóló és meleg hangú verset nem olvastam még, amilyent ez a lány írt a mostohájának. Megdöbbenve adtam vissza a lapot. A lány szóban is elpanaszolta végtelenül sanyarúnak érzett helyzetét, és hogy nővérének új címét elveszítette. Benne

reménykedett valamennyire. Emlékezetemben felrémlt valami. A lánytól elkértem a személyes adatait.

Egy hét múlva, amint ráakadtam az üzletben, sokat mondóan rámosolyogtam. Ezúttal az én kezemben volt egy összehajtogatott lap. Olvasva a rajta lévő címet, a lány vigasztalanul szomorkás arca egyszeriben felragyogott. Hálálkodva köszönte meg. Újabb egy hét múlva már a nővérel való találkozásról számolhatott be. Egyre kedélyesebbé vált.

Hamarosan elkerültem ebből a boltból. Idővel a lány sikeresen befejezte az iskolát, munkahely után nézett. Megtudta, hol dolgozom, de azt is, hogy nem én vagyok a nagyfőnök. Ennek ellenére kérésével mégis hozzám fordult először. Amikor elmondtam neki, hogy semmit sem tehetek az érdekében, egy kisebb világ omlott össze benne. Megkeverte az arra illetékes személyt. Hiába. Lassú mozgású, gondterhes kereskedőre nincs szükség sehol sem. Rossz címre érkezett.

11. LÉLEKGYÓGYÍTÓ - lánctalpas ellen (1988)

Ebben az évtizedben szállóvendégnek számítottam a szemklinikán, testközelből nyílt rálátásom a férfiosztály életére. Magas, vékony testalkatú lány volt az új nővér, pergő, de inkább kemény, parancsoló stílus jellemezte. Munkába, az emeleti folyosóra, olyan miniszoknyában érkezett, hogy kivétel nélkül ellenszenvvel viseltettek iránta a betegek. Munkaruhája, színétől eltekintve, leginkább báliruhához hasonlított. Ezzel szintén jelentősen túllőtt a célon. Mindegy is, fiatalság, bolondság. Az orrát nagyon magasan hordta. Úgy viselkedett, mintha rabkórházban lennénk, és ő lenne a főparancsnok. Taszító hozzáállása engem is kiakasztott.

Szerencsére a magamfajta embernek is van nyelve és humora. A vizsgálóban tartózkodtunk a betegtársakkal, hogy

az ügyeletes doktornő ránézheszen a szemünkre. Éppen a szemnyomásom megméréséhez készülődött a férfiszem számára könnyen felejthető harmincas doktornő. Lendületesen nyílt a folyosó ajtaja. Az egyre közeledő női magas sarkú cipő kopogása felverte az osztály békebeli csendjét. Mindezt meghallva, hangosan megjegyeztem:

- Megérkezett a lánctalpas!

A doktornő lelkének gyógyírként hathatott a megjegyzés, mert a szemnyomás mérés közben erőteljes nevetés bugygyant ki belőle, emiatt a mérést kénytelen volt felfüggeszteni. Eközben a mindenki kedvence nővérke belibbent a vizsgálóba, hogy az onnan nyíló ajtón át a nővérek öltözőjébe juthasson. Hálás szemmel rám nézett a doktornő, és magában mosolyogva megmérte a szemnyomásomat.

12. TÚRAVEZETŐ OLDALCSAPÁSA - egyenes út helyett (2004)

Az első teljesítménytúránkon, a Budai trappon vettünk részt a vakvezetővel. Havas februári nap. A Piliscsabától Budapest harmadik kerületébe tartó út a célig harminc kilométeren át kacskaringózik, közben ezer méter szintet kell megmászni. Négyen alkottunk csapatot. A táv egy részét a hámba fogott német juhásszal tettem meg. A többit a társak felkarját érintve, vagy menethangjukat alapul véve követtem őket. A Nagykovácsi közelében lévő ellenőrzőpontnál, a Vörös pocsolyásnál a pecsétet az igazolólapra a szolgálattevő túravezető nyomta rá: mellette ott rotyogott a bográc sba való. Pár szó, és már mentünk tovább. A megjelölt időhatáron belül érkeztünk célba, így magunkénak tudhatuk az első teljesítménytúrát.

Másnapra tovább hízott a hó. A Pilisben leszálltunk a távolsági járatról. Az előző nap bográcsozó férfi volt a túravezető. Nem egyszerű kihívás a harminccentis havat hosszú

kilométereken keresztül taposni. A kutyával a csapat elején voltunk fellelhetők. Pár kilométer után a hátunk mögött lépkedő túravezető egy hangos állj kiáltott. Felesége lemaradva, utolsónak csatlakozott a bakancsosokhoz.

- A túrakiírás szerint itt most balra kellene kanyarodni - kezdett bele a túravezető -, de mivel velünk van a nem látó Laci, ezért a könnyebb utat választjuk a továbbiakban.

Hangos méltatlankodásba kezdtem, és javasoltam az eredeti útvonal követését. Ám ezt mintha meg sem hallotta volna. Kaptam magam és dühömben úgy meglódtunk Kicsivel, hogy hamarosan jó messzire elléptünk a csapattól. A szemüveges barátom a biztonság kedvéért utánunk eredt - vajon honnan tudhatta volna a német juhász, hogy merre kell menni? Pár kilométer után némileg megenyhültem, megálltunk. Percek múlva megérkezett a csekély számú előőr, középtájon a túravezető, legutolsónak a felesége.

- Nem kell annyira sietni! - szólalt meg felém fordulva a jellemtelen alak.

A rejtély kulcsa csak később csikordult meg a nem létező zárban: áldott állapotban volt az asszony.

13. VEGYESBOLT - damillal szeletelve (1964)

Nem csak az ovi lépcsőházának sajátos illata ragadt meg a fejemben, hanem a falusi vegyesbolté is. Nem kevésbé: a zsákból lapáttal kimért nehézáru, a damillal szeletelt élesztő, az üvegtartóból zacskóba kerülő cukorka, a kannás tej és a plafonról alálógó légycsapda miliője. Ezennel én is nyitok egy magamfajta falusi emlék-vegyesboltot.

Első innen való emlékem óvodás koromból származik. Az udvarban két egymás mellé épített szobakonyhás parasztház nyúlt a kert felé. Lábra és bátorságra kapva felfedezőútra indultam. Először a krumpliverem keltette fel az érdeklődésemet. Bekukkantottam a félhomályban csírázó

gumók közé. Innen a burgonya orromba csapódó mély illata maradt meg. A telek végében apró lak, ahol a suszter nagypapám végtelen türelemmel várta a vékonyka pénztárcájú falubelieket.

A következő évben egy másik portára tértek be velem a szüleim. Nagyobb parasztház, több lehetőség. Tél volt. Vastagon ropogott a tűz a vaskályhában. A macska bebútorozott a tűzhely alá. Nagyszüleimmel minden fontosat megbeszéltem addigra, már úgy hatévesen, valamit kellett kezdeni magammal. Ha a cirmos nem jön ki onnan gyorsan, meg fog sülni, ezt pedig nem akarhatom. Bár eme nemes gondolatok közben valaki piszkavassal megkotorta a tűzteret, de erre akkor még nem terjedt ki a figyelmem. A szenesvödörben megpillantottam a hosszúkás eszközt – ez éppen jó lesz, gondoltam. Megragadtam volna a piszkavasat, de azzal a lendülettel már el is hajítottam magamtól, és égbe kiáltó üvöltést rendeztem a megégett kezem miatt. Más furcsaság is megesett velem. Míg szüleim a háziakkal trécseltek, megunva a semmi beszédet, kimentem a gangra, és hátrafelé sétálva bekanyarodtam a városi kisgyerek számára mindig érdekességeket rejtő kamrába: a fal mellett kredenc, a plafonhoz zsinegekkel rögzített keresztrúdról szalonna és kolbász lógott alá. A fal kampókon a falusi munkavégzés eszközei, a járófelület tele kosárral, üvegekkel. Meg néhány demizsonnal. Leguggoltam a fonott üveg mellé, a fülénél fogva megráztam. Ebben bizony lötyög valami. Az üveg szájából kicuppantottam a parafadugót. Nem voltam nagy borfogyasztó, de orrommal eltéveszthetetlenül ráéreztem illatára. Úgyis annyit mászkáltam, kiszáradt a gigám, jól meghúztam. Talpra ügyeskedtem magam, visszaballagtam a konyhába, ahol kijelentettem:

– Tacika be lú! (Lacika berúgott.)

Jót derültek rajtam a felnőttek, de a nevetés után rám sem hederítettek, ezért fogtam magam és visszamentem a régi jó barátához: rutinosan nyeltem a kortyokat

- Mit csinálsz, Lacika? - szólt rám nevetve a gangról a nénikém. Így buktam le.

Teltek múltak az évek. Élete utolsó nyarán kezembe való ostort készített a nagypapám: városi csordásnak csaptam fel. A falusi ház előtt hatalmas legelő, a kihajtás idején rajta lakmározott a falusiak több száz tehene. Jóba lettem a csordásokkal. Egyikük arra bízott, kezemmel fogjam össze a terelő száját. Nem féltém a kutyától, megtettem, de ő a fogával megkarcolta a kezemet - jót nevetett rajta a csordás. Ez viszont nem tetszett nekem, mert megéreztem, egy felnőtt szánt szándékkal rászédett. Hamarosan fordult a kocka. Delelő idején nekivágtam a legelőnek. Az ivóvályú közelében, a többnyire fekvő emésztő állatokat kikerülve, túlmentem rajtuk. A hátukba érve megfordultam, és az állatsereglet közepén haladva visszaindultam a kútágas közelében szalonnázgató csordásokhoz. Útközben néhány szarvasmarha rám pislantott, de semmi több. Ám egyikük eltéveszthetetlenül nekem tartott: lépéseim számát meghatározta. Hevesen kalimpáló szívvel álltam meg a mit sem sejtő falusi kollégák előtt.

- Te meg honnan kerülsz ide?

Kezemmel a hátam mögé intettem.

- Meg vagy bolondulva? A végén még agyontipor a marha! - és mérgesen talpra pattant egyikőjük.

Mellém lépett, és füstölögve elindult velem a távoli házak felé. Túl voltunk az utolsó marhán is, amikor egy hátba csapással kijelölte a követendő irányt.

Máskor a csorda behajtását néztem. Reggelente én kopogtattam be Vajda bácsihoz a kanna tejért. Imádtam a ténisztálló sajátos illatát. Gyakran ácsorogtam az ajtón belül.

Gyerek voltam, néha csínytevésrel kikezdttem a legszélso marhával: jól érzékelhetően ez nem tetszett neki. Később már az istállóba érkezésemkor felbögött, lábával kapált. Szóval ott tartottam, néztem a legelőről hazafelé tartó marhákat. Az egyik tehén messziről indította a kocogást. Felém tartott. Ez bizony a Vajda bácsi haragos tehene lehet, és egy vastagabb törzsű fa védelme mögé bújtam: a tehén visszaállt sétára, elballagott mellettem és hamarosan befordult az ismerős udvarba.

14. HIÚSÁG VÁSÁRA - korhatár nélkül (2000)

Az orosz troli nagy terű végében a kapaszkodórúdnál állva utaztunk a vakvezetővel. A következő megállóban felszállt valaki, és a közelünkben lehorgonyzott. Történt, hogy őt a német juhász valamiért elkezdte szimatolni.

- Pfuj! Milyen nyálás, menj innen! - sziszegte orra alatt a matróna.

Alighogy befejezte epés mondandóját, én következtem takart nyájassággal:

- Én az ön helyében kimondottan örülnék a kutya figyelmének, mert előzetesen megbeszéltem vele, ha lát egy csinos hölgyet, feltétlenül jelezze - most éppen ezt tette.

Ami ezt a badarságot követte, még a legmerészebb képezetet is felülmúlta. Bő hetven lehetett a mama.

- Jaj, de szép ez a kutyus! Gyere csak ide, hadd simogassalak meg! - hallhattam elképedve.

Kisvártatva szedelőzködött a nénike. Elindult az ajtó felé, és amíg nem szállt le a troliról, egyfolytában dicsérte a minderről mit sem sejtő Kicsit.

Most nézzük fonák oldalról a jótékonyan ható humor áldásosságával. A 79-es troli végállomásán várakoztunk a német juhásszal. Megszokásból még akkor is figyelek, ha nincs különösebb okom rá. Egyszer csak hallom, hogy balról

kopogó női cipő közeledik felém. Kissé kihúztam magam, ebből nagy baj nem lehet. A kutya a bal lábam mellett hasalt. Már csak négy méterre lehetett tőlünk a fiatal hölgy, amikor alig hallhatóan maga elé mondva megszólalt:

- De szép vagy!

A feldobott labdát nem hagyhattam leütés nélkül. Jobb kezemmel teátrálisan megsimogattam az erősen hajhiányos kobakom tetejét - ezalatt éppen eléem érkezett a leányzó -, mosolyogva ránéztem, és meleg hangon ennyit mondtam:

- Pedig ma még nem is fésülködtem!

Teli szájjal harsányan felnevetett, hangos derűje mosolyt fakasztott az arcomra. Megzabolázhatatlan kacagását mindaddig hallhattam, mígnem a tőlem húsz méterre lévő sarkon be nem fordult. Mindkettőnk napja megszépült.

15. EXPRESSZ - szavak hitele, hiteles szavak (1991)

Se barátok, se önálló közlekedés: hogyan lesz így barátnő? Fogas kérdés volt: sokat rágódtam, tépelődtem rajta a legelőjén. Szorult helyzetben az embert gondolkodásra, öntevékenységre kényszeríti a sors. Mivel a jövőt továbbra is komplett családban képzeltem el, gyermektelen, látó partnert szerettem volna. De mi lesz, hiszen a vizuális inger hiányában nem látom a nő testét: talán nem is gerjed bennem vágy?

A viszonylag önálló kapcsolatteremtés egyetlen járható útjának az újsághirdetés tűnt, de azt megfogalmazni nem volt egyszerű feladat. Két dolgot tartottam fontosnak. Az egyik, hogy gyengén látónak jelöljem meg magam, a másik pedig a jelige. Végül a „Szavak hitele” és a „Hiteles szavak” fordulatot választottam. Úgy véltem, ha eleve vaknak titulálom magam, az behozhatatlan hátrányba hoz. Mivel az orrom hegyét még épp hogy láttam, a lelkiismeretem tiszta maradt. Csörrent a telefon, de én is válaszoltam hirdeté-

sekre – a beszélőkémmelem nem volt baj. Ha sikerült randiban megállapodni, gyengén látó voltomra hivatkozva azt javasoltam, hogy a házunk kapuja előtt találkozzunk. Oda egymagam is le tudtam menni, a hölgy érkezésének várható irányába fordultam és vidám arcot vágva várakoztam. Az első percek az ilyenkor megszokott koreográfia szerint zajlottak, majd előálltam a javaslattal: vagy felmegyünk hozzám, és ott beszélgetünk, vagy sétálunk egyet, de akkor hadd fogjam meg a kezéd, mivel beszélgetés közben esetleg elnézem, hol kell lelépni. Mindkét variációra bőven akadt példa.

Ha sétáltunk, az alkalmi partnert egyvalamire feltétlenül meg kellett tanítani: a le- és fellépések pontos jelzésére. Ez pofonegyszerű volt: azt kértem, hogy közvetlenül a szintkülönbség előtt kissé szorítsa meg a kezemet. Ennyi, és nem több. Mivel a környéket már három évtizede ismertem, mindig én mondhattam, merre forduljunk, hogyan térjünk vissza a kapualjhoz.

Így sétálgatva érdekes felfedezésre jutottam. Ha két, egymásban szimpátiát kereső ember először találkozik, és a készítő ok miatt máris kéz a kézben indul valahová, a nő mereven tartja a kezét. Ez a tartózkodás el nem téveszthető jele: nincs benne semmi különös, kivetni való. Séta és beszélgetés közben folyamatosan változik a partnerek viszonya. Ha a nő benyomása negatív vagy semleges, a kéztartása ilyen is marad, de ha a sétapartner felkelti érdeklődését, önkéntelenül is enged a merevségből, a keze ellazul és belesimul a másik tenyerébe. Ez egyáltalán nem tudatos: a nő talán fel sem figyel rá, a partner viszont további térnyerésre használhatja fel az árulkodó jelet – így kovácsoltam ismét előnyt a hátrányból.

Meglepett, hogy az első percek után a hölgyek többsége a lakásban kívánta folytatni az ismerkedést – persze nekem is ez a változat volt a szimpatikusabb. Hogyan is oldottam

meg? Mivel a lépcsőház kapubejárójától mindössze három méterre várakoztam, könnyen eljutottam a lakásba. Ad-digra már több ezerszer nyitottam a kaput – a kezem magától rátalált a kulcslyukra, és a továbbiakban még ennyire sem hiányzott a látás. Bár közlekedni nem tudtam önállóan, a randikat teljesen egyedül bonyolítottam le. Amikor hidegre fordult az idő, elkértem, és az orrom előtt láthatatlanul megbúvó fogasra akasztottam a hölgy felöltőjét, búcsúzás-kor pedig feladtam rá. Közben is körültekintően viselkedtem. Sosem ültem a hölgy mellé: kissé távolabb, vele szemben foglaltam helyet. Ha a beszélgetés a látásomra terelődött, akkor már nem gyengén, hanem rosszul látónak tituláltam magam. Ha ezt konkretizálni is kellett, kartávolságban elhúztam a szemem előtt a kezemet, és azt mondtam, hogy a kézmozgást még látom. Hogy ezt melyikük miként képzelte tovább, az már az ő dolga volt. Így törtem ki reménytelennek ítélt pozícióból, tértem át az aktív partnerkeresésre.

A találkák sokat hoztak a konyhára. A tapasztalatok hozzásegítettek, hogy önmagamat is mérlegre tegyem. A beszélgetések koreográfiája és időtartama meglehetősen hasonló volt. Egy-egy hirdetéssorozat feladása után egy hónapig bőven akadt dolgom, még hozzá a nekem legmegfelelőbb formában. Amikor ezt elkezdtem, már több mint egy éve nem láttam. A partnert, akire annyira vártam, vágyódtam, egészen más módon találtam meg.

16. EGYRŐL KETTŐRE – mi fán terem a szerelem? (1964)

Ha nem is fán, de bennem minden bizonnyal terem. Ám a fahasonlat mégis jogos lehet, mert a szerelem csírája vagy ősmagja velem együtt jött a világra.

Első kibontakozásának és kiteljesedésének ideje ovis korszakom második felére datálódik. Többek között volt egy Jutka nevű leányzó játszótársam is. Édesanyja helyben, ta-

karitónóként dolgozott. Alacsony, sötét és göndör hajú aszszonyságnak emlékszem rá – egy sokszor megnézett fotó emlékképe alapján. Jutka nevű lánya félhosszú fekete haját viselt. Az óvodát fenntartó üzem kultúrtermében a gyerekeknek bábelőadást tartottak Mikulásra. A nyúl és a farkas vitték a prímet. Én szemüvegben és szájtátva lestem a katarikus fejleményeket, a mellettem bal oldalt ülő szerelmem pedig aranyos kis fejcskáját a bal vállamra billentve, ujját szopogatva, elmélyülten nézte a mesejátékot. Idill a javából.

Elsős lettem. A középső sor végében ült Zsófi. Szemüveges, kissé duci teremtés, okossága vitathatatlan. Nem hinném, hogy valóban szemet gyönyörködtető virágszál lett volna, de valamiért mégis magára vonta a tekintetemet. Óra közben többször is hátrafordultam, hogy láthassam. Egész éven át hevítette a szívemet, aztán elérkezett a nyári vakáció ideje.

Amikor második osztály elején rápillantottam Zsófirra, még a fellobbanó gyufaláng legkisebb szikráját sem éreztem iránta. Egy karikacsapásra mindennek vége lett köztünk.

17. EGÉRFIÚ - tanmese (2006)

Afrika ama kimeríthetetlenül gazdag bölcsőjében született egy egérfiú is. Piciny korában épp olyan volt, mint a többiek. Testvérkéivel cincogva barangolt a bokrok alatt, de hamar kitűnt közülük önzetlenségével. Sohanapján sem volt rest: szívesen sietett mások segítségére. Épp egy ilyen ügyet intézett a dzsungelben, és mivel már régóta nem látta otthonát, megszaporozta lépteit. Nem figyelt eléggé a lába elé, belecsúszott valami lyukba, és egy mély üregbe pottyant.

Igencsak megszeppent odalént. Próbálta számba venni sajtó tagjait, de hiába nézegette volna: se lábát, se vállát nem láthatta a sötétben. Vajon mennyire kékült, lilult vagy horzsolódott le?

- Van itt valaki? - kiáltotta reménykedve, de nem jött felelet, csak az egyre halkuló visszhang.

Odalent hús volt a levegő, és testét hamar átjárta a hideg. Mivel soha nem volt ötlet híján, mozogni pedig mindenkifelett szeretett, rugó módján felpattant, és szökdécselni kezdett - oly szorgosan, hogy még az arca is kipirult tőle.

Lakott néhány rovar is a barlangnak ebben a részében. Egyikük pont akkor akart átrepülni fölötte, amikor még az előzőeknél is hatalmasabbat szökkent, úgyhogy éppen elkapta az óvatlan bentlakót. Ugyancsak sovány falat volt ez vacsorának, bőven maradt még hely a gyomrában. Így hát óvatosan lépkedve, tapogatódzva nekivágott az ismeretlennek. Átkelt egy kisebb omladékon, és egy másik üregbe jutott, ahol csendesen csörgedező csermelyre bukkant. Nagyot kortyolt a vízből, majd fáradtan ledőlt aludni.

A nyirkos hűvös hamar felverte a kis szunnyadót. - Micsoda csontrágó cudar hideg van idelent! - didergett, és közben egyre mardosta az éhség.

Mi mást tehetett volna? Az előző nap bevált módszerhez folyamodott, és meg sem állt, amíg be nem kapott öt rovar. A kiadós reggeli fő hasznaként felismerte, hogy mégsem kell olyan sötéten látnia sorsát. Bár ilyen jó fogása nem akadt később, de nem halt éhen - viszont a sok szökdécseléstől alaposan lesoványodott. A vékony bőr jóformán ráta-
padt csontvázára: igazi bőregér lett belőle!

A sok ugrálás jótékony hatására oldalából két, vékonyka bőrredő nőtt mellső lábaira. Ahogy használta őket, annyira megerősödtek, hogy idővel már repülni is tudott velük. Új képességével egyre több és több elemőzsiához jutott. Apránként megerősödött, és egyre messzebbre merészkedett.

A röpködés persze nem volt túl egyszerű: eleinte gyakran fejfel repült a falnak. Ezért aztán - mivel egészen jó hallása volt, és még beszélni sem felejtett el - repülés közben végig

cincogott. A hangot visszaverik a falak, és a visszhangot figyelve a folyosók közepén tudott maradni. Ezután már nem éktelenítették púpok a fejét.

Egyszer, amikor arrafelé szállt, ahol egykor ő pottyant a mélybe, hát egy egérlány sírdogált ott nagykeservesen. Szárnya alá vette a szerencsétlenül jártat, és elkezdte mindenféle tanítani. Hogy, hogy nem, de élete párjára is ráta-
lált benne.

18. ÖRÖK REJTÉLY MARAD ELŐTTEM - előre nincs megírva semmi sem (1984)

Péntek. Délelőttös műszak, letelt a munkaidő. Bementem az öltözőbe. Jólesően ültem le. Egy hét sörözés Pozsonyban a haverokkal, utána ugyanannyi idő a szemészeti klinikán. Egy újfajta szemcseppre fognak átállítani. Két hét lazítás következik, feldobódtam. Tenni-venni kezdtem magam körül. Eközben azon kaptam magam, hogy úgy készülődöm, mintha ide többé nem térnék vissza dolgozni. Lazára vettem a figurát. Menetkészen álltam. Először a férfiöltözőbe néztem vissza, majd az áruházból kilépve az üzletre, az utcán jó távolról az üzletházra. A lakótelep közepén lévő HÉV-állomásra tartottam. Az aluljáróban haloványan még emlékeztem az újsütetű hóbortra, de a helyi érdekű vasúton utazva már kiröppent a fejből.

A pozsonyi sörözés kipipálva, de a szemészeti klinikán minden másként alakult. Az új szemcsepp nem váltotta be a hozzáfűzött reményt, mi több, hamarosan a műtőasztalon találtam magam. Ettől nem estem kétségbe. Az operáció után pár nappal a bevérzett kötőhártyáról az injekciós tűvel végzett vérleszívás nem viselt meg, de ezt hamarosan súlyos orvosi műhiba követte. Hiába jeleztem a szakorvosnak, hogy milyen rendellenességet tapasztalok, ő ahelyett, hogy réslámpával átvilágította volna a bal szem kocsonyás törő-

közegét, vizuálisan ránézett a műtéttől erősen véreres szememre, és ezzel magyarázta az okot. Péntek délután öt lehetett, igyekeznie kellett az óvodában várakozó csemetéjéért. Mindennek tetejébe, a hétvégén, az egyre romló látásról hiába szoltam az ügyeletes orvosoknak és a nővéreknek, siket fülekre találtam.

Mi történt? Az üvegtest, mely a szem zárt, kocsonyás belseje, telefolyt vérrel. Ennek következtében a pupillán át beérkező fény útját elzárta a retina elől. Mivel a jobb szememre ekkor már csak fényt láttam, lényegében elvesztettem a hasznavehető látásomat.

Hosszú és küzdelmes út vezetett a müncheni szemklinikáig. Tengeri kígyó hosszúságú szövevényes történetét ezúttal nem elevenítem fel. A bevérzett üvegtest eredményes megoperálása fejlett orvostechnikát igényelt. A műtét sikerült. Mivel ettől függetlenül leszázalékoltak, a boltba többé nem mentem vissza dolgozni.

19. FUTURISZTIKUS - az idők vége (2008)

Álmomban egy digitális óra számlapját láttam élesen magam előtt, melyen a másodperceket jelző számok kaptak fókuszot. A másodpercek múlása szép lassan felgyorsult, míg nem észvesztő sebességre kapcsolt. A következő álmoképben a számlapon lévő összes szám lejött a helyéről, és egy csomóban összpontosult. Utána hosszú fekete sort alkotva, a középvonaltól kissé jobbra, és egyenesen előre irányba, rohanást levonultak az óra számlapjáról, és nyomtalanul eltűntek.

20. ÉN, TE, Ő - önmeghatározás (2004)

Egyetemisták felkérésére a kollégiumba beszélgetés céljából érkeztünk a vakvezetővel. Kialakult az ilyenkor szokásos kérdezz-felelek felállás. Egyikőjük azzal állt elő, hogy az

előző vendégüknek is feltette azt a kérdést, melyet nekem is fel fog tenni, és kíváncsi a válaszomra:

- Miként fogalmaznád meg magad?

Mivel a látásvesztésből ekkorra már rehabilitáltam magam, a vakvezető által pedig szélesre tárult előttem a világ, ezért a válaszon nem kellett különösebben agyalnom:

- Én a nevem alapján fogalmazom meg önmagam, tehát, Reményik László vagyok. Se több, se kevesebb - feleltem kurtán.

De ott motoszkált bennem a kíváncsiság, hogy ugyanerre a kérdésre vajon mit felelhetett az előző vendég, és rákérdeztem. Mint megtudhattam, ő szakmája titulussal azonosította be önmagát, professzornak vagy valami ilyesminek. Némileg elgondolkodtam rajta, majd színt vallottam.

- Ez az ember - kezdtem bele - saját magát nem önmagával, hanem szakmai kvalitásával teszi egyenértékűvé, egyenlővé. Magából csak a pozitívumot vállalja fel, mert ez magától érthetően könnyen eladható, példaképnek tekinthető, irigylésre méltónak tartható. Talmi csillogás, semmi több. Én az ilyen embert mint embert, nem tartom sokra, csak éppen annyira, amennyit emberként ér a szememben - és áttértem magamra.

- Szerintem a legtöbb az, ha valaki magát saját nevével felvállalja, önmagát vele azonosítja be. Miért? Bár elmondhatnám magamról, kiemelve a pozitívumokat, hogy önmagam okán rehabilitációs szakember vagyok, könyveim által író vagyok, fehér botos teljesítménytúrázó vagyok, másokat a látásvesztésből rehabilitáló jótét lélek vagyok, könyvfaló vagyok, a vakvezetővel országjáró csavargó vagyok, néha humoros is vagyok és még sorolhatnám, de ezekkel csak a pozitív részemet vállalnám fel. Emellett ugyanis a lakásomat egyedül takarítom a vécével együtt (takarító vagyok), magamra mosok (mosóférfi vagyok), szoktam sértődött

lenni (gyerekes vagyok), gyakran kimondom, ami éppen a nyelvem hegyén van (utálatos vagyok). Én úgy gondolom, hogy aki magával kapcsolatban a csillogáson túli személyiségi jegyeket is teljes mellszélességgel felvállalja, az emberként értékesebb – és itt elhallgattam.

Kisvártatva megszólalt a témát bedobó fiú:

– A múltkor egyetértettem a vendég válaszával, de szavaid hallatán úgy érzem, hogy a tied az igazi. Még elgondolkodom rajta.

21. NAGY UTAZÁS - százforintos történet (2014)

Felszállva a két kocsiból álló vasúti szerelvényre, a peronon kialakított kényelmes ülőhelyen batyuztunk le Katalin. Az egyik nevenincs megállóhelyen pityókás nemzetiséggel gyarapodott az utasok száma. Kajánul ránk bazsalygott. Szimpatikusak lehettünk neki, mert rögtön elmesélte a rá váró közeljövőt. Zsebében kerek százassal tart az innen száz kilométerre lévő Tokajba. Rokonokhoz igyekszik, szereti a finom bort. Némi maga elé bambulás után elindult a zsúfolt vagon belsejébe. Belefeledkeztem a vonatkerekek zakatolásába. Pár percig tarthatott az idill, mert a lepukkant utas kalauzzal a hátában újra előttünk imbolygott. Nyújtotta a szót, mint a rétes tésztát. Eközben nagyobb településre megérkezve szusszant egyet a vonat. Le- és felszálltak az utasok. Hangosan füttyentett a jegyvizsgáló. Tovább döcögött a szerelvény. Ott folytatódott a fölösleges szószaporítás a potyautas részéről, ahol az imént abbahagyta. Egyről kettőre nem jutottak egymással. Egyikük részéről fogyott a taktikai készlet repertoár, az ellenérdekelt félnél pedig körvonalazódott a végső kifejelet. A következő megálló egy kies hely volt. Menetrend szerint fékezett a masiniszta. Hangos csattanással feltárult az ajtó. A zsebében kerek százassal próbálkozó világi szűrét kitették a friss levegőre.

Ráfaragott az erősen távolbalátó fickó. Gyorsan szürkült, hűlt a levegő. Közvilágítás az ablakban. A következő vonat két óra múlva érkezik. Amennyiben nem akart megfagyni a két ballábas kalandor, a sínek mentén kilométereket bandukolhatott vissza a városig. Egy megállót kockázat nélkül lehet bliccelni. Öreg estére hazaérve, bádogbögréjét lórével tetöltve, az egészszet, mint aranyszínű tokajit kihörpíntetheti.

22. TÉVÉHÍRADÓ - hogy nincs is ilyen? (1973)

Igenis volt ilyen, és életbevágóan hasznomra vált. Évtizedeken keresztül ugyanazzal a beköszöntő mozgóképpel nyitott az este fél nyolckor kezdődő félórás hírműsor: egy behemótnagy, lábakon álló kamera félkörívét lerajzolva forgott – hatásos aláfestő zene kíséretében tette. Leginkább a kelet-európai szocialista országok politikusait reklámozta, meg a keleti tömbhöz csatlakozott más népi demokratikus országok vezetőit. A vaskalapos hírfolyamba néha becsúsztott egy-két időkitöltésre alkalmas hírmorzsa.

Néhány nyolcadikos fiú osztálytársammal felkerestük a margitszigeti Hajós Alfréd uszodát. A nagymedencét szemeltük ki fürdőzésre. Képes voltam rövidebb távot végigevickélni, de egy helyben megállva vizet taposni, nem. Történt a medence oldalának közelében, hogy egyszerre többen is elúsztak előttem, le kellett állni a tempózással. Törvényyszerűen alámerültem. Fura helyzet volt. Erőteljes lábmozdulatokkal felrúgtam magam a felszínre. Intenzív karmunkával tempóztam volna a medence közelebbi széléhez, de megint elúsztak előttem keresztben, én meg menetrend szerint ismét alásüllyedtem. Odalent eszembe jutott, hogy a tévéhíradóban olykor közhírré tették, hogy itt meg ott valaki vízbe fulladt. Na, gondoltam: a hamarosan érintetté váló kárvallott előzetesen éppen ugyanezt élhette át, amit itt és most én. Erre fel – hihető vagy nem – belém nyilallt: én ilyen

hír formájában nem szeretnék a tévéhíradóban szerepelni! Minden erőmet összeszedve felküzdöttem magam az oxigénnel bőven ellátott légtér legalsó szintjére és már nem nézve szét magam körül, vad karcsapásokkal kiúsztam a medence szélébe. A falba erősített rúdban megkapaszkodtam. Mit sem sejtettek minderről a körülöttem hangoskodó osztálytársak: nem is szóltam róla senkinek. Hosszabb ideig a fémrúd nyújtotta biztonság oltalmában áztattam magam, utána egy-két karcsapásnyit még úsztam is. Gyerekként ott volt bennem a napnál világosabb felismerés: amennyiben a malőr után rögtön kimegyek a partra, soha többé nem merek mélyvízben megmártózni.

23. NEM MINDEN ARANY, AMI FÉNYLIK - tanulópénz (1980)

Fiatal kezdő munkavállalóként – mit sem értve a felnőttek világából – gyakran éreztem magam zöldfülűnek. Áruforgalmi-ügyintéző munkám révén nem csak a kiskereskedelmi hálózatra láttam rá egyre szélesebb látószögben, hanem a vállalat központjára is. Lettek szimpatikus és hátam közepére sem kívánt kollégák is.

Az árubeszerzési osztályvezető ez utóbbiak közé tartozott. A cérnavékony harmincon túli hölgy alaposan el volt telve önmaga szakmai fontosságával. Lehetséges, hogy ebben őt – számomra észrevétlenül – táplálhatta valamilyen titokzatos erőforrás, de hogy nem a körülötte legyeskedő szépfiúk tömkelege, az holt biztos. Szerintem imponálhatott neki a titulusa. Néha összefutottunk a központ folyosóján. Ilyenkor mindig lerítt róla az „én több vagyok nálad” üzenete.

Karácsony előtt az árubeszerzési osztály vezetője az igazgató-helyettes uszályaként átjött hozzánk a kereskedelmi osztályra – egyfolytában vihogott. Sorra koccintott a kollégákkal, lassacskán én következtem a díszsorfalban. Méla

undorral gondoltam az elkövetkezőkre. Odaérve hozzám, kellemes ünnepeket gagyogott, mire én nagy nehezen kipréseltem magamból egy fanyar „viszont” ellentételezést. Zavaros szeme kimeredt, utána fennhangon és vihogva szétkürtölte, hogy én milyen kedvesen köszöntöttem őt a szeretet ünnepe alkalmából. Valami olyasfélét gondoltam vele kapcsolatban ekkor, hogy: kapd be – persze, soha nem adtam volna oda.

Teltek-múltak a hónapok. Egyszer csak mit hallok? A cégnél néhány boltvezető nagy mennyiségű pörkölt kávé számla nélküli forgalmazása miatt lebukott. Rendőrségi ügy lett belőle. A további fejlemények elkerülték a hallójáratomat, de a szemem élessége a kellő pillanatban résen volt. A központ folyosóján ismét összefutottam a nagy kedvencel. Még az addigiaknál is véznábbnak tűnt semmilyen alakja, arca porig romokban. Vajon hova tűnt róla a régi fénylő gög? Mint megtudtam, a férje vastagon benne volt a kávébizniszben mint a szállító nagykereskedelmi cég egyik meghatározó vezetője. Az asszonykának kiált a rúdja. Arról nem lett információm, hogy ő is részese lett volna-e az országdaságnak, de ha nem, akkor is megtanulhatta egy életre a közismert közmondást: nem minden arany, ami fénylik.

24. EGYSZER VOLT - lenyűgöző (2004)

Hétköznapi. Egy túratárssal és a vakvezetővel vágunk neki a Pilis-hegység csapásainak. Klastrom-pusztá irányából Piliscsévra az országos kéken ereszkedtünk alá. A falu inenső szélén eső vagy olvadás után kizárt, hogy ne hatalmas sártenger fogadja a vándort. Utána hosszasan aszfalt következik. A német juhász a bal lábam mellett enyhe húzással vezetett, a túratárs tőlem jobbra lépkedett. A templom felé tartottunk. A szakmunkát végző német juhász bal irányba tartva az úttestről le akart vinni.

- Mit csinálsz?! - kérdeztem morcosan.
- Hagyd a kutyát! - tanácsolta a túratárs.

Vajon mi történt? A közelben lévő egyik ház előtt kamion parkolt. Mögéje tartott a rajzos szuka. A jármű takarásában a Nehéz-járom söröző húzódott. Egyszer voltunk ott a vakvezetővel, méghozzá három hónappal ezelőtt. Odavezetett a kocsmába tartó lépcsőhöz, és ha már ott voltunk, betértünk a csehóba.

Máskor is bizonyította élénk emlékezőtehetségét. A lakástól a tüdőrontgen helyéig metróval, majd hosszas gyalogolás után lehetett célba érni. Első alkalommal vezényszavakkal irányítottam. Eltelt egy év, újra útra keltünk. A főútról a mellékutcába bekanyarodás után kíváncsiságból nem utasítottam semmire sem. Ment-ment, aztán a kellő helyen balra bekanyarodott a boltíves bejáró alá, azon túljutva kivezetett az udvarba, ott pedig balra fel a lépcsőn. Helyben voltunk.

25. ÚTTÖRŐ, MAJD GYERMEKVASÚT - több mint tíz év (2020)

Ötleként felvetődött bennem, hangmontázst kellene készíteni a Gyermekvasútról. Felkerekedtem, de a nosztalgiajáromon készített felvétel ellenére nem lett belőle semmi. Talán nem véletlenül. Utána hosszabb ideig - a kazánvizsga hiánya miatt - nem közlekedhetett a gőzös. Eközben teljesen megújult az általam használt hangtechnika. Telt-múlt az idő. Amikor a rádióból hírért vettem a vasparipa üzemképessé válásának, már indultam is. A világ leghosszabb Gyermekvasútját gőzös és dieselvontatásban is, számtalan külső és belső felvételen megörökítettem. Megteremtettem a lehetőséget, hogy régi, közelmúltbeli és jelenlegi szolgáltatókkal egy romkocsmában próbatermében mikrofon előtt megidézzük az emlékeket. Az adatgyűjtés során kezemre

játszott a szerencse, mert érdekes vasúti felvételeket rögzíthettem, és a hét nyilatkozó összességében kereket alkotott.

Időigényes munka várt rám, mert nem látásom okán egy sávban végeztem az ezúttal bonyolult hangszerkesztést. Az egybemásolások helyét fejben pontosan ki kellett számolni, de egyben figyelembe kellett venni a hangfájlok természetét is. A hangerő beállítás is sok újrázást kívánt. Az egészet egy-két nap alatt össze lehetett volna hozni látva, így hetekbe tellett. Hatalmas élményt jelentett a felvételek összefésülése. A végeredménnyel maximálisan elégedett vagyok. A felvétel teljes hossza másodperc pontossággal megegyezik a gyermekvasút menetidejével. Útközben a legidősebb szolgáltatótól kezdve, befejezve a legfiatalabbal, megérkezünk a Széchenyi-hegyi végállomásra. Igen ám, de itt nem ér véget a nosztalgizálás. A kész anyagot élőben mutattam be a Szimpla romkocsmában. A neten is követhető eseményre eljöttek a barátok, de az úttörő és gyermekvasút részéről senki sem. Ettől az örömből nem vegyült üröm.

26. MAJOMSZERETET - fényes aranykor után (1966)

Én már az alsó tagozat felé kacsintgattam, ő még a pelenkából kifelé. Egy lépcsőházban laktunk a szőke hajú kislánnyal. Megismerkedésünk kezdetekor megsejtettem: sok közös pillanat nem lesz az életünkben.

Első erős emlékem vele kapcsolatban, hogy a félemeleti házfelügyelői lakás ablakába éveken át raktárba való mennyiségű piros zsákocskát púpozott fel a mértéket tévesztő télapó. Az ablakok köze még farsang idején is piroslott. A családban mindenki megkülönböztetett rajongással fordult feléje. Volt egy tíz évvel idősebb nővére, de ő mellette csak mellékszereplő lehetett. A házfelügyelő édesanya a lépcsőházból alig tette ki a lábát, ezért a fiával őt összekötő jelképes köldökzsinór nem szakadhatott el.

Lakótelep szerte elhíresültté vált szemétkedéseiről az iskolás korúvá vált fiú. A lépcsőházból hárman játszottunk az utcán. Időnként be-beszólt nekünk. Megbeszéltük a korombeli fiúval, hogy elkapjuk, és nyári szünet ide vagy oda, alaposan megleckéztetjük. A lakásuk ablakától távolabbra elcsaltuk a szőke kisfiút, majd véletlenszerűnek tűnően magára hagytuk. A hatalmas kiterjedésű iskolát fürgén körbeszaladtuk, hogy a szemétkedő fiú az ablakuk elé ne tudjon visszafutni, anyjáért kiáltani. Tervünket nem kísérte szerencse, mert szemfülessége által idejekorán rájött a tervre, és mezei nyúlként inalt a számára mentsvárat jelentő ablakhoz. Közelébe érve lassított, majd szívhez szólóan kiáltott az ő anyaiistenének:

- Anyaaa! - eközben, arcán szélesen szétterülő nyájas vigyorral ránk nézett kárörvendve.

- Mi a baj, kisleány?

A magát már teljes biztonságban érző csemete pedig:

- Áááh, semmi! - diadalittasan.

Mi pedig méltatlankodva:

- Tessék rászólni, mert folyamatosan szemétkedik!

- Játszatok szépen egymással, gyerekek!

Ebből a korszakból való a következő történet is. Nálunk vendégeskedett az aranyifjú és a szomszéd gyerek is. Kedvünkért palacsintát sütött anyukám. Asztalra került a gyerekek egyik nagy kedvence, mire a történet főszereplője kezébe vette a tányéron lévő utolsó csemegét és megkérdezte a másik fiútól:

- Kell? - ő pedig igennel felelt.

Több sem kellett a kérdezőnek, arcán öntelt vigyorral válaszolta:

- Kell? Lene! - és a sikeres színészkedéstől fényes arccal befalta.

A szülők között nem lehetett teljes az összhang. Az édesapa a külföldön élő szüleikhez utazott a fiával, akit megpróbált kint maradásra bírni. Terve nem járt sikerrel. Könnyen elképzelhető, hogy hazatérve mekkora balhé lett belőle. Az addig békésnek mutatkozó anyából egyszeriben anyatigris vált. Mind a tíz körmével a fia mellett állt.

Nagykamasszá vált a fiú – ekkor már nem jártam le a játszótérre – valakinek keményen beszólhatott, mert a sérelmet elszenvedő őt úgy tökön rúgta, hogy heréje hatalmasra duzzadt. Sokáig kétséges volt, lehet-e gyereke. Az idő múlása egyre jobban fokozta, a benne amúgy is erősen meglévő anyakomplexust. Családapaként a feleségével együtt továbbra is a szüleinél lakott, ahonnet közös gyermekükkel hamarosan kerekét oldott az asszony. A második házastárs mind a mai napig kitart mellette, de az anya-fiú kapcsolat szorossága őt a partvonal szélénél beljebb soha nem engedte. Az immár felnőtt férfi rövid ideig úszómesterként dolgozott, utána seftelésbe kezdett. Szorgalmasan és ügyesen tette – ilyen időszaka az én életemnek is volt. Az összegyűjtött pénzt nem szórta el, feleségével közös ingatlant vásároltak. Szülei házfelügyelői lakása és az övék szinte egymás fölött voltak. A meleg idő beálltával nap mint nap, strázsált anyja ablaka előtt. A hideg idő beálltával szószátyárkodásának műveleti területét áthelyezte a lépcsőházba. Teltek az évek. A hatékony seftelés következtében egyre több smukk virított le róla. Arcán fényes ragyogás. Teljesen fullon volt a fiú. Élettere továbbra is az utca maradt, ahol másfél műszakot is lehúzott naponta. Mindenkiel szóba elegyedett, központi figurának gondolhatta magát. Anyja iránt érzett felhőtlen elragadtatása és úri élethelyzete következtében egyszer csak megbillent agyilag. Magában gajdolva becsöngetett szülei szomszédjába, hívás nélkül bement a lakásba, és felült a konyhaasztal tetejébe. Békésen,

félhangosan dudorászott magában. A meglepődött háziaszszony a fiú mamájához sietett, aki hazavitte szeme fényét. Pár hónapra zárt osztályra került. Feje láthatóan megnagyobbodott, már-már súrolta az abnormális méret határát. Később többször is lehetett látni vérző arccal. Házfalakra kitűzött nemzeti színű lobogók után kapkodva ugrándozott az utcán, máskor pedig az autóparkolóban többen kőkeményen nekiestek. Ez végleg betett neki.

Édesapja távozott el előbb. Édesanyja, idősödő életkora miatt, egyre jobban leesett a lábáról. Évek múltán vizionálhatóvá vált a szomorú közeli jövő. Feleségével kettesben maradtak. Lakásuk ablaka és az egykori szülői lakás ablaka nyugat felé tájolva. Ez annyira nyomaszthatta őt, hogy a teljesen felújított lakást előbb egy a másik oldalra néző ingatlanra cserélték, de mivel a környék állandóan emlékeztette édesanyjára, végérvényesen elköltöztek. Néhányszor találkoztam vele, velük. Bár érződött a fiún a nem teljes százas elmeállapot, amúgy rendben volt. Felemlegette a régi szép időket, nosztalgiázott volna, de nem vettem a lapot. Máskor a szülői lakás környékén eladó ingatlan felől érdeklődött. Beszédje erőtlen, nehezen forgott a nyelve.

27. KAMU - hamu (1980)

Egyszer én is belefutottam abba a női cselvetésbe, melytől jogosan kapnak hideglelést a férfiak. Nem volt kedvemre a lány, de jobb híján kitartottam mellette. Igen ám, de egyre fancsalibb pofával mentem el a randikra. Éreztem, ennek előbb-utóbb véget kell vetni. Megtörtént, mire a lány nagyot nézett.

Egy hónap múlva levelezőlapot halásztam ki a postaládából. Fontos ok miatt találkoztót kért tőlem. Elmentem. Nem teketóriázott sokáig:

- Terhes vagyok tőled - bökte ki.

Se köpni, se nyelni nem tudtam.

- A kapcsolatnak akkor is vége van a részemről - mondtam kiszáradt torokkal, és faképnél hagytam.

A fejem olyan volt, mint egy megveszekedett méhkas. Mivel én jóhiszemű ember voltam - és vagyok még manapság is -, elhittem, amit mondott. Viszont tudtam, ő nekem nem kell, gyerekestől sem. Ez persze nem azt jelentette, hogy ne szerettem volna gyereket. Úgy őrlődtem, mint malomkő alatt a gabonaszemek. Kezdtem két lábon járó szellemmé válni.

A postaládában ismét egy levelezőlapot találtam. Újabb találkozóra lettem hivatalos, melyre elmentem. Sörözőbe ülünk be. Fapofával vártam a fejleményeket.

- Elment a terhesség - jelentette be szenvtelen hangon.

Nem válaszoltam rá semmit sem. Felálltunk az asztal mellől, kimentünk az utcára, és elbúcsúztunk egymástól.

28. BIZTOSAN LEFEKÜDTETEK - kézenfekvő (1994)

Az ország délnyugati sarkában olykor heves zivatarok tesznek keresztbe a helyi áramszolgáltatónak. A másfél percig tartó dörgést kiváltó villám telibe találta a falu trafóházát. Koromsötét szakadt a népes nyaralótársaság nyakába. Az előállt helyzet miatt kisebb kavarr támadt a kockaházban. Barátnőmmel visszatértünk a szomszédos telken lévő szálásunkra.

Másnap reggel az egyik hölgy megjegyezte:

- Miután este átmentetek, biztosan lefeküdtetek aludni.

Széles vigyor volt a válasz. Értetlenül, kissé zavarodottan nézett ránk. Muszáj volt bevallani:

- A teljes sötétség leple alatt órákon át pókerezttünk!

Egyre többen figyeltek fel a beszélgetésre. A kérdésre adott meglepő választ többen is kételkedve fogadták. Barátnőm átsietett a szomszédos telekre, ahonnét az általunk újjal

leolvasásra alkalmassá tett paklival tért vissza. A kártyalapok megjelölését magam találtam ki és közösen készítettük el. Lett nagy szájtátás!

Hamarosan kiderült, a társaságból mindenki játssza a pókert. Ettől a naptól kezdődően az utolsó napig bezárólag minden este nyolcan-tízen leültünk a hosszúkás asztalhoz és éjszakába nyúlóan hamiskodtunk. A gördülékeny zsugázás csak akkor torpant meg kissé, amikor én kezdtem a játékot. Hogy, hogy nem, de néhányszor én állhattam fel győztesként a parti végén. Több évtized eltelt azóta. A két pakkból összehozott vastag zsuga a múlté. Nem baj. A póker szabályát rég elfeledtem. Nem baj. A lakásom is meg van még. Az sem baj.

29. KÜZDÉS - kihívás (1973)

Gyermekkor. A váci úti iskolával szemben – ahova felsőbe jártam – régi építésű házak sorakoztak, helyükön ma irodaházak magasodnak. Valamelyik kapualjból előgurult egy hajtókaros kerekesszék, korosabb fiú ült benne. Kicsit idegenkedtem tőle. Soha nem beszéltem vele, de némileg hajlandó voltam belegondolni magam, sanyarú helyzetébe. Teltek-múltak az évek, a mozgáskorlátozott fiú férfivá érett. Egyre többször láttam alkoholmámorba torzult arccal, ahogyan a járdán a kocsijában üldögélt, vagy az úttesten tova-gurult. Férfipalántává váltam, utam másfelé vezetett. Sok évvel később tudtam meg, hogy részegen egy ZIL teherautóval karambolozott. Vajon hol veszíthette el élete fonalát? Miért nem éledt fel benne a küzdeni akarás harcos szelleme?

Általános iskola, felső tagozat, testnevelés óra: melyik kölyök nem szereti a kidobósdit? A mi csapatunk egyre fogatkozott és már csak ketten ugrottunk, vetődtünk el a labda elől. Először ott, abban a tornateremben költözött belém az életre-halálra küzdés szelleme. A labdával célzó osz-

tálytársak vadászoknak tűntek számomra. Kezük volt a messze hordó puska, az elszabaduló labda pedig a lövedék. Űzött vadként menekültem a labda elől. Megdermedtem. Egyedüli célpont maradtam. Orrlyukam kitágult, tekintetem riadttá vált. A végsőig küzdés szellemének mágikus hatása alá kerültem. Már nem csak a saját bőrömet mentettem, hanem a kidobott csapattársak becsületéért is küzdöttem. Éber macska ügyességével ugrottam félre, hirtelen mozdulattal fordultam ki. Igyekeztem olyan helyre húzódni, ahol meg is kaparinthattam a rosszul célzott labdákat. Ritkítani kezdtem az ötfőnyi ellencsapatot, és a siker lehetősége tovább szította becsvágyamat. A sok futástól, vetődéstől, no meg a taktikázástól egyre jobban kalimpált a szívem, zihált a tüdőm, kattogott az agyam. Már kétszer is pontosan céloztam. A rám tüzelőket hirtelen bemozdulásokkal próbáltam megtévesztetni. Az egyik dobásba mégis belefordultam. Az ellenfelek hatalmas hurrával adtak hangot örömüknek – én meg lelkileg összetörve roskadtam magamba. Mindez az óra végét jelző csengőszó előtt egy perccel – hogy a fene egye meg!

30. ILLANÓ ILLAT - rejtély (2008)

A Magyarországi 8-as országjáró gyalogos túra soron következő szakaszának kezdőpontjához utaztunk. A vonatról leszállva viharos erejű szél taszított hátba. A peronról letérve máris a tágas határban találtuk magunkat. A Tisza irányába indultunk a szemüveges barátommal. Tőlünk jobbra az áramszolgáltató légkábeleit a kavargó légáram egymásnak csapdosta, amely folyamatosan zizegő hangú kisülést okozott. Nem beszélgettünk, mert egymás szavának megértéséhez kiáltani kellett volna. Szedtük a lábunkat. Én a magam részéről pozitíven álltam a szélsőséges időjáráshoz, mert hasznosnak tartom az ilyesmit testközelből megtapasztalni.

Sok-sok kilométert megtehattünk már, amikor friss rántott hús illata csapta meg az orromat. Mivel a nagy szél minden más zajt könnyedén elnyom, azt hittem, hogy időközben településre érkeztünk.

- Vendéglő mellett haladunk el? - magabiztosan.

- A határban járunk! Innen legalább három kilométerre található legközelebb lakóház! - felelte a GPS-ből tájékozódó haver.

- Az előbb nem érezted a rántott hús illatát?

- De, igen!

- Hogyan lehetséges ez?

- Fogalmam nincs! - ezzel pont került a téma végére.

Sokáig elgondolkodtam ezen a rejtélyes feladványon. Vajon hogyan képes fergeteges erejű szélben egy illatkoncentráció ennyire egyben maradni? Vajon létezik-e ilyen irányultságú tudomány?

Pár kilométerrel távolabb megisméltődött a közelmúlt. Mivel egyszerre adtunk hangot a frissensült illatának érzékeléséről, ezért a történet hitelessége megkérdőjelezhetetlen: településnek továbbra sem volt se híre, se hamva!

31. NINCS RÁ KÉPLET - megbicsaklott logika (1976)

Egy pont híján száz százalékos eredménnyel írtam meg a differenciálszámítás témájú nagydolgozatot - a képlet felírásában apró hibát vétettem. Az osztályban az enyém lett a legjobb. Szerettem a számok világát, ennek ellenére nem voltam sikeres tanulója. A differenciál számítás alkalmazási területe annyira magával ragadott, hogy a matek órán a témát szivacsként itta az agyam. Így lett belőle életem legnagyobb tanulmányi sikere. Az eset sokatmondó logikátlansága: a matektanár azzal az ostobasággal állt elő, hogy a jeles dolgozatot padtársam éppen csak kettes teljesítményéről másoltam. A srác valóban jó volt matekból, de akkor

éppen fordítva történt a puskázás. A pedagógus ezúttal nagyon elszámolta magát.

A számok iránti érdeklődésem egy óvódás kori példával is igazolható. Hajnal öt után már a Lenin körúton közlekedő villamoson zötykölődtünk édesanyámmal: ő az üzembe én meg a cég tökmag-lerakatába tartva. A Váci úton kattogó 55-ös villamos pótjai négyjegyű számokkal voltak megkülönböztetve egymástól. Négyessel vagy ötössel kezdődtek az ezres számok. A Marx tértől a körvasút hídja utáni megállóig tartott az utazás. A négyjegyű számokat szép lassan megtanultam leolvasni. A siker – mert mi másnak is tekinthetnénk – jó ajánlólevélnek tűnt a közelgő általánoshoz. Mégis, a számtan órák nem úgy sikerültek, ahogy elvárható lett volna a számokhoz magas fokon értő kisiskolástól.

32. SZEMTANÚ - nem csak a hülyének van szerencséje (1978)

A Kádár utcából startoló 55-ös villamos utolsó kocsijába felszálltam. A fekete-sárga színű lécekből összeütött széken menetiránynak háttal foglaltam helyet. Az első megálló közvetlenül a Váci útra való balra kikanyarodás előtt volt. A második az Élmunkás hídnál (Ferdinánd híd). Nem sokkal utána elvált a Váci úton és a Lehel utcán közlekedő villamosok útvonala. Az Élmunkás téren lévő templom jobb oldala mellett elhúzott a rákospalotai végállomás felé tartó járat, utána balra kanyarodva a lengyel piacozók rendőrök előli alkalmi menedékhelyévé vált templom háta mögé került, hogy egy éles jobb kanyar után megérkezzen a kétszer kétsávos bazaltköves Váci útra.

Mivel menetiránynak háttal ültem, kíváncsian figyeltem a pótkocsi nyitott, hátsó peronján tartózkodó, egy helyben állva dülöngélve utazó piás férfit. Tapasztalatból tudtam, ahogy a motorkocsi a templom után a hajtúkanyarban éle-

sen rákanyarodik a főútvonalra, mindegyik villamosvezető teljes sebességre kapcsol, aminek következtében az egyenes szakaszra megérkező utolsó kocsik legvége nagyot ránt. Amit sejtettem, beigazolódott. A részeg koma óvatlan volt, és a nagyot dobó pót őt egy előre fejes látványelem kíséretében kirepítette a főútvonal közepére. Nagy ívű repülése után hason fekve találta magát. Szerencséjére nem érkezett autó. A közeli megállóba még be sem érkezhetett a szerelvény, amikor az alkalmi légi bevetésen részt vett pilóta fel-tápáskodott, és imbolyogva a Lehel piac felé vette az irányt. Ott ihatott egy pohárával az egészségére, egy má-sikkal meg a szerencséjére.

33. JUTALOMFALAT ÉS JUTALÉK - kutyák (1997)

1997-ben került mellém a német juhász vakvezető, Kicsi. A szukával nőnap környékén térhettünk haza. Elteltek a mé-zeshetek. Hamarosan meghívást kaptam a Vakvezető Kutyával Közlekedők Szakosztálya részéről, hogy a jövőben mint pót tag, vegyek részt az elnökségi üléseken. Nem voltam rest a szervezésben sem. Egész nyáron át minden vasárnap csapatosan indultunk a természetbe: Börzsöny, Nagymaros, Szentendrei szigetcsúcs. Nem mellesleg, zsáknyi pénzt is hoztam a konyhára. Eme buzgalom láttán felvetették a társak, hogy úzzem iparszerűen a pénzszerzést. Tíz százalék jutalékkal akarták meghálálni. Eszem ágában sem volt. Úgy voltam vele, amennyit sikerül összekaparni, az legyen a vakvezetőké, jutalomfalatnak. Ezen kissé meglepődtek a tagtársak, de minden csoda három napig tart.

Bár nem láttam, de egyre több dolog elkezdte csípni a szememet: a kisstílúségtől az emberi lealacsonyodáson és az aljasságon át, egészen a dedóságig. Betelt a pohár. Kilenc hónap aktív tevékenykedés után felálltam az elnökségi sám-

liról – pedig felkértek szakosztályvezetőnek –, és betettem magam után az ajtót.

Utólag, életem további alakulása szempontjából végiggondolva, meghatározó jelentőségű döntést hoztam. Első fejleményeként, pár hónap múlva az Angyalföldi utcabálra újszerű programot szerveztem, melynek hatására az Ifjúsági ház vezetője a következő nyári barlangász-túratáborba elhívott minket Kicsivel. A későbbi rendszeressé váló túrázás az új személyek bevonásával szélesre tárta a lehetőségek tárházát. Azóta eltelt néhány évtized. Továbbra is aktív maradtam, és ennek köszönhetem, hogy még manapság is jól érzem magam a bőrömben. Magunkkal szemben soha nem szabad megalkudni.

34. FÜSTBE MENT TERV - a francba (2002)

Bár nem állt szándékomban, de egyszer mégis csak a nem látók népes táborában találtam magam. Oda felnőttként megérkezve az élethetetlen élethelyzetben gondoljuk magunkat. De mivel élő halottként nem érdemes élni, valamit tenni kell ellene.

Idővel arra jutottam, hogy a nem látó és a látó gyerekeket iskolai szinten össze kellene hozni. Miért ne tanulhatnának havonta egy napot közösen? Célja a következő lenne: általános iskolás korukban saját tapasztalattal rendelkezhesse nek azok a nem látó gyerekek a „látó” iskolai környezetről, akik továbbtanulási szándékkal tekintenek a jövőbe. A látó gyerekeknek pedig jól jöhet a másság testközelből való meg tapasztalása, még az erre fogékony kor derekán.

Teljesen ismeretlenül felhívtam a Vakok Iskolája igazgatóját. Tudtam, öt perc alatt kereken összefoglalva az egész tervet el kell mondanom. Türelmesen végighallgatott, majd feltett néhány kérdést. Utána kérte tőlem, hogy másnap hívjam vissza, mert addigra egyeztet az egyik kollégá-

val. Pár nappal később az igazgatói irodában hármásban beszéltük át a részletesen kidolgozott tervet, melyre áldásukat adták. Kérésemnek megfelelően rám bízták a teljes kivitelezést. Még manapság is őszinte tisztelettel gondolok a nyitott életszemléletű igazgatónőre.

Elsőre az egyik nem látó osztályba kéredzkedtem be egész napos tapasztalatszerzés céljából. Az óráközi szüneteket is a gyerekekkel töltöttük a vakvezetővel. Következett a „látó” iskola egyik társosztálya, ahol a látássérült gyerekekről adtam mélyreható ismereteket a csupa fül nebulóknak. A következő körben a látó gyerekek osztályostól ellátogattak a nem látó gyerekek sulijába. Mivel saját iskolájukban a nem látó gyerekek becsukott szemmel is ismerik a járást, ezért az épületben fehér bot használata nélkül kalauzolták az érkezőket. Az elgondolás bevált, a látó gyerekek állá leestek a meglepetéstől. Ráadásnak hátra volt a csörgőlabda bemutató, melynek végén a látó gyerekek bekötött szemmel csapatot alkothattak. Mire a nem látó gyerekek megérkeztek a látó gyerekekhez háztűznézőbe, addigra azok erős tiszteletet éreztek irántuk. Ez a látogatás is sikeresnek bizonyult, igaz, egy-két nem látó gyereket a házigazdák a sulis területén valahol elhagytak. Hazafelé tartva a leltárból egyikük sem hiányzott.

Hogyan lett hiteles kapcsolat a befogadó iskolával? Alsósként odajártam tanulni, ebből következően nem látóként felajánlottam az iskola igazgatójának, hogy mind a huszonnégy osztályt szívesen végigjárjuk a vakvezetővel. A program vége után az iskolaudvarra vakvezető kutya bemutatót szerveztem.

A terv sava-borsa a közös iskolai tanulásban rejlett. Havonta egy alkalommal találkoztak. A tanárok előre egyeztetették a tantervet egymással. A gyerekeket vegyesen kérdezte a befogadó iskola pedagógusa. Az órán mindenki

példásan jegyzetelt, közösen töltötték el a szünetek idejét, és együtt vonultak le a menzára. A látó gyerekek számára talán az szolgáltatta a legnagyobb meglepetést, amikor a hatodikos nem látó gyerekek hamarabb kiszámolták a matek példát, mint ők. A befogadó iskola igazgatója az év vége felé közeledve felkérte a programban részt vevő osztályfőnököket – harmadik és hatodik évfolyam –, hogy végezzenek felmérést a diákok között. Kiderült, hogy a hatodikos látó diákok maguknál okosabbnak tartották a nem látó gyerekeket.

A következő tanévben a látó iskola részéről továbbra is szeretettel és nyitottsággal várták a nem látó gyerekeket. Nem különben a diákok, akik korosztálytól függetlenül arról érdeklődtek tőlem a sulis kerítésén keresztül – vakvezető kutya sétáltatás közben –, hogy ugye hozzájuk is jönnek tanulni nem látó gyerekek?

A Vakok Iskolájában új osztályfőnököt kaptak az immár hetedikeseik, a pedagógus nem vállalta a havonta egyszeri programot. A befogadó iskolában nagyfokú csalódással vették tudomásul az előállt helyzetet, melynek okát egy előzetes kérdés miatt nem ismerhették meg tőlem. Az iskolaudvaron visongó nebulók a lesújtó hírtől földig lógatták az orrukat – nem túlzás. Számomra is óriási csalódást okozott a sikeresen induló program zátonyra futása. A látásvesztésből önmagam rehabilitálásán túlmenően ezt a cselekedetet tartom a második legtöbbre.

A margóra kívánczok: Az eset idején a nem látó gyerekek nem értették, hogy miért van szükség erre a közös tanulásra. Nekik az oda és a visszautazás is a nyűg kategóriájába tartozott. Ezt el kell fogadni. Sok-sok év elteltével összefutottam egyikükkel, aki már világosan látta az okot, és pozitívan vélekedett a régmúlt hasznosságáról.

35. MINDEN KEZDET NEHÉZ - csigavér (1988)

Híve voltam a KGST piacnak – legalábbis a köznép nyelvén lengyel piacnak nevezett változatának. Úgy döntöttem, a fetekereskedelemből én is kiveszem a részem. Első árubeszerző körutam a régi Lehel piacra vezetett. Tél volt, de már pirkadat előtt megjelentek a kollégák. Egy szürke dzsekire alkudtam éppen, de mire feleszméltem, kiürült a placc, és egy hivatalos ember állt előttem. Köpni-nyelni nem bírtam.

- Mi az ott a kezében? – érdeklődött.

- Ez egy szürke dzseki – világosítottam fel.

- Mit csinál itt?

- Várom az ismerősömet.

- És a kezében lévő dzseki?

- Miért ne lehetne két kabátom?

A felügyelő rám nézett, és társaival szó nélkül továbbállt.

Hazamehettem volna, de megvártam, amíg a kabát keletnémet tulajdonosa visszajön. Látszott rajta, ahogy meglátott, meglepődik. Az alkut ott folytattam, ahol negyed órával előbb abbahagytam. A végén mindketten jól jártunk.

36. GYÉMÁNTLAKODALOM - megadatott (2016)

Szüleim a Városliget közelében a már régóta lebontott Kéményseprő vendéglőben találkoztak először. Apukám gavallér módjára felajánlotta új szeme fényének a hazakísérés lovagias gesztusát, melyre nemleges választ kapott, de mintha meg sem hallotta volna. Anyukám az ország nyugati végéből érkezett ide, apukám a keletiből. Vulkánfíber bőröndjük családi ereklye számomra. Úgy döntöttek, az ötvenhatos fegyverropogás után összekötik a sorsukat.

Orvosi műhiba következtében, első gyermekük – Éva – halva született. Édesapám ugyan azon a napon értesült édesanyja haláláról. De nem állt meg az élet. Mivel albérletben laktak, bőven elegendő lett számukra az egyke. Elmúltam

négy és fél éves, amikor az albérletből elköltözhettünk. A pincéből már nem kellett felcipelni a német tojásbrikettet, a sparhert is a múlt emlékévé vált a falikúttal egyetemben. Én pedig visszasírtam a régi családi fészket. Bevált a gyermekorvos kórisme: hamarosan elfelejti.

A költözés 1963. szeptember 8-án zajlott. Mi voltunk az első lakók, akik a lépcsőházban elfoglaltuk a tanács által kiutalt öröklakást. Utólag tiszta sor előttem, hogy akkor a korszak legmodernebb otthonába bútorozhattunk be. Az egy évvel korábban átadott lakóházakban már távfűtés adta a meleget, de a meleg vizet még bojler szolgáltatta.

Ugorjunk egy hatalmasat az időben. 2008-ban erős belső indíttatásból kitaláltam a Magyarországi 8-as országjáró gyalogos túrát. Ekkor már tizennyolc éve nem láttam. Záhonyból indultunk el a szemüveges haverral, és több mint háromezer kilométer megtétele után, öt évvel később ugyanott fejeztük be. A túra második napján megérkeztünk apukám szülőfalujába. Először és utoljára két éves koromban jártam ott. Idővel eljutottunk a Dunához, majd Szentgotthárdra és Hegyeshalomba is. Jóval több mint ezer kilométerrel a hátunk mögött beléptem abba a faluba, ahol megszületett anyukám. Ekkor jártam ott először és valószínűleg utoljára is. Amennyiben nem veszítettem volna el a szemem világát, a két település közötti utat aligha tettem volna meg gyalog.

Most pedig 2016-ot írunk. Idővel az első emeletről a legfelső szintre költöztek a szüleim. Fentről csodálatos panoráma tárul eléjük a Duna és a Budai-hegyek felé. Nagyon örülök, hogy ezt a lakáscserét sikerült összehoznom. Huszonöt évesen elköltöztem otthonról, de hat év múlva ugyanabban a lépcsőházban kedvemre való lakást vásároltam. Gyermekkorom álma valósult meg általa.

Mostanra az őslakók közül ők az egyedüliek, akik első házastársként élnek együtt. A többiek esetében a nők bizonyultak hosszabb életűnek. A negyvenkét lakásos lépcsőházban a férfiak között apukám a legidősebb lakó (nyolcvanöt éves), a hölgyek között pedig édesanyám (nyolcvanhárom éves). Sok mindent megélhettek az eltelt évtizedek alatt.

Ebben az évben november 19-e nem csak az Erzsébet névnap miatt lett jeles nap számunkra, hanem azért is, mert ekkor ünnepelhattük meg a hatvanadik házassági évfordulót.

- Dobostortával kidoboltatik a nagy hír, gyémántlakodalom! Éljenek a fiatalok, sokáig!

37. GYERMEKI LÉLEKKEL MEGÁLDOTT MŰANYAG REPÜLŐ - egyszeri csoda (1967)

Az első barátomnak tekinthető fiút ekként ismertem meg: a lépcsőházban lakó kölykökkel játszottunk az utcán. Aközben észrevettem, a szomszédos lépcsőházból kilép egy magányos kisfiú, és tisztos távolságból sóvárogva néz minket.

- Gyere ide, és játsszunk együtt! - szólítottam meg.

Telt-múlt az idő. Egyszer azzal lepett meg minket Imi, lakótelepi aszfaltbetyárok, hogy egy olyan műanyagból készített repülőt tartott a kezében, amelynek egyetlen, középen lévő propellerének kampójába egy gumikarikát kellett beleakasztani, a másik végét a gép hátsó részében lévő hasonmásába. A propellert így lehetett felhúzni: egy magasabb helyről a repülőt erős lendülettel kellett útra bocsájtani, és a propeller addig pörgött oda-vissza, amíg a teljesen felcsavart gumi vissza nem állt alaphelyzetbe. Az első ilyen reptetésre a játszótér bogárhátú fémmászókájának tetejéről került sor. Valami lett belőle, de nem az igazi.

- Van egy remek ötletem, Imi! - kiáltottam.

Miután a felvetést mindegyik jelen lévő kölyök jóvá hagyta, elindultunk a kilencemeletes ház felé. A hátsó kapun már csak én mentem be, a lifttel hamar felértem a legfelső szint porolóerkélyéhez. Csodálatos panoráma tárult elém. Nem túl messze a Budai-hegyek zöldje, attól előrébb a Duna kissé olajszagú vize, egészen közel a suli négyemeletes épülete, körülötte a lakótelepi házak dzsungelje, és az iskolaudvart körbeölelő sudár nyárfák. Mindezek látványát verőfényes napsütésben szívhattam magamba. Egyre hevesebben kalapált a szívem.

Minden ügyességemet latba vetve bocsájtottam útjára a kis gépet. Egyenesen az iskola irányába tartott, kissé vesztítve magasságából az épület fölé érve derékszögben balra kanyarodott, a suli kapuja felett átszállva elhagyta a tanintézmény légterét. A járda fölé érve ismét balra vette az irányt derékszögben, most már egyenesen a kilencemeletes háznak tartott. Alatta a suli kerítése mellett lévő járda, amin oly sokszor gyalogoltam oda-vissza. A repülőtől balra karsú nyárfák jelölték ki a haladási irányt. Miután a járda végében keresztben elhaladó keskeny utcácska fölé ért – fokozatosan egyre lejjebb ereszkedve – harmadszor is balívű kanyart vett a csoda, és a ház mellett lévő keskeny járdára úgy szállt le a kerekére, hogy nem borult fel. A hátsó kaputól balra öt méterre állt meg. A ház előtt várakozó gyerekek folytonos örömujjongással és lelkes kiabálással követték nyomon a filléres masina légi parádéját.

Az én lelkem a játékreplőben öltött testet ekkor: ilyen csodát, ilyen tökéletest, ilyen önfeledt boldogságot azóta nem éreztem talán egyszer sem.

38. FELHÚZOTT - kétszer is (2006)

Az emberek elhanyagolható részének adatik meg a kiváltság, hogy a túrázás élményfokozásához igazán beleváló

társra leljenek. Minden igyekezetünk ellenére előfordulhat olykor, hogy mégis felhúzhat minket az a jó barát.

Hihető vagy nem, de én a túrázást messzemenően a vakvezetővel élveztem a legjobban. Hámba fogva szedte a lábát. Gyorsaságával nem vehettem fel a versenyt, de – egy megmagyarázhatatlan rejtélyes ok miatt – a nem megfeszülő hámfogó ellenére is, a lépésszámom meghatványozódott mellette. Sem emberrel, sem önmagam fizikai erejével nem lettem volna képes olyan sebesen haladni, mint vele. Ám adódik úgy, hogy a tél hóval jár, és a Börzsönyben lévő Juliánusz kilátóhoz felvezető meredek köves szakaszt teljes egészében jégpáncél fedi.

A túratársak mindegyike kipróbált teljesítménytúrázó volt, de hamarosan párba kényszerültek rendeződni, és egymást segítve jutottak egyre feljebb. Eközben én a német juhász társaságában próbálkoztam a csúcstámadással. Hiába vettem meg erősen a lábamat, a kövek rendszertelensége és a rajtuk lévő vastag jégréteg keresztülhúzták minden igyekezetemet. Be kellett látni, a nehéz terepviszony kifogott rajtam. Első alkalommal fordult elő, hogy jelzésemre Kicsi fizikai erővel húzott hegynek felfelé. Harmincöt kiló lehetett, én téli ruházatban hátzissákkal kilencven felett. Mint egy erőgép ugrott neki a hegynek. Fantasztikus lendülettel iramlott felfelé. A sebességnövekedés kínálta előnyt kihasználva öles lépésekkel igyekeztem folyamatosan haladni. Jobb kezemben merev túrabot sietett a segítségemre. Ilyen taktikával a párba rendeződött túratársaknál jóval gyorsabbá váltunk. Öt-tíz perc elteltével megérkeztünk a kilátó síkjára.

A mínusz fokok ellenére szakadt rólam a verejték. Bementünk a kilátó valamennyire zárt terébe, ahol nagyon megdicsértem a csupa szív rajzos szukát. A hátzissákom oldalára kiakasztott műanyag ivótálat letettem a kutya elé,

és beleöntöttem egy liter vizet. Legnagyobb elképedésemre egy szuszra kiitta az egészet.

A másik kihívás a budai hegyekben egy vastag sártól járhatatlanná vált meredélynél állt elő. A túratársak egyik fától a másik fáig haladtak. Kezükkel tolták vagy éppen húzták magukat feljebb. Mi a turistaúton a sártenger kellős közepén próbálkoztunk meg a lehetetlennel. Itt is be kellett látni, a kutya hathatós segítsége nélkül nem fog menni. Egy szavamba került, és az addigi alig sebesség meghatványozódott. Olyannak hatott a szememben, mint aki a saját életéért küzd. Felérve a síkra itt is előkerült a kutyatál, beleöntöttem a liter vizet, aminek ismét nyoma veszett.

39. MEGKÉRTÉK A KEZEMET - mélyen megérintett (2001)

Nagy lelkesedéssel folyt az első kötethez a riportalanyok gyűjtése. A Vakok Állami Intézetében lakó látássérültek között az ilyen élethelyzetben lévő sorstársakat kerestem. Fontos megemlíteni, a vakvezetővel jártunk oda.

Lányos szobába léptünk be. A két nyilatkozó fekvőhelye a szoba két ellentétes oldalán átlósan helyezkedett el, középen asztal székekkel lehetett. A kutyát szabadon engedtem. Véget ért az első beszélgetés, átmentem a másik hölgyhöz. Helyet változtatott a német juhász is, a közelemben telepedett le. Ekkor derült ki, hogy a nyilatkozó páni félelmet érez a kutyákkal szemben. Lábat gyorsan felkapta az ágyra, behúzódott a sarokba. Remegett a hangja, elkezdett izzadni. Tenni kellett ellene. Társai és én is hetet-havat összehordtunk a félelem oldására, hiába. Nem maradt hátra más, bekapcsoltam a magnót. A lány megnyílt és bár remegő hangon, de érezhetően lelkesen mesélt szomorkás életéről. Története, mint talán mindegyik nyilatkozóé, megérintett. A végén megköszöntem a rám fordított időt. A szobatársak-

hoz csatlakozva a lány lelkére beszélve próbáltuk Kicsihez édesgetni. Annyit sikerült elérni, hogy némi erőszak árán ugyan, de felálljon az ágyról. Kisebb vonzolás árán a szuka mellé tereltük. A nem lankadó rábeszélésünk révén ujjának végével végül mégiscsak megsimította a ngy lábút, aki látva fantasztikus bátorságát, nem falta fel.

Hónapokkal később, ugyanide, baráti látogatásra érkezünk Kicsivel. Leültem oda, ahova leültem, a vakvezető szabad ura volt cselekedetének. Folyt a beszélgetés, amikor kiderült, a kutyáktól egykor páni félelmet érző lány simogatja a német juhászt. Mindannyian megcsóválhattuk a fejünket. Jól éreztem magam, mert igazi, nyílt beszélgetés részesévé válhattam, melyre napjainkban egyre kevésbé adódik alkalmom. Váratlanul megszólalt a lány:

– Szívesen hozzád mennék feleségül!

Az ilyen helyzetre szokták mondani: nem bírtam se köpni, se nyelni. A szobatársak felcsattanó nevetéssel reagáltak a kendőzetlen színvallásra. Kényszeredettségekben a férjkérő is velük nevetett. Mélyen megérintett a lány önmagát felülmúló bátor cselekedete. Egyáltalán nem tartottam nevetségesnek az előállt helyzetet. Egyszeriben felnéztem rá, mert megfogalmazódott benne egy természetes női vágy, és azt kertelés nélkül ki merte mondani. Enyhén közép fokú értelmi fogyatékossága miatt inkább elszenvedője volt az életnek, mintsem élvezője. Sorstársai között meg volt a maga helye, hozzájuk tartozott. Sok babér aligha termett számára. Vajon ki volt rá kíváncsi? Kivel oszthatta meg őszintén a problémáit? Vajon kiben reménykedhetett a benne ki tudja hány embernyomorító félelem bármelyikének feloldásában? Az ajánlkozásra adandó válasz előtt ezek a gondolatok futottak át a fejemben. Szükség volt az időnyelésre, mert a válasznak nem a tudatos énemben, hanem a tudattalanomban kellett megfogalmazódnia.

- A kérésed kissé meglepett - vallottam be őszintén -, erre most hirtelenjében konkrétan nem tudok mit felelni. Egy hónap haladékot kérek tőled, és amennyiben igent mondanék rá, jelentkezem.

40. TEMPLOMTÓL A BARLANGIG - harangszó helyett (2014)

Sok-sok fejtörés, valamint telefonon való kapcsolatépítés és egyeztetés után végre elérkezett a régóta dédelgetett terv megvalósításának pillanata. A faluban alig néhányan laktak. A templom tetőszintjére tartottunk hármásban. A magasba felvezető kanyargós girbegurba lépcső megépítése óta annyira leromlott állapotba került, hogy komolyan elkellett a túrázó tapasztalat. Odafent bokáig állhattunk a portengerben. Elindultunk a földszinten lévő padsorok fölött lévő térség irányába, ahová egy ajtó nélküli átjárón keresztül vezetett az út. Elöl az időközben baráttá vált szakember haladt, őt a párom követte, a fura libasort én zártam. Ahelyett, hogy a fiatalembert a résen áthaladva követte volna Kati, meghőkölt és kifakadt:

- A tetőgerendák között az alsó szintre szabadon rálátni!

A továbbiakról határozottan kijelentette:

- Nem megyek tovább egy lépést sem! Kész életveszély!

Vajon mit kerestünk odafent? A denevérek hangját szerettem volna rögzíteni. A padlás több száz parányi emlős szálláshelye. Ott álltunk a cél kapujában, és mégis. Tanácskoztunk-tanácskoztunk, vajon mitévők legyünk? Én ott maradtam, ahol voltam, a párom egy nagy lélegzetvétel után követte a fiatalembert. A hangfelvétel rögzítését önként vetették a nyakukba. Látszólag mindebből kimaradtam, de mégsem. Közvetlenül a fal takarásában várakoztam. A légtérben repkedő emlősök közül néhány az ominózus átjáró irányába tartott és így az orrom előtt pár centivel húztak el.

A parányi szárnyak neszezését tökéletesen hallottam. Az alkalmi hangmesterek által készített felvételnek nem lett nyoma a kártyán. Nem baj, legközelebb nagyobb áhítattal fogok imádkozni.

Pár nappal a tökéletes szarvasbögés hangfelvétel után az egyre hűlő levegő miatt az év utolsó lehetősége előtt álltam. Beültünk az „Elza és kölykei” című filmből jól ismert terepjáró batárba, és elindultunk a kiszemelt barlang felé. A régi barát lefékezett az útba eső ősásatásnál, hogy megmutassa az oda épített betonszarkofágot, amely a természet megcsúfolása. Kissé hosszasan bámészkodtunk. Végre-valahára megérkeztünk a denevér lelőhelyhez. Mindössze pár métert kellett az üregig gyalogolni, de az odáig vezető meredély keményen megdolgoztatta a lábunkat és a tüdönket is. A környezet felmérésére nem maradt idő, mert a szakember finoman sürgetett a technikával mielőbb készen állásra, mert a denevérek éppen az esti kirajzás megelőző stádiumban voltak odabent. A háromlábú fotóállványra gyorsan felerősítettem a mikrofontartót, nyakamba akasztottam a felvevőt, a kábelt bedugtam a helyére, a fülest feltettem a fejemre. Bekapcsoltam a rendszert – működött –, amikor már egy határozott hangú sürgetés érkezett a címemre. A felvevő pántját gyorsan kikaptam a nyakamból, a készüléket letettem a földre. Mindezek után felkapaszkodtunk a lyuk szájától pár méterre lévő erős meredély oldalába. Leültem a földre – onnan füleltem a nyílásból előrajzó kétezer denevér szárnyalását. Fantasztikus élmény volt. Megdicsőültem magam előtt. Közben az motoszkált a fejemben, mégpedig egyre erősebben, hogy vajon elindítottam-e a felvételt?

Nos, a denevérek kirajzása a múlt nem rögzített emléke maradt. Nem baj. Jövőre ismét lesz nyár. Igen ám, de időközben a barlang nyílását leszűkítették, és a denevérek

ismeretlen helyre költöztek. A felvételtől továbbra sem tettem le. Az elköltözött emlősök új helyére időközben rátalált a szakember, de már nem kétezren vannak, hanem háromezren. 2024 nyarán útra kelünk Katival.

41. DÖRMÖGŐ DÖMÖTÖR - kinek mihez van szeme (1962)

Hétköznaponként én is szerettem volna sokáig aludni, de fél öt körül rendszeresen felkeltett anyukám. Félálomban bóbiskolva lettem felöltöztetve és már indultunk is. A belvárosban lévő Hársfa utcai albérletből egy bal kanyar után megérkeztünk a Dohány utcába. Sokkal éberebb ekkor sem lehettem. Mint a teherautó a pótkocsit, úgy vontatott maga után anyukám. A közvilágítás gyér fénye sejtelmessé tette az ébredő várost. Történt egyszer a Dohány utcában, hogy tőlem jobbra a járda mellett egy dobozos autó parkolt, Moszkvics lehetett. Hátul a raktér ajtaja tárva-nyitva. A lakóház utcáról nyíló pincéjéből, kezében csomagot cipelő férfi érkezett a járdaszintre, és a jármű hátsó ajtajához lépett. A körúti villamosmegálló felé igyekeztünk, aközben fejemet hátrafordítva kíváncsian néztem: vajon mit csinál a bácsi? Nem volt mese – anyukám után botladoztam. Egyszer csak előttem termett a jóra való ember, kezembe nyomott egy nyomdászagú Dörmögő Dömötör című gyermekeknek készített színes meseújságot, és visszasietett az autóhoz. Talán mondanom sem kell, szememből elillant az álom.

Felszállva a körúti villamosra, de még a Váci úton végigcsattogó járatra is, eszembe nem jutott volna az ablaküveg alsó keskeny peremén végigtologatni a Lemezárú gyár zsebben lévő kiváló termékeit: a törpeautót, a piros színű létrás tűzoltóautót, netán a fehér színű mentőautót. Csak a kedvemre való újság lapozgatásával voltam elfoglalva. Néztem a kedves Dörmögő Dömötört meg a jópofa barátait

- azóta is hálával gondolok a gyermekszerető emberarcú bácsira.

42. SZIA, LACI - számárvezető (1982)

Gyerekkorom be nem teljesült vágya egy magas szárú Tisza tornacipő volt. Oka, a félszárúnak majdnem a duplájába került. Munkába álltam. Ha eleinte nem is kerestem sokat, valamennyi mégis ütötte a markomat. Döntöttem. A cipőboltba belépve kiderült, hogy csak negyvenkettő és feles méret kapható belőle. A lábam fél számmal nagyobb. Némi habozás után a kosárba belekerült a csuka.

Ezzel egy időben kedvet kaptam a kirándulásra. Fél tucatszor kelhettünk útra a haverral. Dömöstől a Rám-szaka-dékon át Dobogókőre nagy kínlódás után felértünk. Gondolkodás nélkül hanyatt vágtuk magunkat a fűvön. A szűk, magas szárú tornacipő addigra cefetül kikezdte a lábujjamat. A továbbiakban jellemzően lefele kanyargott a turistaút, aközben egyre reménytelenebb állapotba került a csülkőm. Elhaladtunk egy olyan sűrűn telepített erdő mellett, ahol a fák törzse két méternél nem estek távolabb egymástól. Tökéletesen zárt a lombkorona. Pár méternél távolabbra nem lehetett belátni. Mélyéből olyan hideg áramlott ki, hogy az ösvényen állva libabőrössé vált a karom. A rácsodálkozás után meglódtunk.

Távoli kutyaugatás jelezte a közelgő települést, Csobánkát. Megérkeztünk a putri sorra. Két oldalról félelmetesen ócska kalyibák fogtak közre minket. Az egyik házikó közvetlen közelében lévő két fára zsineget feszítettek ki, azon száradtak a reggel, teknőben kimosott ruhák. Úgy éreztük, legjobb, ha egyenesen előre bámulunk, abból nagy baj nem lehet. Így is tettünk. Olykor azért egy-egy fekete szempár ránk villant.

A tőlem balra lépkedő haver széles mosoly kíséretében, előttem jobbra elnézve, és kezével abba az irányba intve, ennyit mondott nyájasan:

– Szia, Laci!

Mivel a jelenetet nem tudtam hova tenni, én is jobbra tekintettem. Szép szürke házi szamár állt ott.

Nem csak a hosszú út porától, hanem a tikkasztó hőség-től is kiszáradt a gigánk. A falu központjába megérkezve, a tanácsháza és a templom mellett örömmel fedeztük fel a kocsmát. Szocialista szentháromság. Délidőben, az ivóba belépve, a kocsmároson kívül csak számbavehetetlen légyre találtunk. A tarisznyákat ráhajítottuk a magas lábakon álló ivóasztalra, utána a söntéspulthoz léptünk. Amíg lassan csordogálva csapolódott a két korsó kőbányai világos, maradt időnk körbe nézni. A kocsmáros mögötti falra rajzlap rajzszegekkel felerősítve. A haver éles szeme kiszúrta a rajta lévő feliratot: a földre köpni tilos!

A langyos sör kortyolgatása közben azzal szórakoztattuk magunkat, hogy mivel csak a „földre köpni tilos” tevékenység van tiltva, ezért vajon megengedett-e a falra vagy az ivócimbora képébe csulázni?

Kiléptünk a csehóból. Arcunkba tűzött a nap. Oldalsó láb élen araszoltam fel a meredek utcán a sziklamászók gyakorló helye felé. Egyre lassúbb tempóban közeledtünk a pomázi HÉV-állomás felé. Mire odaértünk, a zoknim teljesen átázott a vértől, lábujjamon kilátszott a szín hús. Hazatérvé gyermekkorom vágyálmát laza mozdulattal a kukába hajítottam.

Nagy szamár voltam, hogy megvásároltam a lábamra szűk csukát. A haver viszont nem volt nagy szamár, hogy útközben odaköszönt a négylábú alteregómnak. Én is eléggé csökönyös vagyok, voltam. Azóta az egyik kedvenc állatom a házi és a vadszamár lett.

43. SEFTELÉS FÉNYÉBEN – hozadék (1992)

Látásvesztésem utáni első kapcsolatom története:

– Fölöslegessé vált a fekete-fehér, nagyképernyős televíziónk: el kellene passzolni!

Elraktároztam a fejemben a barát kérését, pár nappal később felhívtam egy hölgyet, akit jól ismertem, amíg Zuglóban laktam, ám azóta egyszer sem beszéltem vele. A készülék hosszasan csengett, majd örömmel üdvözöltük egymást és rákezdünk a „no, és veled mi van?” szópartira. Félóra elteltével a fölöslegessé vált tévét is sikerült szóba hoznom.

– Hát arra nincs szükségem – jött rövid szünet után a válasz, az eredménytelenül megakasztott szözuhatag pedig folytatódott. A vége az lett, hogy elhívtam magamhoz lakásnézőbe és a beszélgetés folytatására.

A hön várt találkozás éppen a névnapomra esett. Gyönyörű, napfényes nyári nap kora délutánja volt. Régi barátokként üdvözöltük egymást. Kedélyesen tereferáltunk múltról és jelenről. A legapróbb részletekig be kellett számolnom párkereső próbálkozásaimról. Tetszett neki a módi, nagyokat nevetett rajta. Élveztem a váratlan sikert, már-már megállíthatatlanul dőlt belőlem a humor. Enni- és innivaló is került elénk, a pincér szerepét magamra osztottam. Önfeledten kacarásztunk, mintha gyermekkorunk óta pajtások lennénk. Minden átmenet nélkül bedobta, hogy valamelyik hétvégén leruccanhatnánk egy napra a Balatonhoz.

Arra a kérdésre, hogy mit jelentett nekem több mint két év után friss levegőhöz jutni, csak annyit felelhetek: mindent! Ráadásul egy kedves, velem a legtermészetesebb módon viselkedő nővel tarthattam a magyar tengerre. Kézen fogva sétáltunk a vasútállomástól a partra. Bár a nap tündökölt az égen, de az erős szélről hűvös volt a levegő. Elsétáltunk a hajóállomásig. Tihanyba váltottunk jegyet, és rajtnk kívül tán csak a személyzet tartózkodott a motoroson. Úgy

gondolom, mindkettőnkben bujkált némi izgatottság. A hajó kifutott a móló védelme mögül, a hullámok játszi könnyedséggel kapták a hátukra. A zárt utastérből felmentünk a fedélzetre. A szél arcunkba vágta a hajó oldalának csapódó hullámok ezerfelé spriccelő permetét. Hölgyismerősöm két kézzel kapaszkodott a hajó korlátjába. Szorosan mögé álltam, széleset fogva én is megmarkoltam a rudazatot. Szavakra nem volt szükség – továbbra is semleges témákról beszélgettünk.

Tihanyban még nem jártam: nevetgélve másztunk fel a hegyre. Elsétáltunk a közel ezeréves apátságig. Rövid időre bementünk a templomba, de az üde levegőn mégiscsak jobban éreztük magunkat. A szél alábbhagyott, az időjárás egyre inkább emlékeztetett a nyárra. Lementünk a tóhoz, ahol locsogva nyaldosták a hullámok a kövezett partoldalt. Közelünkben hattyúk úsztak el, és mi andalogva ballagtunk a kikötő felé. Kezünk lágyan simult egymáséba. Mindez olyan természetesnek, magától értetődőnek tűnt, mintha az elmúlt két-három évet ebben a kívánatos létformában éltem volna végig.

A déli part felé induló hajó legfelső szintjén, a teraszon foglaltunk helyet. A nap égetően sütött, a tó felett lágy szellő keringett. Félmeztelenre vetkőzve élveztem a már-már elfeledett gyönyörű természetet. Ujjaink pajkosan játszadoztak egymással. Ott, a felhőtlen kék ég alatt ismét úgy éreztem magam, mint egykor a szász-svájci idill oly rég átélt óráiban.

Pár nappal később ismét találkoztunk, újra nálam. Egymás mellé ültünk a kanapén, kezeink önálló életet élve kacérkodtak egymással, majd gyengéden átöleltem a vállát, magamhoz vontam, és mélyen belecsókoltam a nyakába. Ahogy a blúza gombjaihoz értem, egy karcsú kéz finoman eltolta a kezem. Belenyugvással vettem tudomásul az elhárító mozdulatot. Pár perc múlva szó nélkül felállt mellőlem,

arrébb ment és leült a fotelba. Némileg elmerenghettem, mert csak akkor eszméltem, amikor már előttem állt. Ön-kéntelenül is a csípőjéhez nyúltam: egy szál bugyiban vára-kozott előttem.

Úsztunk a boldogságban – és pár nap múlva a közeli strand medencéjében is. Látásvesztésem óta először voltam ilyen helyen. Felelevenedtek a gyermekkori emlékek, a való mégis szebb volt náluk. Úszkálás után barátnőm kifeküdt a medence partjára napozni, én meg leálltam: hadd lássam, meddig ér a víz? Elúsztam a medence távoli végébe, pár percet napozgattam, majd hanyatt feküdtem a vízben, és úgy indultam visszafelé. Egyszer csak nekikoppant a fejem a medence oldalának. A lábamat már le tudtam tenni, épp a mellemig ért a víz. Óvatosan kinyúltam a partra, találtam ott egy formás női combot, erotikusan végigsimítottam. Barátnőm ijedten talpra pattant, majd elnevette magát.

– Honnan tudtad, hogy én vagyok az?

– Egy olyan csodálatos nő, mint te, mágnesként vonz magá-hoz! – feleltem sanda mosollyal.

44. NINCS RÁ SZÓ – kontra (2015)

A helyszín egy intézmény. A folyosó túlsó végéből az étel-ital automatához általános iskoláskorú gyermek érkezett. Pénzecskejét ügyetlenül kotorta elő, mert az a kezéből ki-esett és elgurult. Leguggolt, tenyerével keresgélte a meg-lógott érmét. Türelmesen tette, bízott a szerencséjében, de minden igyekezete ellenére csalódnia kellett benne. Feladta, és keserű szájjal indult volna vissza a folyosóra. A távol-ból figyelő hölgy utána szólt. Egymás mellett álltak már. A felnőtt a gyermektől kérdezett valamit. Az automatától ha-marosan egy boldog gyermek távozott, kezében kedvére való falattal. Hogy mi lenne ezen felháborító? Semmi sem.

A lényeg most következik.

A lépcsőnél álló hölgy nem csak a pórul járt gyermek sanyarúságát figyelhette meg, hanem azt is, amint az intézmény egyik gyengén látó, évtizedek óta megbecsült alkalmazottja pár méterről látta a gyermek balsorsát, és ahelyett, hogy segítségére sietett volna, sarkon fordult, és bement a hivatali szobájába. Az ajtót maga után nesztelenül behúzta.

45. KOLDUS - morzsák (1978)

Erre a gyakorlatra is igaz lehet, ahány ember, annyi féle vélemény. Fiatalemberként a Felszabadulás tér környékén járva gyakran találkoztam az árkádsor alatt egy láb nélküli férfivel. Alsó része vastag bőrzsákba bújtatva, mindkét kezében egy-egy fogantyúval ellátott téglatest alakú fémtömb támaszkodásra, melynek segítségével közlekedett. Ettől az embertől senki nem sajnálta az adományt.

Napjainkban a Népstadion metróállomás kijáratánál egy mankós ember üldögél a flaszteron, naphosszat. Előtte egy műanyag tálka, abba várja a jólelkű emberek százasait. Mikor letelik a koldulás szakmunka ideje, a maga alá húzott lábát kirángatja hátsója alól, feltápászkodik és a mankót a hóna alá csapva eltűnik az 1-es villamos megállója felé. Ismeretem szerint az Örs Vezér téren is gyakran megfordul ilyen céllal.

De létezik másféle koldus, másféle koldulási technikával, amely szintén erősen megosztó lehet. Hármásban tértünk be a horányi rév közelében lévő halsütödébe. Ketten az asztal körül foglaltunk helyet, a csapat harmadik tagja az asztaltól egy olyan helyen vágta hasra magát, ahonnét szemmel tarthatott engem. Hozzáláttunk a sült hal elfogyasztásához. A mi gyomrunk nem korgott már, de a vakvezetőé egyre inkább. Felállt, és az asztalunkat kihagyva a következőhöz sétált. Elővette legbájosabb tekintetét, a képére odaszínész-

kedte az éhező etióp kutya motívumot. Szuggerálva nézte a lakomázó asztaltársaságot, örömmel nyelte le a falatot. Egy asztallal tovább állt. Ott leült a hátsójára, és folytatódott a monodráma. Eltelt egy perc, nem érkezett falat, csendben tovább állt. A következő asztalnál újított, kuncsorgó hangon kért. Ez így folytatódott mindaddig, amíg megint a mi asztalunk következett volna, amelyet ezúttal is kihagyott. Újra ott hasalt a magának kiválasztott helyen, elégedetten.

46. MINDEN JÓ HA A VÉGE JÓ – felismerések (1986)

Buszos kirándulást szerveztem a munkahelyen. Nem csak a kollégákat kerestem meg, hanem az ott szakmai gyakorlatot töltő középiskolásokat is. Megtelt a különjárat. Hogy hova tartottunk, ki tudja már. Kiszállva a buszból két diáklány került elibém. Egyikük szerény és csendes teremtés, a másik hivalkodó és nagyszájú. Az utóbbi lány valamit beszólt nekem. Ugyanabban a pillanatban határozottan helyére tettem. Lett nagy csend körülöttünk.

Már hazafelé tartott a társaság. Útközben gondoltam egyet, és a fiatalabb korosztály tagjait videózásra meghívtam a lakásomra. Elgondolkodtam a velem konfliktusba került lányon, de hamar rájöttem, neki is ott a helye. Amikor rákérdeztem, láthatóan zavarba jött, de némi gondolkodási idő után rábólintott.

A következő tanévben ezt a lányt egy másik üzletbe osztotta be az osztályfőnök. Amikor első alkalommal érkezett szakmai gyakorlatra a barátnője, odajött hozzám és átadta a személyre szóló üzenetet:

– Nagyon sajnálja a barátnóm, hogy nem találkozhat veled újra, pedig szívesen jönne ide. A régi dologért utólag elnézést kér. Rendes srácnak tart.

47. FARKASÉTVÁGY - ínyencek (1980)

A Vérmezővel szemben, a Krisztina körúton 1977 tavaszán nyitott meg a Wernesgrüner söröző. A szocializmus idején az ilyen márkájú csapolt sört kínáló egységek jelentették a csúcsmínőséget.

Kora délután hatan tértünk be a sörözőbe. Az első kör terítése után hamarosan üres korsók várakoztak az asztalon. Feltűnt a pirospozsgás, bajszos felszolgáló. Hamarosan indulhatott a következő rendeléssel. Eközben a társaság egyik új arca az asztalon lévő étlap után nyúlt. Löktük a szót, lazult a társaság. Az újabb kriglik is kiürültek. Fejünk búbját nem vakartuk sokáig, jöhetett a harmadik kör.

Eközben kiderült, hogy kapható kis adag ecetes torna, négy forint harminc fillérért.

- Eszünk egyet, közösen? - dobtam be a köztudatba.

Harsány röhej volt a válasz. Mindenki képe ragyogott a várható fejleménytől.

- Figyeljétek a pincér arcát! Vajon mi fog róla leríni?

Zöld-fehér kockás inget viselt az alacsony termetű, bajszos felszolgáló. Ahogy érzékelttem a rendelések teljesítése közben, a söntés pult mögött lehajolva, alkalmanként bekapathott egy-egy pohárka Steinhager gabonapálinkát. Ezúttal kicsit megvárakoztatott minket, de végre-valahára csak megérkezett. A kezében tartott kerek fémtálcán hat korsó aranysárga sör habosodott. Arcát kétoldalt egy-egy piros folt ékítette, ábrázata erős tompaságba merevedett. A harmadik kört terítette elénk, ekkor már a pincérnek háttal ülő haver is a felszolgáló felé fordult. Szemben ültem a főszereplővel.

- Kérek egy adag kis ecetes tormát!

A bekövetkezett reakció írásban nem adható vissza hitelesen. Bár füllel vette az adást a felszolgáló és az orra alatt még el is motyogta a rendelés tárgyát, de jól érzékelhetően

meglátszott rajta, hogy az agya nem talál összefüggést a tizennyolc korsó sör és az egy adag kis ecetes torma között. A padlót fogott agy káosza teljes mértékben lerítt az egyhelyben álló, de enyhén előre-hátra imbolygó pincérről. A szürreális történetet megpróbálhatta fejben összerakni. Hosszasan maga elé meredt.

- Elnézést kérek, de mit tetszett kérni? - síri hangon.

A rendelés megisméltése után látványosan megrázta a fejét és továbbra is bambán bámult maga elé. Állt, csak állt, majd ennyit mondott halkan:

- Furcsa ízlésük van, de azért hozom!

Sírtunk a röhögéstől. A szemünkből patakokban ömlött a könny és lassacskán - az én példám alapján mindenestre igaz - az oldalamban egyre erősödő szúrást éreztem, amivel arányosan egyre kevesebb levegőhöz jutottam. Már komolyan fenyegetett a fulladás veszélye. Erőnek erejével muszáj volt a velőtrázó hahotát nevetésre csitítani. Az előttem illatozó krigli sör is segítségemre sietett. Az asztal körül mindenki vinnyogott, mert azt másnak nem lehet nevezni.

Bőven maradt idő a csillapodásra, mert fél órába is belelt, mire ismét elénk került a felszolgáló. A kezében lévő kis tányér látványa muris volt. Alig vártuk, hogy az asztal közepére tegye. Egyre járhatott a gondolatunk, mert ahogy áldozatára lecsap a mérges kígyó, úgy csaptunk le egyszerre hatan a kistányér tartalmára. És nyeltük a mennyei mannat!

A pincér megrökönyödve bámulta a farkasétvágyat!

48. EZER ARC - megszülttem magamnak (2006)

Szívesen veszek részt aktívan vagy passzívan olyan beszélgetéseken, melyek elősegítik a széles látókör kialakulását, és a kreatív gondolkodást. Gondoltam egyet, létrehoztam, szerveztem és vezettem a párbeszéden alapuló Ezer arc klubot. Alkalmanként jellemzően két vendéget hívtam meg,

kétszer másfél óra időtartamra. Aktuálpolitika és hitbéli válás témákon kívül bármi más terítékre kerülhetett. Az eltelt évek során a közönség többször is kicserélődött, néhány vendéget többször is meghívtam. Nem törekedtem közismert személyek bevonására, de belőlük is akadt néhány. Előfordult, hogy az érdekesnek ígérkező témában meghívott szakember csalódást okozott, máskor a kevésbé érdekes témában a vendég sziporkázott. Néhány alkalommal indiszponált voltam, de szerencsére, ilyenkor a közönség aktív részvételével kiségitett a bajból. Talán meglepő, de a beszélgetéseken úgy szerettem volna részt venni, mint közönség. Ettől függetlenül nem volt ellenemre a házigazda szerepkör. A tizenegy évadot megélt klubnak kétszáz vendége volt. A beszélgetések rögzítve lettek. Legtöbben a halál közeli élethelyzet kontra az ilyen személyek kézírását elemző grafológus témán voltak, közel ötvenen.

Az első klubra a már nehezen lépcsőző vakvezetővel mentem el, pergőjének csilingelése hallható a felvételen. Az utolsó klub időpontját szüleim romló egészségi állapota szabta meg.

49. HÁZIBULI - tanulságok (1976)

Középiskolások voltunk. Az osztályból négyen tartottunk egy lányos házhoz. A házigazdává előlépett lány egy évvel alattunk járt suliba. A szülőktől mentes családi házat hamar birtokba vettük. Megakadt a szemem egy feltűnően csinos lányon. Ahogy szokták mondani: szem, száj ingere. Nem teketóriáztam sokat, melléje pártoltam. A szomszédos szobába mentünk táncolni. Hamarosan érkezett a lassú szám, nem fogtam vissza magam. A lánynak nem volt ellenére a nyomulás, bár az illendőség kedvéért némi visszafogottságot kért. Tiszta sor, ennyit én is beáldozhatok a perzselő hevélet oltárán.

Kimelegedtünk az egymásra találásban. Négyen kimentünk a ház még nem teljesen elkészült emeleti erkélyére. Bár sötét volt odakint, de észrevettem, hogy az erkély egyik oldalsó korlátja nem került a helyére. Okát nem tudom megmondani, de a kedvemre való lány elkezdett hülyéskedni: bohóckodó lépéseket tett az erkély korlát nélküli szélé felé.

- Ne hülyülj, mert a végén még leesel! - szóltam rá határozottan.

De ő csak nevetett rajta. Tehette mindaddig, amíg a kelleténél eggyel többet nem lépett. Hárman maradtunk odafent. Gyorsan lenéztem az udvarba. A virágágyásban hason feküdt. Körülötte karók tömkelege meredt az égnek. Kivert a verejték.

Aki élt és mozgott a házban, mindenki kisietett a kertbe. Tudott beszélni. Megkönnyebbültünk. Az egyik karját nagyon fájlalta. Látszott rajta, eltörhetett. Talpra segítették. Visszamentünk a házba, a buli gellert kapott. Ekkor az egyik osztálytárs, aki másodmagával szintén kint volt az erkélyen, jópofáságnak szánva bedobta a köztudatba, hogy a lányt én löktem le az erkélyről. Köpni, nyelni nem tudtam ettől a vér-lázító hazugságtól. A lány erre fel rám nézett mérgesen, és ő is ráállt erre a szövegre. Ekkorra már én is kinyitottam a számat és mindkettőjüket a helyére tettem. A többiek csak kapkodták a fejüket.

Amikor hétfőn reggel beléptem az osztályba, azzal fogattak a többiek, hogy hallották a nagy hírt: a csaj nem akart lefeküdni veled, ezért kidobta az erkélyről! Ezt az álhírt persze az a fiú terjesztette, aki a bulin is jópofáságnak szánva, ezt a szöveget lökte. Mérhetetlenül felháborodtam, mert a lány könnyen ott hagyhatta volna a fogát. Ilyennel nem lehet viccelni. Odaléptem a sráchoz és a többiek előtt hangosan megfenyegettem:

- ha még egyszer kiejted a szádon ezt a hazugságot, szétverem a pofádat!

50. KUTYAHŰSÉG - az örök vadászmezők távolából érkeve (2012)

Álmomban tudtam, hogy álmodom. Ott állt előttem a vakvezető, Kicsi. Nem értettem a helyzetet, hiszen ő évekkkel ezelőtt az örök vadászmezőkre távozott. Gondoltam megérintem, ezzel bizonyíthatok. Megtettem, elkezdtem kételkedni. Szőrének érintése ékes bizonyítékká vált valós létezésének. Valamennyi kétely mégis csak maradt bennem, de egyre jobban megörültem a testet öltött német juhásznak. Akkor mégis csak az volt az álom, hogy ő már nem él. Ebben maradtam magammal.

A reggeli ébredés után az álomból való eszmélés lelkiileg agyoncsapott. Piszkosul átverve éreztem magam, és minő ostobaság, ezért Kicsire haragudtam. Fokozatosan kitisztultak a gondolataim. Elkezdtem az álom értelmén gondolkodni. Valószínűleg az téveszthetett meg, hogy az álom kutyasimogatós fázisában kezemmel az ágy mellett, a falon lévő gyapjú faliszőnyeget megérinthettem, ez az érzés csalt meg. Hamar rájöttem, ez tiszta hülyeség, mert a vakvezetővel eltöltött tíz év alatt számtalanszor megsimogattam, tehát ez az érzés azóta elvitathatatlan részemmé vált: az agy a kutya érintésének érzetét, szagát és hangját bármikor képes élethűen felidézni. Eszembe jutott, milyen boldog voltam álomban, amikor az álmot valóságnak hittem. Igen, ez az érzés volt az álom igazi értelme, mely a tízéves gazdag és színes közös múlt összegződéseként jelképes glóriát kanyarított Kicsi feje fölé.

51. EGY SIMA EGY FORDÍTOTT – bumeráng (1972)

Amikor szüleimmel beköltöztünk az összkomfortos lakásba, kiderült, hogy apukám egyik volt katonatársa is ugyanabban a lépcsőházban kapott lakást, családotól. Nekik is volt egy fiuk, nálam négy esztendővel idősebb. A lakótelepi focipályán kétkapuztunk. Az egyik lövésem kissé a „pipa” fölé ment a dróthálóra, de ezt a fiú gólként jelezte vissza. Mivel szerintem nem volt gól, ezért kitartottam az igazam mellett. Teljesen értetlenül álltam az egyre idegesebb sporttárs viselkedése előtt, ami tettelegességgig fajult, mert az úgynevezett szemtelenségért pofonvágott. Lenyeltem a békát.

Évekkel később a lakótárs fiú középiskolai osztálytársával együtt feljöttek hozzánk. Üzletelés volt a cél: házi készítésű hangfal, fali naptár félmeztelen női fotókkal és pénz. Úgy vettem ki szavaikból, hogy jól jártak a frissiben megkötött üzlettel.

Sok-sok évvel később a következő jutott a tudomásomra. Az egykori lakótárs fiú hitelből autószalont nyitott. A már szóba hozott barátja – a legjobb barátja – vezető beosztásban dolgozott nála. A rendszerváltás után mindenki odavolt a nyugati autókért. Beigazolódni látszott a vállalkozás sikeressége. A banánhéj nem volt betervezve, nem szatócsboltot nyitott. Történt, az alkalmazottak szóltak a tulajdonosnak, hogy a legjobb barátja az autók tankjából a benzin jelentős részét gumicsővel leszívja. Utánanézett a dolognak. Az állítás beigazolódott. Gyors döntést hozott az engem egykor pofonvágó fiú, azonnali hatállyal kirúgta az enyveskezűt.

Hamarosan új szelek fújtak az autószalon körül. A hitelből és bérelt területre felépített cégre telephelyfelmondást jelentett be az arra illetékes hatóság. A cégvezető hiába szaladgált fűtől-fától a vargáig, a telephelyet a talajszintig el kellett bontania – a jelképes pofonért így vágott vissza a volt barát.

52. ILYEN NINCS – szőke (2013)

Vége felé közeledett a Magyarországi 8-as országjáró gyalogos túra. A fővárosból Debrecenbe megérkező vonatról legalább négyen leszálltunk. Mivel a csatlakozás indulásáig volt néhány perc, a párom és a nálunk idősebb férfi túratárs mosdó után néztek. A szemüveges barátommal ott várakoztunk a hamarosan kigördülő szerelvény mellett.

– Meddig várunk rájuk?

– Indulás előtt két perccel felszállunk!

Tény, hogy a megjelölt időpont előtt negyed perccel megérkezett Kati, a negyedik társ lemaradt. Már öt perce kattogott alattunk a vonat kereke, amikor telefonon bejelentkezett a póru jár férfi:

– Hol vagytok, mert nem látom a vonatot!

Nagy derűtség után megszületett a haditerv. A túratársnak kapóra jött egy intercity, amivel Nyíregyházára tarthatott, ott várt rá egy csatlakozás arrafelé, amerre gyalogosan fogunk tartani.

Másfél órával később leszálltunk Mátészalkán, ahol egy pékbolt meglátogatása után megkerestük az előzetesen kinézett jelzetlen nyomvonal kezdetét. Két óra hosszát jártuk a tájat, amelyről semmi érdemleges nem jut eszembe. Első említésre méltó hely a vasúti átjáró, melyen áthaladva lebatyuztunk. A szemüveges haver ránézett a GPS-re, és már mondta is:

– Az előző állomásról most indult ki az a vonat, amellyel a „szőke” kolléga érkezik.

Előkerült a mobil, összejött a kapcsolat, és már készülődött a leszálláshoz a túratárs. Orrunk előtt elhúzott a vonat, kilométerrel távolabb lefékezett. Elveszett társunk tíz perc múlva ismét ott vigyorgott közöttünk. Csak úgy dőlt belőlünk a nevetés!

53. HA HÓ – hahó (1967)

Alsó tagozat, harmadik vagy negyedik osztály. Azért tudom ezt ilyen pontosan, illetve pontatlanul, mert ezen a két évfolyamon már a harmadik tanító néni okított minket. Ő pozitívan állt hozzánk, feljavult az osztályátlag, megkedveltük. Legjobb tudása szerint szolgálta a javunkat.

Azon a bizonyos tanórán is nagy hevülettel rajzolt a táblára valamit. Csendesen figyeltünk, de egy ellenállhatatlan varázslat elvonta a figyelmünket. Eleinte csak az ablak mellett ülő gyerekek fordultak az utca irányába, később már az egész osztály. Olyan csendes áhítattal bámultunk kifelé, hogy feltűnt a csupaszív pedagógusnak. A táblától elfordulva ránk nézett, majd az ablak felé tekintett.

– Vége van az órának, gyerekek! – mondta, bár alig a félénél tarthattunk. – Álljatok fel, vegyétek magatokra a kabátot, nyissátok ki az ablakokat és nézzétek a hóesést!

Középiszkola, harmadikosok lehettünk. Vége lett az órának, amikor váratlanul elkezdődött az ipari méretű havazás. Negyed óra alatt tíz centi hó hullott, fehérbe öltözött az utca. Becsöngették. Az osztályterembe belépett a matektanárt fél éven át helyettesítő, a Dolgozók Esti Szakiskolájának igazgatója, Zoli bácsi. Már az első percben felhívtuk az emberarcú pedagógus figyelmét a bekövetkezett időjárási változásra. Precíz, megtámadhatatlan logikával alátámasztottuk, hogy ilyen körülmények között nem lehet a számok bonyolult világára összpontosítani. Érvünk hatott.

– Amennyiben megígéritek, hogy a következő órán képesek lesztek kétórai tananyag figyelmes elsajátítására, akkor máris indulhatunk az utcára!

Heves hócsata vette kezdetét matek óra címszó alatt. Mi, fiúk elsősorban a lányokat tiszteltük meg a repülő hólabdákkal, de hamarosan a lányok között vigyorgó Zoli bácsi

került célkeresztbe. A pedagógus vette a lapot és már indult is fel a jól fűtött tanáriba. Néhány osztályterem ablaka mögül felsejlett egy-két diák csodálkozó arca, de nekik be kellett érniük az órarendben foglaltakkal.

Elérkezett a következő matek óra ideje. Zoli bácsi előre figyelmeztetett minket ígéretünkre. Mi rábólintottunk. Óra közben egy-két diáktárs megfeledkezett a jólneveltségről. Ilyenkor olyan keményen lépett fel velük szemben az osztály többi tagja, hogy utána már mukkanni sem mertek. Mint a kisangyalok, úgy ittuk a pedagógus szavát. Még nem csengettek ki, mikorra a két órára való tananyagot leadta Zoli bácsi. Arcáról némi megilletődöttség volt leolvasható.

- Nem gondoltam volna rólatok, hogy ilyen fegyelmeztetek lesztok!

A harsány válasz ekként hangzott kórusban:

- A becsületszó, az becsületszó!

Életem egyik legnagyobb tettének tartom, hogy nem látva kitaláltam és megvalósítottam a teljesen önálló futást. Igaz, ehhez a nappali menetrend szerint elsőnek induló buszra kellett felszállni, a későbbiekben a fél négyes éjszakai járatra. Oka rém egyszerű. Nekem olyan korán kellett a Margitszigetre kiérni, hogy a futás befejezéséig alig legyen kint valaki. A Nagyréten róttam a száztíz méteres köröket. Egy kihegyezett végű acélrudat leszúrtam a földbe, annak körbeforgó tetejébe zsinórt fűztem, a kifeszített madzag végét fogva, köröket futottam. Egyik alkalommal, röviddel az edzés megkezdése után, szakadni kezdett a hó. Mivel akkoriban tizenegy vagy tizenhét kilométer volt a jellemzően bevállalt táv, ezért száz vagy százötvenöt kört kellett teljesíteni. A hó egyre vastagabban takarta a fűvet. Én ekkor olyan boldog voltam, hogy azt nem lehet elmondani. Az járt a fejemben, hogy nem látva, a saját bátorságomnak és kitartá-

somnak köszönhetően olyan élményben részesülhettem, amelyet a hozzám hasonló élethelyzetben lévő emberek egyike sem tapasztalhat meg. Mire a táv végére értem legalább húsz centi vastag havat tapostam. Néhány kört lazítás céljából sétáltam, utána odamentem a földön heverő dzsekihez – a pontos helyet a bekapcsolt helyzetjelző jelezte –, és a ruhát takaró nejlonszákról lesöpörtem a havat.

Témazárásnak, életem végéig elgondolkodtató tanulsággal szolgáló esetről emlékezem meg. A „Téli só út” teljesítménytúrára a látássérültek sportját összefogó LÁSS egyesület másodlagos szervezésében közel tucatnyi látássérült is érkezett. A kísérőket előzetesen összeszervezték. A Keleti pályaudvaron volt a találkozó. A szépséghiba mindössze annyi volt, hogy a jelzett napra az Országos Katasztrófa Védelmi Hatóság az ország egész területére narancsszínű riasztást adott ki. Hatalmas méretű országos havazás, napközben mínusz tíz Celsius fok alatti hőmérséklet és viharos erejű északnyugati szél. A betemetett közutak, a hófúvások és a kiszámíthatatlan viszonyok miatt minden honpolgárt arra kértek, hogy lehetőség szerint ne menjenek ki az utcára. A vonat pedig elindult, többek között velünk, a látó és nem látó turistákkal.

A résztvevők húsz- és harminckilométeres távok között választhattak. A nem látó indulók felemásképet mutattak. Akadtak közöttünk futók és túrázók, de olyanok is, akik csak elvétele vettek részt sporttevékenységen. A ruházatunk is vegyes képet mutatott. Volt közöttünk olyan, aki alacsony sarkú mokaszinben érkezett, másvalaki félcipőbe bújtatta a lábát, egy-két esetben alulöltözöttség is megfigyelhető volt. Akadt vakvezetővel érkező is. Mindezen elgondolkodva, én nem ajánlottam volna számukra a teljesítménytúrán való részvételt, ha mégis, csak a rövidebb távon. Ezzel szemben

– mint utólag kiderült – mindegyikük a hosszabb távot választotta. Ezzel nagy kockázatot vállalt fel a főszervező, de a másodlagos is.

Ekkorra már tizennégy éve túráztam, mégis ez a teljesítménytúra jelentette a legnagyobb kihívást. A megállás nélkül szakadó hó, az út során folyamatosan süvítő hatvanas szél, és a határban legalább mínusz tizenöt Celsius fok, több mint kegyetlen volt. A fejemet két vastag kötött sapka és egy kapucni védte az elemektől. Idővel a bal oldali ruhatarakót vastag jégpáncél fedte, amelynek jótékony hatására arcomat nem érhette a metsző északi szél. Lábamon téli túrabakancs, testemet is megfelelő rétegű és meleg holmi fedte, de egy-két percnél tovább még így sem volt ajánlatos megállni. Szaporán szedtük a lábunkat, mert a testnek szüksége volt a folyamatos hő utánpótlásra. Én a párommal tartottam, a szemüveges barátom egy fiatalembert kapott társnak. Nem is volt baj mindaddig, amíg a kissé mögöttünk haladó páros meg nem állt a beláthatatlan határ közepén. Ezt ugyan észleltük, de egyéb módon nem tudtunk kapcsolatba kerülni velük. Ötven méter lehetett a távolság közöttünk. Vártunk öt percet, de mivel nem mozdultak, kénytelenek voltunk továbbindulni. Előttünk, alig észrevehető méretben, valaki szaporázott, őt próbáltuk követni. Mint később a célban kiderült, a szemüveges barátom társa cukorbeteg volt – amiről persze mit sem szólt a nagy okos fejével –, és menet közben leesett a vércukra. A barátomnál szerencsére volt életmentő csokoládé. A többi látássérült mögöttünk taposta a havat, ezért róluk semmilyen információm nem volt. Csak később tudtam meg, hogy mindegyikőjük célba ért – a szolnoki vasútállomás mellett lévő kocsmában.

Visszatérve a hómezőre, párommal eszeveszett tempóban haladtunk a távolban előttünk fel-felsejlő túrázó után, mert fogalmunk nem volt róla, merre van a cél. Szakadt

rólunk a verejték, de megérte. Egyre jobban megközelítettük. Már felsejlett a város szélén lévő ipartelepek sora, amikor futásra kényszerültünk. Az utcák labirintusában könnyen szem elől téveszthettük volna, és a teljesen kihalt városban nem lett volna kitől megkérdezni a vasútállomás irányát. Az utolsó pillanatban értük utol a férfit. Onnantól kezdve már hármásban folytattuk az utat. Célba érkezéskor mínusz tizenkét Celsius fokot mutatott a hőmérő. A pályaudvar teljesen kihalt, Szolnokról Budapestre óránként csak egy szerelvény közlekedett. Rajtunk, túrázókon kívül, más nem volt rajta.

54. KETTÉTÖRT KARRIER – banánhéj (1983)

Második munkahelyemen nem sokkal azután vettem fel a munkát, hogy megtörtént az újonnan nyíló lakótelepi élelmiszer áruház műszaki átadása. Az első hónap a főnökkel közösen telt el. Később, ahogy teljessé vált az egység műszaki parkja, és az első szállítmányokkal megkezdődhetett az árufeltöltés, egyre több kolléga csatlakozott hozzánk. Elérkezett a megnyitás ünnepélyes pillanata.

Az áruházigazgató ötvenes éveinek elején járó férfi. Szája széle kissé elferdülve, idegzsába húzta. Régi motorosnak számított a cégnél, igaz, addig mint helyettes tette a dolgát. Éveinek számát alapul véve, szakmailag felkészültnek kellett lennie. Túl lehettünk a második leltáron is.

Úgy hozta a sors, hogy ő vette át a ceglédi Fűszért rolli kocsis szállítmányát. Mindegyik számlára bélyeget adott. Másnap ismét megjelent a cég IFA típusú ponyvás teherautója – ekkor én is jelen voltam. A szállítók láttán zavartá vált a főnök arca.

– Tegnap minden árut átvettem – jelentette ki határozottan.

A szállítók egyre jobban erősködtek, hogy előzőnap néhány rolli kocsis nem fért fel, azt hozták meg most. A főnök

feje ekkorra már vörösen izzott: a szállítókat megpróbálta enyhe erőszakkal távozásra bírni. Eközben az iroda előtt véletlenszerűen összeverődtek a helyettesek. Az egyik szállító elismerően megjegyezte, hogy mennyire megbízott bennük a főnök. Megdöbbenve álltunk a fejlemény előtt. A lemaradt árut hátrahagyva hamarosan távoztak a becsületes fuvarozók.

Vérvörös arccal és porig megalázott ember képével tekinttünk rá a főnökre. Szó nélkül beviharzott az irodába, magára csukta az ajtót, egész nap nem láttuk. Ettől a naptól kezdve itálra adta a fejét. Tette magában, tette a rá kapható helyettesessel, tette a rá kapható segédmunkással. Emberileg teljesen összeomlott. Minden egyes nap egy újabb szög volt a szakmai koporsójában. Hamarosan gondok akadtak a látással, emiatt ide többé nem tértem vissza dolgozni.

Másfél év után újra munkába álltam a vállalatnál. A céges híradó szájhagyomány útján terjedő változatából megtudtam, hogy gyakran tajt részegre itta magát. Az egyik tivornya után kiment az eladótérbe, ahol az első helyettes fejét leordította. Aközben tobzódó szájából kirepült a protézis, mely a földön landolt. A zsúfolt eladótérben mindenki elképedt. Észbe kaphatott, zsebre vágta a protkót, és visszament az irodába. Ezek után az első helyettes eléje tette a kulcsot, de a boltvezető maradásra kérlelte. Aztán elérkezett az idő a nyugdíjba vonulására. Átadó leltárra került sor. A nagyfőnök az égegyadta világon semmit nem tett ezalatt, a végén úgy ment ki a boltból, hogy nem köszönt el senkitől sem.

55. CSEPELLEL VÍZÉRT - tevékenység (2012)

Amikor 2005 körül harmadmagammal útra keltünk a pár hete átadott Északi-zöld turistaút végigjárására, és megérkeztünk az égerszögi turistaházhoz, a közelében várakozó ütött-kopott Csepel teherautó végigsimításakor nem gon-

doltam volna, hogy évekkal később kezemben mikrofonnal utasa leszek. Ennek első előszele 2010-ben csapott meg, amikor páromat Borsodba csábítottam év végi természetjárásra. Miskolcon még sötétszürke volt a táj, de mire Perkupán le szálltunk a vonatról, húsz centi vastag hótakaró fedte a tájat. A távoli falucska felé kanyargó alsórendű közút szélében az előző napi esőtől nedvessé váló fák törzsén megtapadt a hulló fehér csillám. A légekábel látványosan megsüllyedt. Kati természethez vonzódó kedvét még a hajnali mínusz huszonkét Celsius fok fogvacogtató hidege sem volt képes elvenni, de még a konyhaajtó belső üvegén éjszaka megrajzolódott jégvirágkompozíció sem. Ilyen kedvére való fogadtatás után nem csoda, hogy azóta minden évben visszavágyik az Aggteleki-karsztra.

Ismét útra keltünk, de már mindketten tudtuk, hova tartunk. Hogy, hogy nem, de az egyik túrán belebotlottunk az előzőekben már szóba hozott Csepel teherautóba: halovány sejtésem támadt ekkor. A környezet párom általi szóbeli lefestése közben rájöttem, hogy évekkal ezelőtt már megabusgattam ezt a matuzsálemet. Ezután éveken át ebben a turistaházban húztuk meg magunkat: a legközelebbi falutól két kilométerre az erdő mélyén.

A Magyar Néphadseregtől kiszuperált ócskavas a szakértő gondnokra volt bízva, amellyel a közeli faluból alkalmanként három köbméter vizet szállított a turistaház részére. Eme szükségszerűvé váló útjaira annak ellenére is többször elkísértem, hogy a muzeális jármű fékje nem fogott: a településre levezető szerpentes földutat vastag törzsű fák szegélyezik.

56. SZEMÉRMETLEN CSALÓ - alkalom szülte (1968)

A szemérmetlen csaló egy alsó tagozatos szemüveges kisfiú. Tudom róla, hogy keményen készült a soron következő kör-

nyezetismeret órára, mert az egész órai szóbeli számonkérés eredménye meghatározó jelentőségű lesz az év végi bizonyítványba kerülő osztályzatra. Fejébe szuszakolta a sokféle zöldségféléőről írott tudományt, de egyben remélte is, elkerüli a számonkérést. Másként lett.

A padosrok felől szemlélve a feleltetést: a tanári asztaltól balra állt a hamarosan tudásáról számot adó egyik gyerkőc, jobb oldalra az utána következő szemüveges kisfiú került. A feleltetés technikai újítása volt, hogy a kihívott gyereknek a tanári asztalon lévő cetlikből egyet el kellett vennie, és a rajta lévő kérdésre kellett felelnie. Amíg a másik osztálytárs számot adott a tudásáról, addig az utána következő összeszedhette a gondolatát.

A szemüveges kisfiú kezében már ott volt a papíros. Elolvasta a kérdést, ráncba szaladt csöppnyi homloka. Eközben a tanító néni a tőle jobbra álló gyermekre figyelt. A szemüveges kisfiú a kezében tartott papírost szépen összehajtott, visszatette a tanári asztalra, és másikat húzott. Szét-hajtotta a lapot. Figyelmesen elolvasta a kérdést, és felragyogott az arca. Helyére mehetett a tudásáról számot adott diáktárs, és biztatóan nézett hősünkre a pedagógus. A burgonyáról kellett szakértőként beszámolnia. Tudását meggyőzően vezette elő, a tananyag felénél szerencséjére a tanító néni félbeszakította, piros ötössel küldte a helyére. Jól látszott rajta, mennyire örül a sikernek. A lelke legmélyén viszont tudta, ez az ötös, nem az az ötös!

57. HA JOBBAN BELEGONDOLUNK – megúsztam (1984)

Hét év kihagyás után felkerestem a szemklinika járóbeteg rendelését. A kilenchnapos korom óta engem kezelő orvos időközben elhunyt. Fiatal doktornő hívott be a vizsgálóba. A magas szemnyomás miatt javasolta, új szemcsepre való

átállítás miatt, pár napra feküdjek be a klinikára. Az általa nagyra tartott adjunktust figyelmembe ajánlotta.

Egy hónap múlva úgy is lett, de nem kerülhettem a javasolt orvos keze alá, mert szabadságon volt. Teltek-múltak a napok, de a magas szemnyomást az új szemcsepp nem volt képes kordában tartani. Szike alá kerültem. A lábadozás harmadik napjának délutánján a folyosón hármásban beszélgettünk. Olyan érzetem támadt, mintha a bal szemem előtt elmászott volna egy pók: tizenegy óra irányából félig lefelé jobbra megjelent egy sötét csík. Eddig nem tapasztalt, vizuálisan érdekes jelenség volt. Megmozdítottam a fejem, a vonal kissé szétterült. Érkezett a kezelőorvos, jeleztem a látásromlást. Ő ahelyett, hogy réslámpával átvilágította volna a törőközeget, ránézett a szememre, és az okot a szem erős véreességében, valamint az operáció utóhatásában vélte megtalálni.

Péntek estétől vasárnap késő délutánig a folyamatosan romló látást hiába jeleztem a nővéreknek és az ügyeletes orvosoknak, nem kerültem a réslámpához, hogy átvilágítsák a törőközeget. Ez csak vasárnap este történt meg. A vizsgálat során felszisszent a doktornő, ebből nagy bajra következtettem. Összefoglalva ismertette a kór okát, és adott egy vérzéscsillapító injekciót.

Hogy a kezelőorvosom mit kaphatott az engem operáló professzortól, nem nehéz kitalálni. Annyit javasoltak a vizi-ten, hogy magas párnán aludjak, így az üvegtestbe belefolyt vér könnyebben felszívódhat: sima parasztvakítás. Mivel a jobb szememmel ekkor már csak fényt láttam, lényegében elvesztettem a látásomat. Huszonöt voltam ekkor, a nagybetűs élet elején. Hónapokig abban az elviselhetetlen tudati állapotban léteztem, hogy ez a megmásíthatatlan vég. Az egyik ebéd után szerencsére kibotorkáltam a lépcsőházba fejét szellőztetni. A női osztályról alapos körütekintés után

hangtalanul mellém osont a nekem szemcsepp átállítást javasoló doktornő. Suttogva közölte, hogy tud a sajnálatos esetről, de van egy betege, akivel ugyanez történt, őt Kölnben megoperálták, és azóta lát. Figyelmeztetett, a szememet egy éven belül meg kell műttetni, mert addigra elszervül a vér, akkor már késő. Sok szerencsét kívánt hozzá, és amilyen rejtőzködve érkezett, ugyanúgy távozott.

Felébredt bennünk a remény. Bár édesanyám közölte a professzorral, hogy a Német Szövetségi Köztársaságban ezt a problémát műtéttel képesek száz százalékosan orvosolni, de ő egyfolytában a debreceni kolléga barátját javasolta, hogy ott már próbálkoznak ilyen műtéttel. Ugyan tisztában volt a korrekt műtét hiányában bekövetkező végleges látásvesztéssel, mégis inkább kísérleti nyúl szerepkörre kárhoztatott volna. El lehet képzelni, milyen állapotba került anyukám. Végso kétségbeesésében felkereste az Egészségügyi minisztériumot. Emberarcú hivatalnokra talált, ugyanis a klinika igazgatójával közölte, hogy a minisztérium teljes körű anyagi támogatásával NSZK-ban operáltasson meg. A beverzés után kilenc hónappal keltünk útra az édesanyámmal

Lépjünk be a müncheni szemészeti klinika műtőjébe: a műtőasztalon elaltatva fekszem, bő két órát fog igénybe venni a fejlett műszerezettséget igénylő beavatkozás. A szem belseje, az üvegtest, telefolyt vérrel, azt onnan a következőképpen távolították el: három nyílást vágta rajta lézerrel. Az egyiket hígítás céljából folyadékot töltöttek bele, a középső résen át a szem belsejében lévő sűrű vérömlenyt robotszikével felaprították, a harmadik nyíláson át kiszivattyúzták. Ilyenképpen távolították el az önfelszívódásra képtelenné vált véres masszát. A törőközegen újra keresztül juthatott a pupillán át érkező fény, mely már akadálytalanul eljuthatott a látóideghez. Az ingerület az agy látóközpontjában képpé áll össze.

Másnap reménykedve vártam a fejleményeket: vajon fogok-e látni? Szememről levették a kötést, a pupillán át fény ömlött a látóidegre, de bár ültem, de még így is majdnem lefordultam a székről. Miért? Sokkhatás ért. Amit és ahogyan láttam, attól hirtelenjében elöntött a forróság, teljesen leizzadtam és rosszullet környékezett. Addig nem láttam olyan formán, ahogyan ott a kezelőben. Erős ködszerű környezetben láttam a szobát. Az előttem lévő nővér teste hullámozva mozgott előttem. Az orvosi szerek tárolására használt szekrény egyik oldala sem volt egyenes, az is intenzíven hullámozott. Ami a legmeglepőbb volt, ahogy megmozdítottam a fejemet, a szemem felső részében apró hullámocskák kergették egymást. Huszonöt év stabil látás után olyan képpel találkozott az agyam, melyet nem volt képes értelmezni, legalábbis az első időszakban. Borzasztó érzés! Vajon miért láttam ilyen faramucin? A műtét során a szem belsejét nem töltötték fel teljesen folyadékkal, mert ezt rábízták a szervezetre. Ez így helyes, de talán érdemes lett volna előzetesen szólni, mire számítsak. Három-négy nap alatt a szem belseje teljesen feltöltődött folyadékkal, visszaállt a megszokott régi rend. A szemcsepp átállítást javasló doktornőt a későbbiekben megkerestem, megköszöntem a további tanácsát, emberségét.

58. AUGUSZTUS 20. – évek terhe (1972)

A lakóház hátsó frontja mögé bekanyarodott a szirénázva érkező mentőautó. Kiszettem a porolóra, ahonnét balra tekintve embertömeget láttam. Lementem szétnézni. Az útesten nő feküdt hason. Koponyája szétloccsanva. A hatodik vagy hetedik emeleten lakott. A kapualjban állt a férje és a hófehér hajú felsős fia. A konyhaablakon eshetett ki az aszszony – járt szájról szájra. Mivel a mentősöknek nem volt

további feladata, elmentek. A rendőrök sokáig jegyzeteltek. A tömeg lassacskán szétszéledt.

Évtizedekkel később mélyebben megismerhettem az eset hátterét. A nagyszobában a televíziót nézte apa és fia. A férfi felállt, kiment a szobából, az ajtót maga után behúzta. A felesége a konyhában széken állva a beépített szekrény felső polcára tehetett éppen valamit. Melléje lépett a férj, és kilökte őt a nyitott ablakon. Utána halkán betért a fürdőszobába, alibiből lehúzta a vizet, majd visszaült a fia mellé tévénézni. A szomszédok csöngetésére nyitott ajtót és hallgatta, amit a tudtára adtak. A rendőrségi nyomozás nem állapította meg a férj tevéleges érintettségét az ügyben. Az viszont egyáltalán nem elhanyagolható momentum, hogy a férj barátnője előrehaladott állapotban volt. Amikor a fehér hajú fiú nagykorú lett, előhozta a múltat az apja előtt:

- Tudom, hogy gyilkos vagy! Amennyiben nem mész el innen véglegesen, és nem lépsz ki az életemből, elmegyek a rendőrségre, feljelentelek! - erre nem lett szükség.

Vajon azóta hányszor riadhatott fel szembesítő álmából a volt férj?!

Vajon mit élhetett át a nagykorúság eléréséig a fiú?!

59. ANGYALFÖLD - múltidézés (2017)

Az élet fontos kelléke a visszaemlékezés. Nem Angyalföldön születtem, de félévesen a Kender Juta gyár óvodásként debütálhattam, így fiatalon megismerkedhettem a Váci úttal, mi több, láthattam, ahogyan építik azt a házat, melyben ma is lakom. Itt jártam ki két iskolában az általánost, a nyolcvanas évek közepén itt kaptam átmeneti lakást a tanácstól. Másfél évig laktam Zuglóban, azóta ismét Angyalföldön telnek a napjaim.

A saját emlékeimen túl, az ötvenes éveim vége felé közeledve, a kerület története is egyre jobban elkezdett érde-

kelni. Digitális tartalom létrehozásába kezdtem. A terület aktuális közigazgatási határát vettem alapnak, amelyben már nem szerepelt a Margitsziget. Nem csak a neten kutakodtam, több digitalizált kötetet is elolvastam róla. Az információk elhelyezése a kerület térképe, utca és házszám alapján került rögzítésre. Talán meglepő, de a második világháború után a mai kerület területének jelentős része grund formájában parlagon hevert. Nem csak a jelen kor tömegközlekedése szerepel a digitális térképen, hanem a kerület közlekedési múltja is: nem megfélemezve a körvasút Angyalföldet érintő szakaszáról sem. A legrégebbi bizonyított emlék az i. e. 8. századból származó nemesfém lelet. Az Árpád híd közelében az ókori rómaiak a Dunába cölöphidat vertek. Az Árpád híd és a Duna Pláza között a középkorban rövid ideig pár házból álló település húzódott. Az Elektromos sporttelep futballpálya nézőközönsége olykor a húszezer főt is meghaladta.

A digitális térkép elkészítésében a szemüveges barátom lett a segítségemre, a fotókat egy ismerős hozta. Mindkettőjüktől odaadó munkát igényelt a rájuk testált feladat. Nekem tizenegy hónapba került, melynek minden percét élveztem: újabb tartalom a hangalapú kulturális honlapon.

60. PÉKLÁDA - nyiladozó értelem (1979)

Kereskedőnek tanultam. Hazudnék, ha egyszerű szakmának állítanám be, de folyamatosan törekedtem a felsülésmentes gyakorlati elsajátításra. Az iskolaszagú felnőtté az első években mentségül szolgálhatott volna, de nem lett rá szükség. Ám vajon mi van akkor, ha arcpirítóan megbukik egy ötvenes csúcsvezető Kelenvölgyben? Az egyik boltot áruforgalmi-ügyintézőként ellenőriztem. A szerény forgalmú közúton az üzlet előtt leparkolt egy fekete Volga. Két férfi szállt ki belőle, a bolthoz tartozó udvar hátsó részébe

távoztak önhatalmúlag. Negyed óra elteltével a vállalat-igazgató és kísérelője beléptek az üzletbe. Mindig vörös volt a diri feje – korántsem a számára kötelező pártkönyv elvszerű visszatükrözésétől, hanem a munkaidőben fogyasztott alkoholtól. Mikor felismert, megkért, hogy egy percre tartsak velük a hátsó udvarba. Megálltunk a felhalmozott műanyag ládáknál.

– Mit keres itt ennyi pékláda? – kérdezte tompa határozottsággal a vállalat igazgatója.

Köpni-nyelni nem tudtam a meglepetéstől. Visszagyűrtem magamba a feltörő nevetést, és visszafogottan ennyit mondtam:

– Ezek itt százhuszonötforintos műanyag zöldséges ládák.

Az igazgató és a fullajtár szó nélkül sarkon fordult, beültek a fekete Volgába és kámforra váltak.

Kövessük őket, és térjünk be mi is a vállalat központjába. Az igazgató feje mindig vörös volt, ami némileg élénkebbé tette az amúgy teljesen bárgyú képét. Valaki felemelte ebbe a pozícióba, amelynek nem volt képes még a legalapvetőbb szinten sem megfelelni: életre szólóan emberronccsá vált.

Karakán fickó volt a vállalat szakszervezeti vezetője. A munkaidőben részeg dirit meg akarta szondáztatni, melyre a csúcsvezető nem volt hajlandó. Bátor cselekedet volt a szakszervezetistől. Balhé lett belőle. Az igazgató maradhatott, a szakszervezeti vezetőt kiemelték, a kerületi vagy az országos központba áthelyezték. A megüresedett bizalmi állás remekül jött egy volt intéző kollégának, aki egy évig a hálózatban boltvezető-helyettesként dolgozott, de a hatalmas leltárhiány miatt ejtőernyőssé vált. Szakszervezeti vezetőből idővel kereskedelmi igazgatóvá felbuktatták. Független hírforrásom szerint ekkor már ő sem vetette meg a piát – munkaköri feladatához nem értett.

61. ALAPÉLMÉNY – előtanulmány (1968)

Alsós lehettem. A vakáció szabadidős ruházata megegyezett a fiús tornaszák kisdobos szellemiségű tartalmával: fekete színű tornanadrág, fehér trikó, tornacipő. Csontsovány testem és pipaszár lábam barna, ahogy az ilyen gatyarohasztó évszakban elvárható.

Arra lettem figyelmes, hogy a járdán velem szembe jön egy szokatlanul kinéző és viselkedő bácsi. A kánikulában hosszú ujjú begombolt ing takarta felső testét, hosszú pantallót viselt, zokniba bújtatott lába zárt cipőben. Arca hófehér, kezében fehér bot, melyet jobbra-balra lengetett maga előtt. Kővé dermedten megálltam. Alaposan szemügyre vettem. Miután kibáméskodtam magam, nagy csodálkozva mentem a dolgomra, játszani.

Hazaérve eszembe jutott az életidegen látvány, és elmeséltem anyukámnak.

– Egy vakot láttál – kaptam magyarázatnak.

62. BETELJESÜLÉS – közel tíz év kellett hozzá (2018)

Hosszú éveken át, szeptember hónapokban, szinte az ország összes tájkát felkerestük a szemüveges barátommal, hogy mikrofonvégre kaphassam a bőgő bikákat. Látszólag egyszerű a feladat, meghallom a gímszarvas hangját, megnyomom a felvételindító gombot, a végén leállítom a felvételt. Ez rendjén is lenne, de a bika mindig távolabb hallatta a hangját tőlem, mintsem kellett volna. További nehézséget okozott az erdők sűrűje, mely tovább tompította az állat amúgy is távoli hangját, nem beszélve az esetleges szélről, a civilizációs zajokról.

Fordult a kocka. Az Aggteleki-karszt mellett lévő területen próbálkozhattam. Az előzetes hírekre alapozva, biztosnak tűnt a hanggyűjtés sikeressége. Három napot kaptam a vadásztársaság vezetőjétől.

Szarvasbögés idején csak kilenc és tizenhat óra között szabad a területen tartózkodni. Ezt a lehetőséget minden alkalommal kirándulással töltöttük Katal. Az őszi erdő nem volt csendes. Napközben is hallatták hangjukat a gímek. Kizárólag magukban teszik. A fák sűrűjében egy helyben állva időznek. Húsz kilométernél nem hosszabb séta során akár két tucatnyi bikát is hallhattunk.

Első nap sikerült néhány felvételt rögzíteni, de én azoknál jobbakat szerettem volna. A türelem rózsát terem. Másnap szürkület után ismét az aszfaltút mellett cövekeltünk le a párommal, ahol a kék és a piros turistajelzés is levezet a rétre. Idáig szólt a vadásztársaság igazgatójától kapott szóbeli engedély. Tovább nem mehettünk, de nem is volt rá szükség. Tucatnyi gím verődött össze a hatalmas réten. Szerencsés helyen tettem le a mikrofonállványt, mert szinte körbe vettek minket a torkukat köszörülő bikák. Már az első perctől kezdődően egyre fokozódott a feszültség Katiban. A tőlünk balra bögő bika lassan, de fokozatosan közeledett felénk. A rét közepén állt a háremtartó, ő volt a leghangosabb, a legintenzívebb torkú. A csordáért nyálukat csöpögtető, hoppon maradt riválisok körülötte szétszóródva gyülekeztek. A dombok gyepetknőjében forrósodott a hangulat. A lankák felerősítették és visszhangozták a hímek hangpár-báját. Sikerült két bika agancaikkal egymásnak feszülését is megörökíteni.

A közel másfél óra minden pillanatát kiélveztem. Olyan magasztos érzés kapott el, mintha az időben száz vagy akár ezer évvel régebbi korokban lennék. Semmilyen civilizációs zaj nem kavart be. Öt kilométerre voltunk a legközelebbi településtől. A természet sűrűjében, a teljes sötét-ségben megbújva hallgathattuk és élhettük át a gímek fajfenntartási viadalát.

63. KULLANCS - tél (2006)

Túracsapattal jártuk a Buda környéki hegyeket. Bár tél volt, az időjárás erre csak félig-meddig erősített rá. A közel nulla Celsius fokban eső ömlött a nyakunkba. Érdeemes tudni, hogy a bakancsosok között volt két fiatalember, akik az unicumos üveg meg-meghúzását a kullancsveszélyre hivatkozással tették. Emiatt a vakvezetővel együtt öten, szép lassan lemaradtunk a többiektől. Az esőt vad zápor váltotta fel. Kereket oldott a kullancsveszély. A távolság csökkentése érdekében alaposan behúztunk. Az arcomba csúszó teljesen átázott kötött sapkát percenként kellett feltolni. Negyedóránként két deci vizet borítottam ki a kabát zsebéből. Hiába vágtaztunk, a Remete-szurdok lejárataig nem sikerült utolérni a többieket. Lenézve a völgybe, ott nem láttunk senkit sem. Belefogtunk az ereszkedésbe.

Aki ismeri a Remete-szurdokba levezető köves szakaszt – párosulva a felhőszakadás áldásos környezeti hatásával –, tudja, miről beszélek. Centiről centire bukdácsoltunk le a mélybe. Itt még az addigiaknál is jobban elkelt a túratársi segítség. A vakvezető szabadon mehetett. A lényeg, hogy az egyik unicumos haver áttért a jobb oldalra, és ott megpróbálkozott a fától fáig taktika alkalmazásával. Hogy csak az átázott talaj következtében mozgott-e bizonytalanul – és csúszott meg folyamatosan –, nem tudhatom, de a német juhász hamarosan átment hozzá, és láb mellett követte. Bámulatos, hogy miután a kutya a bizonytalan mozgást észlelte, önmaga szuverén döntése alapján csatlakozott hozzá. A láb mellé helyezkedéssel felajánlotta a segítségét: a hám rajta volt.

Az egyedül próbálkozó túratárs alaposan elcsúszott, a kutyát csak a gyors reflex mentette meg a százkilós ember terhétől. Miután minderről értesültem, átszóltam a haver-nak: – Ha befedezed a szukát, kölyöktartásért beperellek!

64. EMBERI VISZONYOK – diszkréció (1989)

Olyan régen történt, hogy talán már csak én emlékszem rá. Harminczévesen nagy örömmel vettem birtokba az első önálló tulajdonú lakásomat. Az újépítésű házba beköltöző lakók mindegyike így lehetett ezzel. Ekkoriban kezdtem el seftelni, ezért az átlagosnál nagyobb rálátásom nyílt mások életére. Híreket soha nem vittem magammal. Sőt, ha egy-egy hölgy megkérdezte tőlem, hogyan áll rajta ez meg az a gönc, az érintettség okán átküldtem a szomszédasszonyhoz tanácsért. Adódhatott volna alkalom egy-két pásztoróra is, de soha nem tévesztettem össze a szezont a fazonnal.

A közeli kocsmába időnként betért három lakótárs egy-két korsó sör mellett beszélgetni. A másodikon lakó apuka inkább foglalkozott az országosan megpezsdlő politikai élettel, mintsem az asszonnal meg a három gyerekkel. Meggömbölyödött az asszony hasa, szintúgy az első emeleten lakó másik apuka feleségének is. Egy-két hónap eltéréssel érkezett a golya, mindkét helyre egy-egy fiút pottyantott a kéménybe. Keresztnevük is egyezett az első emeleten lakó apuka utónevével. Hamarosan kiderült, hogy nem véletlen az összecsengés. A másodikon lakó apuka tájékozott a düh-től, és okolta a negyediken lakó apukát, hogy miért nem szólt a dologról. Ő persze egyszer sem tartotta a gyertyát.

Az első emeleten lakó apuka alacsony termetű cingár figura volt. Apósa viszont épp az ellenkezője. Nem csoda hát, hogy amikor kettesben összefutottak a ház alagsorában, a fiatalabb húzta a rövidebbet. Utána kéken-zölden felment a lakásba, onnan hamarosan pár ruhával távozott a másodikról a gyerekekkel együtt időközben elköltözött asszonyhoz.

A másik tanulságos eset egy szintén ebben a házban lakó család története. A férj első házassága tragikusan végződött. Felesége orvosi műhiba következtében, ikerszülés közben életét veszttette, az újszülötteket sem lehetett megmenteni.

A szülészetre örömmel siető férj a mennyország helyett hamarosan a pokol kíneserves tornácán találta magát. Csak hosszú évek elteltével tért magához szellemileg, fizikailag és lelkileg annyira, hogy az életre képesnek tartsa magát. Idővel másodszorra is megházasodott. Ebből a kapcsolatból két gyermek született. A régmúltat nem tudta feledni. Idegrendszere nem bírta a mindennapok családi terhét. Ez rendszeresen konfliktushelyzetet eredményezett náluk. A férj szóban folyamatosan hitet tett a felesége és a még nem iskolás korú gyerekek mellett, de nem volt képes magától eldobni a múlt embernyomorító terhét. Végül is az a megoldás született, hogy az asszony a gyerekekkel elköltözött otthonról. A férj minden hétvégén meglátogatta őket, és anyagilag is maximálisan mellettük állt. Ilyenformán együtt maradtak, és bár nem a szokásos minta szerint élték a családi életet, de mindenki számára elfogadható életmódra találtak.

65. JÉGKOCKÁTÓL A HANGFELVÉTELIG

- megvilágosodás (1972)

Felsős lehettem. Vakáció ideje. Nem volt még egy bélás sem a zsebemben, viszont fagyira fáj a fogam. Gondoltam egyet, kettő lett belőle – a jégkocka tartóba vizet folyattam és bettettem a mélyhűtőbe. Tízpercenként nyitottam és csuktam a hűtő ajtaját, míg nem egyszer csak kivehettem az ingyen mannát. Nejlonzacskóba szórtam a szemeket, indultam le a játszótérre. Rajtam kívül csak a nyári hőség tartózkodott lent – az iskolakerítés árnyékos oldalában ücsörögve ettem a szemeket. Lassacskán elkezdtem fájni, átültem a napos oldalra. Hogy, hogy nem, de az engem telibe kapó nap ellenére is libabőrök nőttek rajtam. A maradék jégkockákat fájó szívvel kiöntöttem a földre. Kissé éreztem a torkomat, de hamarosan elmúlt az enyhén torokszorító érzés.

Sosem voltam dalos kedvű legény, ezért nem omoltam össze lelkileg, amikor énekórán megállt mellettem a tanító bácsi, fejét – mint ahogyan ilyenkor a kutya teszi – féloldalt tartva fülelt egy-két taktus hosszágig, majd kedvesen megkért, hogy az óráján legyen szíves nem énekelni: a kottarajzolásról nem állt szándékában letiltani. Vele kapcsolatos további részemlék, hogy egyszer Sárközi tanár bácsinak szólítottam, mire magából kikelve, vörössé vált fejjel közölte velem az osztály előtt, hogy ő nem cigány, a becsületes neve pedig Sárpataki. Megszégyenülve ültem vissza a padba. Hogy az éneklés felfüggesztéséhez volt-e köze a jégkockáknak, nem tudom.

Általánosan gondom akadt az osztályfőnökkel – ő kezdte. A hajam merészelt ránóni a fülem hegyére, melyet erősen nehezményezett. Fogadóórán szóvá tette anyukámnak, de ő elegánsan megfelelt: hetente mos haját a fia – és ezzel a téma részéről letudva. Viszont a hétköznapokban – tanórák alatt – folyamatosan kaptam a fejmosást az osztályfőnöktől – a lányok bíztattak, nehogy levágasd a hajad. Nem csoda, hogy kiálltam a vélt igazam mellett és megválaszoltam az örökös kipellengérezést. Ilyenkor általában az jött vissza, hogy milyen keményen válaszolok – nem a megfogalmazásról lehetett szó, hanem a hangomról. Hogy ehhez volt-e köze a jégkockáknak, nem tudom.

Középiskola. Minket nem tanított a diri, ám egyszer az óráközi szünetben tiszteletét tette az osztályunkban – talán túl hangosak lehettünk. Engem nem érdekelt a történet, de a végén valamilyen semleges hozzászólásom mégis csak lett – az ajtón kilépő igazgató visszafordult, rám nézett, majd szó nélkül távozott.

– Milyen durván szóltál be a dirinek – mondták a körülöttem állók.

Értetlenkedve néztem rájuk.

- Én teljesen normális hangon tettem - feleltem, mire el-
kerekedett a képük.

Ekkortájt már problémaként jelentkezett néhány megszólalásom, mondván, hogy túlságosan kemény és rideg a hangom. Mindebből belülről mit sem hallottam. Mondataimnak tudatosan nem adtam olyan hangsúlyt. Hogy mindehhez volt-e köze a jégkockáknak, nem tudom.

Középiskolásként rendszeres látogatójává váltam a Vasas Fáy utcai futballmérkőzéseinek, valamint a Népstadion-beli kettős rangadóknak. A nagykamaszkor hevessege némileg meghangsította a lelátón. Hamar rájöttem, ha teljes kakaóval nyomom, hamar elmegy a hangom. Ilyenkor rövid ideig reszelőssé vált a torkom. Mindez kedvezett a bírósporttársnak - fekete rigó - meg az ellenfél durva játékosainak, mert dicstelen szerepléseiket csendben szemléltem. Hogy mindehhez volt-e köze a jégkockáknak, nem tudom.

De a legtöbb ilyen gondom otthon akadt, mégpedig anyukámmal. Folytonos szóvá tétel, lehurrogás és gyakran sírás lett az állítólagos kemény szóbeli visszavágásaimnak. Hiába mondtam, hogy én teljesen normálisan válaszoltam, fából vaskarika. Nehéz évtizedek voltak ezek, mert anyukám minden tőle telhetőt megtett az érdekemben - hamar tisztába lett vele, hogy látásomat előbb-utóbb el fogom veszíteni (én ezt csak közvetlenül a második látásvesztés előtt ismertem be magamnak). Közel ötven éven át működtem így otthon - ezzel rengeteg keserűséget okozva édesanyámnak. Hihető vagy nem, de én mindvégig fehérbáránynak hittem magam - ez ellen csak az szólt némileg, hogy több fronton is belefutottam ilyenféle ügyekbe. Hogy mindehhez volt-e köze a jégkockáknak, nem tudom.

Jóval a látásvesztés után egyik kedvenc időtöltésemmé vált a hangfelvétel készítés -, vettem fel én tücsköt-bogarat, mindenféle fityfenét. Magamat nem rögzítettem, csak vélet-

lenül – ahogy a hangfelvétel előtt pár mondatot beszéltem. Az egyik visszahallgatás közben megállt bennem az ütő – meghallottam azt a hangomat, melyről addig nem volt fogalmam. Ledöbrentett a nyersessége, a ridegsége, a leszóló stílusa – nyíltan szembesülhettem önmagammal. Tragikusan éltem meg, de ellene továbbra sem tudtam tenni. Hogy mindehhez volt-e köze a jégkockáknak, nem tudom.

Megkérdeztem a második feleségemtől, Katitól, hogy régebben és napjainkban, érzékeli-e ezt a hangot?

– Régebben gyakrabban, mostanában ritkábban – felelte.

66. SZÉNFÚTÉSES VAGON – időutazás (2010)

A hatvanas évek második felében egy alföldi falu vasútállomásán néhány alkalommal felszálltam az onnan az egyik mellékvonalon a legfeljebb negyvennel döcögő szerelvényre. A kis puttonyos gőzmozdonyt egyszerűen csak kávédarálónak neveztem, az utána kötött pár vagonnak más volt a dicsősége. A fapados személyszállító kocsik mindegyikének végében egy-egy kályha volt beállítva, füstcső kivezetéssel. A hideg idő beálltával a hajnali induláskor a gyújtós bekészítve, alája papír téve. Az elsőnek felszálló utas magától értetődően bedurrantott. A lángot kapott fahasábokra a továbbiakban szén került. Előfordult olykor, hogy a vagon belseje a füsttől átláthatatlanná kezdett válni. Gyors szellőztetéssel lehetett orvosolni. Aki ismeri a sparhert lélekizzító melegét, annak kár tovább ragozni. Ugye milyen romantikus?!

A Magyarországi 8-as országjáró gyalogos túra alkalmával Somogy-megyében egy ötszáz lakosú faluban szálltunk meg. Másnap reggel továbbindultunk, a követendő útvonal átvezetett egy keskeny nyomtávú vasútvonalon: amikor odaértünk, éppen elhaladt előttünk a szerelvény. A mai napig áldom ezt a napot. Azóta többször is visszatértünk So-

mogyszentpálra Katival. Úgy határoztunk, a külső végállomástól a belső végállomásig gyalogolunk. Mivel ekkor az egész ország a belvíztől szenvedett, utunk végig a talpfákon vezetett. Hogy az ujjam vége kényelmesen elfért a sínszálak összeeresztése között, magától értetődő. Olyan érzésünk támadt, mintha tengerben kígyózna a viseltes sínpár. Lépéseink zajára a talpfák rései közül hangos rikoltással fácánok röppentek elő, ránk hozva a frászt. A vonat zaja ismerős volt a tollasoknak, és mivel mindig jött és ment, azzal nem tördtek.

Tél volt. A két végállomás között naponta hatszor közlekedett oda-vissza a szerelvény. Szürkület táján szálltunk fel a vagonba Katival. A kalauz megkérdezte, szeretnénk-e világítást, örömmel lemondtunk róla. A személyszállító kocsi-ban a nagykabátban úgy hatottunk, mint szaunában a jegesmedve. Kint lehetett mínusz öt fok, bent harmincötlet több. A szeneskályhában duruzsoló brikettől lett a fullasztó hőség. Minden nélkülözhető göncöt lehánytunk magunkról. A lehetőségekhez képest kényelmesen elhelyezkedtünk a fapados ülésen. Rajtunk kívül néhány iskoláskorú kölyök, valamint egy-két felnőtt várakozott. Hangosan füttyentett a kalauz. Az első megállóban kiürült a vagon. A hangosan berregő diesel nagyot rántott az utána kötött vagonon. Az egyik sínszálról a másikra, mint egy szöcske ugrándozott. Akkorákat döccent a kereke, hogy beszéd közben, akár a nyelvünket is könnyen leharaphattuk volna. Az utazás egzotikuma egyre fokozódott. A vagon sötét belsejéből élményszámba ment a havas természet feledhetetlen látványa. Ezt meglesni kész erotika. A kerekek folyamatos zaja, a kályhából kiáramló egyre fojtóbb füst, mind csak dobott egyet a luxusutazáson. Hangosan, önfeledten neveltünk az egészen. A tizennégykilométeres távolságot negyven perc alatt tettük meg. A külső végállomáson a mozdony megfor-

dulására menetrend szerint öt perc állt rendelkezésre. Indultunk. Következett a második felvonás. Erre már, mint egy valós időutazásra tekintettünk. A végállomásig ketten utaztunk. Minimum ötven évvel visszapörgettük az ország vasúttörténelmi óráját.

Nyár, nyitott vagon. Német, lengyel és orosz utasok a hazaiak között. Nem csak a számtalan kisgyermek lelkendezett lélekből, hanem a felnőttek ajkán is a Nagyberekre való rácsodálkozás elismerő szava. A vagontól pár méterre a fák sűrűje között egy mozdulatlanul álló őz szépsége. Az erdőfolton tucatnyi mozdulatlanul álldogáló fehér gólya idillje. A távolból angus marhák átható bőgése. Fejünk fölött a rétihéja eltéveszthetetlen vijjogása. A szájtáti, óvatlan utast egy-két hosszabb ágú lomb könnyen arcon legyintheti.

67. IGAZGATÓ - zseniális (1988)

A régi rendszerben a kórházi ágy végére még felakasztották a lázlapot (kórlap), melyről többek között a beteg neve, életkora és foglalkozása is leolvasható volt. Sorra érkeztek az új páciensek. Egyikük kórlapját olvasgatva, a férfi foglalkozásán – igazgató – elámult a főnövér. Egy aprótermetű csontkollekción volt szó, akinek arcán az értelmet nehéz volt felfedezni. A szakdolgozó fejében sehogyan nem állt össze a kép. Sokat töprenghetett a rejtélyen, oldalát egyre jobban furdalta a női kíváncsiság. Egyedül találta a férfit, odament hozzá, és nyíltan rákérdezett a szakmájára. Amikor ide ért a történet mesélésével, már én is kíváncsi voltam a kifejletre.

– Mit gondolsz, Laci, milyen igazgató volt? – mosolyogva.

Nem feleltem semmit sem, csak megvontam a vállamat.

– A férfi egy lóistállóban dolgozott – kezdett bele –, és az volt a feladata, hogy a lovak párosodásakor, ha kell, segítsen a csődörnek a kancába történő behatolás sikerességében, tehát ő volt a lófaszigazgató!

68. BETYÁRBECSÜLET – jogos hiányérzet (1976)

Középiskola. Becsöngettek a soron következő tanórára, de a pedagógus valamiért bent felejtette magát a tanárban. Többen is ott tolongtunk a terem nyitott ajtajának közelében, közülünk egyvalaki mindig kilesett a folyosóra. Megérkezett a vészjelzés a közeledő pedagógusról. Mindenki sietett a helyére. Az egyik lány derekát a mögötte lévő fiú két oldalról megcsiklandozta, majd gyorsan leguggolt, és oldalvást röhögcsélve elillant – az eset az orrom előtt játszódott le. A lány hirtelen megfordult és a mögötte érkező ártatlan fiúnak lekevert egy hatalmas pofont. A sérelmet elszenvedő osztálytárs mit sem tudott a sajátos tréfáról. Azon nyomban kikérte magának a megalázó sérelmet, bocsánatkérésre felszólította a lányt, de mivel ő erre nemet mondott, ezért őt szemét kurvának nevezte. Eközben kiderült a pofon oka, melyet érintettség hiányában elhárított magától a fiú. A tanterembe lépett a késve érkező tanár, ezzel ideiglenesen felüggesztődött a balhé.

Nem várt fordulattal kezdődött a szünet. A megsértődött lány dülva-fúlva elrohant az igazgatói irodába, ahol saját szempontjából nézve elmesélte a történetet. Az ártatlan fiút az esetről nem kérdezték meg, később igazgatóit kapott. Mivel én hiteles szemtanúja voltam az egésznek, ezért az osztály előtt felvilágosítottam a lányt, hogy tetteivel nem az elkövetőn állt bosszút. Megkérdezte tőlem a tettes nevét, de én nem mondtam meg. Idővel az ártatlan fiú megtudta az igazságot. Az egész osztály előtt kérdőre vonta a sunyító bajkeverőt, de ő továbbra is lapított.

Osztályfőnöki órán is téma lett az eset. Az igazgatóit kapó fiú a pedagógus előtt is kijelentette ártatlanságát, majd hozzátette, hogy nem fogja beköpni az elkövetőt. Az osztályfőnök ezután megkérdezte az osztálytól, hogy ki csiklandozta meg a lányt: senki nem vállalta fel. Legvégül szóba

hoztuk az önbíráskodó osztálytárs esetét, de ezt mintha meg sem hallotta volna.

69. ÁRNYJÁTÉK – jó utat! (2018)

Az idős házaspár túl volt a gyémántlakodalmon. A tisztaság elérése megcsendesíti az embereket. Sorsuk iránt egyre inkább belenyugvóvá válnak. Számot vetnek ezzel is meg azzal is. Előre is néznek meg hátra is. Aztán magukba révednek.

Hat év elteltével újra nagybeteg lett a feleség. Egész életében félt a haláltól. Két nappal az áttét hírül vétele előtt megbékélt az elmúlással. Elengedte magától a vég nyomasztó lelki terhét. Neki állt a zászló. Ezt ő is így gondolta, a családtagok és az őt ismerők is. De nem így lett.

A váratlanul életre kelő reggeli gyász hír özvegyé tette. Magába mélyedt, nem sírt. Órákon át rezdületlenül ült az ágy szélében. Dél tájban megérkezett a nem rég még a komor hírrel beállító fia.

- Már nem vagyok képes egyedül felállni!

A fiú édesanyját lábra segítette, aki rátámaszkodott a járókeretre. Két karját hátulról édesanyja hóna alá dugta, így mentek ki a mosdóba. Sőhajtott egyet az anya, és tudomásul vette.

Naphosszat ül az ágy szélében. Éjjel-nappal ott szól mellette a rádió. Továbbra is érdeklődik az ország dolgai iránt. Nem unatkozik, nem esett letargiába. Aki megszületik, az meg is hal – szokta önmagát bátorítani.

Éjszakánként több alkalommal is megkísértette őt egy ismétlődő látomás. Elhunyt férje sejtető alakja beáll a nappali ajtajába, eközben két kezével a két ajtófélfát fogja. Sziluettje elmosódott, árnyaszerű. Az özvegyben nem keltett félelmet ez az eddig ismeretlen jelenés. Az emberi agy fura játéknak tartja. Belefér az élet végébe. Ha ilyenkor behunyta a szemét,

majd kinyitotta, eltűnt a vízió. Közvetlenül a temetés napja előtti éjszaka jelent meg előtte utoljára a megboldogult férj. A végső tisztességadáson egészségi állapota miatt nem tudott részt venni.

Emlékezete friss, mint a tavaszi hajnali harmat. Gyerekként soha nem hittem a falubeli öregasszonyok szavának – mondta –, hogy halott férjük megjelent nekik. Amolyan se füle, se farka handabandának tartottam. Most meg tessék!

Az özvegynek lett egy másik víziója is. Az ajtókeretbe immár a fia állt be úgy, mint annak előtte a férje. De az ő vizuális megjelenése teljesen életszerű volt olyannyira, hogy az éjszaka közepette minden teketória nélkül megszólította:

– Te vagy az, fiam?

A kérdésfeltevés után egyszeriben szertefoszlott a látomás. Ezt is tudomásul vette. Azóta is ott ül az ágy szélében. Ereje fogytán fogy. Néha elkeseredik sorsa felett, ilyenkor elpityeredik. Nem tart sokáig a keserv, nem akar gyengének mutatkozni, nem akar további terhet róni a segítőkészen mellette álló fia vállára.

Roszzabbodott az édesanya állapota. A fiú úgy döntött, mentőt hív, de hosszas meditálás után letett róla. Tudta, hogy a kórházból nincs visszaút. Úgy érezte, mintha ennek kissé megörült volna az édesanyja. Órák teltek el így. Ám a kezelhetetlen állapot fokozódott. Nagyon nehéz volt a viszsza vonhatóan döntést meghozni. A hírt a legtermészetesebb módon kezelte az édesanya.

Egy évig érő, tarkaruhás, deszka-alakú ember jelent meg előtte többször is a kórteremben. Hogy ez álom volt-e vagy valóság, nem tudta megmondani. Az arctalan árnyat férje és fia egyező keresztnévén megszólította, mire az kámforrá vált. Már a rádiót sem hiányolta. Elvan magában, de mindenkiel figyelmes. Szellemi képessége él és virul, teste pedig szemlátomást elfogy. Naponta kétszer meglátogatja őt

a fia – szemében ilyenkor fény gyúl. Nyelve egyre lassúbodó, akadozó ritmusban tolmácsolja az összefüggő, kerek, logikus gondolatait. Érti a humort, ilyenkor elneveti magát. Arca kiegyensúlyozottságról, megbékélésről árulkodik. Szeretetre inti a hátramaradókat. Kedvenc helye immár a kórházi ágy széle, háta székkal megtámasztva. Az utolsó árnyjáték a combján megjelenő elmosódott fia látkép volt. Lehelet gyenge. Egyre inkább áhítja a végső megnyugvást... – állapota miatt röntgenre, ultrahangra és CT-re került sor. A CT előtt „Jó utat!” kívánt neki a fia, amelyet ekként fogadott: – Remélem, meglesz!

Késő este másik kórházba került, életmentő műtétre. A semmi test, az áttétek sokasága, velük szemben pedig egy megfoghatatlan konok erő dacol, mely itt tartja még. Reggel van. Arcán szájmaszk. A párás oxigéntől nyelve és szája már nem olyan száraz, mint ahogyan szokta mondogatni: „mint a csizmatalp”. Mélyen ülő barna szeme nem reagál az ágya előtt megrendülten álló fia láttán. Moccanatlan kezét érző kéz simogatja, mindhiába. Ez a búcsú pillanata...

Mindeközben egyvalamit nagyon sajnál: itt hagyni a szeretett fiát!

70. KÖZMONDÁS – tesztelve (2004)

Éppen végeztünk a szakorvosi rendelőben. A német juhász vakvezetővel, Kicsivel, lefelé tartottunk a valahányadik emeletről. A lépcsősorok száznyolcvan fokban törtek meg az emeleteken és a lépcsőfordulók szintjén is. Az egyik ilyen félemeleti kanyar felé tartottunk. Egy anyuka iparkodott fel-felé a kisgyermekével, éppen a szűk kanyarban futottunk össze velük. Az anyuka és az óvodáskorú gyermek közé ékelődtünk be.

– Gyere, simogasd meg a kutyust – szoltam a kisfiúhoz.

Ám ő ahelyett, hogy tutujgatni kezdte volna Kicsit, behúzódtott a sarokba és remegni kezdett. A gyermek mamája észbe kapott és gyorsan felvilágosított: a fia rettenetesen fél a kutyáktól, mert egy már megharapta őt.

- Ez a kutya nagyon szeret téged! - fordultam a sarokban reszkető gyermekhez. - Be is bizonyítom neked! - és meg sem várva a fiúcska válaszát, azt mondtam a német juhásznak: ha szereted ezt a kisfiút, akkor: ülj le! - és mivel köztudott Kicsiről, hogy imádja a gyerekeket, azon mód leült. Tovább folytattam: - Kicsi, ha szeretnéd, hogy megsimogasson téged ez az aranyos kisfiú, akkor: feküdj le! - és persze, hogy a kutya akarta a simit. Ekkor biztatóan szóltam a hátam mögött lévő kisfiúnak:

- Nyugodtan simogasd meg Kicsit, hiszen ő azt nagyon szeretné.

- Nem kell biztatni a fiamat, már jó ideje azt teszi - mondta elhűlt hangon a meglepett édesanya.

Mit is mond a közmondás? Kutyaharapást a szőrivel gyógyítják.

71. IPARVÁGÁNY - dicstelen sors (1971)

A Nyugati pályaudvartól északi irányba tartó vágányokból Angyalföld vasútállomásnál egy nyomvonal leágazott a Váci úti ipartelepek felé. A mai Váci úti Tesco közelében, a főútvonal felett átívelő vasúti hídon haladt a teherforgalom: ma ipari műemlék. Hamarosan déli irányt vett a szakasz. Gyermekkoromban már csak a Dráva utcáig tarthatott: a kezdetekkor valamennyivel a parlamenten túl nyúlt. A Dalgály utcában a közúti kereszteződésben egykaros, kurblival tekerhető sorompót telepítettek. Onnét szűk kilométeren belül állt a központnak számító Vizafogó vasútállomás épülete: ma városépítészeti műemlék. Az iparvágányon maguk

után néhány vagonnal döcögő gőzmozdonyok füstkarikákat eregettek a lakótelepi házak magasába.

Nekünk, gyerekeknek feledhetetlen élményt jelentettek a gőzsíp hangjelzéssel és dohogva közlekedő, koromfekete csodák. Hamarosan arra figyelhettünk fel, hogy az iparvágány sínjein egyre tömöttebb sorokban élettelen gőzmozdonyok sorakoznak egymásutánban. Tetszhalott jelenlétük magukhoz csalogató meghívás volt számunkra. Ebben ideiglenesen egy közel két méter magas, tömör betonkerítés megakadályozott minket: belőle néhány darab megmaradt hírmondónak. Ha nagy a csáberő, a gyerek számára nincs akadály: a kerítést meg kellett mászni, hát megmásztuk. Sorra kapaszkodtunk fel a kiszuperált vasparipákra. Lehúztuk a kallantyúkat, megtekertük az arra alkalmas kerekeket, leolvastuk a feszültségmérő óra számlapját, bekukkantottunk a régóta kihűlt tűztérbe. Leszállva a vezetőállásból, körbejártuk a kormos csodákat, nehogy tiszták maradjunk. Lenyűgöző vaskerekek, masszív dugattyúk, hatalmas ütközők.

Akkor és ott nem tudhattuk, hogy egy jelképes ipartörténeti kiállítás utolsó napjain mustráljuk a beolvasztásra várakozó szeretett gőzösöket.

72. BESZÉDES HALLGATÁS - a megvilágosodás pillanata (1989)

Szerettem seftelni. Leginkább azért, mert nem mint munkára vagy pénzkeresési lehetőségre tekintettem rá, hanem mint kedvemre való hasznos időtöltésre. Hajnalban keltem, délelőtt árubeszerzés, délután terítés. Jól jártak velem az újonnan felhúzott lakótelep sokgyermekes családjai. A szülők megfáradva tértek haza a munkából: degeszre tömött táskával a vállamon becsengettem hozzájuk. A rákövetkező hónap elején is ráértek fizetni. Jóleső érzés volt, hogy a kapu-

aljak előtt játszó gyerekek érkezésemkor odarohantak hozzám, és kíváncsian érdeklődtek, mit hoztam nekik.

A szemrevaló háromgyermekes vörös hajú anyukához délelőtt csengettem be. Nagy boltot nem csináltam vele, viszont panaszra nyílt a szája. Ekként foglalnám össze röviden a mondókáját: a hétvégén valahol végig büfézett, a sok állást nem bírta a gerince.

- Ha ülő munkát végeznék, az sem lenne sokkal jobb - mondta -, mert akkor máshol jelentkezne a baj. - Mondd meg, mit tegyek? - és tanácstalanul rám nézett.

Gondoltam egyet merészen.

- Van egy ötletem, de inkább nem mondom! - és finom mosolyra húzódott a szám széle.

Mély hallgatásba burkolódtam. Az anyuka csak lesett rám a zöld szemével, majd szép lassan az ő szája széle is mosolyra húzódott:

- Menj a fenébe! - felelte barátságosan.

73. HANGTALANUL - defekt (2000)

A második látásvesztés utáni ismerkedés időszaka. A hölgygel a lakásomon beszélgettünk. Én a kanapén ültem, ő balra tőlem az ablakkal szemben. Arról meséltem éppen, hogy a lakást magam takarítom. Miután elhallgattam, a partnerjelölt hangtalanul felállt a fotelból, és tőlem másfél méterrel velem párhuzamosan az ablakhoz sétált. Ott lehajolt, és a függőleges fűtőcsövek aljában kezével szénézett. Utána visszaült a helyére, és az észrevétlenségben maradás magabiztosságával folytatta a beszélgetést. Ebben a pillanatban tisztában voltam vele, nem fogok találkozni vele máskor.

A nem látó ember élethelyzetével másként is vissza lehet élni. Nagyobb társaság, pereg az emberek nyelve. Valaki olyat kezd el mesélni, melyet egy másik jelenlévő a nem látó

miatt nem akar. Hangtalanul jelez feléje. Ilyenkor a logikailag nem megmagyarázható hirtelen beálló néma csend az árulkodó jel. Volt szerencsém olyan asztaltársához, aki a mondókám után nagy bátran rám legyintett. Ezt nehezebb kiszűrni, de ilyenkor jellemzően hosszabb időre elnémul az asztaltársaság, mint máskülönben. Olyanra is akadt példa, hogy valaki stikkesnek mutatott a többiek előtt. Ezt bajos felismerni, ilyenkor megint a hosszas csend utalhat a láthatatlan történésekre.

74. KAKAÓS CSIGA – glória (2004)

A tavaszi napsütés langya átmelegítette a szobát. Gondoltam egyet, és a kutyasétáltatás szempontjából szokatlan koradélutáni időpont ellenére a vakvezetővel körbesétáltuk a lakótelepet. A visszafelé úton hozzánk csatlakozott az iskolából kerülővel hazafelé tartó kislány. Ő ismert minket, mert akkoriban a vakvezetővel a sulis összes osztályát felkerestük. Lecövekelünk a hátsó kapu előtt, tovább folyt a szó. Eközben a járdán sorakozó kukáknál megállt valaki: az egyik tárolóedény teteje hamarosan felnyílt. Szemben álltam vele, de a fejleményeket csak füllel követhettem nyomon. A kislány háttal állt a guberálónak. Hangtalanul megfordult, majd tisztelettudóan elnézést kért tőlem, hogy pár pillanatra magamra fog hagyni. Lehajolt a földön lévő iskolatáskához, egy zörgő zacskóból előhalászott valamit, majd oda-sietett a kukázóhoz.

– Tessék elfogadni! – meleg hangon.

– Köszönöm, de nem – maga elé suttogva.

Néma csend következett. Óráknak tűnt, de csak másodpercek voltak.

– Köszönöm szépen – halkán.

Visszatért a kiskamasz. Mintha mi sem történt volna, folytatódott a félbeszakadt párbeszéd. Halkan csukódott a

kuka fedele. A járdán felénk közeledve újabb köszönetet rebegett el a női ajak.

Hitetlenkedve álltam az előttem lejátszódó eseménysortól: játszi könnyedséggel tökéletest alakított a kislány. Kis barátnőmtől megtudhattam, hogy a szülei elváltak, szobakonyhában sokadmagával lakik, a pénz nem veti fel őket. Pékségben dolgozó apukája révén jutnak friss péksüteményhez. Évek óta ilyesmit visz uzsonnára az iskolába. Mindezek tették érzékenyé az elesett emberek iránt: éber volt a füle, egy pillanat alatt átlátta a helyzetet, a következő másodpercben lélekből indítatva meghozta a döntést, rögtön cselekedett és nem várt köszönetet érte. Apróság, de sok mindenre rávilágít: évek óta ugyanazt az ételválasztékot fogyasztotta, de a suli végére megmaradt elemózsiát nem dobta ki a szemetesbe, hanem hazavitte. Emberfia ennél tökéletesebbre nem lehet képes.

Azóta mondásommá vált: aki szereti a kakaós csigát, rossz ember nem lehet!

75. HAJCSÁRSORS - tanulságul (1986)

A harmincas éveit számláló kétgyermekes anyukát nem mondanám nagy ívűnek, inkább törekvőnek. Szüksége volt egy olyan személyiségre, akire felnézhetett és példaképnek tekinthetett. Mivel talált egy ilyen kolléganőt, vele hamarosan barátságba került. Ez a kolléganő zsigereiben hordozta a kereskedő szakma csínját-bínját. Felfigyelt rá a vállalat vezetése is. A hölgyet megtették az egyik újonnan nyíló élelmiszer áruház vezetőjének, őt első helyettesként követhette a harmincas anyuka.

Az új munkahelyen a megfelelés és az önmagában fellelt karrier hatására igazi hajcsár vált belőle. Istenként nézett fel a főnökére, katonai precizitással osztotta be és ki a beosztottakat. Nem vitás, ő is megfogta a munka végét. Az ember

méltósága nem, csak a munka sérthetlensége lebegett a szeme előtt. Gyakran megfigyelhettem őt parancsolás közben és hallhattam, miként vélekednek róla a beosztottak. Kiváló munkatársává vált az üzletvezetőnek – keménykezű volt ő is, de pozíciójából adódóan megengedhette magának az emberi vonásokat is. Annyira folyt a pedálozás, hogy a bolt közvetlen közelében lakó másodhegedűs kolléganő családjával együtt elköltözött arra a főváros közelében lévő településre, ahol a boltvezető lakott. Lassan minden és mindenki a helyére kerül, gondolhatta.

Egy váratlan fejlemény azonban mindent kifordított a négy sarkából. A szülők talán a szombat esti iddogálás lazulást pihenhették ki a szokásosnál hosszasan. Telt-múlt a vasárnap délelőtt, a szülők elváltak. Közeledett az ebéd ideje, de a kisiskolás fiú még nem került elő a szobájából. A fekhelyhez érkező édesanya egy alig lélegző gyermeket talált. Hiába került gyorsan kórházba az öcskös, életét nem lehetett megmenteni. Testileg-lelkileg összeomlott az anyuka. Néha bejött a boltba – mintha egy szellem érkezett volna. Közel egy évig betegállományban tartotta az orvos.

Eközben egy új kolléganő állt munkába, aki hamarosan első helyettesé nőtte ki magát. Tehette, mert ő is hajlamos volt a hajcsárkodásra. Őt azonban kevésbé vették komolyan a beosztottak. Az egyik fiatal, vastag szemüveget viselő segédmunkás egyszer keményen beszólt neki:

– Nem voltál képes még egy gyereket se szülni!

A belőle önvédelemből kitörő célzás telitalálat lett, a helyettes napokig vörösre kisírt szemekkel lődörgött a boltban. Senkinek sem esett meg a szíve rajta.

Visszakanyarodva az eredeti témához. Idővel felvette a munkát a fiát elvesztő kolléganő. Új helyzettel találta szembe magát, már nem ő volt a második számú vezető. Egyszer arra figyeltem fel, hogy a régi hajcsár az új hajcsár előtt vi-

gyázban áll, és fapofával hallgatja a parancsot. Arcáról könnyen leolvasható volt a megalázottság szálnmassága. Hamarosan megfordult és ment arra, amerre az előbb kijelölték az útját. Ezek után gyors átváltozáson ment keresztül. A beosztottakat időben figyelmeztette az érkező veszélyre, de ez már késő bánat volt a múlt szégyenletes tetteiért. Már ő is csak egy sima rabszolga volt.

76. HOL VAGYOK - a ráébredés lélekölő tragédiája (1984)

A professzor azt sütötte ki, hogy a magas szemnyomás csökkentése végett naponta három szem vízajtó tablettát vegyek be, káliummal. Szedtem, ahogy előírta: reggel, délbén, este – ekkor hetekkel túl voltam az orvosi műhibából bekövetkezett látásvesztés emberörlő tragédiáján. A vízajtó tablettáknak lett egy nem várt mellékhatása is:

Három gyönyörű, bombázó alakú fiatal szöke lány vett körbe. Fedetlen, telt keblük úgy ringott csábos mozgásuk közben, hogy majdnem kiesett a szemem. Hegyesen előremeredő mellbimbójuk látványától teljesen kiszáradt a szám. Anyaszült meztelen keringtek az ágy körül. Alig bírtam betelni a feszes combok ingerlő formájával, a domborodó szeméremtestek hívogatásával, a szívöglesztő, kerek popsikkal. Egyfolytában mosolyogtak, testükkel szerelemre ingerelve lejtettek körülöttem. Felhergelték a magvas kéjre csábító szökeségek. Erőtlenül megkívántam forró szerelmüket. Amikor már nem tudtam tovább uralkodni magamon, intettem az egyik frivol gyönyörűségnek. Szerelmes mosollyal bölintott felém, és feszes combjait széttárva kőkeményen ágaskodó hímveszömrre ült. A tűzforró ölü lány a szerelem legvarázsosabb kéjtáncát járta el felettem. Mozdulatai és az így keltett érzések is annyira csodálatosak voltak, mint addig még soha életemben! Mint a legkeményebb gyémánt, olyan acélossá vált férfiasságom. Mint a leghatalma-

sabb földalatti katlanba szorult, de már közvetlenül a kitörés előtt fortyogó lávafolyam. Előbb szép lassan, majd egyre gyorsulva tört fel bennem a gyönyör magmája. Eszeveszett iramban száguldottak a kilövellni akaró, forró szerelemcseppek a felettem rugózó öl felé. Az igéző lány megérezte a feltörő vágy óriás gerjedelmét, és még az addigiaknál is mámorítóabban lejtette rituális táncát, hogy a földi gyönyörök kertje véglegesen magába rejthesse a belőlem előtörő magvakat. Érzéki remegéssel adta tudtul a barlangos test, hogy épp beteljesül a hön kívánt vágy, örömforrásul mindkettőnknek. Igen, ez a feledhetetlen érzés kell nekem! Hozzá ilyen eszményi barátnő, akivel kész öröm áttáncolni az egész életet! A forró és kemény hímvesző még sokáig remegett, dús folyama alig akart kiapadni. A szőke lány arcát bársonyos pír tette még hamvasabbá, kezével szerelmesen simította végig testemet. A másik két lány is tiszta szívből örült szerelmünk eszményi beteljesedésének: láttam azt boldog arcukon.

Éreztem, hogy egy merő forró latyak vagyok. Önkéntelenül is a pizsamanadrág kidomborodó részéhez nyúltam: a vastag frottír csupa nedvesség volt. Mi van? Mi történt? Hol vagyok? A mámortól még teljesen kába volt a fejem: időbe tellett, míg visszazökkentem a szomorú valóságba. Igen, már tudom! A klinikán vagyok, az ágyamban hanyatt fekszem. Mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy a folyosóról beszűrődik két beteg és az éjszakás nővér beszélgetése. De hol vannak azok a szerelemre csábító tünetények? Hát azok bizony álomország mesés szép paradicsomában maradtak: nem jöttek át a lehangoló valóságba. Hú, pedig milyen élvezetes volt velük, de legfőként a szerelem vulkanikus táncát járó lánnyal! A fene egye meg, merő ondó lett a nadrágom. Ráadásul nemhogy másik pizsamám, de még kötösöm sincs a kórházban. Hogyan megyek így ki a mos-

dóba? A nadrágom elülső részén biztosan átütött a bőséges magömlés nedves foltja. Kényszeredetten felültem. Vaktában kotorászó lábammal csak nagy sokára találtam rá a fekhely alatt lapuló papucsra. A fotel háttámlájáról elvettem a törülközőt, amit magam elé tartva indultam a kórterem ajtaja felé. A folyosón odaköszöntem az éjjeli baglyoknak.

77. FELÁSOTT LEHETŐSÉG - pech (1970)

Rám merészelt szállni egy bátor lepke a játszótéren, elkaptam. Az ujjaim fogságában vergődő rovar sikerült addig nézegetni, amíg reménytelen szárnyverdesésétől a rajta lévő összes biológiai por lehullott. Emiatt repülésre képtelen állapotba került – ezt a mai napig így tudom. Sorsa visszavonhatatlanul megpecsételődött. Ekkor jött a nagy ötlet. Egy átlátszó üvegcsébe kellene beletenni, valahol elásnám, néha-néha elővenném onnan és megnézném, mi történik vele.

Szüleimtől sikerült üres gyógyszeres fiolát szereznem, beletettem az egykori lepkét, és a lakáshoz közeli parkban elástam a bokor alá. Hazaérve alig vártam a másnapot, hogy mindenre kiterjedő gyermeki kíváncsiságomat kielégíthessem. Reggel, korosztályomból elsőnek jelentem meg a játszótéren. Kölyköket nem láttam, viszont serényen dolgozó felnőttekből tucatot. Mindegyikük kezében egy-egy ásó szorgoskodott. Összeszorult a szívem. Ilyen egészségi hátráltatással rohantam az én bokromhoz. Letörten álltam meg előtte, mert bár a környezetében senkit nem találtam, de a rejtkehely körül a föld mélyen felásva. Lehajtott fejjel, céltalanul és szomorúan elkullogtam.

78. ÉLMÉNYFOKOZÁS - lépésről lépésre (1975)

Az első színes gömb emléke, a *Hét* című televíziós politikai magazin felvezetőjének képanyagához kapcsolódik. A műsort Hajdú János vezette, aki a végén derékban meghajolva

köszönt el a nézőktől. Sokat bírálták érte, szerintem nem jogosan. Második alkalommal nem a szemem előtt jelent meg a színes gömb, hanem a fejemben. A Bartók rádió műsorát hallgattam, az ágyon hanyatt dőlve. Mozart egyik opusa került adásba. Látástól és nem látástól függetlenül, behunyttal szemmel a zenehallgatás mélyebben hat a műkedvelőre. Minden előzmény nélkül egy több színből álló gömb képe jelent meg az agyamban. A lila, a mályva, a kék és a rózsaszín paletta egymásba folyva kavargott benne. Természetes valójukban voltak jelen. Lebilincselő élményben részesített ez a színorgia. Ahogy jött, úgy el is tűnt. Azóta évtizedek teltek el, de az eset nem ismétlődött meg többször. A következő hang általi élmény egy csörgedező patak és egy kisebb zúgó agyátmosó összehatása. Ez indított el a hangfelvétel készítés útján. Rengeteg másféle élmény is kapcsolódott hozzá, ezek összessége a fő hozadék. A bennem folyamatosan munkálkodó hangfelvétel ötletek megvalósítása során eljutottam, a hangtálakhoz és a tibeti gonghoz. Mindkét hangkeltő eszköznek lebilincselő a hangja, és a dinamikája is.

79. MEKKORA HÚS - pankráció (1975)

Középiskolai pályafutásom első két évében egy olyan osztályba járhattunk diáktársaimmal, amelynek délelőtt és délután is voltak tanórái. A délután ötkor befejeződő tanításnak ellentételezése, az „otthon tilos tanulni” jelmondat lett. Az egész napos maradás megkövetelte tőlünk az iskolai étkeztetésbe való szerves beépülést. A konyhás itt is nagy svihák volt, mert délutánonként az iskolakapun mindig degeszre tömött szatyrokkal távozott. Ezt a számunkra testsúly növekedést gátló valóságot szóvá tettük a tanároknak, mire a kalória tolvajt egyszer fülön csípte a diri: nem kis kárörömünkre.

Az egyik ebéd emléke vegyes ízt hagyott a számban. Történt, hogy másodiknak krumplifőzelék dukált, valamilyen feltéttel. Lendületesen kanalaztam a mannát, amikor is egy természetes csótány bukott fel a főzelék tetejére. Az ingyencsög megreklámozása nem maradhatott el. A körülöttem ülő fiú osztálytársak jó hangosan még rá is tettek egy-két lapáttal:

- Mekkora húst kaptál!
- Disznóság!
- Biztosan rokonod a konyhás!

A távolabbi asztaloktól érdeklődve felálló kamaszok kíváncsian lestek az előttem lévő tányérba. A rászédettség érzésével vagy egy újabb élettapasztalattal gazdagodva huppantak vissza a helyükre – mi pedig kárörvendve röhögcséltünk rajtuk. Addig-addig bámultak a tányéromba, míg meguntam a reklámtevékenységet. Gondoltam egyet. Felálltam, kezemben a második fogás megmaradt tartalmával elsétáltam a tanárok étkezdéjébe, ahol bemutattam a speciális fogást. Meg lett az eredménye, mert több tanárnak is hirtelenjében elment a kedve az evéstől.

80. KÉPHANGZOO – nem Zrt. (2016)

Az ingyenesen látogatható virtuális állatkert kronológiai története a következő: esetében alapvető fontosságú, hogy véglegesen elvesztettem a látásomat (1990). Egy Pilis-hegység-beli hangélmény után elköteleztem magam a hangok iránt (1999). Újdonsült szemüveges barátom magától segédkezett a kornak megfelelő minőségű hangtechnika felkutatásában és beszerzésében (2005).

Számba vettem, milyen témakörökben lehetne jogtisztá felvételeket gyűjteni. Képbe kerültek az állatok. Az első gyümölcsözőnek ígérkező, de váratlanul kútba eső állatkerti megkeresésre 2006-ban kerítettem sort. Három évvel

később indult be az állatkerti hanggyűjtés: a természetben már régóta folyt.

A hangalapú kulturális honlapon megjelent az Állathangok tartalom (2009), melyet később állatismertetőkkel kiegészítettem (2012). Az ismerősökkel felolvasatott állatismertetőbe beillesztettem az állat hangját és a fotóját is. Sokáig kereknek gondoltam mindezt (ez a változat már nem érhető el).

Am figyelembe véve a számítástechnika fejlődését – például QR-kód – néha lamentáltunk a szemüveges barátommal: vajon hogyan lehetne a tartalmat minél szélesebb körben eljuttatni a felhasználókhoz? 2016-ban a jászberényi állatkertben tett látogatásunk után kristályosodott ki bennünk a KépHangZoo ötlet.

Nekem is lett bőven feladat: a 250 állat számbavétele, a 2500 hangfelvételtől történő mazsolázás, az egyes állatokra vonatkozó hangfájlok legyártása. 245 állattal végeztem, melyekhez segítséggel, színes képeket kerítettem vagy fotóismerőstől beszereztem. Ezután az állatkertekbe velem tartó szemüveges barátom elkezdhette a videogyártás technikájának kitalálását és legyártását. Nagyon nem volt egyszerű feladat. Törekedve a minél szélesebb körű felhasználói hozzáférés biztosítására – például számítógép, okos telefon – és a legelterjedtebb operációs rendszerekkel való átjárhatóságra, egy számítástechnikában járatos szakember barátunk magától csatlakozott a számára is kihívást jelentő öntevékeny vállalkozáshoz. Sok hétköznapi és hétvége ment rá, mire a fotóhoz hangtársítás tartalmat magas színvonalon megjelenítette digitálisan, a látássérültek számára is adaptálva. Fantasztikusan nagyot alkotott a QR-kód ki nyomtatására alkalmas színes pdf fájl tekintetében is: mese-szép kreáció. Mindez 2016. november 1-jén vált közkinccsé.

Pár hét múlva vetődött fel bennem: mindezt szöveges állatismertetővel kellene teljessé tenni. Virtuálisan összedugtuk a fejünket, tisztáztuk a továbbiakat. Nekiláttam az ismertető dokumentumok átolvasásának. A látók számára olvasható verzióban vált hozzáférhetővé. A látássérültek részére a szövegfájlt hangfájllá átalakítottam, így került bevégzésre az állathang után.

Aki úgy gondolja, hogy ezzel végére értünk a bérmentes vállalkozásnak, az téved. Szemüveges barátommal további állatkerteket kerestünk fel, és a természetben is rögzítetünk. Az újabb felvételek révén tovább bővült a virtuális állatkert kínálata. Amennyiben a már meglévő hangfelvételnél egy jobbra sikerült szert tenni, vele megújult a régi tartalom. A Covid19 járvány valószínűleg végérvényesen megakasztotta a gördülékeny folyamatot. A KépHangZoo-ban 280 állat ismerhető meg (2023).

81. PÉNZ - megtérülő befektetés (1969)

A családi kupaktanács is kevésnek bizonyult ahhoz, hogy a hatvanas években megvásárolt, sötétbarna színű és magas fényű szekrényoszt most néven nevezhessem. Volt ennek egy bárszekrény része is. Az italos poharakon és néha egy üveg itókán kívül a szerény megtakarításomat rejtette magában. Nekem az ötvenforintos barnás színű bankó tetszett a legjobban: Rákóczi fejedelmet katonáival csata közben ábrázolta. A piros százast nagyobb becsben tartottam volna, ha lett volna.

Szüleim vendégségbe indultak. Egyedül maradtam otthon. Kezembe vettem a nekem hatalmas értéket jelentő ötvenest. Sokadszorra gyönyörködtem benne. Lelkemet és tudatomat ismét átmelengette az összeg teljessége, de ezúttal nem került vissza a helyére. Spórolós gyereknek lettem nevelve, de ekkor kiütött rajtam a dőzsölés vágya.

Lementem a sarokra, ahol Budapest első önkiszolgáló étterme üzemelt, és két forintért vettem egy káposztás lán-gost. Onnan pár méterre a gépi fagyit árusító néninél is otthagytam egy bélást. Kezdtem pazarul érezni magam. A közelben kongott az Árpád híd étterem. Oda is bekukkantottam. Egy nagy pohár narancslét rendeltem a pultnál. Rendes volt a pincér, mert felhívta a figyelmemet, hogy a közelben feleannyiért is kaphatok.

- Én itt szeretném elfogyasztani! - feleltem határozottan, vele magamat is meglepve.

Elmosolyodott a pincér, és már nyújtotta is a hús italt. Három forint nyolcvan fillért fizettem érte. Nem volt olcsó mulatság – kis kortyokban állva fogyasztottam. Kezdtett tele lenni a bendőm, de egy tölcsér fagyí képe és íze csak belecsusszant az urizáló tudatomba. Vettem a fáradtságot és a csoki-vanília kedvéért visszatértem az ismerős női archoz. Mire az utolsó tölcsérmorzsa is a gyomromba került, és elmúlt az utolsó nyalás édes íze is, megnyugodtam. Így is lehet élni. Megelégedetten tértem haza. A megmaradt negyven forint húsz fillért visszatettem a helyére. Bár kissé sajnáltam, hogy Rákóczi fejedelem helyett csak két Dózsa György ábrájú bankót nézegethetek, de nem bántam meg a pénzherdálást.

Ma is helyesnek tartom a régi döntést, mert ilyen gyakorlati tapasztalattal is fel kell vértetni önmagunkat gyerekként. Még zsenge felnőtt koromban is csak kevés pénzt tartottam magamnál, nehogy meggondolatlanul költsek.

82. KUTYÁK - egymás között (2003)

Zsúfolt buszon utaztunk, az ajtónál álltunk, ahonnan Kicsinek remek kilátása nyílt az utcára. Egyszer csak vad ugatással verte fel a munkából hazafelé tartó utasok nyugalmát. Sejtettem, hogy miről lehet szó. Jól hallhatóan felhívtam a

vakvezető figyelmét, hogy a fűvön játszó kutyát kár ennyire megugatni. A körülöttünk lévőké érezhetően megnyugodtak. De előfordult az utcán, hogy a gazdájával velünk szemből érkező kutya mellett úgy ment el a hámba fogott vakvezető, mintha a másik ott sem lett volna. Harmadik idevaló eset, amikor az engem hámban vezető szuka felnyikkant, mert a mellettünk gazdájával elhaladó kutya beleharapott az orrába. Az eb gazdája egy szót sem szólt. Hazaérve a német juhásznak vérzett az orra.

Túrázás. Hosszasan gyalogoltunk a település utcájában. A német juhász póráz nélkül jöhetett. Az egyik porta szintje az utcánál magasabban helyezkedett el, alacsony kerítés határolta. Mögötte egy tökmag kutya csapott hét falun túlra elhallatszó ugatást. Ez még intenzívebbé vált a rajzos szuka láttán. Labda módjára pattogott a kerítés magasában mindaddig, amíg az egyik ugrás után kint nem találta magát az utcán. A törpefajta annyira meglepődött újdonsült helyzetén, hogy fülét farkát behúзва összeszedte magát, és meg sem nyikkanva akkorát ugrott, hogy ismét az udvar biztonságában találta magát. Na, akkor újra rázendített.

Kicsit sem kellett félni. Amikor a kismarosi rév felé önállóan haladhatott, minden udvar kerítéséhez odarohant, hogy a bentről rá ugató kutyákat hasonlóképpen üdvözölhesse.

A Dél-Alföldön túráztunk. A falubeli kutyák közül négyen is körbevettek minket, miközben a vakvezetővel tartottam. Némelyik kutya elkezdett ingerkedni velem, aki a pófátlanságot csak jelzés értékűen reagálhatta le. Két haverral jártuk az országot, megkérdeztem tőlük: jön-e autó? A nemleges válasz után elengedtem a hámfogót, a póráz végét a nyakörv karikájából kikapcsoltam, megpaskoltam a szuka hátsóját, és már indult is. Fél percbe sem telt bele, a falu főutcáján már csak egy négylábút lehetett látni. Jókedvűen

visszaügetett hozzám, rákerült a póráz, és folytatódott a túra.

Margitsziget. A távolban egy hatalmas testű kutya ácsorgott. A vakvezető diadalugatással rohant feléje, ám ahogy egyre jobban közeledett hozzá, úgy lassúbbodott a futása. A másik kutyától tisztos távolságban megállt, nézte egy darabig, majd sarkon fordult, és komótosan visszaügetett hozzám.

Ismerősnél voltunk. Az udvarban egy dobermann, kint maradhattak kettesben. Hogy mi történt odakint, azt csak jóval később tudtam meg a házi gazdától. Kicsi talált egy csirkecsontot és elásta az udvarban. Ez a tevékenység annyira felkeltette a házőrző érdeklődését, hogy azután ő is elkaparta a gazdájától kapott élelem egy részét. Idővel úgy nézett ki az udvar, mintha ekével felszántották volna. Nem maradt más teendő a háziak számára, leaszfaltoztatták az udvart.

A kismarosi révtől a vasútállomás felé iparkodott a vakvezető kutyás társaság. Hátról érkezett a rossz hír, ne siessünk annyira, mert fáj az egyik blöki lába. Sietnünk kell – feleltem – az állomáson majd sínbe rakjuk a kutya lábát!

83. SEHOGYAN NEM ÉRTETTEM – fakultatív (1972)

A zömök fiú felső tagozatos osztálytársam volt. Az igazi Angyalföldön kettesben róttuk a flasztert, a Váci út és a Lehel utca között. Hamar félárván maradt a srác. Édesanyjával egy magas téglakerítés mögött rejő, apró udvarú házikóban laktak. Mindenkivel barátságosan viselkedett. Az iskolában nem volt rá panasz. Bár igazi barátságba nem keveredtünk, kedveltem őt.

Kettesben koptattuk a gyárkévényektől füstkarika illatú járdát. Hozzájuk tartottunk. Az utolsó keresztutca után járhattunk már, amikor se szó se beszéd, sarkon fordult a haver.

– Nem arra laktok? – és a házuk irányába mutattam.

- De, igen!

- Akkor miért nem arra megyünk tovább?

- Mert az utcán előttünk keresztben átszaladt egy fekete macska! Megkerüljük a tömböt!

A meglepetéstől elkerekedett a képem - egy nyamvadt fekete macska miatt ekkorát kerülni?

- Te ezt valóban komolyan gondolod? - mert az egész rém nevetséges volt előttem.

- Igen, mert babonás vagyok!

Rövid gondolkodás után:

- Egy másik színű macska miatt is kerülnél?

A nemleges válasz a fejemben kibogozhatatlan kavart okozott. Addig fogalmam nem volt a babona mibenlétéről. Az osztálytárs masszív fizikumú kamasz, és nála mégis erősebb lenne egy bolhás fekete macska? Nem volt mit tenni, én is megfordultam és kényszeredetten követtem őt a fakultatív környéknéző kiránduláson. Útközben osztottam és szoroztam: ő nálam jóval izmosabb ugyan, de én egy zsáknyi fekete macskánál is erősebb vagyok!

84. VAGYOK - tudat test nélkül (2013)

Van egy fantasztikus hely az országban, ahol ha a jó idő beálltával kiülök a falusi ház nagyobbféle teraszára, csak ennyi létezik a világból számomra: vagyok. Az utcáról csak szolgálati úton megközelíthető összkomfortos épület társasági tere igazi menedékhely. A mellékutca elhanyagolható motorizációs zaját az épület jótékonyan magába nyeli. A tőtlen zug előtt terebélyes diófa tör az ég felé, azon túl meredek domboldal sötétlik. Sűrű, áthatolhatatlan növényzet fedi. A nyári napsugarak csak korareggel langyosítják meg a terasz követ, utána az árnyék jótékony húse uralja naplementéig. Nem lehet oda belátni sem az utcáról, sem a szomszédos portákról. A végtelen nyugalom csodáját teremti

meg számomra ez a kis oázis. Alkalom adtán egy széket keríték a hátsóm alá, és órákon át képes vagyok ellenni úgy, hogy közben a tökéletes teljesség érzését hiánytalanul megélem. Ilyenkor minden megszűnik körülöttem a világból. Csak a fejemet érzékelem, a testemet már nem. Az éjszakákat is a teraszon szoktam eltölteni, de már vízszintes testhelyzetben, igaz, nem egyedül: magam mellé felállítom a mikrofonállványt. Nem véletlenül.

A ház tetőterébe és a nagyszoba vályogból vetett falába is beköltözött néhány pele család. Az alkony ereszkedő szürkületével egy időben a rágcsálók előbújnak a rejtekből.

A magasból aláereszkedve indulnak a vén diófa alá, lehullott kalóriadús termés reményében. Túhegyes fogaikkal hamar kilyukasztják a csonthéjast. Vagy jóllaknak belőle, vagy szaladnak vele a téli raktár felé. Éjszaka többször is fültanúja lehettem sivítő párbeszédjüknek. Hajnalban óramű pontossággal megszólalnak az énekes madarak. A szajkónak van a kifinomult fület förtelmesen sértő hangja is, de olyan kedves is, hogy ihaj!

Legkülönlegesebb hangzásákmányomat innen egy közép-fakopáncsnak köszönhetem: a mikrofon végig vette, ahogyan rászáll a közeli fatörzsrre, elkezd kopácsolni rajta, majd mint aki jól végezte rovarmentesítő dolgát, szárnyra kap.

Késő délutáni emléknek legyen megemlítve egy őzike: a meredek domboldalról leereszkedett az egyszerű fakerítésig. Onnan kíváncsian benézett az udvarba, nem felfedezve a páromat és engem, aki a magam okán csak úgy „vagyok” ott a teraszon.

A fenti szösszenet megírása után pár órával megtudtam az ismerős tulajdonostól, hogy a régóta meghirdetett ingatlan vevőre talált.

85. IMBOLYGÓ JÁRÁS – tapasztalat (1986)

Erős szél kergette a szürke fellegeket, a tajtékos hullámokat partra vető tenger felett. A homokos fövény néhány arrafelé sétáló nyaralótól eltekintve néptelen. Mindösszesen két intenzív mozgás figyelhető meg: a szinte folyamatosan vízszintes állásban duzzadó szélzsák meg egy fekete színű zászló. A második jelkép az előző nap vízbe fulladt keletnémet fiatalember emlékének tiszteletére lobogott.

Hárman voltunk, hárman mentünk bele a vízbe. Fejest ugráltunk az érkező hullámhegyek aljába. Mindent leszámítva valóban élményszámba ment ez a szemöldök összeráncolásra okot adó szórakozás. Mentségünkre legyen mondván, az éppen elhaladó tajték után csupán a térdünkig ért a víz. Az előre fejesugrást követően a fejem fölött hatalmas morajlással átzúdult a hullám. Mivel sekély árban múltunk az időt, a partról sebesen visszaáramló víz felfedezése is érdekesség számba ment. Amint az ugrás után lábra álltam, kezemmel arcomról lehúztam a vizet és már néztem is, mikor kell újra fejest ugrani. Negyed óra elteltével az egyik srác felhagyott a játékkal. Élveztem a mókát mindaddig, mígnem a megszokottnál hamarabb érkezett a következő tajték, amely teljesen beterített. Gyufaszálként zuhantam bele háttal a vízbe, mely rohamos gyorsasággal repített a part felé. Útközben, kezem-lábam rendszertelen összeviszszaságban kalimpált a testem körül. Remek érzés volt ez a káosz. Hirtelen szinte a nullára lecsökkent az utazósebességem. Komótosan nekikészülődtem a talpra álláshoz: ingyen fuvar a partra. Igen ám, de a következő másodpercben, vészjósló irammal magával ragadott a tenger felé visszaáramló víz. Szempillantás alatt észbe kaptam. Sarkamat erőteljesen belevájtam a homokba, és mihelyst lehetett, talpra álltam. Szememet rögvest kinyitottam, és jól tettem, mert jött a következő hullámhegy, és máris fejest kellett ugrani.

Megérezve a figyelmeztető jelet, gondolkodás nélkül ki-mentem a partra.

A strandtól távolabb, közvetlenül a távolsági buszvégállomás mellett volt a szállásunk. A közel félórás séta közben egy újabb érdekességet figyelhettem meg. Ahogy léptem, olyan érzésem támadt, mintha a mozduló lábam útközben egy félkört írna le a levegőben. De úgy is kifejezhettem volna magam, hogy lépéseim a hullámzó víz érzetét adták vissza.

86. KULCS - szemtelenül (1998)

A délutáni nap langya erőteljesen melengette az arcomat. Hangos könyvet hallgattam. Az ablak egyik szárnyát sarkig kitártam, így az üde levegő mellett a csicsergő madarak is egyre jobban elvonták figyelmemet az irodalomtól. Kikapcsoltam a magnót, felálltam, és elindultam az előszoba felé.

- Lemegyünk egyet járni! - szóltam oda Kicsinek.

A váratlan felbuzdulásból elkövetett séta végén nem mentünk fel a lakásba, hanem lecövekeltünk a járdán a hátsó kapu előtt. Kicsinek azt mondtam: éljünk a tavasz adta lehetőséggel! Arra gondoltam, „elnézelődöm” még egy kicsit, hátha történik valami. Jöttek-mentek az iskolából hazatérő gyerekek, a munkából érkező felnőttek. Néhány autó is elberregett előttünk.

Női cipő kopogására lettem figyelmes. Orrcimpámat kitégítettem, hogy megérezzem a remélhetően izgató parfüm-illatot. Igen ám, de a lábak a hátam mögé, mégpedig a kapu felé vették az irányt. Csalódott, de illedelmes lakó lévén hangos „csókolommal” köszöntem az érkezőnek, amire „jó napot kívánok” volt a válasz - a hang teljesen ismeretlen volt. A nő kezében megcsörrent a kulcs, majd fordította volna, de a zár kérlelhetetlennek bizonyult. A második próbálkozás közben eszembe jutott, hogy a zárnyitásnak meg-

van a trükkje, és a lépcsőházba csak az tud bejutni, aki ismeri annak fifikáját. Hirtelen átvillant a fejemben, hogy akár egy film abszurd jelenete is lehetne: a látó küszködik a zárral, odalép mellé a szemtelenül kiváró „vak”, és hanyag eleganciával szélesre tárja az ajtót. Kaján vigyorba futott az arcom. Most már feszülten figyeltem, hogyan kínlódik, és magam elé képzeltem egyre kétségbeesettebb, dühös arcát. Tetszett a pikáns helyzet. Még nem megyek oda – gondoltam –, hadd szenvedjen még! Arra viszont vigyáznom kell – jutott eszembe –, nehogy túl hamar felhagyjon a próbálkozással, mert akkor oda a vissza nem térő multság! Nadrágzsebembe süllyesztettem a kezem, megkerestem a kulcs-csomót, és kiválasztottam a megfelelő példányt. – Ideje a cselekvésnek! – határoztam el. A hátsó kapu kulcsa már előre meredő mutatóujjamhoz lapult. Tudtam: elsőre be kell találnom a kulcslyukba, mert különben oda a felhőtlen dicsőség. Kicsit egy finom pórázrántással talpra állítottam, és: fordulj!

Kicsi ekként lehetett vele: Olyan jó volt a langymeleg járdán heverészni, hogy elbóbiskoltam. Mit sem sejtettem a fodrozódó eseményről. Álmos szemeket meresztve tápázkodtam fel.

Kutyám kíséretében ruganyosan léptem a zárral egyre reménytelenebbül küzdő hölgyhöz. Nyájasan köszöntem, és felkínáltam a segítségemet, amire egy zavart „igen” volt a felelet. Mutatóujjam készenlétben álló vége azonnal rátalált a lyukra, és gyorsan becsúsztottam a kulcsot. Ha láttam volna, sem tehettem volna ügyesebben – és jöhetett a nagy trükk: a kulcsot kissé visszahúztam, mielőtt elfordítottam volna. Szélesre tárult az engedetlenkedő ajtó, és nem árult el semmit titkából.

Halkan elhebegett „köszönöm” volt a hála, amit egy lágyan ejtett „szívesen” nyugtázott. Hamarosan becsukódott

a kapu. Visszaálltunk eredeti posztunkra, és mit mondjak: hízott a májam!

Talán bő hét telhetett el a nem mindennapi eset óta. Új-fent „hátral” csatangoltunk a német juhással. Ahogy befordultunk a kapualjhoz vezető rövid járdára, megálló autó hangjára figyeltem fel, majd valaki gyorsan, erőteljesen becsapta annak ajtaját. Már léptem volna be a hús lépcsőházba, amikor sietős léptek zaja akasztotta meg lendületeimet. Mintha valaki szélesebben iparkodna a nyitott ajtó felé.

- Jó napot kívánok! - mondta egy kedves női hang. - Tudja, én vagyok az a kétbalkezes, akit a múltkor beengedett. - No, nézd csak - gondoltam -, milyen örömtelinek tűnik!

- Hát persze, hogy emlékszem, azt a napot feledni...?

Úgy vettem ki a meginduló beszélgetésből, hogy nem vagyok érdektelen számára. Ha ezt jól mértem fel, akkor viszont ideje megbizonyosodnom róla.

- Nemsokára újból lejövünk sétálni Kicsivel. Nem lenne kedve velünk tartani?

Kicsi morgolódik: Újra hármásban voltunk, és bekanyarodtunk az iparvágányok felé. Alig pár méter után éppenhogy összetegeződtek, Laci máris azzal hozakodott elő: biztonságosabban érezném magam ezeken a francos töltés-kavicsokon, ha a válladat, esetleg a kezedet foghatnám... - és a nő simán bevette az átlátszó dumát. De hogy nekem micsoda szégyen volt ez a képtelen állítás! Még hogy velem nem közlekedik biztonságosan a hepehupás talajon? De hát elérte a célját... Amint megszabadultam a most már utálatos rabszíjtól, elrohantam a gazosba.

Szó ami szó: szimpatikus nő kezét fogtam. Andalgásunkat többször is megakasztottam: hadd menjen az idő, van belőle bőven. A Rákos-patakkal párhuzamos út előtt visszafordultunk, és nem sokkal később leültünk az egyik rozsdá-

sodó sínszálra. A lebukó nap narancssárga korongja már réges-rég a horizont alatt nyugodott. Ékesszólóan ciripeltek a tücskök, zsongtak a bogarak a gazosban. Közelünkben letelepedett a német juhász, szemét lágyan ránk emelte, majd békésen az oldalára dőlt.

87. BÉLYEG - önmagára felnyalva (1980)

Első munkahelyem nagy csalódást okozott. A Közért vállalat ellátási területe fél Budát lefedte. A kereskedelmi osztályvezető köpcös, kerek képű ötvenes férfi. A munkába állás első napján kezet nyújtott - megtisztelve éreztem magam: milyen nagy szakmai tudású ember lehet. Teltek a hónapok és az évek. Egyre jobban kinyílt a csipám.

A továbbiakban nem róla, hanem az egyik középszintű vezetőről lesz szó. Egy évig lehetett a közvetlen főnököm. Ötvenes éveinek elején járó szemüveges hölgy, akin nem akadhatott meg egy férfiszem sem. Fennhangon zengedett a társadalmi tulajdon védelméről, miközben megpakolt szatyrokkal fizetés nélkül távozott a rábízott egységekből. Mivel nem tartotta önmagához méltónak a degeszre tömött szatyrok cipelését, ezért odarendelt egy autóval közlekedő boltvezetőt, akivel hazafuvaroztatta a szajrét. Később felhívta a figyelmemet, hogy az én ellenőrzési körzetemhez tartozó boltvezető munkaidőben a városban furikázik. A szálak összeértek.

A végtelenségig mohó és kapzsi elvtársnő testét - sajnos - a második világháború folyamán számjegyalapú stemplivel látták el. Az ő helyében én inkább megbecsültem volna a számára újból veszélymentes életet. Fiatal voltam még, ilyenképpen felkészületlen az életre. Az egész förmedvényt ott akartam hagyni a fenébe, de mégis úgy voltam vele, hogy ha az első adandó alkalommal megfutamodok a nehézségek elől, akkor a második és a sokadik alkalom után is

így fogok tenni, ami nem helyes. Végül is abban maradtam önmagammal, hogy csak akkor fogok felmondani, ha másféle okból szeretnék váltani. Három és fél év elteltével erre is sor került. Haszontalannak tartottam az áruforgalmi-ügyintézői munkakört, és bár magam oszthattam be a saját munkaidőmet, megelégteltem az értelmetlen feladatkört. Utólag helyeselni tudom a régi döntéseket. Később mindig kiálltam a saját igazamért, ha kellett, nekimentem a felettesemnek is.

88. ÉSZREVÉTELLENÜL UTOLÉRT - kopogtató előszél (2017)

Egyik kedvenc túraútvonalunkhoz, a csillaghegyi HÉV-állomáson is lehet csatlakozni. Aki nem színtévesztő, a piroson nyomon követhet minket. Évbúcsúztató túrára indulunk Katival. Úgy beszéltük meg, hogy a Lukács-árok közelébe érve nem Dömös felé vesszük az irányt, hanem balra, a sífelvonó felé. Akinek kedvére való a kihívást jelentő meredek legyűrése, érdemes arrafelé próbálkoznia. Odáig bő húsz kilométer a távolság. A szem és a lélek számára lenyűgöző a kaptató íve, pláne a fél úttól további szakaszé. Itt mindig a párom megy elöl, mivel csak szűken vett két láb a járható út szélessége. Egy tempóban szoktunk haladni. Ezúttal is így történt, körülbelül a táv feléig. Éreztem, elfogy az erőm, meg kell állni. Okát nem értettem, semmilyen előzmény nem utalt rá. Ilyesmi ritkán, de elő szokott fordulni velem. Úgy gondoltam, erőre kaptam. Nekigyürköztem, túl lehettem a fél távon, megint elfogyott a szusz. Álltam és vártam. Ezalatt a párom kérdően nézhetett vissza rám. Nagy sokára ismét meglódultam, de a végéig még legalább négyszer megálltam. Felérve a jelképes gyalogút tetejébe, nem éreztem magam kellemetlenül. Valamiért ma nagyon nem ment. Innen a szokásos tempóban elindultunk a közelben lévő Dobogókó felé.

Másnap negyven fok feletti lázra ébredtem: előbb gyomorrontásra utaló jeleket tapasztaltam, később bejelentkezett az influenza is. Előző nap ennek a kopogtató előszele ért utol a hegyoldalban.

89. ÁTVITEL - személyre szabott kópia (1966)

Ahogy tömegesen megjelentek az első televízió készülékek az országban, olyan gyorsasággal nőttek ki antennahegyek a háztetőkről. Mindennek szemtanúja lehettem. Szüleim kis képernyős Kékes televíziót vásároltak. Apukám egy ideig a lakásban ide-oda húzogatta a szalagantennát, de mákos maradt a kép. Megszületett a döntés, tetőre felszerelhető antenna kell.

Az egyik lakótárssal hármásban felmentünk a kilencemeletes ház magasába. Nem a mi antennánk lett az első. Míg a felnőttek szerelték a kor technikáját, addig én óvatosan oda-merészkedtem a tető pereméhez. Lenéztem a harminc méterrel alattam lévő főútvonalra. Szememet nem meresztettem sokáig - az a pár pillanat bőven elegendőnek bizonyult. Kissé remegő lábbal mentem vissza a felnőttekhez. A tető-antenna beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A történetnek sajtósági utóélete lett.

Ismétlődő rémálommá vált, hogy felmegyek a háztetőre, onnan lenézek az utcára, majd leugrok. Fentről láttam, ahogyan a kezemet és a lábamat széttárva, hanyatt fekszem az úttesten. Hamarosan mentőautó érkezik, a belőle kiszálló személyzet hordágyra tesz és betolnak a kocsiba. Az emberek fürgén beugranak a helyükre és szirénázva elrobognak velem.

90. LIBABŐR - egyszer egy életben (1996)

Én is szoktam álmodni. Néha zagyvaságokat, máskor egyes felvágottat zöldséggel, olykor tartalmasakat, de egyszer

magát a csodát. Álomban egy ismeretlen női arc jelent meg előttem. Feje búbjától nyaka alsó részéig láthattam a jelenést. Bájos pofija valóban lenyűgöző hatású, vagy inkább letaglózó erejű volt. Teljesen rabul ejtett. Nem volt soha sem fixa nőideám. Az ábránd, vagy mondjam inkább úgy, a tökély hatása egy olyan plátói szerelemérzésbe kergetett bele, ahonnan nem volt hova tovább égni. Az átélt élményt szavakkal képtelenség visszaadni.

Felébredtem. Az eszmélés első pillanata egy leírhatatlanul boldog, lebegő érzéssel ajándékozott meg. A talpamtól a fejem búbjáig elképzeldhetetlen számú, óriási átmérőjű és vastagságú libabőrrel voltam tele. Ám ahogy tovább peregtek a másodpercek, egyre gyorsabban apadtak le, ritkultak meg, és szép lassan végleg eltűntek. Megkondult bennem a vészharang, és mint aki még nem tért vissza teljesen a valóságba, megpróbáltam gyorsan visszaaludni. Megsemmisülten feküdtem az ágyban. Gyilkos erejű bánat szakadt rám.

91. PÉLDAMUTATÓ – borsodi cigányok (2016)

Erre a felvetésre százból kilencvenöt ember legyint egyet. Nekünk van ilyen meg olyan tapasztalatunk is. Az egyik nagyobb vasútállomáson, olyan füstös bandával telt meg a vagon, akik a havi segély árából nagybevásároltak. Hatalmas málhákkal iparkodtak vissza a faluba. A tökmag lurkótól a magukat nagyon tökös legényeknek tartó, szeszgőzös ordibáló férfiakon át, az éltesebb korú falubeliekig bezárólag, ott volt a falu apraja nagyja. Pár perc elteltével már csak ők maradtak az utastérben. A kalauz dolga végeztével kijött a peronra, így ott már öten szorongtunk.

A most nem nevesített borsodi települést alig ezren lakják. Böven akad közöttük cigány származású is. Éveken át ezen a településen szálltunk meg Katal. Ha egy hatéves cigánygyerek jött velünk szemben az utcán, négy méterről

illedelmesen ránk köszönt. Kamaszok karikáztak a főútvonalon, távolról üdvözöltek minket. A nálunk fiatalabb felnőttek is tisztában voltak az illemmel. Amennyiben egy nálunk idősebb cigány emberrel találkoztunk, természetesen mi köszöntünk előre. Tisztátalan vagy ápolatlan romával nem futottunk össze. A pénz egyiküket sem vetette fel, de amit képesek voltak szerény lehetőségeikből kihozni, megtették. Ha beléptek a boltba, a kereskedő nem nézett rájuk ferde szemmel.

Az évekig állandó szállásunkkal szemben cigány család lakott. Az udvaron minden nap ott száradtak a frissen mosott ruhák. Egyik alkalommal az utcára kilépő gyerek a kaput maga után a szükségesnél hangosabban tette be. Utána szólt a nagymama:

– Ne csapkodd az ajtót, nem vagyunk mi cigányok! – nem láthatott minket.

Amikor a hátában kullancsot vélt sejteni a párom, gondolkodás nélkül átsétált a szemben lakó családhoz és elmondta jövelele okát. A húszévesnél nem idősebb cigányasszony előbb kezét mosott, utána a szekrényből elővette az egészségi ládát, belőle kivett egy bontatlan zacskóban lévő gumikesztyűt.

Világszám büfé nyílt a csendes falu központjában. A túrázásból visszaérkezve minden alkalommal betértünk oda Katalin, francia meleg szendvicset és sült krumplit fogyasztani. Nagyon ízletesen készítették el. Anyuka hét purdójával érkezett. Mindannyian szépen fel voltak öltözve. A gyerekek olyan kulturáltan viselkedtek, hogy bárki előtt példaképek lehetnének. Az anyuka mindegyiktől halkán megkérdezte, ki mit fogyasztana. Az orgonasíp sorozatú kölykök mértéktartóan, de tudatosan választottak. A kézbe kapott eledelt csendesen eszegették, iszogatták. A legkisebb testvérnek a legnagyobb segített az asztalnál. Aki evett volna

még, odaállt az anyja elé és illemtudóan megkérdezte, hogy kaphat-e repetát. Nem tudok mást mondani velük kapcsolatban, mint hogy le a kalappal előttük!

92. SZÁZLÁBÚ – tanmese (2006)

– Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy Afrika. Forró ölében termékeny bölcső ringott. Született abban sok minden, egyebek között egy százlábú is, aki testvéreitől eltérően afféle szellelbélelt alakká cseperedett. Bohókásan ugrabugrált a dzsungel mélyén, amíg el nem csúszott egy banánhéjon. Olyan szerencsétlenül esett, hogy az összes lába tőből kitörött. Ott sopánkodott nagy keservesen, mi lesz most velem!

Az ébenfekete bölcs felfigyelt a hét mérföldre hallatszó jajveszékelésre. Parancsára rögvest egy bőven termő fa sarjadt ki az egykori százlábú mellett a földből, és roskadozó ágairól táplálóbbnál táplálóbb étkek hullottak alá, egyenest a még moccanni sem képes sehány lábú szájába. Ezért aztán soványka teste csuklónyira vastagodott és méternél is hosszabbra növekedett. Erőre kapott. Nyúlánk testével oldalazó mozdulatokat tett, és újra megtanult haladni. Így lett belőle kígyó, és boldogan csúszott-mászott a liánok között, de még a fák koronájában is. Ismét jól ment a dolga – de nem hazudtolta meg magát, és a régi szeleburdi maradt.

Egyik nap felkúszott az őserdő legmagasabb fájának tejébe. Karikába formálta testét, és vadul hintázni kezdett az egyik ágon. Addig-addig ficáncolt, amíg súlya alatt ketté nem tört az ág. Könnyen nyakát szeghette volna, ha hirtelenjében nem kerekedik viharos szél, fel nem kapja, és jó messzire el nem repíti, hogy egy puha dombocskára ejtse – nem máshová, mint a Szaharába!

– Milyen idillien lágy ez a homoktenger! Mintha tejbenvajban fürödne a testem! – kiáltott fel boldogan.

Valóban, a hajnali nap még alig hevítette fel a finom szemcséket. A mi hüllőnk gyorsan szétnézett új lakhelyén: hová is pottyant? Széltében-hosszában betekeregte a dűnéket, mígcsak a hosszas csavargástól el nem fáradt, és meg nem pihent egy magasabb homokfodor kis árnyékában. Amikor felébredt, a nap korongja már fehéren izzott.

– Hú, az anyját! – szisszent fel mérgesen. – Még leég a bőr a képemről! – arrébb csusszant, és ismét feljajdult. – A tereburáját, a hasam alatt érinthetetlenül tüzes a homok!

Az önsorsrontó kígyó eltöprengett egyre sanyarúbb során: élni mégiscsak jó, tehát mire ez a sok könnyelműsködés? Át kellene gondolni a dolgokat! Addig-addig ügyeskedett, amíg fel nem tudta emelni testét, így mászott ki a slamasztikából.

Azóta észveszejtő ügyességgel száguldozik le és fel a homokdűnék járhatatlannak tűnő világában. Lakhelyet is talált magának: ha túl nagy a forróság odakint, befúrja magát a homokba. És azóta egyszer sem vette félvállról az életet.

93. MEGELEVENEDŐ NÉPMESÉK – mesébe illő történet (2008)

Mióta kedvenc időtöltésemmé vált a hangrögzítés, a fejemben ott motoszkált a „mese hangillusztrációval” ötlet. A magam okán magától értetődő volt, hogy ha ott tartok a történetben, a meséket nem látó gyerekek fogják felolvasni. Tudatosan meseolvasásra adtam a fejemet. A kiválogatásban első számú szempont volt, hogy a mesét minél gazdagabban lehessen illusztrálni. A százharminc mese előbb húszra szűkült, legvégül négyre. A négyből mégis öt lett, mert a CD időhosszát ki akartam tölteni. A következő feladat a mesékhez tartozó hangillusztrációk kidolgozása volt. Látszólag egyszerű a feladat, ám csak látszólag, mert olyan hangokhoz is kellett gyakorlati ötletet párosítani, mint pl. a

kis gömböc faló és guruló hangja, vagy a kútba beledobott királylány hang. Mindegyik népmeséhez számozott sorrendben meghatároztam az illusztráció munkanevét és leírását. Az országot hárman vettük a nyakunkba, lelkesen. A siker érdekében a fél országot beautóztuk: gyakran több napos csillagtúra alkalmával kerítettünk sort a felvételekre. Több ízben szerepjátékra került sor. A sokrétű kihívás, a legváltozatosabb helyszínek és a trükkös megoldások sora mindannyiunk örömeire szolgált: élethosszig tartóak lettek ezek a kitartással és odaadással megszerzett élmények.

A Vakok Általános Iskolája igazgatónőjénél kéréssel meghallgatásra találtam. Két felsős lányt ajánlottak a figyelmembe. A próbaolvasás eredményesen zárult. A harmadik lányt – gimnazista – többé-kevésbé személyesen ismertem.

A felolvasott mesék hangaláfestése igazi kihívást jelentett számomra. Nem látva nem egyszerű feladat egy időben, mondjuk három felvételt mixelni: egy hangsávban kell a teljes munkát elvégezni. A hangarányoknak a mese teljes egészében stimmelnie kell. Egy mentést követően felismert hiba után az egészet előlről lehet kezdeni. A végeredmény maga volt a megelevenedő csoda. Ezek után lehetőségem nyílt a zsebembe mélyen belenyúlni. A kész lemezből két számítógépen hétszáz példányt másoltam. Belőle több mint százat kaptak a Vakok Általános Iskolája tanulói, ötszázat a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár hálózata és a Könyvtárellátó hálózata.

Néhány nem létező kulisszatitok a hangillusztrációk kapcsán:

1. *A kis gömböc*: a „kis gömböc” faló hangja a német juhász vakvezetőtől származik, ahogyan a húskonzerv tartalmát eszi – kissé felgyorsítottam a felvételt. A „kis gömböc” guruló hangja pedig egy kőbánya meredekén aláguruló medicinlabda.

2. *A huszár és a szolgáló*: a borjú főbevágásának hangja egy bokszszákra mért erőteljes csapás.

3. *A három ágú tölgyfa tündére*: a kútba beledobott tündér csobbanását a következőképpen oldottuk meg: egy rafia-szatyorba köveket tettünk, a fülére erős és hosszú bálakötöző zsinórt kötöttünk, majd beledobtuk a kerek kútba.

4. *A halkisasszony*: az „ördögöket” olyanképp halljuk, mint ahogyan az Operaház emeletéről a földszinten a szünetben zsinongó közönséget.

5. *A muzsikáló ezüstkecske*: a mese felolvasója egyben a fuvolán játszó zenész is, akit egy nem látó fiatalember kísért zongorán. A mese tartalma és a zenei aláfestés ritmusa és hangulata teljes mértékben összhangban van egymással.

94. ALMACSUTKA - bohózat (1977)

Középiskola, osztályterem, nagyszünet. Az ablakok szellőztetés céljából tárva-nyitva. Apró tárgyak utcára történő kihajtásában versenyeztünk, amikor a padjában uzsonnázó fiú felfigyelt ránk.

- Ti meg mit csináltok? - kérdezte ártatlanul.

Miután felhomályosítottuk, gyorsan hármat-négyet harapott a kezében lévő almába, majd felpattant a helyéről és nekifutásból a csutkát kirepítette az ablakon. Pár másodperccel később a sulival szemben lévő lakóház földszinten lévő egyik lakásának erkélyajtó üvege csörömpölve betört. Fetrengtünk a röhögéstől.

Mivel ekkor a mi osztályunk adta a sulis ügyeletét, gyorsan bezártuk az ablakokat. A látatlanul is kiválóan célzó osztálytárs egy másik fiúval együtt lesiettek a kapuhoz tisztességük teljesítésére. Még meg sem melegedhettek a lépcsősor aljában, amikor egy égnék álló hajú férfi rontott be a suliba, akit rém udvariasan fogadtak. Kérdés nélkül is eldarálta viharos érkezésének okát a kárvallott, a két fiú műfelháboro-

dással osztotta nézetét. Mi több, szégyenletesnek és elítélendőnek bélyegezték meg a galád tettet. A férfit nyájas hajlongás közepette felkísérték az igazgató elvtárshoz. Talán mondanom sem kell, miután minderről tudomást szereztünk, újra gurultunk a nevetéstől.

Az első emeleten – ahol a mi osztálytermünk volt – fotólabor is üzemelt. Az ott tevékenykedő idős pedagógus kapta meg feladatnak, hogy az erkélyajtó kitörött üvege alapján állapítsa meg, hogy vajon honnan érkezhettek a belövés. A szakember kijelentette, hogy a támadás az iskola bal széléről, a harmadik emeletről érkezhettek. A mi osztálytermünk jobb szélén az elsón volt. Elszánt pedagógusi nyomozócsoport indult a harmadikra, cefetül nekiestek a lány osztálynak. Ők pedig felháborodva kikérték maguknak a gyanúsítást. Mivel a fotós szakemberrel nap mint nap találkozhattunk a folyosón és folyamatosan érdeklődtünk tőle a nyomozás legújabb fejleményei iránt, még hosszú időn át biztosítottuk magunknak a mosolyt fakasztó perceket.

95. KOSÁR – nézőpont (1982)

A helyszín a lakótelepi élelmiszer áruház, ahol délutános műszakban dolgoztam. Bár a forgalom után járó jutalék jelentősen megnövelte az alapbér összegét, mégis ritkán vágytuk a vásárlóktól hemzsegő eladóteret. Aznap egy kisebb rohammal kellett megbirkózni. Az eladótér hátsó traktusában ellenőrizhettem valamit, és onnan az utamba eső gondolasor között a pénztárak felé indultam. Velem szemben jött egy férfi, de a kezében nem volt kosár. Mielőtt megszólíhattam volna, kérdezett:

– Miért nincs friss kenyér?

– A kenyeret ma szállították a lakótelepi kenyérgyárból.

Ilyen árut kaptunk!

Utána én következtem:

- A boltba csak kosárral szabad bejönni. Fáradjon vissza a bejárathoz, és legyen szíves vegyen egyet magához - a férfi megfordult, és szó nélkül elment a jelzett irányba.

Másnap felvettem a munkát. Behívott magához a főnök.

- Tegnap te küldted el kosárért a belkereskedelmi minisztert?

- Egy férfit igen, de hogy ő lett volna-e a belkereskedelmi miniszter, nem tudhattam! - feleltem a magam természetes módján.

- A környék boltvezetői azon röhögnek, hogy kiadtad az útját! - replikázott.

- Honnan tudhattam volna a kilétét, máskülönben is, igazam volt, nem mellesleg, be sem mutatkozott - tettem pontot a szószaporítás végére.

Persze amennyiben lett volna otthon egy színes televízióm, és naphosszat tágra meresztett szemmel bámultam volna a belkereskedelmi miniszter elvtárs útjairól szóló híradásokat - leginkább a Videoton gyárban tett hivatalos látogatásait -, talán felismerhettem volna. De a nekem nem meglévő készülék, talán éppen Székesfehérváron, az őt oda szállító miniszteri Mercedes csomagtartójában landolt ajándéknak - erről sem én tehettem.

96. MENTŐÖV - a példa ereje (2003)

Megérkeztünk a Pilisszentiván közelében lévő Kakukk-hegy tetejébe. A túracapat eleje hamarosan elindult a lejtőnek, a német juhász viszont továbbra is várakozott. Hiába nógattam, nem volt hajlandó mozdulni.

- Miért nem mész tovább, Kicsi?

- Túl meredek az ösvény! - válaszoltak helyette többen is.

Határozott szavamra mégis csak elkezdett ereszkedni. Lábamat magam előtt keresztbe téve utána oldalaztam. Ez-

alatt a hátam mögött érkező hölgy a mellette lévő férfihez ekként szólt:

- Légy szíves segítsél nekem, mert egyedül nem merek lemenni!

Továbbra is szükségem volt minden ügyességemre a csúszóssá vált kemény talajon. Bal lábamat teli talppal centinként toltam előre, és miután vele valamiben stabilizáltam magam, csak azután követtem a másikkal. Mivel ilyen meredek ereszkedés közben az előttem haladó vakvezető testen erősen megfeszül a hám, a hámfogó meg a kezemben (mivel a súlypontomat ilyenkor hátrább helyezem), ezért ő magát a valóságosnál jóval stabilabbnak érzi, mert az én erőmet is a magáénak hiszi. Szép lassan elkezdett csordogálni rólam a verejték. Derékban teljesen meghajolva, görnyedve oldalaztam lefelé, a bokrok és fák ágai között.

- Tőled jobbra úgy két méterre van egy faág, kapaszkodj meg benne! – javasolta valaki.

Megérkeztünk egy olyan helyhez, ahol a rajzos szuka a heves biztatás ellenére ismét nem volt hajlandó megmozdulni. Inspirálóan rádörrentem, bízva a gondolatátvitelben. Ott még az addigiaknál is meredekebbé vált a terep. Minden idegszálammal összpontosítottam, a lábam is remekül bírta a strapát – nagyot alakított Kicsi! A csapat eleje már leért a síkra, mi pedig meg nem csúszva, hamarosan közöttük lehettünk. Bezsebeltük a gratulációkat, majd az utolsó túratárs megérkezése után mi is elindultunk a közeli végcél felé.

Két héttel később a túrán megszólított egy hölgy.

- Szeretnék valamit mondani neked. A múltkor én voltam az a bátortalan túratárs, aki a Kakukk-hegyről csak segítséggel mert lemenni. Te nem tudhatod, de közvetlenül mögöttem haladtunk. Így végig láthattam, hogy miként csorogtatok alá Kicsivel. Mikor leértem a síkra, elhatároztam, ha a kutyával te ott le tudtál menni, akkor én is megteszem

egyedül. Pár nappal később kimentem a Kakukk-hegyre és erőt merítve belőled, megcsináltam.

97. FURFANGOS PAPAGÁJ – trükk (2019)

Miután beindult az állathangok gyűjtése, minden évben tavasz táján felkerestünk egy-egy állatkertet. A keleti ország-részben, Miskolcon kezdtünk, és szép lassan eljutottunk a Nyugat-Dunántúlra, Győrbe. Már a második kört róttuk a szemüveges barátommal. Rengeteg élménnyel ajándékoztak meg minket az állatok.

Nyíregyháza. Közeledett a záróra ideje, egyre kevesebb látogatóval találkoztunk. Mi is elindultunk a kijárat felé. Tágasabb térségen vágunk át, amikor a hátunk mögül valaki üdvözölt minket:

– Hello!

– Ki köszönt ránk? – fordultam a haverhoz.

Hátra nézett és kissé meglepetten ennyit mondott:

– Nincs itt egy fia lélek sem.

Tovább mentünk, de pár lépés után ismét tisztán hallhatunk:

– Hello!

Beindult a logikai alapokra helyezett elméleti nyomozás:

– Biztosan az egyik papagáj szórakozik velünk.

Visszatértünk a közeli madárketrec sorhoz. Rátaláltunk a jómadárra. Elrendeztem a hangfelvevőt. Vártunk, vártunk, de nem történt semmi sem.

– A francba, ez szórakozik velünk! – dohogtam.

Hónom alá csaptam a mikrofonállványt és elindultunk a kijárat felé. Tíz méterre járhattunk az imént még megkukult madártól, amikor legnagyobb megrökönyödésünkre, ismét felhangzott a már jól ismert angolszász üdvözlés.

– Ez a papagáj valóban szórakozik velünk! – hallhattam a havertól.

Visszamentünk a papagájhoz, a ketrec elé letettem a már bekapcsolt hangfelvevőt, és mint akik jól végezték a dolgukat, újra elindultunk a kijárat felé. Bejött a cselvetés. A madár újra beszédessé vált. Mivel nem álltunk meg az első szóra, egyre hangosabban és bőbeszédűbben kajabált utánunk – mi pedig jót neveltünk rajta. Idővel megszántuk, visszatértünk hozzá. Megérkezésünk elhallgattatta a sárgabóbitás kakadut. Összepakoltunk, útra keltünk, és elismerően mosolyogtunk, az újból kétségbe esett furfangos papagáj okosságán.

98. ÉLETMENTŐK – kölcsönkenyér (1972)

Az első történet még nem életmentésről szól, hanem a fogyatéknélküli életben tartásról.

Középiskola. Három fiú osztálytársammal a Margithídnál leszálltunk a körúti villamosról. Az aluljáróban a HÉV peronjához vezető lépcsősor felé igyekeztünk. Meghallottuk a belső végállomás felől beérkező szerelvény hangját. Lépéseinket megszaporáztuk. Az első két fiú ügyesen felugrott a szerelvény utasterébe, ekkor megszólalt az ajtócsukódásra figyelmeztető jelzés, ennek ellenére mi is ugrottunk. Én lábon állva érkeztem meg, a másik fiú viszont megbotlott. Térdre esett, lábszára az ajtón kívülre lógott – ekkor már csukódott az ajtó. Jobb kezemmel reflexszerűen ellentartottam neki, eközben ránéztem a kétségbeesett arcú fiúra:

– Gyorsan ugorj fel! – kiáltottam.

Holtrémülten állt talpra:

– Ha nem kapod el az ajtót, ripityára törte volna a lábamat!

A Marx teret a Váci út irányából közelítettük meg a nyolcadikos osztálytársakkal, mégpedig a Katona József utca felől, ahol a megboldogult 43-as busz végállomása volt. Beszél-

getve haladtunk egymás mellett. Hogy hányan lehattunk, ki tudja már, de egy masszív diáktárs egészen biztosan velünk tartott. A Kádár utcánál jártunk, ahonnét a főútvonalra négy villamos is kikanyarodott: 3-as, 12-es, 14-es, 55-ös. Fontos mondanom lehetett, mert a lábam elé nem figyeltem. Leléptem a járdáról, mire karon ragadott a zömök fiú:

– Nem kell a villamos alá gyalogolni!

Ebben a pillanatban egy ezres számozású motorkocsi gördült ki a Kádár utcából. Az osztálytárs figyelmességének köszönhetem, hogy nem vasalt ki.

A túrázás terén is egymásra találtunk Kátival. Bár súlyban és testméretben jelentősen különbözünk egymástól, a távolságot, a szintet és a haladási sebességet tekintve, hasonló teljesítményre vagyunk képesek. A Pilis-hegységben jártunk. Megérkeztünk a Spartacus-ösvényhez. Aki nem ismeri ezt a helyet, annak elmesélem: az ösvény annyit tesz, hogy a két láb széles köves mezsgye egyik oldalán sziklák magasodnak, a másikon mély szakadék tátong. Nehézségét tetézi ha esőben vagy havas időben jár arra a vándor.

Kettesben haladtunk. Az egyik szakasz kimondottan veszélyes volt akkoriban, mivel ott teljesen leszakadt az út. Odaérve, a párom lába megcsúszott, én meg ráérezve az első mozdulatra, előre hajolva, bal kézzel reflexszerűen utánakaptam. A grabancát sikerült megragadni. A ténylegesen előállt veszéllyel nem lehettem tisztában.

– Ha nem kapsz el, menthetetlenül a mélybe zuhanok!

A Spartacus-ösvényt azóta biztonságos útvonalra terelték.

99. KÁRTYANAPTÁR – baklövés (1984)

A hetvenes években a gyerekek körében népszerű volt a kártyanaptár gyűjtés. Én is hódoltam eme pénzkímélő szenvedélynek. Mikor ráuntam, számuk háromszázra rúghatott.

Eltelt tíz év, de a szekrényem mélyén továbbra is ott lapultak.

Az élelmiszer áruházban, az oda rendszeresen egyedül vásárolni bejáró tízéves forma lány nagy kedvence lettem. Amint belépett a boltba, megkeresett, a kezében lévő cetlit felém nyújtotta, és már kérte is a segítségemet. Szívesen lettem a javára – ezzel a közjátékkal is színesebben telt el a munkaidő egy része. Nem mellesleg, az amúgy átlagos kinézetű, sötét hajú lányka a közös bevásárlások alkalmával olyan ragyogó arcot öltött magára, hogy azt nem lehetett nem észrevenni.

Éve is lehetett ennek a sajátos vevő-boltos kapcsolatnak, amikor nem sokkal zárás előtt az édesanyjával együtt érkeztünk bevásárolni. Szüleit addig nem ismertem. Hármásban beszélgettünk. Kiderült, kártyanaptárat gyűjt a kis barát-nóm. Mi sem volt természetesebb, felajánlottam az otthon porosodó kollekciónak. A kis barna szem felragyogott. Tovább folytatódott a beszélgetés. Panaszra nyílt az anyuka szája: szemüveget kellene viselnie a gyerekeknek, de ő persze soha nem találja. Ezek után elkövettem életem egyik legnagyobb balfácánságát:

– Amennyiben megígéred, hogy holnaptól szemüveget fogsz hordani, hozom a kártyanaptárakat, ellenkező esetben megtartom magamnak – a zsarolástól elkerekedett a szeme, arcáról egyértelmű döbbenetet olvashattam le.

Ennyit mondott kedélyesen:

– Akkor nem kell!

Huszonnégyenél nem lehettem több ekkor. Olyan betege lettem az arcpírító felsülésnek, hogy alig-alig aludtam éjszakánként. A helyénvaló megoldáson agyaltam egyfolytában. Beletelt egy hét is, mire a fejemben kezdett derengeni az alagút vége.

Kora délután. A boltba belépő kislány – szokása szerint – mosolyogva odalépett hozzám, kezében az elmaradhatatlan papirossal.

– Szeretnék valamit mondani neked – leptem meg. – Bár-mikor bejöhetsz ide vásárolni, de engem máskor ne keress meg – sarkon fordultam, aközben még láthattam az arcáról lehervadó mosolyt és a helyére odatelepedett búbánatot. Nagyon nehezemre esett ezt megtenni, de egyben reménykedtem is.

Alig telt el pár óra. A délutáni erős forgalom miatt bese-gítettem a csemegepultnál. Hosszú sor kígyózott előtte: a pultos kollégával ketten szórtuk ki a kedves vevőket. Min-den munkában meg lehet találni a szépséget, csak értelem-mel kell hozzáállni. Mérlegre tettem a soron lévő vacsorára szánt felvágottat, amikor megmagyarázhatatlan dolog tör-tént. Fejemet minden ok nélkül felemeltem és egy teljesen érdektelen irányba elnéztem. A polcsorok merőlegesen áll-tak a csemegepultra. Az egyik gondolasor végében ott állt a kislány. Arca csupa mosoly, és orrán ott virított a szemüveg!

Leírhatatlan örömet éreztem. Egyszeriben felragyogott az én arcom is, és nem törődve a sorban álló kedves vevők-vel, odahívtam magamhoz a kislányt. Nem jött, röpült! Olyan boldog volt, hogy nem madarat, de a világ összes ma-darát megfogta volna a kedvemért.

– Milyen jól áll a szemüveg! – vigyorogtam a képébe. Szebb vagy, mint nélküle!

Utána már csak szemüvegben és mosolyogva láthattam a kis barátomat.

100. KINEK MI KÖZE HOZZÁ – kibic (1981)

Felnőttkor kezdete. Barátom szülei a vályogház megna-gyobbítására adták a fejüket. A földszintes épület kisebbik részét szanálták, helyébe emeletes tömböt kívántak felhúz-

ni. A faldöntésnél nem voltam jelen, de az alap kiásásában, a bontott téglá Csepel teherautóra fel és lepakolásában segédkeztem.

Haladt a munka, felhúzták a modern szárnyat. A régi épület tetejéről lekerültek a cserepek és a sátortető is – legyen egységes a ház tetőszerkezete, mondták.

Vége lett a betervezett munkának. A homlokizzasztó nap után a langymeleg udvarban beszélgettünk. Remek hangulata volt a késődélutánnak. Váratlanul nyugat felé néztem. Megdöbbenve láttam, a távolban koromfekete fellegek terítik be az égboltot. A vályogház tetőszerkezete leszedve, ha ebből zuhé lesz, összedől az épület. Megkerestem a barátomat, beavattam a gondolatomba. Meglepett, hogy nagyosan lerázott. Szóltam a többieknek is, akik bár nyugat felé néztek, de teljes közömbösséget tanúsítottak. Másfél órába is beletelik, mire hazaérek, jutott eszembe. Akár mehetnék is. Mentem is, de nem a buszmegállóba, hanem a régi ház tetejébe. Egymagam álltam neki a műanyag fóliák szétterítésének és a téglával való rögzítésnek. Az udvarban trécselők látták iparkodásomat. Úgy voltam vele, a lelkiismeretem szerint teszek, rajtam nem fog múlni. Az udvarban ácsingózók egyre többször leshették a viharfellegeket. Idővel nagy kegyesen vették a fáradságot és követtek a tetőre. Jócskán beletelt, mire lefedtük a teljes tetőzetet. Erősen lemenőben volt a nap, mikor kissé fáradtan, de magammal megelégedetten elindultam a buszmegálló felé.

Mint napokkal később kiderült, estétől egész éjszakán át ömlött az eső. A precízen lefedett háztető ellenére a vályogházba annyira befolyt a víz, hogy a földre letett lavórok és fazekakon túl, a padlózatot tengersizemek szanaszét. A függőlegesen álló falak csurig átáztak. A háziak az éjszaka közepén átköltöztek a félkész szárnyba, melybe szintén befojt az ár.

Egy hét múlva találkoztunk a barátommal. Nem sokáig lacafacázott:

– Ha nem álltál volna neki a tető leborításának, összeomlott volna a házunk!

101. MEGÁLLT AZ IDŐ - személyesen átélve (2005)

A téli túra magas hóban bukdácsolva, viharos széllel megtámogatva vezetett végig az Alföld délkeleti részén. Átfagyva értünk meg a kisvárosi vasútállomásra. Feltűnt, hogy a peronon nem tartózkodik senki sem, de az állomásépület árkádja alatt kétszázan is összezsúfolódtunk. Szokatlan volt. Hosszú várakozás után a hangosbemondóból érkezett a közérdekű információ: a valahányadik vágányon InterCity halad át.

Régóta érdekelt a téma: vajon milyen érzés lehet egy elrobogó vonatot testközelből megélni? Egyik túratársamat rábeszéltem, álljunk oda a sín mellé. Kisebb noszogatás után beadta a derekát.

Megérkeztünk a kihalt peronra. Úgy álltunk meg, hogy a kezemben lévő százharmincöt centi hosszú fehér bot végével elérjem a felénk közelebb eső sínszál tetejét. Szembe álltunk a vágánnyal, a vonat tőlem jobb irányból lesz várható. A túratárs tőlem balra helyezkedett el. Meghallottam az egyre erősödő zúgással érkező villanymozdonyt. Ekkor visszakozásra tett ajánlatot a társam. Ahogy egyre jobban közeledett felénk a monstrum, kisebb félsz költözött belém, de eredeti tervemtől nem tárgítottam. Lábamat nagyobb terpeszre tettem. Már csak pár tíz méterre volt tőlünk a mozdony, amikor arra gondoltam, nehogy kürtöljön a masiniszta, mert rám hozza a frászt. Szerencsére nem tette.

Mint egy szélvészként dübörgő megzabolázhatatlan veszedelem, úgy hatott rám az elém megérkező villanymozdony. Bődületes zaja minden rajta kívül létezőt kisöpört a

tudatomból. Testem érzése is megszűnt. Ekkor én csak a kereknek érzett fejem voltam. Megállt az idő. Csak a dübörgő hang, a dübörgő hang, a mindent betöltő dübörgő hangorkán volt jelen, a végtelenül tiszta, éber és kiüresedett tudatomban. Tartott ez az egyedüli érzés mindaddig, amíg a hosszú szerelvény utolsó vagonja is elrobogott előttem. Ahogyan távolodott a szerelvény, úgy költözött vissza belém a normális állapot. Fantasztikus érzés volt. Óriási élményt jelentett, de köszönöm szépen, ez az eset egy életre elég volt. A vonat tőlünk egy méter távolságban, mintegy száz kilométeres sebességgel robogott el. A szerelvény által keltett léghuzat rendkívül erősnek bizonyult, a talpamat nagyon határozottan kellett az aszfaltba gyökereztetni.

102. SOHARÓZA - performansz (2017)

Róza ismerősöm nem volt soha sem, de lett Soharóza. Igen, így egybeírva. Egy művészeti társulatot neveznek ekként. A színpadon énekes szerepjátszást mutatnak be. A kis létszámú társulat fiatalokból áll. A karvezető hölgy náluk valamennyivel idősebb. Mivel a tagok fiatalok, és többségük nő, ezért számottevő a babavárásból adódó létszámingadozás. Mivel óriási az összetartó erő közöttük, létszámhiánnyal aligha lehet gond.

Két performanszukat rögzíthettem eddig. Az előadásokon csupafül vagyok, mert az én fülem vevő az ilyen nem szokványos, különleges attrakciókra. Hazánkban több ilyen művészeti társaság is létezik, de a Soharóza előadásokról eddig egyszer sem jöttem ki csalódottan. Ezért válhattak a fő kedvencemmé.

Érdekes a névadás története, melyet a karvezető mesélt el: egy belvárosi tömbház belső udvarán léptünk fel. Az udvar sarkában babakocsiban csecsemő pihent. A társulat

hölgy tagjai odasereglettek. Egyikük a csöppség mamájától a bébi neve iránt érdeklődött:

- Soha Róza - volt a válasz.

103. ÖNKRITIKA - lépéshátrányból (2000)

Tény, hogy a napi egészségi séták valóban aktív mozgással teltek el a vakvezetővel, ellenében a klasszikus lakótelepi kutyák esetével. A hajnali margitszigeti kiruccanások gyakran kilenc kilométert is kitettek. A déli és az esti séták a lakótelep megkerüléséről szóltak. Annak egyik szegletében meghúzta magát néhány hajléktalan. Egyikük két ház találkozásánál, a sarokban bútorozott le. Mivel a férfitől a német juhász egyszer kapott egy falatnyi szalonnát vacsorára, megjegyezte a helyet. Utána magánakciózott: amennyiben üres volt a sarok, másfelé vette az irányt.

Lehetőség adódott a hajléktalannal elbeszélgetni. Nevelőintézetben cseperedett fel, ahonnet örökbe fogadta őt egy házaspár. Minden bizonnyal megszerethették, mert nagykorúsága után telek faházzal konstrukciót tettek a feneké alá. Ám a fiatalemberben ott lakozott a bibliai tékozló fiú hasonmása, és egyszer csak, volt ingatlan nincs ingatlan. Arról nem szólt a fáma, miként sikerült a szeretet ilyen mértékű kisugárzását elbaltázni. Saját magával szemben erős önkritikát gyakorolt, mert a későbbiekben már egyszer sem került a nevelőszülők elé. Elsősorban balfácánságának köszönhető, hogy a langyos éjszakai nyarak mellett a csontig hatoló fagyok idején is csak kartonpapírok és nejlonok pártfogása alatt lakhatott.

Az egyik télen nagyon belehúztak a mínuszok. Eltelhetett már egy hét is, mire eszembe jutott a nyári kutyaszalonnáztatás emléke. Máris indultunk a német juhással. Hamar rátaláltunk a fickóra. Többedmagával ugrándozással megpróbálták egymásba lelket önteni. Megbeszéltem vele, hogy

egy óra múlva melyik ház kapualjában fogom várni. Eljött, és markába pénzt nyomtam. Megköszönte, és már indult is.

Tavasszal futottunk össze ismét. Langyos melegben fürdött a város. Kezében egy táskarádió szólt. Mint elmondta, utolsó találkozásunk óta havonta fix összeget kap az önkormányzattól.

- Meddig volt elég a téli apanázs?

- Öt napig! - és még egyszer megköszönte.

104. VISSZÁJÁRA - ha újra (2024)

Hihető vagy nem, de a második látásvesztés után nem berzenkedtem a beállt állapot ellen. Mi mást is tehettem volna, tudomásul vettem: persze alaposan a földre döngölt. Szerencsére megpróbáltam előre tekinteni, és aközben szüleimben a lelket tartani. Hogy mikor töprenghettem el először a „vajon milyen lenne újralátni” abszurdon, kiesett a fejből. Előzetesen annyit a felvetés elé, mivel egyik szememben sincs meg a retina, ezért csak a digitális látás jöhetne szóba. Tétélezzük fel, hogy ez a gyakorlatban technikailag kivitelezhető.

A látás tanult folyamat, amennyiben a megszületett emberpalánta pár évig nem láthat semmit sem, a látásképesség már nem fog kifejlődni - így van ez a beszéddel is. Mivel három évtizedig láttam, és e sorok írásakor harmincöt éve nem, félok, a látóközpontom lényegében elfelejthetett látni. De ha nem, akkor is csak nagyon kis lépésekkel lehetne eredeti funkciójára visszaszoktatni. Ezt a helyzetet saját tapasztalatból ismerem: amikor az első látásvesztést követően kilenc hónap után ismét fényt érezkelhettem a bal szemem, hóguta tört rám, teljesen leizzadtam és majdnem rosszul lettem: mindez a beállt stressz hatásból meg a fura látásmódból adódott. Könnyen elképzelhető, ha újra képes lenne

látni az agyam, akár egy év vagy annál is több időre lenne szükség az alaphelyzet visszaállításához.

Korántsem hurrá helyzet alakulna ki. Én már régóta nem az vagyok, aki látóként voltam. A folyamatos tevékenységre bíró felhajtóerőt a nem látás ellen bennem megfogalmazódott forгатókönyv tanította meg. Látva rám törne az újralátás terhe – ez talán furán hangzik. Teljesen új élethelyzetbe kerülnék, amely által olyasféle emberpróbáló időszakot élhetnék át, mint amikor elveszítettem a szemem világát. Úgy gondolom, újra látva nagyfokú lelki fáradtság törne rám. A gyökeresen megváltozott állapotot előbb fel kellene dolgozni, majd meg kellene tanulni vele újra együtt élni. Látni jobb, mint nem, de mindkét élethelyzetnek vannak előnyei és hátrányai.

105. ISTENI SZIKRA - a megvilágosodás pillanata (2019)

Alig húszan lakják a zsáktelepülést. A második világháborút követően még ötszázan voltak. A faluban két templomot számoltunk össze. Katolikus hívóból mindösszesen egy akadt. Augusztus 20-án a szomszédos faluból híveivel a pap busszal ideutazik, misézni. A település többi lakója református. Az egyházi helyben lakik, apró termetű kutyája társaságában.

A parókia mellől turistaút indul a három kilométerre lévő Szőlősardóba. A földútra első alkalommal tértünk rá Kati-val. A településről kivezető szakasz, mint ahogyan az hazánkban jellemzően szokott lenni, mélyen kijárt a mezőgazdasági munkagépek széles kerekei által. Túl voltunk a bokaficamító szakaszon, amikor számba vettük a hivatlanul hozzánk csatlakozott négy lábú túratársat. A református egyházi kutyája volt. Eleinte nem törődtünk vele, de idővel megpróbáltuk jobb belátásra bírni. Szóval és tettel hazafelé terelgettük, mindhiába. Párom attól tartott, hogy a kutya

fejében nincs ott a turistatérkép. Többnyire a hátunk mögött szaglászott.

A lankás táj szépsége magával ragadó errefelé is. Kisebb erdők, rétek váltakoznak. A messzeségben feltűnt a nyolcvanfős falu. Oda a temető felől érkeztünk. A lakott rész szélében, a keskeny földutat két oldalról villanypásztor határolta. Ilyen esetben, az arra járó ember fejében mindig felvetődik a jogos kérdés: vajon van-e benne áram? Évekkel ezelőtt, a kezemben lévő túrabottal véletlenül hozzáértem egy ilyen gyengeáramú védvonalhoz. Tenyeremben erős csípést éreztem, kezemből nagy ívben, több méter távolságba kirepült a bot. Az intenzíven szimatoló blöki jócskán elibénk került. Egy erős csattanásra, majd egy baljósan felnyikkanó hangra figyelhettünk fel: a villanypásztor közvetlen közelében volt a négy lábú túratárs. Mint a puskából kilőtt golyó, úgy rohant felénk a szimat. Mellénk érve köszönés nélkül tovább inalt azon a földúton, melyen éppen hogy csak megérkeztünk. A lankák bejárása után visszaérkeztünk a zsáktelepülésre. Az egyházfi portáján épségben rátaláltunk a nemrégiben isteni szikrától megvilágosodott kutyára.

106. GPS - majdnem térinformatika (2017)

Látogatóban jártam az egyik fővárosi kórház belgyógyászatán. Orvosi vizsgálat miatt ki kellett mennem a kórteremből. A folyosóról nyíló egyik szobából egy erőtlen férfihang esdeklett segítségért:

- Halló.

Mintha csak magnószalagról ment volna, olyan pontosan ismétlődött. Igaz, néha megszakította egy másik információ is:

- Nagy baj lesz belőle!

A szűk folyosón jöttek-mentek az emberek. Az idősebb férfi pedig mint a motolla, hajtotta a magáét:

- Könyörgöm, jöjjön valaki!
- Nővér jelent meg a folyosón, befordult a szobába.
- Mi a baj, Feri bácsi?
- Régóta el kellene mennem a vécére! – közölte megkönynyebbülten.
- Tíz perce rajta tetszik ülni!

107. VILÁGVÉGE – dátum (1981)

Aki gyermeki fejjel e témában elkezd búvárkodni, helyesen teszi. Aki felnőttként beleragad ebbe az ingoványba, megérdemli. Fiatal felnőttként két hozzám hasonló korú fiú megszólított az utcán, és az évezredfordulón bekövetkező világvégéről jehovááltak. Türelmesen végighallgattam őket, majd fordítottam egyet a beszélgetés kerekén:

- Amennyiben mégsem érkezne el a világvége, továbbra is hinnétek a vallásokban?

Némi gondolkodás után mindketten nemet feleltek. A következő volt rá a reakcióm:

- A vallásokban akkor is ugyanúgy fogtok hinni, mint most!

Azóta kiderült, hogy nem érkezett el a világvége. Vajon emiatt mi játszódhatott le bennük? A fiúknak abban valóban igazuk volt, hogy lesz világvége, csak az idő tekintetében tévedtek. Vajon mi az új dátum?

108. LÓPOKRÓC – belecsavart emlékek (1976)

A Mátrában néhány napra több faházból álló telek vált a tanjánkká. Bár mi, fiúk, megpróbáltuk magunkat a tanári lakótól legtávolabb eső kéglükben elszállásolni, de a pedagógusok résen voltak. Szomszédok lettünk.

A telek mellett patak csacsogott. Mivel bőven akadt nagyobb kő a partján, kipróbálhattuk a nem létező gátépítő tudásunkat: a lehatárolt rész szép lassan tóvá duzzadt. Ezalatt

az egyik faház emeleti ágyán, amit gurtnival lehetett a falhoz felcsatolni, a legerősebb fiú pihent. Tehette, mígnem legkedvesebb kebelbarátja, a gurtnit a helyéből kiakasztotta, és a haver nagyot nyekkenve lezuhant az alsó ágyra. Ezek után akciófilmbe illő üldözési jelenetnek lettünk a szemtanúi. A balhét kereső haver megfélemezhetett a felduzzasztott patakról, mert egyenesen arra futott, és megérkezett a félszigetre. Fiú osztálytársaimmal előre dörzsöltük a tenyerünket, a tóban nyakig megfürdetésben bízva. A földnyelven egymással szemben állt a két barát. Farkasszemet néztek egymással. A menekülő fiú váratlanul mélyen lehajolva a hórihorgas fiú hóna alatt kereket oldott. Rettentően sajnálkoztunk ügyességén.

A faházakat kívülről plafon magasságban masszív rudak kötötték össze egymással. Kitaláltam, hogy mackóból, kötött sapkából és tornacipőből, azokat ruhával kitömve és egymáshoz illesztve, készítsünk akasztott embert. A terv fellelkesítette a többieket is. A remekbe sikeredett bábú kezébe még egy laposüveget is sikerült hozzászerkeszteni. Vele eltéveszthetetlenül megideologizáltuk a sajnálatos esetet. Már csak a hírverés volt hátra. Bekopogtattunk a lányos házakba, és az ablakon való kinézésre bíztattuk őket. Olyan velőtrázó sikoltozást rendeztek, hogy egyenesen gyönyörűség volt hallgatni. Ez volt a jutalomjáték.

A velünk lévő két pedagógus egyike, minket, fiúkat nem tanított ugyan, de még így is sok volt a rovasán.

- Raboljuk el! - indítványoztam.

Ettől függetlenül nem voltam rossz kölyök. Késő este, előzetes egyeztetés után, az egyik lány az említett tanárnak szólt, hogy a mosdó felől fura hangokat hallott. A vonalas pedagógusnő már indult is a jelzett irányba. Az osztálytárs visszasiétt a faházba. Mi, fiúk, az egyik kalyiba mögött hosszú méla lesben várakoztunk. A hórihorgas fiú, és az én

kezemben volt a lópokróc két vége. Amint elénk került a tanárnő, halkán utána osontunk, és ráborítottuk a viseltes takarót. Lábát gyorsan kikaptuk alóla, és már vittük is a tóvá duzzasztott patak felé. Én a hóna alatt fogtam az áldozatot, aki meg sem mert mukkanni, de mi sem. Ám kezeim közül egyre jobban kezdett kicsúszni. A minket kísérő hat fiúnak nem mertem szólni, mert azzal lebuktattam volna magunkat. Megérkeztünk a telek koromsötét külső széléhez. A lópokrócot egy zsineg segítségével szorosan hozzákötöttük a pedagógus testéhez, nehogy megfázzon a hús levegőn. A végén, a suliban ránk tett többszöri lekezelő megjegyzései miatt, búcsúzásul az egyik fiú husáanggal finoman eltángálta – és visszafutottunk a faházba, ahol ruhástól ágyba ugrottunk.

A terv további része is megvalósult. A beavatott lány a faházban maradt pedagógusnak a nyoma veszett kolléga hírét vitte. Csak azután szólt nekünk, fiúknak, miután az összes lány az egy szál meglévő pedagógussal együtt, összegyűltek a faházak közötti térségben. Ők lettek a mi szemtanúink. Mi persze ásítózva és nem tetszésünket teátrálisan kifejezve szállingóztunk elő, és látszat vehemenciát mímelve, csatlakoztunk az éjszakai nyomozáshoz. Az egyik fiúnak lett feladata, hogy ha egy lány az eltüntetett pedagógus felé tart, szóljon neki, hogy: arra ne menj, mert onnan jövök, nincs ott senki sem. Nagy sokára a lányok ráleltek a még mindig a földön pokrócba csavarva fekvő tanárnőre.

Másnap reggel – persze számunkra teljesen érthetetlenül – raporra lettünk hivatalosak a tanári ház elé. Jött a számonkérés: meséljete csak, fiúk! Több sem kellett nekünk, bőszméltatlankodás közepette kórusban kikértük magunknak a nemtelen gyanúsítást. Erősen utaltunk rá, hogy amikor a többiek kint gyülekeztek, akkor mi még az igazak álmát aludtuk mindaddig, míg ránk verték az ajtót. Szerencsére, megúsztuk a balhét.

109. LEVETT A LÁBAMRÓL - értelem (2001)

Mielőtt belemelegednék a két engem teljesen lenyűgöző eset elmesélésébe, gyorsan elárulom, a szemrevaló illetőnek négy lába volt. Kora reggel a szükségszerűvé váló útra indultunk a vakvezetővel. A hosszúpóráz öt méteres zsinórjával gazdálkodhatott eleinte. Miután áttértünk az egyik mellékutcán, elengedtem. Egy parkoló előtt haladtunk el. Tőlem balra, a járdaszinttel megegyező magasságban sorakoztak egymás mellett a járgányok. A szuka lemaradt mögöttem, a járművek körül szimatolgatott: vajon a gumi kerekek másodlagos illatába feledkezhetett bele?

Mivel magamra hagyatkozva haladtam tovább, a nálam lévő fehér bottal folyamatosan figyeltem a járdát. Olyan helyhez közeledtem, ahol úgy kell a balra kanyarodás helyére rátalálni, hogy azt nem lehet kitapogatni. A hátam mögött öt méterre lehetett a német juhász. Ekkor körmeinek egyre hangosodó kopogására figyelhettem fel. Odaért mellem balról, hosszúkás orrát a fehér bot jobb oldala mellé dugta, és egy erőteljes bal irányú fejmozdulattal, a segédesszközt ugyanabba az irányba, szinte vízszintes helyzetig kilendítette. Miután precízen bejelezte a kanyarodás helyét és irányát - mely saját találmánya volt! - előre szaladt, én meg bottal üthettem a nyomát.

A kutyát megtanítottam a tükör játéknak értésére. Ennek előzménye, hogy szüleimnek ilyen tárgyjal borított eltolható ajtajú szekrénye volt a nagyszobában. A német juhász addig forgolódott, míg szembe nem találta magát vele. Egetverő ugatásba kezdett, eközben nekiugrott a tükörnek, és a szekrény aljánál elkezdett kaparni. Dőltünk a nevetéstől. Leültem a tükör elé, és odahívtam magamhoz a rajzos szukát.

Mutatóujjammal először a tükörrre böktém, majd rá, és ennyit mondtam:

- Ez te vagy, Kicsi! - majd ugyanígy tettem saját magammal kapcsolatban is.

A biztonság kedvéért háromszor-négyszer megismételtem a tananyagot. Elhúztam az ajtót. A kutya azzal a lendülettel beugrott a felakasztott kabátok közé. Elülső része elűnt a szekrényben. Újból neveltünk rajta. Idővel kifarolt onnan és látszott rajta, az esettel kapcsolatban valami nagyon nem áll össze a fejében. A továbbiakban gyakran feködött le a szőnyegre úgy, hogy vele szemben volt. A tükör segítségével többször is ránézett a mindig mögötte féloldalt ülő szüleimre.

Hitelt érdemlően meg szerettem volna bizonyosodni róla, hogy vajon tényleg ismeri-e a tükör játékát? Újból ott hasalt a szőnyegen, vele szemben a tükör. Elmentem a háta mögé és leültem. Bal mutatóujjamat kissé begömbítettem és a mindenki által ismert mozdulattal magamhoz hívtam. Erre a jelzésre, tudomásom szerint, sehol nem tanították meg. Abban a pillanatban talpra pattant, száznolcvan fokban megfordult és odajött hozzám.

110. DUNA - majdnem beleszédültem (1964)

Hol volt, hol nem volt, a Váci úton a mai Tesco helyén egykor a Kender Juta gyár szövőgépeitől volt zajos a munkacsarnok. Az üzem főútvonal felé eső kerítésének túloldalán a szövőgyár bölcsődéje és óvodája terült el.

Egyszer megtörtént a csoda: anélkül hogyan is nézhetne ki a valóságból vett meseszerű történet? Páros libasorba rendeztek minket a dadusok: irány az újpesti vasúti híd! Mire a közelébe értünk, előbb egy végtelenül hosszúnak tűnő tehervonat érkezett Dorog felől szénnel megpakolva, majd nem sokkal később, a magasban, légcsavaros személyszállító repülő bűgött fel. Égig elhallatszó hangpárbaj alakult ki közöttünk. Elsőre mindannyian azt kiabáltuk, hogy: Hajrá

vonat! – a repülő érkezése méltó ellenkórust fakasztott sorainkból. Mire felértünk a vasúti hídra, mindez már emlék volt.

Jól láttam én, hogy a híd alatt egy folyam hömpölyög békésen, de hogy az a Duna lenne-e, fogalmam nem volt róla. Alig ábrándozhattam el a nekem gigászi méretű víz buja természeti környezetén, már az egyik sziget kavicsos partján álldogáltunk a pajtásaimmal. Szájtátva lestem az addig elképzelhetetlen méretű vízfelületet. A hétköznapiokban nagyfiúnak éreztem magam, de a folyam láttán kissé elbizonytalanodtam.

Meglepve hallottam, ahogyan az óvó nénik kiscigányra vetkőzésre bíztattak minket, utána szép szóval belekergettek a folyamba. Bokáig álltam benne, mire észbe kaptam. Néhány társam tíz méterrel beljebb, térdig merészkedett. Bátornak tartottam őket. A hátunk mögül újabb lendítő noszogató érkezett:

– Menjetek beljebb, gyerekek!

Az erős hátszéllel érkező unszolás pár méterrel beljebb taszajtott. Már jogosan újra nagyfiúnak érezhettem volna magam, de valahogyan mégsem sikerült összehozni. Ilyenképpen ismerkedtem meg az olajfoltos, kátrányos Dunával.

111. SOHA NEM AKARTAM - nem bántam meg (1998)

Iskolásként hiába veselkedtem neki a házi feladatnak kapott versek bebíflázásának, az én agyam ilyesmire nem volt alkalmas. Egyszer kedvünk szerint való költeményt kellett megtanulni. Esetemben ez Petőfi legkurtább verse lett, *Az óceán*. A négysoros tökéletes visszaadásáért, jogosan-e vagy nem, egy hármass osztályzat lett a számszerűsíthető eredmény.

Teltek-múltak az évtizedek. Eközben a technika ugrászerű fejlődésen ment át. Elérhető áruvá váltak a személyi

számítógépek. Hogy a látásvesztés után újra képes legyek érdemben írni és olvasni, rászántam magam a beszerzésre. Mivel ennek realizálása pár hetet vett igénybe, valakitől kértem egy használaton kívüli tasztatúrát. A billentyűk feliratát segítséggel diktafonba mondtam, majd a felvételt ismétlődően visszahallgatva, kívülről megtanultam. Ötletszerűen mondatokat kezdtem pötyögni. Később ezt megfejelve, már az ágyon hanyatt fekve, az ujjaim jelképes mozzgatásával, fejben készült a spontán írásmű. Hamarosan elérkezett a számadás ideje. A billentyűk pozícióját hibátlanul memorizáltam, és mindig a megfelelő betűket ütöttem le. Ez már csak azért is jött jól a továbbiakban, mert akkoriban még csak olyan képernyőolvasó segítette a Windowst használó látássérülteket, amely csak a sorok első négy-öt szavát olvasta fel.

Örömmel írtam a számítógép segítségével, ekkor már nyolc éve nem láttam. Eleinte mindenféle agyszüleményt rögzítettem, később kazettán lévő hangos könyv tartalmát. A tudattalanomban összeálló törekvés tovább noszogathatót. Jött egy gondolat. Bár régóta nem látok, mégis fogalmam nincs a többi sorstárs felől. Milyen remek lenne egy magnó előtt velük az életük alakulásáról beszélgetni. Belőle én is okulhatnék. De a kétkedés is ott munkálkodott bennem. Bemehetnék a szövetség portájára, és megszólíthatnám az oda megérkező fehér botosokat:

- Szia, én Reményik László vagyok. Meséld már el az életed történetét!

Legenyhébb esetben is furcsán néztek volna rám. Viszont, jutott eszembe, ismerek néhány vakvezetővel közlekedőt, talán náluk sikerrel járhatok. Így is lett. A mindenki ismer valakit, ez esetben is igaznak bizonyult. Az ismeretségi kör korlátlanul bővíthetővé vált. A tizenötödik riport elkészülte után ugrott be a felismerés, és pattant ki a szikra

a fejemből: ezek a történetek rém érdekesek, ilyesmihez nem lehet másutt hozzájutni, könyvbe való!

A számítógép megvétele után két évvel előbb kiadót keresve, majd szponzorok felkutatása után megjelenhetett az első kötetem: *Akik a sötétben is látnak* címmel. Soha nem voltam képes verset bebiflázni, soha nem akartam könyvet írni, és mégis. Az elsőt további hat követte szoros egymásutánban. A hetedik után tizenhat évnyi kihagyást követően 2023-ban a *Magyar Don Quijote* című irodalom követte: az első Kazinczy-díjas költő, Kozma Béla töredékes élettörténete, versekkel és színdarabbal kiegészülve. Bár életem fontos részévé vált a betűk által teremtett világ, de nem vált mániámmá. Számomra a változatosság az igazi életelixír.

112. ÖKÖRHUGYOZÁS - elültetett mag (1982)

Az élelmiszer áruházban szakmai gyakorlatukat töltő szakmunkás tanulók is okosodtak. Egyikükre rábíztam a szesz polc feltöltését. A munka végeztével a diáknak nálam kellett jelentkeznie, hogy meggyőződhessenek a munka minőségéről. Újra ott álltam a polcsor előtt, mégis, mintha egy száz év előtti, neve nincs falu határában a szekérút szélében lennék. A kétdecis és a félliteres üvegek a nem létező sorban olyan girbegurbán követték egymást, mint az ökörhugyozás kacskaringóssága.

- Szerinted, hogyan néz ki ez?

A kérdés hangsúlya semleges volt, nem akartam megalázni a tanulót. Maga elé meredve, suttogva vallott színt:

- Rondán.

Ennyiben nem hagyhattam a dolgot.

- De csak akkor, ha a trehányságodat enyhén fogalmazva ítéljük meg! - ezzel véget ért a diszkrét fejmosás.

Az ökörhugyozás egy részét egybetoltam, és címkével előre, katonás oszlopba és sorokba rendeztem. Belefogtam

az italárú jelképes feltöltésébe. Három-négy sor után abba hagytam.

- Milyen? - és fejemmel az üvegek felé böktem.

- Szép - felelte halkán.

- Ide figyelj - és keresztnevéen szólítottam a lányt -, lát-hatod, egy kis odafigyeléssel mennyivel szebb és tartalma-sabb munkát lehet végezni. - Hetente többször is feltöltöm ezeket a polcokat. Sok ész nem kell hozzá. Az üvegek min-dig katonás sorban állnak, címkével kifelé.

- Tudod-e, miért teszem így? - szólt a költői kérdés. - Amikor elkészülök vele, egy pillanatra végignézek rajta, és az esztétikájától elégedettség fog el. Bármilyen munkát is fogsz végezni az elkövetkezőkben, soha ne azért tedd a leg-jobb tudásod szerint, hogy az tetsszen a főnöknek, hanem a saját magaddal szemben megkövetelt igényesség miatt.

113. VÍZFÜGGÖNY - tisztánlátás érdekében (2004)

Valahonnét hazafelé tartottunk a vakvezetővel. Anno hiába ecsetelgettem egy taxisnak, hogy a nemlátásnak van előnye is, mert annak ellenére, hogy érveimet néhány példával köz-érthetően alátámasztottam, továbbra is erős hitetlenkedésé-nek adott hangot. Térjünk vissza az utcára. A legnagyobb lelki nyugalommal gyalogoltunk a kapualj felé, a szukával. Belépve a lakásba, a résnyire nyitva hagyott konyhaablakon át tompa zúgást hallottam. A felhőszakadásból özönvíz mennyiségű csapadék zúdult a városra. Amennyiben lát-tam volna, észlelve a fenyegető veszélyt, egészen biztosan kivert volna a víz, így ezt megúsztam.

A másik ideillő történet úgy kezdődött, hogy egész nap szakadt az eső. Ahol van kutya, de nincs kert, ott nincs mese, mert a blökinék is vannak alapvető szükségletei. El-érkezett az idő a déli sétára. Ötpercenként kifüleltem az ab-lakon. Sokadik alkalom után érzékeltem úgy, hogy elérke-

zett a kellő pillanat. Hámat nem tettem a német juhászra, a nyakörv karikájába beakasztottam a hosszúpóráz karabine-rét. Mire fél perc múlva megérkeztünk az elülső kapuhoz, az égi csapokból szinte áthatolhatatlan sűrűségű vízfü-gőny szakadt alá. Feltárult a kapu, mire a viharos erejű szél úgy bevágta a vizet a lépcsőházba, hogy ijedtében hátraug-rott a kutya. A visszafordulás lehetőségén tizedmásodper-cig elgondolkodtam, de letettem róla. Nagyobb élményt jelentett az ítéletidőbe kimenni, mintsem előle gyáván meg-futamodni.

Tudtam, a szukának nem volt ínyére bőrig ázni, néhány méter után centrifugázásra érdemleges állapotba került. Füstölt a járda a víztől. Emlékezetem szerint ilyen pazar fel-hőszakadásban addig még nem volt szerencsém sétálni. A csapadék zúgásán kívül nem hallottam semmit sem. Szeren-csére a vakvezető még behunyt szemmel is eltájékozódott volna a környéken.

Az első keresztutcán áthaladva érzékeltem, álló víz bo-rítja az aszfaltot. Utána jött a füves terület, melyen a tíz centi magas vízoszlop lakótelepi beltengert eredményezett. A hosszúpóráz vége állandó mozgásban volt, de hogy mit si-került összehoznia a rajzos szukának, azt rajta kívül csak Henderson, az esőkirály tudná megmondani. A nap fő att-rakciója a következő keresztutcán történő átkelés lett. A fél-lábszárig érő gumicsizmába az aszfalton felgyülemlt ár belefolyt. Kis híján a kutyának átkeléskor tempóznia kellett. A kavicssal felszórt parkban mintha delfinek vetődtek volna fel. Nem sorolom tovább.

Mindketten örömmel léptünk be a lépcsőház nyújtotta menedékbe. Sokan hallatják abbéli véleményüket, hogy mi-lyen jó lenne, ha a kutyák tudnának beszélni – hááát...

114. PONT KERÜLT A VÉGÉRE - tíz év után (1974)

Középiskola, első osztály. A testnevelő tanár egy erősen középkorú férfi volt. Az első órán a két párhuzamos osztály fiú tanulóit sorba állította és kikérdezett minket a sporttevékenységünk felől. Szándékom ellenére fals információt adtam magamról, mert öttusázónak vallottam magam, holott, a nyáron a Honvédbba atletizálni jártam. Aki valamit sportolt közülünk, biztos lehetett az ötös érdemjegyben. Mivel tisztában volt a foci iránt érzett hevületünkkel, minden órán rúghattuk a bőrt.

Az egyik tanóra végén nem mehettünk ki a tanteremből. Rejtélyes homály fedte az okot. Idővel minden kiderül. A közkedvelt testnevelő tanár az udvaron lévő szertárban felakasztotta magát. Értetlenül álltunk a tragikus eset előtt.

Ugorjunk tíz évet előre. Az üzlet, ahol dolgoztam, szakmai gyakorlatra érkező diákokat fogadott. Baráti kapcsolatot ápoltam velük. Ők nem abba a középiskolába jártak, ahova én, de egyikük édesanyja abban a suliban tanított, ahová négy évig kötődtem. Bár a pedagógus engem nem okított, de be tudtam őt azonosítani. Ekkor jött a múlttal kapcsolatos felismerés, mert valahogyan összeállt bennem a kép. Az öngyilkosságot elkövető testnevelő szerelmes lett a fiú mamájába. Mivel érzelme nem talált viszonzásra, ezért kötélhez fordult megoldásként. Elgondolkodva néztem a szimpatikus fiúra, és aközben mélyen eltemettem magamban a múlt tragédiáját.

115. EBÉD - áthallás (1989)

A műtőasztal mérete egy átlagos testalkatú emberre lett megtervezve. Oka, hogy a doktor könnyen hozzáférhessen az operálandó testfelülethez. A szemműtétet végző orvos a beteg feje mögött ül. Ilyen beavatkozás alkalmával a hazai gyakorlatban a kisgyerekeken kívül nem szoktak altatni.

Ettől függetlenül többünkkel előfordult már, hogy az operáció közben egy rövid időre elszundítottunk. Hogy ilyenkor ki mennyit alszik és ki miért ébred fel utána, az esetleges.

Az egyik páciens késő délelőtt került a műtőasztalra. A lényeg, hogy egyszer csak békés horkolás hallatszott a lepel alól. A beavatkozás gördülékenyen haladt. Igen ám, de a műtő bemosakodó helyiségének oldalfalával szomszédos étkezdéből a férfi osztály folyosójára kilépve jó hangosan elkiáltotta magát a nővér:

– Ebéd!

A felhívást nem csak a kórtermekben tartózkodó betegek hallották meg, hanem a műtőasztalon addig békésen horkogó páciens is. Horkantott egyet utolsónak, majd felébredve nagyot kiáltott:

– Máris megyek, nővérke! – és elkezdett feltápászkodni.

A meglepődött operáló stáb a beteget csak nagy nehézségek árán bírta visszatartani. Hosszas gyözködés után értette meg az éber fülű páciens, hogy ezúttal nem vonatkozik rá az ebédre szóló meghívás.

116. SUSZTER MARADJON A KAPTAFÁNÁL – fazonra igazítva (1972)

A Váci úton a gyárkémények még vastagon eregették a kormot. Vasalt élű szövetnadrágban járhattam felsőbe, mert egyik délután a szénfűtéses sulival szemben lévő ódon ház aljában lévő szabóságba szólt a menetlevél. Csilingelő harangocska jelezte érkezésemet. Nyikorgó falépcsőn bandukoltam fel a galériaszintre, ahol ketten csattogtatták az ollót. Többen is egybegyűltek körülöttük, beszélgettek. Illemtudó gyerekként tisztos távolból pislogtam – aközben egyre jobban megnyúlt a fülem.

Néha-néha belehallgattam a recsegve-ropogva szóló Szabad Európa rádió műsoraiba, de még ott sem hallhattam

olyan első kézből származó hétpecsétes titkot, mint itt, az egyik szakítól:

- Az egyik szovjet atomhajtású tengeralattjáró egy amerikai hadgyakorlat kellős közepébe befészkelte magát, és az amcsik a ruszki hajót nem fedezték fel - tátva maradt a szám.

Közben intéződött az én dolgom is. Már vettem volna a nem létező kalapomat, amikor megkérdezte tőlem a fölhomályosító mesterember:

- Szeretnéd-e megtudni, kik a világ legnagyobb gazemberei?

Szemem erre akkorára kerekedett, mint egy légvédelmi reflektor átmérője. Hogyne szerettem volna élesen látni a feldobott témában.

- Menj haza, kapcsold be a televíziót, és nézd meg az esti híradót!

Megtettem, amit tanácsolt. Elámultam rajta - fazonra lettem igazítva.

117. TUDOMÁNYOS KUTATÓÚT - ok és okozat (2001)

Évezredek óta sokan gondolkodhattunk el rajta, mi emberek, vajon mi minden lakozhat a kutya fejében? Ez a felvetés igaz lehet más általunk értelmesnek tartott állat esetében is. A főútvonalon - amely észak-déli irányú - többször is járunk mindkét irányban a vakvezetővel. A vele párhuzamos mellékutcában egy esettől eltekintve csak északi irányba. A kivétel oka fontos lehet. Nem látó házaspárhoz tartottunk akkor. A lakás egyik sarkában a földre leterített rongyon néhányhetes kutyakölyök kuporgott. Előző nap, az aluljáróban sózták rájuk. Amikor a csöppséget észrevette a szuka, odasietett hozzá, néhányat nyüszített és alaposan megszimatozta. Jól érzékelhetően felébredt benne az anyai ösztön.

Teltek a hetek. Ismét útra keltünk a főútvonalon. Déli irányba tartottunk. Egyik keresztutca után a másik. Megérkeztünk a következőhöz. Bár a jobbra kanyarodásra nem kapott utasítást a vakvezető, de önhatalmúlag megtette: lát-szólag minden ok nélkül. Kíváncsi lettem. Én már megfordultam ebben a mellékutcában, de ő még nem. Elérkeztünk a főútvonallal párhuzamos keresztúthoz, balra rákanyarodott. Ment, ment, mendegélt, és egyszer csak megállt: balra nézett, be egy kapualjba. Csak ekkor ismertem fel, hogy ezúttal tulajdonképpen egy tudományos kutatóúton vagyok. Hogy, hogy nem, de a vakvezető fejében összeállt egy pontos térkép addigra: a főútvonalról hol kell betérnie egy általa nem ismert utcába ahhoz, hogy két kanyar után az ominózus ház kapuja elé megérkezessen. Oda, ahol néhány hete rátalált a párhetes kutyakölyökre.

118. TISZTELETRE MÉLTÓ - mennyországra készülve (1988)

Utoljára évtizedekkel ezelőtt találkozhattam a tiszteletreméltóval, akkor már túl volt a hatvanon, azóta megméretődött. Aprócska falu egyszerű népének lelki atyamestere volt. Mindjárt az elején leszögezem, mindösszesen egyszer találkozhattam vele személyesen, de róla több hiteles háttér információt is megosztottak velem az őt közvetlen közletről ismerő személyek.

A rezidenciáján üdvözöltük egymást. Mindketten úgy köszöntöttük a másikat, ahogyan máskor, máshol, másokat szoktunk. Csendes szemlélője maradtam a további eseményeknek. Húsz rokonféle gyűlt egybe. Mivel a cölibátus tetet és lelket gyötrő nyomasztó terhe alá tartozott egyházilag, ezért az itt jelenlévő családtagjai vagy nyájtöredékei a házvezetőnője révén adatott meg neki.

A hatalmas, errefelé igencsak szokatlan módon gazdag „terülj, terület asztalkám” felé terelt minket ájtatosan. Elér-

kezett a fényes pillanat, méltóságteljesen körbevizslatott rajtunk, együgyű porszemeken:

– Hálát adok az Úrnak, hogy újra együtt lehetünk, és a bőség asztala mellett ülhetünk le egyet falatozni.

Soha nem akartam magamra reverendát húzni, mégis belegendoltam, hogy én az ő helyében miként láttam volna el a felebaráti szolgálatot. Az isten háta mögötti falu sok szegény emberének naponta többször korgott a gyomra, mint ahányszor a fejét álomra hajtotta. Ha valamelyikük betért volna hozzám néhány tojással, megkopasztott gebe tyúkkal, fél kanna tejjel, csomag pörkölt kávéval, szál kolbásszal, és ki tudja még, mi mással, én ezt mondtam volna:

– Köszönöm a kosárban lévő figyelmességet, kedves MARIKA néni. De tudom, mindezek a sok éhes gyermekszáj miatt maguknál is elkélnének, és bár én ezt most jelképesen átveszem, de egyúttal visszaadom, Krisztus urunk áldásával!

Térjünk vissza a gazdagon terített asztalhoz. Hivatalból keresztet vetett a tiszteletreméltó, szemét lesütve tette. Életem során sok keresztet nem hánytam magamra, még keveset sem, hát tettem, ahogy tettem – ma ilyen helyzetben nem mozdulna a kezem. Mint pár hónappal később megtudhattam, a tiszteletreméltó lesütött szemmel is képes volt látni, mert a keresztvetésem geometriai hibáit szóvá tette a rokonlátogatás viszonzásakor. Csak ezután gondoltam bele, milyen nagy szerencse, hogy mondjuk nem kétszáz évvel régebbi a történet, mert a templomban simán kikiáltott volna pokolfajzatnak. Tudomásom nincs róla, hogy miként vélekedett a hitetlenségemről, de nekem akad némi meglátásom az övével kapcsolatban.

Ebben az országban a terhességmegszakítást törvény tiltotta. Vajákos asszonyokkal titokban lehetett magzatelhajtást végeztetni. A higiénias feltételek olyanok voltak, amilyenek, és a törvény szigorú pallosa is ott lebegett a részt

vevők feje fölött. A tiszteletreméltó házvezetónője hétszer lett állapotos a cölibátus terhe alatt nyöszörgő lelki atyámester gerjedelmétől, és ugyanannyiszor kényszerült titkolt magzatelhajtásra. Én ezzel úgy voltam: ha szeretek vagy legalábbis kedvelek egy fehérnépet, az első ilyen eset után már jobban odafigyelnék a részletekre. Aki másként cselekszik, az a másikat nem veszi semmibe sem. Továbbá, az emberellenes cölibátus rám nem vonatkozik, rá viszont igen.

Ennél sokkal hétköznapiabb problémák is nehezítették a tiszteletreméltó mindennapjait. Keservesen panaszolta, hogy naponta háromszor is megfordul a hideg szentélyben, és a sok térdepelésben megfáradt tagjai egyre nehezebben viselik a megpróbáltatásokat. Én pedig akként voltam ezzel, hogy őt senki nem kényszerítette vasvillával a szószék magasába. Nyugodtan felhagyhatott volna a kemény fizikai igénybevétellel járó munkakörrel, és helyette beállhatott volna, például buszsofőrnek vagy konzervgyári munkásnak. Élete legnagyobb tettét az jelentette a tiszteletreméltó számára, hogy amikor Párizsban járva felért az Eiffel-torony tetejébe, ott Versailles felé fordulva egy nagyot köpött, ez jó mulatság, igazi férfimunka volt!

Lassacsán nyugovóra térek a téma fölött. A tiszteletreméltó ekként adta tudtunkra az esti lefekvés előtti, önmagára szabott szertartás lényegét:

- Lefekvés előtt meggyóonom a napi bűneimet, és utána nyugodtan hajtom álomra a fejemet. Mindig jól alszom.

119. APRÓKA - miniatűrök (2008)

Nagy örömet éreztem a háromhetes leopárdkölyök érintésekor. A testét borító szőrzet mesébe illő finomságú. Hangocskája a szája elé pár centire odatartott mikrofonnak is kihívást jelentett. Érdekesség, hogy az anyaállat a szájában tartott kölyköt időnként ledobja az apaállat elé. A célja ezzel

az, hogy a hímekben folyamatosan tudatosítsa: ő a csemetéje. Ellenkező esetben könnyen előfordulhatna, hogy az elmaradó párzás miatt az apaállat megölné a csöppséget.

Szintén feledhetetlen élmény marad számomra egy fiú denevérről történt találkozás emléke. Szárnyán a szőrzet vagy a bunda érintése éteri finomságú. Ha már fiúról van szó, rákérdeztem az ivarszervére. Nos, az *Ezer arc* klubban jelen lévő látó emberek szemügyre vehették a körülbelül három milliméter hosszú hímveszőt. Párzási szokása a fiú denevéreknek, hogy leginkább erőszakkal teszik. Ennél is meglepőbb, hogy az anyaállatok fejjel lefelé testhelyzetben szülnék. Gyakran előfordul, hogy a jövevényeket alkalmi óvodákban nevelik fel. A földön ismert állatok közül talán a denevérek agya képes a legelképesztőbb teljesítményre. Bár valamennyire látnak, de repülés közben kizárólag csak a magukból kibocsájtott ultrahang visszaverődéséből tájékozódnak, és így repülnek. Egyes manőverek révén elkerülik az egymással történő légi baleseteket, viszont repülés közben egy cikcakkal könnyen elkapják fő zsákmányukat, a szúnyogot.

Kölyök kora óta naponta többször is pórázon lett megszálltatva a vörös róka. Igen ám, de mivel állatkertben lakott, utána visszakerült a ketreche. Idővel, ha meglátott egy embert – persze leginkább a helyben dolgozó állatgondozókat –, máris rákezdt a kérlelésre. Hihető vagy nem, de olyan széles és közérthető hangrepertoárral kuncsorgott a sétáért, hogy nevetés nélkül nem lehetett megállni.

120. SZAVAK FELSZABADÍTÓ EREJE – vért izzadva (1999)

Az első kötet – *Akik a sötétben is látnak* – adatgyűjtése során egyes riportalanyokkal a lakásomon beszélgettem. Ezúttal egy fiatalember ült le mellém a székbe. Előzetesen nem ismertem őt, de pár perc elteltével ráéreztem zsigeri zárkó-

zottságára. Testközelből hallhattam, miként szüli meg vajúdva, vért izzadva, nem a mondatokat, hanem a szavakat. Nem a nem létező egóm diktálta a vele szembeni nyílt szimpátiát. Úgy voltam ott, mint szülő nő mellett a felkent bába. Ha megakadt mesélés közben, hagytam kissé pihegni, majd feltettem a történetet továbbgördítő újabb kérdést. Ettől nem vált lendületesebbé az életút mesélése, de a gyomrában szép lassan oldódhatott az a bizonyos görcs. Olykor megszakítottam a beszélgetést, hogy semleges témára terelve a szót, lazulhasson. Ilyenkor párbeszédszerűbbé vált a társalgás. Irigylésre nem méltó történetét megismerve, nem csodálkoztam karakterén. Nem volt rendben a szülői háttér. Olyan élmények is érték, melyek visszanyomták a jelképes mocsárba.

Alaposan kikérdeztem a magam békés módszerével: egy hullámhosszra kerültem vele. Semmilyen megjátszás nem volt benne, ideiglenesen az ő élethelyzeti szintjére próbáltam kerülni. Világra bábáskodtuk az utolsó mondatot is, ki-kapcsoltam a felvevőt.

Mély csend telepedett a szobára. Egymás mellett ültünk, szótlánul. Ha lett volna klasszikus vekkerem, tiktakjától megsüketülhettünk volna.

Aztán minden előzmény nélkül, feltűnően hangosan felsóhajtott. Hosszú némaság lett a folytatás, aztán vontatottan belekezdett:

- Eddig senki nem volt kíváncsi rám. Most úgy érzem, mintha a mellemről egy hatalmas kő gördült volna le. Szabadon lélegezhetek! - és élete folyamán az addig benne rekedt megemészthetetlen problémaözön egy részét ideiglenesen kisóhajtotta magából.

121. KI MIT LÁT MEG A VILÁGBÓL – hiábavaló púpok (1971)

Szemlélődő gyermek voltam. A nyári vakáció ideje alatt a lábasjóságoktól hemzsegő földúton a petróleumszagú hajópaddalóval lerakott vegyesboltba tartottam. Izgatottá váltam. Félénken belestem a kerítés nélküli csupasz portára: végében beszakadt zszindelyú parasztház. Derékban erősen meggörnyedt, púpos öreg nénike lakta. Soha nem ártottam neki, mégis, ha meglátott, nagy sipítózva, a kezében tartott öregbotot felém megrázta. Megrémültem, sietősebbre vettem az utat.

Hazatérve a nyaralásból, nem volt ez másként Angyalföldön sem. A Dagály utca egyik útkereszteződésének szélében csúfokkodott egy második világháborús bombatölcsér. Aljában két egymás mellé épített házikó. Tetejük alig magasodott az utcaszint fölé. A baloldali kalyibában szintén egy derékban meghajolt, púpos anyóka tengette napjait. Gyakran kószáltam arrafelé. Egyik alkalommal alaposan meglepődtem: a gyerekek az utcáról a gödörbe köveket hajigáltak le. A matróna a viskója előtt szöszmötölt. Minden ügyességét latba vetve megpróbált az üregből kilesni – sikertelenül. Kampós botját hiábavalóan megrázta – a csínytevő gyerekek ekkor már hetedhét ország határán is túl jártak. Én meg ekkor oldottam kereket.

122. RABSZOLGA – feloldhatatlannak tűnő ellentmondás (2022)

Éjszaka egyedül tartottam hazafelé, amikor az engem utolérő férfi segítségnyújtás céljából megszólított. Hamarosan kiderült, egy lakótelepen nőttünk fel. Mindketten ma is ott lakunk. Lett téma: általános iskola, gombfoci, káposztás lángos, iparvasút. Mindketten párbeszédben érdekelt baráttra leltünk a másikban, no meg sporttársban.

Megszokott terepünkön, a Margitszigeten róttuk a kört a haverral. Kiváló alkalom a beszélgetésre. Több lábon áll a munkaerőpiacon. Thália szentélyében segédszínészként lép a deszkákra. Az egyik előadásban mint rabszolga tündökölt. Ezen kissé meglepődtem. Szóvá tettem, hogy ez a szerepkör az én fejemben sehogyan nem áll össze vele kapcsolatban. Hamarosan jött a minden kétséget feloldó válasz:

- Olyan rabszolga vagyok, aki pár napja került fogságba, azelőtt élelmiszerkereskedő volt.

123. PEDAGÓGUS - feladvány (1972)

Négy évig én is abba a suliba jártam, felsőbe. A diákcsíny idején tanulója voltam, de csak húsz évvel később, az általam szerveződő osztálytalálkozó közben jutott a tudomásomra. A történetben részben érintetté váló pedagógus mesélt róla.

Történt a hetvenes évek elején, hogy a tornaterem előtti, jellemzően kihalt folyosón a falnak támasztották a november hetedikéi ünnepségre szánt dekorációt: vörös csillag, sarló kalapáccsal, meg a szokásos Lenin arcprofil. Ám a dekoráció nem élhette meg a megdicsőülés napját, mert néhány nagyobb fiú gyufával lángra lobbantotta. Lett belőle nagy ribillió. A nyomozással egy olyan pedagógust bíztak meg, akinek családtagjait a második világháborúban elgázósították a nácik. Minden tőle telhetőt megtett a hős szovjeteken esett szennyfolt tisztára mosásáért. Beszélt a testnevelővel is, de ő, bár tisztában volt a gyerekek nevével – hangjuk alapján a tornaszertárból beazonosította őket –, nem árulta el.

Mint elmondta nekem, ő teljesen együtt érzett a zsidó származású kollégával, de a gyerekek jövőjét egy meggondolatlan cselekedett miatt nem akarta kockára tenni. A

szovjet katonák kapcsán is megoszlott a véleménye. A kettő egyenlegéből pedig az jött ki számára, hogy az idő múlása minden sebet begyógyít majd.

124. MÉRTÉKTARTÓ ÉLETKOR - nem minden a jelen (2015)

Az általános iskolai osztálytalálkozó megszervezése után két évtizeddel behúztam a középiskolait is. Ennek fő apropója a Facebook adta lehetőség. Sokakra hamar rátaláltam – innentől kezdve felgyorsult a történet. Az osztályfőnökre és az egyik fiúra hosszas és sok alternatívát végigzongorázva, indirekt módon találtam rá, mert egyikük sem használt számítógépet. Örömet és meglepedettséget okozott a siker. Akadt olyan osztálytárs is, akit szülei lakásán értem utol.

Tanított minket egy olyan pedagógus is, aki nyílt szimpátiával viseltetett a tanárok által kevésbé kedvelt osztályunk iránt. Kinézete alapján, az egyik tanóra után őt egy amerikai filmszínésznőhöz hasonlítottam, amit kissé elpirulva megköszönt.

Visszatérve a történethez, őt is meghívtam az osztálytalálkozóra. Éppen egy kardiológiai beavatkozás előtt állok – írta a nyolcvanon túli pedagógus. Több levélváltás után meghozta a végső döntést: ő már nem olyan fitt, mint régen. Köszönte a felkérést. Ír pár sort az osztálytalálkozóra – ebben maradtunk. Biztos vagyok benne, szíve szerint ott lett volna velünk, de inkább az eszére hallgatott: emlékezetünkben maradjon meg olyannak, amilyenek megismertük.

Azóta elmúlt kilencven. A Facebookon olvasható hozzászólásai tartalmasak és kifogástalan nyelvtani helyességgel íródnak. Szellemileg friss, mint a ma született bárány.

125. ELSŐ RANDI - bábáskodás (1983)

Délutános műszak. Tiszteletteljes kéréssel fordult hozzám, a boltban szakmai gyakorlaton lévő lány: egyik osztálytársának boltzárás előtt lenne az első randevúja, mégpedig az üzlettől tizennégy kilométerre lévő Batthyány téren. Megfordult a fejemben, hogy ez ürügy lehet az idő előtti olajra lépésre, de elvettem ezt a lehetőséget.

- Rendben van - feleltem, de rögtön hozzátettem: - Csak akkor mehet el, ha az ő munkáját magatok között felosztva elvégzitek.

A postás szerepkört felvállaló lány boldogan rohan el a valószínűleg önmagában gyötrődő osztálytárshoz. Nem sokkal később felöltözve megkeresett az első találkára szívrepesve induló dundi lány, és illő módon megköszönte a lehetőséget. A többiek pedig mint a kisangyalok, úgy végezték a zárás előtti feladatukat.

126. LÉGY - saját forgatásban (2003)

Rofusz Ferenc *A légy* című filmje 1981-ben elnyerte a legjobb animációs rövidfilmnek járó Oscar-díjat. A magyar filmes alkotását aligha láthatta az 1994. május 8-án született német juhász, aki sikeres iskolai pályafutása után vakvezető munkakör betöltésére lett jogosult. Hogy tudattalanjában dolgozhatott-e ez a hiányérzet, örök rejtély marad előttem. Viszont tény és való, egy kánikulai délutánon, pár perc idejére, a tettek mezejére lépett.

Békésen szunyókált a rajzos szuka. Egy döngicsélő rovar felverte a szoba csendjét. Füle égnek meredt, és tetre készen talpra pattant. Eközben én a lakás középpontjának számító előszobában telefonáltam. A rovarúzásba kezdett kutya elfutott mellettem, be a nappaliba. Egyik fülelen a telefonkagyló, a másik szabadon. Ezzel hallottam meg a szobából kiszüremplő csörömpölést. Pár másodperccel később, farkát

lába közé csapva, visszainalt a helyére. Vége lett a telefonálásnak, helyére került a kagyló. Tőlem öt méterre az ágyán hasalt Kicsi, farkának ide-odamozgatásával ütemesen dobolt. Elmosolyogtam magam.

Beléptem a nappaliba. Az erkélyajtó előtt pár méterrel négykézlábra ereszkedtem, tenyeremmel óvatosan keressgéltem az árulkodó jelet. Sejtésem beigazolódott. A kutya orrával nekiszaladt a függönynek, de olyan erővel, hogy az erkélyajtó üvegét kitorste. Szerencsére a függöny megakadályozta hosszúkás orrának sérülését. Észlelte a galibát, visszainalt a helyére. Tisztában volt cselekedete súlyával.

Tettetett és hallatott mogorvasággal indultam el a német juhász felé. Erre fel, még intenzívebben dobolt a farkával. Muris volt. Megálltam előtte, és egy kis ejnye-bejnye fordulattal rátettem még egy lapáttal. Tovább nem frusztráltam. Leguggoltam eléje, megsimogattam a kobakját, és barátságosan közöltem vele:

- Nem baj, Kicsi! Kihívom az üvegest, ő majd megcsinálja!

127. LENDÜLETBEN - fülbevaló (1993)

A látásvesztést követő második kapcsolatomban elején nem egy eladásra szánt televízióval, hanem egy elgurult fülbevalóval akadt dolgom. Nem véletlenül került az ágy alá. Másnap locsolkodni mentem az újdonsült barátnőmhöz: tenyerébe nyomtam a klipszet, mire hamiskásan elneveltük magunkat. Távol laktunk egymástól, de mivel a munkahelye közel esett a lakásomhoz, így gyakran találkoztunk. Újfent minden olyan magától értetődőnek bizonyult: a beszélgetések, a jókedv, a hosszas séták, az önfeledt szeretkezések. Magas volt, jó alakú, és mások is helyesnek mondták. Nem váltunk otthonülőkké. Az utcán kézen fogva cikáztunk a járókelők között, és ha úgy adódott, futottunk a busz után. Egyik nap nem apukámmal, hanem vele mentem el seftelni, nem kis

meglepetést okozva vele a kuncsaftoknak. A háziasszonyok csak néztek és pislogtak, a férfiak pedig roppantul előzékennyé váltak.

Minden szempontból összeszoktunk. Ahogy kitárgyaltuk életünk főbb eseményeit, sok hasonlóságot fedeztünk fel – így például a testet-lelket erősítő természetjárást is. Lelkesen meséltem a pilisi és Börzsönyi kirándulások életpezsdítő emlékeiről – értő fülekre találtam.

- Lenne-e kedved kimenni a budai hegyekbe? – nem kellett kétszer kérdeznie.

A Húvösvölgy, a Hármashatárhegy és Óbuda lettek kiindulópontjaink. Kéz a kézben sétáltunk turistautakon, jelzetlen csapásokon. Nyáron vittünk magunkkal szivacsot is, amire lepedőt terítettünk – így piknikeztünk nagy egyetértésben. Az izzasztó meleg egyre több ruhát csalt le rólunk. Saját, külön kis búvóhelyeket kutattunk fel magunknak. Csöppnyi tisztást alakítottunk ki a bokrok átláthatatlan dzsungelében. Ádámkosztümben elnyúlva hallgattuk, ahogyan három méterre mellettünk eltrappolnak a turisták. Nem törődünk velük, csak ölelkeztünk önfeledten. Nem csak egymás testével játszottunk el hosszasan, de a betűkkel és a szavakkal is. A magyar nyelv rengeteg játékra alkalmas, és nekünk valahogy mindig ráállt a szánk. Amikor pedig átmenetileg ráuntunk a jóra, továbbálltunk egy dombbal.

Idővel összeálltak, megelevenedtek fejemben a nem látott Budai-hegység irányai, útvonalai. A vitorlázó repülőtér, a birkaakol környéke, a crossmotor pálya, a borókás, az általam csak egyórás útnak elnevezett panoráma út. Barátnőm megpróbálta élethűen láttatni velem a környezetet, pedig nekem egyáltalán nem hiányzott a látvány. Hogy miért? Annyira boldog voltam, hogy egyáltalán kint lehettem a megunthatatlan természetben. Az örömtől eszembe sem jutott a látvány után sóvárogni. Mert bolond ember az, aki

nem a helyzet előnyös oldalát nézi, hanem a hátulütőket. Ott lehettem, ahová legmerészebb álmaimban sem mertem volna képzelni magam. Ráadásul egy nekem való nővel. Másoknak ez látva sem adatik meg, én meg nem látva szerelmeskedhettem – úgy még izgalmasabb is. Én bizony mindennek csak a pozitív oldalát nézem – lehet, hogy általában az a kevesebb, de az a hasznosabb, az előrébb vivő. Aki pedig ennek ellenére továbbra is sápítózik, örökké elégedetlenkedik, az tegye csak nyugodtan, ha az jó neki. Csak hát az a baj, hogy az ilyen ember a környezetét is pusztítja, gyilkolja.

Milyen a tél? Hideg és havas. Mit célszerű olyankor csinálni? Hógolyózni, hóembert gyúrni és szánkózni. Tettük mi is, nagy elánnal. Húsz centi vastagon tapadtak egymásba az állítólag szürke és vastag felhőpaplanból szakadatlanul hulló pelyhek. Fél lábszárig süppedtünk benne, egyre hangosabban kiáltott levegőért a tüdönk. Egymás kezét erősen markolva bukdácsoltunk előre a szűz hóban. Ha végleg elfogyott a szufla, megálltunk, kilihegtük magunkat, aztán uccu neki, amíg bírtuk szusszal. Egy-két sífutó suhant tova mellettünk, mi pedig mély nyomokat hagyva magunk után, felcaplattunk egy nevesincs dombocskára. A tetőn minden előzmény nélkül elgáncsoltam a barátnőmet, utána huppan-tam a hóba, átöleltem a derekát és aláhengeredtünk a mélybe. Eleinte még nem értette, hogy miért a buktatás, de amikor leesett nála a hógolyó, visítva nevetett.

128. CSÓKOS ORMÁNY – nem az utcán talált rám (2019)

A délelőtti kapcsolatfelvétel alkalmával kaptunk ajánlatot a kora délutáni időpontra. Belépve a szigorúan elzárt területre, már vártak ránk. A rosszul látó, de jó szimatú öreg hölgy mellett három szakember sürgölgődött. Az asszonyág almát kapott vacsorára, jóízűen nyelte vödör számra.

Eszembe jutott, hogy a háztartási keksz a vakvezető néha a számból vehette ki.

- Adhatnék a számból almát az elefántnak? - és elmeséltem a történetet az állatgondozóknak.

A kérésen alaposan meglepődött a fő állatgondozó.

- Ilyenféleképpen nem próbálkoztunk még! - majd rövid szünet után szerencsére hozzátettem kissé izgatottan: - Próbáljuk meg!

Az indiai elefántokhoz nem önmaga mutogató produkció céljából kéredzkedtünk be a szemüveges barátommal, hanem a digitális KépHangZoo tartalom részére közeli hangfelvétel miatt, de mint köztudott, alkalom szüli a tolvajt.

A kezembe nyomott almára ráharaptam, és a legnagyobb lelki nyugalommal álldogáltam az elefántkifutóban. A vas tag ormány előttem egy-két méterrel tekergőzött a levegőben. Kiválóan hallhattam az állat szuszogását. A közelemben himbálózó erőkar mozgását folyamatosan nyomon követtem. Mivel az indiai elefántot addig egy méter magasan tartott kézből etették, ezért leginkább ebben a magasságban keresgéltem. Hangos derültséget okozott, amikor a nadrágom sliccének környékén kutakodott, melynek helytelenségét szóvá tettem az életes asszonyosság előtt. Ám teljesen más helyzet alakult ki a későbbiekben, mert az ormányát ide-oda lengető emlős enyhén fejbekólintott. Kissé megbillentem, de semmi különösebb - a körülöttem állók hangosan felnevettek. Olykor az arcom előtt pár tíz centivel lóbált. Szuszogásának ilyen közletről való érzékelése feledhetetlen élmény marad. Addig-addig próbálkozott az élelem felkutatásával, amíg öt perc elteltével, ormányának izmos végével óvatosan ráfogott a számra, és belőle finoman kivette az almát - tapsot és gratulációt zsebelhettünk be érte.

Elgondolkodtam a történeteken. Az eredeti elképzelést egy gyors helyzetfelismerésből fakadó gondolat és annak

jóváhagyása felülírta. Az egész folyamat egy percet vett igénybe. Általa olyan helyzetbe lavíroztam magam, melyre előzetesen nem vágytam soha sem. Itt viszont vissza nem térő alkalomként tekintettem rá. Az arcbőrömmel megérezhettem az elefánt csupa izom ormányának finom érintését és óvatosan elvevő mozdulatát. A kolosszus méretéhez képest orvostechnikai finomságú mozdulatra volt képes. Szerzem magamnak egy újabb életre szóló emléket.

129. VIZES TÖRTÉNETEK - nem fakutya (1997)

A szentendrei szigetcsúcs hazánk egyik legszebb panorámájú folyami helye, rálátással a Visegrádi-hegységre, a Börzsönyre, és az észak felől érkező széles Dunára. Úgy gondoltam, egy váratlan helyzet előidézésével letesztelem a vakvezetőt. A szigetcsúcsról gyalogosan elindultam az észak felől érkező folyammal szembe. A parton szaladgáló kutya felfigyelt rám, és gondolkodás nélkül utánam iramodott. A lába hamarosan már nem érte a folyómedret, elkezdett úszni. Eközben egyre gyakrabban felnyűszített. Érezhetően aggódott értem. Már jól hallottam a hátam mögött erősen tempózó kutyát. Megálltam, megvártam, amíg mellem ér, majd megsimogattam a fejét, és visszaindultunk a partra.

A helyszín továbbra is a szigetcsúcs, annak kelet felé eső oldala. A többi kutyánál frissebb mozgású volt Kicsi, és társainál jóval irigyebb a labdára. Mivel a vízbe dobott gömbölyű játékot mindig ő érte el előbb, egyszer úgy hajítottam el, hogy a végén ne ő diadalmaskodhasson. Hihetetlen erőbedobással vetette magát a vízbe, olyan fodrot hagyott maga után, mintha motorcsónak lenne. Tény és való, egy orrroszszal, de megszerezte a lasztit. Komótosan evickélt a partra, kiérve szájából kiejtette a zsákmányt, és percekig zihálva lihe-

gett. Ezután már százszor is meggondolta, hogy bárminek is utána ússzon – egyszer sem tette.

130. GASZTRONÓMIA – hátha bejön (1964)

Ebédre hívtak minket a dadusok. Négy társammal korgó gyomorral vettük körbe az asztalt. Hiába vágycakoztunk a mesebeli „terülj, terülj, asztalka” színvonal után. Hogy az elem letett leves kanalizatása közben vajon miért juthatott eszembe mindenféle elterelő ákombákom zöldségkörítéssel gondolat, az maradjon hetvenhét pecsétetes titok. Amennyiben éhségtől visítózó malacka lettem volna, akkor sem habzoltam volna az előttem lévő lét. Az viszont szent igaz, az egyik dadus kétszer is rám szolt figyelmeztetőleg:

– Egyed gyorsabban a leveskét, fiacskám, mert hamarosan hozom a második fogást!

Ha tudtam volna, hogy nem vicces kedvében mondja a néni, másként is alakulhatott volna. Talán éppen az otthon lévő szent macihoz fohászkozhattam magamba mélyedve, hogy a tányérban lévő lötytyöt valahogyan tüntesse el előlem, mert aközben az első fogás maradékát felturbózták a másodikkal. Ovis reménnyel kanaliztam bele a gasztronómiai csodának remélt eledelbe: ki tudja, hátha bejön. Lehet, hogy a baj oka talán nem is a kukta két ételkülönlegességének gyors egymásra találásában keresendő. Talán az arányokkal lehetett a baj. A legújabb ételvariáció még az elsőnél is hitványabbnak bizonyult.

Lelkileg teljesen összetörtén ültem az asztalnál. Hiába néztem körbe esdeklő szemmel, segítségben nem reménykedhettem. Hosszú idő elteltével érkezett a dadus, és kedves hangon megkérdezte:

– Nem ízlik az ebéd, Lacika?

131. PORSZÍVÓ – új élet kezdete (1990)

A második látásvesztés után pár hónappal később elsírtam magam. Ezzel elfogadtam végleges állapotnak. Egy éve kötöttem be a zuglói öröklakásba. A környéken számtalan családot ismertem meg a seftelés által. Az egész történet már az elején defektet kapott, pedig bőven lehetett volna kifutása.

Ebéd után hanyatt dőltem a kanapén. Lehetőségem szerint néztem a plafont. Eszembe ötlött, nem látva a nagyszőnyeget simán ki tudnám porszívózni. Már ez a felismerés is remek volt, de a folytatás megkoronázta az egészet. De hogyan lehetne úgy kiporszívózni, hogy a kétszer háromméteres szőnyegen ne maradhasson egy szál pihe se. Komolyan elgondolkodtam rajta. Arra a pofonegyszerű megoldásra jutottam, hogy a házi papucs segítségével kétszer egyméteres sávokat lehatárolok rajta, ezt a területet nem látva is simán át lehet fogni. Ennek a jelentéktelennek tűnő ötperces történetnek köszönhetem, hogy már a legelején rájöttem a látásvesztés feldolgozásának alaptézisére: tevékenység. A hozzá párosuló igényesség fontos kiegészítője lett.

Amennyiben egy látását felnőttként elveszítő ember megkérdezné tőlem, mi legyen az első konkrét lépése megváltozott állapotának feldolgozásában, széttárnám a kezemet.

- Ezt neked magadban kell meglelni – felelném. Azt viszont a lelkére kötném, hogy: tevékenység, tevékenység és tevékenység, a minél nagyobb fokú önállóságra törekedve. Hogy valakinek mennyire válik fontos szemponttá az igényesség, az egyénfüggő.

A látásvesztésből saját magamat rehabilitáltam. Hét év rögzös út végigjárása után éreztem úgy, hogy minden bennem felvetődő alapvető fontosságú kérdésre megadtam a választ. Csupán egyvalami hibádzott még, az önálló utcai közlekedés. Bár fehér bottal néha kimerészkedtem, de én

olyan magabiztosan szerettem volna közlekedni, hogyha magamat kívülről látnám, ne érezzek sajnálatot. Emiatt adtam be a vakvezető igénylést. Szerencsére a Vakvezető kutyaképző Iskolának a német juhász Kicsit visszaadta az első gazdája, akit nekem felajánlottak: máskülönben akár egy-két évet is várhattam volna.

Ekkor már csak egy kérdés megválaszolása maradt hátra:

- Hova szeretnél menni, Laci?

A reménybeli várakozásnál a hosszú távú jövő elképzelhetetlenül gazdagabbra sikerült. Ennek legfőbb alappillérei lettek: tevékenység, teljesítmény, igényesség, szavahihetőség, következetesség, gerinccesség. Előbb valamit mindig le kellett tennem az asztalra, hogy mások odajöjjenek hozzám, és jelképesen felajánlják magukat barátoknak, társnak, segítőnek. A második látásvesztés utáni első napokban a klinikán megfogalmazódott bennem: nem szeretnék egy olyan szerencsétlen ember lenni, aki iránt sajnálatot éreznek, inkább legyek olyan, akit irigyelnek – de remélem, nem irigyel senki sem.

A felnőttkori látásvesztés önálló sikeres rehabilitációja ritka. A megváltozott állapot feldolgozásának – a nem látva mindent újra megtanulni és alkalmazni – a legfőbb lényege. Önmagunkat a lehetőségekhez képest rehabilitálva, teljes mértékben ki- és megismerjük önmagunkat, minden pillanatban tisztában leszünk képességünkkel és tudhatjuk, hogy saját magunkból fakadóan a nem látáson képesek voltunk némileg felülemelkedni. Ez nem kis dolog. Egy életre magabiztossá tesz.

132. OLDÁS ÉS KÖTÉS – futás és álom (2006)

Alsós koromban elszántan kergettem a gumilabdát. A szomszéd néni – eléggé el nem ítélnélhető módon – beárult anyukámnak, hogy a focipályán, az amúgy tisztelettudó

Lacikának, milyen förtelmesen nagy pofája van. Felsőként a jobb labdazsonglőrök közé tartoztam a lakótelepen. Középkoromban vehemensen küzdöttem a pályán. Igaz, ekkoriban már beszűkült a térlátásom, könnyen elnéztem a labdát vagy észre sem vettem. Tény, hogy felnőttként óriási hiányérzet maradt bennem. A látásvesztés örökre elpaszszolta tőlem a labdát.

Talán a ki nem elégített vágy hozhatta elő bennem, hogy álmomban gyakran akartam labdát kergetni, de a rúgásra szánt lábam soha nem mozdult. Vele kapcsolatban úgy okoskodtam, hogy hason fekve csak a matrac felé mozdulhatna a lábam, ami képtelenség. Mivel logikailag stimmelt, betudtam megkérdőjelezhetetlen igazságnak.

A látásvesztés után tizenhárom évvel szántam rá magam a túrázásra. Évekig másztam a hegyeket, amikor beugrott az ötlet, ki kellene próbálni a futást. Gyerekként a jó sprinterek közé tartoztam, de a hosszabb futások alkalmával oldalam kibírhatatlanul szúrt. Nem teketóriáztam sokáig. A rendszeressé válható futás előtt tesztfutásra gondoltam. A Margitszigetre biciklivel érkezett a szemüveges barátom, én meg finoman megkapaszzkodtam a kerékpár csomagtartójában, így kocogtam mellette. Forró nyári nap volt. Az öt kilométert fél perc megállással, harmincegy és fél perc alatt teljesítettem. Megjött a kedvem. Másnap, egy előre eltervezett és megszervezett programon (LÁSS), a két margitszigeti kört hatvanegy perc alatt letudtam. Kicsit nagyosan vettem a továbbiakat, mivel futás után nem nyújtottam. A harmadik újrakezdéskor már megjött az eszem. Ekkor már nem szervezett futásban gondolkodtam, hanem önállóan.

Az első busszal kiutaztam a Margitszigetre, és egy saját magam által kitalált módszer alkalmazásával önállóan rőttem a köröket. A kihegyezett végű acélrudat a Nagyréten előre kimért helyen leszúrtam a földbe. Körbeforgó tetejére

rákötött madzag segítségével tetszőleges számú száztíz méteres távokat tehettem. A helyzetjelző és a beszélő óra segítségével mérhettem a lefutott távot, és a megtételéhez szükséges időt.

Valahányadik futás után ismét a focizásról álmodtam. Rúgásra lendült a lábam – valószínűleg ekkor is hason feküdhettem –, és a hatalmas erővel megrúgott labda a hálóban kötött ki! Végtelenül boldog voltam, madarat lehetett volna fogatni velem. Mindössze néhányszor álmodhattam ezt, utána végleg eltűnt a repertoárból. Mindebből azt a következtetést vontam le, hogy a nem látás állapotban tett önálló futás hatására az agyban feloldódott az álom fázisban futást gátló blokk.

133. KOCSMAAJTÓ - küszöb (2019)

Kora nyár. Az ország középső részére jelentős mennyiségű csapadékot jósolt a meteorológia, mégis bakancsot húztunk. Nagykovácsiból indultunk Katival. Mivel utunk elején említésre méltó esemény nem történt ezúttal, ezért egy innen való régebbi emléket mesélek el.

Felfelé kapaszkodtunk a dombra. Az út bal szélében húzódó kerítés tetejében megjelent egy vörös mókus. Cinkosan ránk kacsintott. Határozott lépésekkel haladtunk, de a kis állat még így is folyamatosan előttünk poroszkált. Olykor-olykor megállt, visszanezett ránk türelmetlenül, majd uzsgyi tovább. Szánk széle a fülünkig ért. Tíz percig szóra-koztattuk egymást ilyenképpen. Aztán fogta magát a mi kis mókuskánk, és a kerítéstől jobbra eső vastagabb ágra felszaladt, rajta a turistaút felett megállt. Onnan lesett ránk. Áttértünk a faág híd alatt, visszatekintgetve haladtunk tovább, a négy lábú barátunk pedig bozontos farkával még sokáig in-tegetett utánunk.

Térjünk vissza a jelenbe. Félúton jártunk az első településig tartó szakaszon, aközben egyre komorabb felhőpaplan terítette be az ég alját. Erősen sötét színű huzatot öltött magára. Gyászos előjelnek nem tekintettük, még a magunk körül felcsattanó, dübörgő és morajló mennydörgések ellenére sem. Számomra ez is megunhatatlan, kotta nélküli muzsika. Átléptük az előttünk csörgedező vízfolyást, hamarosan rákanyarodtunk a keményburkolatú mezőgazdasági útra. Innen még két kilométer a kocsmá. Egyre mélyebb tónusra váltott az égzengés, de a vészjósló fellegek áldása szerencsére elmaradt. Teljesen lazán sétáltunk Kátival. Örömmel vettük a falu legszélső házának vonalát, ekkor déltájban elkelt volna egy fejlámpa. Beléptünk az ivóba.

Odabent megtehattunk három métert, amikor a hátunk mögül erősen zúgó zajra figyeltem fel. Olyannyira leszakadt az ég, hogy a vízfüggönytől az úttest túloldalán lévő házakig nem lehetett ellátni. Az aszfalt füstölt az özönvíz mennyiségű csapadéktól. Nem vagyok félős, ijedős fajta, De némelyik dörgés után elismerően megcsóváltam a fejem. Pokoli méretű ár zúdult a településre, aközben a mennyei dörgedelem maximális hangerővel eregette a torkát. Kimentünk a fedett teraszra. Az orkán erejű szél a felhőszakadás tengernyi vizével elárasztotta a söntés eme részét. Csak a tető mértani középpontja alatt ülhattunk volna le biztonságban. Fél órán át zsebkendőnyi területet érintő zárt ciklon tombolt odakint. A hírekből értesültem róla, háromnegyed óra alatt nyolcvan milliméter eső zúdult Perbálra.

134. KUTYAFÁJÁT - poénra vette (2005)

Harmincan lakhatják a borsodi zsáktelepülést. Igazi világvége hely. Errefelé bizony előfordul, hogy a kutyaház cseréptető és padlófűtéses. Forró nyári nap. Szétnézünk a faluban. Ódon, rendben tartott házacska, a felirat szerint az

1870-es évekből való. Előtte állva beszélgetünk Katalival: fellevenítjük gyermekkorunk faluhoz köthető emlékeit. A kapuban idősebb hölgy jelenik meg, kedvesen beljebb tessékel minket.

Az apró házikóban makulátlan tisztaság és rend a lelke mindennek. Már az udvarban beszélgetünk az életvitel szerűen a fővárosban lakó hölgygel. Mellénk kerül a házi kedvenc kutya. A portán négyzetméter nagyságú tavacska, benne vízi virág pompázik. Óhatatlanul adódik a kérdés:

- Bele szokott feküdni a kutya?

- Áh, dehogy, még egyszer sem, pedig tíz éve megvan a ház - felelte a házigazda.

Nem maradt idő a második kérdésre, előbb Kati, majd a hölgy nevette el magát. Megtudtam, hogy válasz közben a blöki látványosan belehasalt a tavacskába. A házigazda hosszasan szabódott, hogy tényleg nem szokott ilyet tenni és nem érti, mi történhetett vele. Zavarában a szokatlan viselkedésről megpróbálta kifagztatni a kutyát, de ő csak a hűsöléssel törődött.

135. MOSDÓ - nem úgy van az (2000)

Évek óta bejáratos voltam az intézménybe. Szívesen fogadtak minket a vakvezetővel. Nem csak kulturális programokat hirdettek meg, hanem szórakoztató eseményeket is. Talán éppen egy ilyenben vettünk részt a német juhással. Rám jött a kisebb szükség. A munkatársak jelezték, hogy a férfi mosdóban dugulás miatt bokáig gázolhatnék a lében. Emiatt megkértem az egyik hölgyet, hogy nézzen be a női mosdóba, és ha ott nincs senki sem, kísérjen be. Ennek eleget tett, dolgom végeztével kijöttünk az előtérbe. Éppen akkor ért oda az intézmény vezetője, akivel barátként tekintettünk egymásra, és meglátta az egyik vendég hölgy elképedt arcát.

Az eset után tovább beszélgettünk a munkatársakkal, amikor odalépett mellénk a ház vezetője, és legnagyobb megdöbbenésemre gorombán nekem támadt. Alig kaptam levegőt. Viszontválaszként felvilágosítottam a kényszerűség okáról meg az előrelátó gondolkodásról, de ő a megdöbrent arcú vendéggel takarózott. Lábhoz hívtam a vakvezetőt, és távoztunk.

Másnap a kora hajnali séta során a vezetőtől régebben kapott reklámfeliratos pólót szép akkurátusan összehajtogatva az intézmény bejárati ajtajára tettem. Utána csak az utca túloldali járdáján közlekedtünk a szukával. Másfél évbe is beletelhetett, mire az új közlekedési útvonalon megszólított, és elnézést kért a múltért. Úgy váltunk el egymástól, mintha mi sem történt volna.

136. BÁJOS - kontraszt (1986)

Sokgyermekes újpesti család legidősebb lánya. Középmagasnál alacsonyabb, végtelenül tisztelettudó és melegszívű teremtést ismertem meg személyében. Szimpatikusságát tetézte, hogy olyan szépen volt képes elpirulni, hogy az egyenesen lenyűgözött. Kimondottan kedveltem, de nem feltűnően. Egy momentum erősen megragadt bennem vele kapcsolatban.

Az üzlet második számú vezetője magához hívta a szakmai gyakorlaton lévő lányt. Fahangon előadott kisebb fejmosásról lehetett szó – eközben tőlük pár méterre álltam. Amire rácsodálkoztam, az a két nő közötti égbeszökő kontraszt volt. Az üzletvezető-helyettes faarcú, érzéketlen fehérnép. Arcáról lerítt az ő fontos, nem feledhető szerepköre. Vele szemben alázatosan és szerényen ott állt vigyázzban az értelmet sugárzó lány. Törékeny fiús alakja még jobban kiemelte arca bájosságát. Tökéletes ellentmondásai voltak a

másiknak. Már nem hallgattam a mosolyt fakasztó szentenciát, mert elbűvölten néztem a vizuális csodát. Cinkosan rákacsintottam a lányra, kezemmel lazán legyintettem egyet, mire elpirult – eközben továbbra is tisztelettudóan hallgatta a fejmosást.

137. NÉZŐPONT – fenéknyi hely (1999)

A nyári vakáció idejére szervezett barlangász-túratáborba meghívást kaptunk a vakvezetővel. Az Aggteleki-karszt és környezete igazi földi paradicsom a természetkedvelő fővárosi gyerekek számára. Nekem is azzá vált, a német juhászról nem is beszélve. Ám neki sajátos nézőpontjai lettek.

A magas ormon lévő Szádvár romjai láttán a különjáratú busz ablaka mögött ájuldoztak a gyerekek. Az első pár perc a friss levegővel való ismerkedésről szólt, utána következett a feketelevés. Annyira meredekké vált a hegyoldal, hogy még az edzett túravezető is négykézlábra kényszerült: Kicsi jóváhagyólag bólinthatott rá. A mászást tovább nehezítette a mélyen morzsalékos talaj. A legkeservesebb felismerés akkor ért, amikor egy jelképes bokorba megkapaszkodva az úgy jött ki a földből, mint egy szál virág a vázából. Többen is szóval irányítottak, hogy a legcélszerűbben törhessek a romok felé. Rátérve a kutyára. Ő szabadon szedte a lábát, leginkább az élen haladt, de néha-néha visszatért a hátsó fronthoz, ahol én is szuszogtam. Mellém sorolt, megszimtaolt, és már inalt is előre: irigyeltem fürgeségéért. Lábam ki-kicsúszott alólam, kezemmel nem volt mibe megfogódzkodni: mászás során a térdemet nem tettem le a földre, nem akartam összepiszkítani. Erőpróba a javából. Egyszer csak hallom valakitől, hogy a négykézláb vonulás útvonala mentén ott csücsül a kutya. Talált magának egy hátsónyi egyenest a meredek hegyoldalban. Kényelmesen helyet foglalt, és szenttelenül végignézte az előtte izzadva csörtető két-

lábúakat. Mikor melléje értem – fél méter lehetett közöttünk – kissé epésen üdvözöltem, melyre még a farka végét sem mozdította. Pár méterrel feljebb lihegtem magam, ekkor a német juhász lendületesen elporolt mellettem.

A másik helyszín az általam csak kőpataknak nevezett, kiszáradt vízfolyás, ennek szélében iparkodott a társaság. Minden megkötöttség nélkül mehetett a kutya. Önhatalmúlag vált túravezetővé, olykor eszébe juthattam, ilyenkor megkeresett a sokadalomban, orrával megbökött, majd ismét az élen tündökölt. Történt ez mindaddig, mígnem a csapás derékszögű jobbkanyart nem vett. Ekkor teljesen váratlanul a kisebb pocsolyákkal tűzdelt kőpatakon keresztül a túloldalon lévő alacsonyabb dombra felkapaszkodott, és a fák sűrűje között velünk párhuzamosan előre csörtetett. Tette, mígnem megint talált egy fenéknyi egyenest, ahol nagyosan leült. Néhány gyerek a patak innenső partjáról jókedvűen üdvözölte. Tekintetével hosszasan követte a vonuló csapatot. Megvárta, amíg tőle jelentősen eltávolodunk, majd talpra pattant, uccu neki, és hamarosan közöttünk termett. Számba vett minket és máris ment, elsőnek.

138. MINTHA AZ ÉLETEMÉRT KÜZDÖTTEM VOLNA - nem túlzás (2004)

A lakásomhoz közeli könyvtárba előadónak többször is meghívott a gyermekrészleg felelőse. Az egykori általános iskolámból érkezett az alsó tagozatos csoport. Mi sem természetesebb, a téma a szakmunkát végző Kicsi volt. Itt aztán bőven adódott lehetőség kutyasimogatásra, okos vagy setesuta kérdések feltevésére. Gyorsan elröppent a rendelkezésre álló idő. Megszólalt a jelképes csengő, vége lett a színes, érdekes programnak. A gyerekek zöme zsibongva kitérült az utcára, néhányan kabátban a kijárat felé iparkodtak, de az egyik kölyök odajött hozzám:

- Mit tesz olyankor a kutya, ha elöttetek és mögöttetek is autók haladnak el?

Hallgatva a kérdést, hirtelenjében nehezen tudtam ilyen szituációt elképzelni. Elsőre farzsebből sebtében előrántott próbálkozásnak tartottam. De egy pillanat alatt száznyolcvan fokos fordulat állt be, mert a gyermek mellett álló napközis tanár rászólt:

- Hogyan kérdezhetsz ilyen butaságot!

Meghallva a felnőtt szájából elhangzó világ szégyene dorongolást, mintha az életemért küzdöttem volna, olyan gyorsan megpróbáltam a kérdésben feltett helyzetre egy gyakorlati példát találni. Alighogy elhallgatott a nevelő, sokatmondóan ránéztem a kölyökre és mosolyogva megkérdeztem:

- Ugye arra gondoltál, hogy egy villamosmegállóban állunk a vakvezetővel, ahol elöttünk és mögöttünk is autók robognak el?

Lelke legmélyebb bugyrából szakadhatott ki belőle a porig megalázottság feloldozását jelentő válasz lehetősége:

- Igen!

Hogy a kalákában összedobott kérdésre vajon miként feleltem meg, az teljesen mindegy, ugye? A körültekintő és alapos helyzetelemzés végére pont került. Szemébe néztem a barátomnak, és egy széles mosoly kíséretében, jól kihangsúlyozva csupán ennyit mondtam:

- Nagyon jót kérdeztél! Gratulálok hozzá!

139. HÓGOLYÓ - mire jó (1972)

A Váci úton jellemzően ezres pályaszámú villamos motor-kocsik közlekedtek, két nyitott végű pótot kötöttek utána. Szülői, valamint kisdobos- és úttörőnevelést kapott ifjúság lévén annyira korán érkeztünk a sulis elé, hogy a portás bácsi még nem engedett fel minket az osztályterembe. Mit volt

mit tenni, a puha fehér tél adta csábító lehetőséget kihasználva, nekifogtunk hógolyózni. Kiváló célponttá vált az iskola előtt elkattogó villamos, de elővigyázatosságból csak azok, melyek tőlünk a távolabbi megálló felé tartottak. Amennyiben egy ilyen áldozat típusú jármű közeledett, lendültek az ifjú karok és pergőtűz alá vettük az ellenségnek kinevezett villamost. Én nem voltam jó célzó soha sem. Ennek viszont éppen ellentmond az egyik dobásom eredményessége. A kezemből kirepülő hógolyó az 55-öss villamos nyitott peronján utazó egyik utas fejről levitte a kucsmát. Néhányan elismerően gratuláltak a telitalálatához. Kihúztam magam. Eközben a jármű befutott a Forgách utcai megállóba. Hamarosan egy felindultságtól tajtékzó, vágtazó férfi közeledett a sulifelé. Ezt észre vette az egyik szemfüles kölyök, mire villámgyorsan felkaptuk a táskákat, és uzsgyi be a most elsősorban menedékhelynek tekintett épületbe.

A második történet évtizedekkel későbbi. Megritkultak a havas telek, de néha akadt egy-egy jobb évjárat. Hazafelé tartottunk a vakvezetővel. Mivel ő imádta a havat, ezért kerülővel, a lakótelep belső részén áthaladva igyekeztünk a hátsó kapu felé. Nem véletlenül. Az iskola mellett lévő játszótér zsibongott az iskolatáskájukat félredobó, önfeledten hógolyózó lurkóktól. Mivel a kezem ekkorra már egyáltalán nem kívánta a hógolyó húsét, megkértem a fiatalokat – akik mindkettőnket jól ismertek –, hogy repítsenek néhány hólabdát Kicsinek. Örömmel vették a kérést. A gyerekek harsányan nevettek – a pergő hangja árulkodott a szuka mozgásáról. Az egyik fiú szerencsére elkottyantotta, hogy a hógolyók egy részét megeszi a kutya. Megkértem őket, olyan messzire dobják a hólabdát, hogy csak a húlt helyét találhassa meg.

Másnap alsó tagozatos diákok vártak ránk a suliban. Gyermeki lelkesedéssel vették körbe a hozzájuk nagy sebbel-lobbal megérkező vakvezetőt. Az óra felénél járhatott a párbeszéd, amikor öklendezni kezdett a négy lábú sztár. Mérheteretlenül kellemetlenül éreztem magam. Az osztályfőnököknek is volt kutyája, szó nélkül feltörölte a feltörölni valót. A soron következő osztály ideiglenesen kimaradt a sorból, mert a torokgyulladását kapott négy lábú szakival hazamentünk. A kimaradt osztályokat később kárpóoltuk.

140. HANGORGIA - fülbevaló fantáziaszülemény (2020)

Barátnőmmel és a vakvezetővel az évezredforduló táján hármásban jártuk a Visegrádi-hegységet. Egy patak füves partján sétáltunk. Arra lettem figyelmes, mintha egy ponttól kezdődően jelentősen megváltozott volna a vízfolyás hangja. Szóltam a barátnőmnek, visszaindultunk. Rátaláltam az ominózus helyre, ujjammal egy pontra mutattam, és megkérdeztem:

- Mit láatsz ott?

Egy kisebb zúgó okozta a változást. Fenekem alá lapos követ kerítettünk, orrom iránya éppen a miniatúr vízesés felé mutatott. Behunytam a szemem, és negyedórán át magamba szívva, elmélyedve élveztem a csodát. Igen, a csodát, mert valóban az volt. Hogyan is adhatnám vissza szemléletesen? A bal fülemben a víz hangja lágy csobogással folyt bele, míg az orrom vonalától folytatandóan jobb felé már szerény vadságú robajlással távozott: ekkor térben és időben csak a két fülem között létezett a világ. Mivel ettől eltekintve teljes csend vett körül, ezért a fejemben meglévő kétféle hang teljesen kitöltötte a lényemet. Csak a bennem iramló hangok voltak ekkor. Igazi jótékony agymosás részesévé váltam. Ilyen újszerű érzést, élményt ekkor tapasztaltam először. Amikor felálltam a kőről, a fejemet légiesnek

éreztem, mintha teljesen kicseréltek volna. Olyan erősen kerültem az élmény hatása alá, hogy céltudatosan megfogalmazódott bennem: egyszer komolyabban szeretnék foglalkozni a hangokkal.

Már régóta létezett a hangalapú kulturális honlap, amikor második feleségemmel ellátogattunk a Városligetben nem is olyan régen megnyitott Zeneházához. Mi másra is figyelhettem volna fel elsöre, mint a zenélő járdára és a különböző hangszerekkel játszó gyerekek zenebonájára. Az újdonságként ható élmény befogadása után máris az járt a fejemben, ezt rögzíteni kellene. Igen ám, de addigra túl voltam a szimpla hanggyűjtés időszakán. Ha nincs konkrét hozzáadott szellemi termék, már nem érdekel. Elindultunk az épület felé. Már a lépcsőnél tartottunk, amikor a tudatomba váratlanul bevillant: kortárs gyermek zene. Akkor és ott nem volt fogalmam róla, hogy mi fog kisülni belőle, de hogy ez valamilyen nagyszerű újnak a kezdete lesz, azt már biztos tudtam. Négy tartalom született belőle: basszuskulcs, botfűl, kortárs gyermek zene, stroboszkóp. Mivel a honlapon további két, de más zenetartalom is elérhető, ezért azokról is megemlékezem.

Basszuskulcs. Versek, verstörténetek, néha meghökkentő zenei aláfestéssel. Szabadelvű kreációk, enyhén kortársba hajló elnevezésekkel a tucatot kerülők számára. Klasszikus magyar költők mellett néhány más nemzetiségű tollforgató költeménye is életre kelt a változatos zene ágyán.

Botfűl. Első nekifutásra tizenegy hangmix, melyek kínai, jávai, kortárs magyar és hangtál zenékből tevődnek össze. A hangtálak felhangok sorozatával rukkolnak elő. Nekem a „macskanyúzás” a kedvencem.

Kortárs gyermek zene. Változatos hangmontázs sorozatról van szó. A tartalom elnevezése inkább figyelemfelkeltő, mintsem szó szerint veendő. Az összeállítások alapjait két

közkedvelt angol bandától kölcsönöztem, amelyeket – néhány kivételtől eltekintve – saját felvételekkel kiegészítettem.

Stroboszkóp. Akárhány vegytiszta hangot ismerünk, az itt megjelenő tartalmakban ilyenekkel aligha találkozhatunk: ennek okára utal a tartalom megnevezése. Ránk gyakorolt ellazító hatása miatt felfrissülés vár ránk.

Verkli hangmúzeum. Kitörölhetetlen gyermekkori emlék a vasárnap délutánonként a lakótelepre két keréken begördülő zeneszekrény. A mélyen belém ivódott dallamot utoljára a kilencvenes években, a Kossuth rádió József Attila életéről szóló négyrészes összeállítás felvezető zenéjeként hallhattam. Ez a téma sem hagyott nyugton. Többszöri nekirugaszkodás után rátaláltam a keszthelyi lehetőségre. Nem csak a svájci házaspár múzeumába látogattam el – itt készültek a hangfelvételek –, hanem az évenkénti utcai verkli fesztiválra is.

Zene. Legális koncertfelvételekben gondolkodtam. Az elsőre 2008-ban adódott alkalom, a rendszeressé váló felvételek 2012 és 2020 között készültek. Tucatnál több helyszínen rögzítettem. Az évek során több mint négyszáz zenei rendezvényre látogattam el. Fő lelőhelyem a Szimpla romkocsmá lett. A koncertek jelentős része zeneileg hidegen hagyott, de mivel a hangalapú kulturális honlapra más zenei irányultságú érdeklődők is rátalálhatnak, ezért vállaltam be. Az évek során igazi gyöngyszemek is kerültek a fülembe, sőt olyan elvetemült zenekar hatása alá is kerültem, akiknek zenéjét előzetesen meghallgatva a hátamon felállt a szőr (halál;orgazmus – azóta feloszlott).

A koncertfelvételeknek a Covid19 járvány vetett véget. A legutolsó elérhető változatban a négyszáznál több felvételtől csak ötven érhető el, azok viszont CD minőségben.

141. ADOTT SZÓ – kötelez (2003)

A látásvesztés után tizenhárom évvel a vakvezetővel kiegészülve kezdtem el túrázni. A borsodi háromszori barlangásztúratábor tapasztalataira alapozva bátran gondoltunk a közös természetjárásra. Az első túrára úgy mentünk el a szukával, hogy a hátizsákosok közül senkit nem ismertünk: mindegyikőjük látott. A túravezetővel – feleségé közvetítésével – előzetesen egyeztettem a részvételről.

Kedves emléke a jeles napnak, hogy amint gyülekeztünk a Széna téri távolsági buszvégállomáson, megszólított egy siket férfi:

- Ti is velünk jöttök? – alig értettem a szavát.

Lassú szájmozgással és artikulálva igent feleltem, mire megkérdezte:

- Mennyit látsz?

- Amennyit akarok – feleltem somolyogva.

Hangosan felnevetett. Nem váratott sokáig a válasszal:

- Akkor én meg annyit hallok, amennyit akarok.

Ettől kezdve mindketten értettük a másikat. Tény, a túrán csak ő jött oda hozzánk segítőkész szándékkal: ezt nem vártam el senkitől sem, mert tisztában voltam a képességeinkkel. Négy hónappal később már egy teljesítménytúrázó csapattal tartottunk.

A kihívást jelentő túrázás bűvöletében egyik ismerősömnek elektronikus levélben megírtam, hogy 2004-ben kétezer kilométert akarok teljesíteni. Válaszában ezt sokallta. Gyorsan utánaszámoltam a kiírt túrák száma és a megadott távolság adatok alapján, és nem jött ki az elképzelés.

Szerencsém volt. Velem egy időben egy másik, szemüveges fickó is bejelentkezett a túracsoporthoz. Hamarosan kiderült, a GPS-e miatt nála kívánság szerint lehet túrát rendelni. Kapóra jött a korlátlan lehetőség, az egész országra kiterjedhetett a bakancskoptatás. Hetente kétszer keltünk

útra a hozzánk csatlakozókkal kiegészülve: ötven kilométer lett a heti átlag. Május közepe táján teljesítettük az ezrediket, szeptember végére meg lett a kétezredik. A rendszeres és intenzív túrázás addigra alaposan megkoptatta a természetjárás iránti vonzalmamat. Ettől függetlenül úgy döntöttem, év végéig töretlen lendülettel folytatom. December utolsó túrája a százötödik lett, a célba érkezés után véglegessé vált a távolságadat: 2629 kilométer.

Számomra fontos az adott szó hitele, még akkor is, ha azt rajtam senki nem kéri, kérheti számon. Volt rá példa, hogy megfeledeztem ígéretemről, de eszembe juttatták, melyet utána teljesíttem.

142. JUHÁSZ - tisztaság (2017)

A menetrend szerint közlekedő távolsági járatról többször is bepillanthattunk a dombok által alkotott teknőben megbúvó házra, de a természetjárásnak köszönhetően akaratlanul is eljutottunk oda. Addig nézegettük a turistatérképet, mígnem a tágabb környezetben felfedezni véltünk egy újabb ifjúsági tábort. A szállástól a szomszédos faluig négy kilométert kellett aszfalton gyalogolni, majd bekanyarodtunk a mellig érő gázosba. Itt régebben a mezei rovarok fülbemásható hangorgiáját rögzíthettem. Susnyásból jóval több akadt, mint a fatörzsre festett turistajelzésből, de a távolra kiválóan látó párom sikeresen vette a kurflikat. A messzeségből birkakolomp és juhnyáj egymással keveredő elegye szüremlett. Bár nem volt nálam a felvevő, mégis előre dörzsöltem a tenyeremet. Miután a dombokról végleg aláereszkedtünk Katal, szétnyílt körülöttünk a magas aljnövényzetű erdő.

A katlanban egy komplex gazdasági udvar lakóházzal. A juhász, gyönyörű cigány feleségével és hét gyermekükkel lakta: a szomszédos településen hatszobás családi házuk lelakatolva. Itt, a gazdánál lettek elszállásolva. A százötven

juh mellett bőven akadt baromfi és tucatnyi házi szamár. A juhász okította terelőkutyák füttyentésre tették a dolgukat. Ha kellett, egybeterelték a nyáját, ha kellett, kivettek belőle egyet. Feleségének sem volt több szabadideje. Az óvodás korú lurkótól a szakiskolát éppen befejező fiatalemberen át, minden korosztályból akadt egy-egy nagy becsben tartott díszpinty. Az ő madárkái mintapéldányai voltak a jólneveltség szigorú kritériumának. Anyjuk halk kérő szavára már tették is a dolgukat. Nem volt nyafogás. Amelyik gyerek a vacsora után kanalazott volna még, a szedéshez előbb engedélyt kért az édesanyjától. Szarvasbögés idején a teraszon elálmosodó legkisebb, és egyben legszebb kislány Kati ölben szenderedett álomba. A fehérbőrű juhász is ellátta az olykor szükségesnek érzett apai teendőit: simán rádörrent az éppen az elkanászosodás mezsgyéje felé tévelygő egyik fiára.

Talán háromszor is betértünk hozzájuk – nem üres kézzel – egy-egy jó szóra. A férfi készségesen segített a hangok előállításában. Kérésemre a karikással percekig lasszózott a feje fölött: kiváló felvétel lett belőle. Tiszta arcú embereket és egy igazi családot ismerhettünk meg általuk.

143. KAMPÓS BOT – és a másik kisgyerek (1971)

Csak rövid ideig lehettem a Központi Sport Iskola próba-idős labdarugója, mert a velem született szembetegség miatt a leigazoláshoz nem járult hozzá a sportorvos. A nyári edzések alkalmával hetente egyszer felkerestük az Erzsébet híd budai hídfője közelében üzemelő patinás fürdőt. Lényegében pancsolni vitt oda minket az edző. Bohóckodtunk, ismerkedtünk egymással.

Hazafelé tartottam. Megérkeztem a 11-es villamos megállójába, ahol néhány nyugdíjas korú ember már várakozott. Befutott a stuka. A felszállásra várakozók előtt a villamos-

vezető szélesre tárta az első ajtót. Nem állt szándékomban leülni, de tízéves fiatalságom lendületével az utastérbe siettem volna. Ezt rossz néven vehette a mögöttem álló bácsi, aki öregbotjának kampós végét a combom elejébe akasztotta, és nemes egyszerűséggel lehúzott a járműről. Valamit motyogott az orra alatt, majd fürgén megmászta a lépcsőket. Nagy elegánsan helyet foglalt. Megszégyenülten és utolsónak érkeztem a kocsni belsejébe. Máskülönben az ülőhelyet mindig átadtam az időseknek. Jó tett helyében jót várj?

Évezredforduló táján történt. A 7-es buszra felszálltunk a vakvezetővel. Szökőévente egyszer, ha leülök ilyen alkalommal: abban az évben éppen az lehetett. Az egyik megállóban anyuka kisgyermekével szállt fel. Nem én ültem legközelebb az ajtóhoz, de mégis én álltam fel elsőnek.

144. PISTA BÁCSI - gyermeki lélek (1994)

A Zala megyei falu határában lévő tó partja nyaranta strandolóktól hangos. Centikre a víztől a saját tervezésű és készítésű napsátor alatt hűsöltünk a barátnőmmel. Tőlünk mintegy tizenöt méterre népes társaság vert tanyát. Jelentős hangereővel jelentkeztek be.

Hason feküdtem a pokoli melegben. Ezalatt figyelmem a környezet változatos zajai között megoszlott. Ebbe a zsidvársári hangulatba vegyült bele, ahogy egy óvodás korú kisfiú és egy középkorú férfi igyekezett a vízpart felé. Az egyfolytában csicsergő gyermek kezében műanyag vödör himbálódzott, melyben a pancsoláshoz további más nélkülözhetetlen kellékek is lehettek. Apró lábak csobogtatták meg a sekély vizet. Hamarosan vödörbe víz belemerve, majd belőle kiöntve. Eközben a felnőtt és a kisfiú között a környezethez illő beszédtemák váltakoztak. A két egymástól távoli korosztály csak időlegesen találhatott egymásra. A férfi kis barátját hátrahagyva, visszaballagott a nevetgélő társasághoz.

A magát paradicsomi állapotban érző fiúcska olyannyira lelkesen merte és öntötte a vizet, hogy a tó oxigénnel való feldúsítását hetekre biztosította. Körülötte egy-két halacska feldobta magát a felszínre – ekként fejezhatték ki hálájukat. Felhőtlen boldogságának hamarosan hangot adott:

- Ugye szép vagyok, Pista bácsi? – ragyogó lelkesedéssel.

A magabiztos megszólalás valószínűleg a gyakori panelválasz ismeretében fogalmazódott meg benne. Ám a fránya Pista bácsi vagy távolra rosszul hallhatott, vagy annyira belefeledkezett a társasági élet zajába, hogy se nem látott se nem hallott.

A tópart környezete kicsiktől és nagyoktól hemzsegett, mindenkinek volt mit mondania. Ebben a hangzavarban továbbra is üdítő színfolt maradt a játékaival pancsoló kisfiú. Percek teltek el így, amikor újból szóra nyílt a gyermekszáj:

- Ugye szép vagyok, Pista bácsi?

Szavából ekkor már hiányzott a magabiztosság. Reménykedve várta a hön imádott felnőtt megerősítő válaszát – ezúttal is hiába. A gyerek olyan, hogy a játék az élete. Eközben a barátnőm ott feküdt mellettem. Ő is pihent, nem szóltunk egymáshoz. Ekkor már tudatosan összpontosítottam a kisfiúra. Meg is lett az eredménye, mert harmadszorra is szóra nyílt a szája:

- Csúnya vagyok, Pista bácsi?

A maga elé suttogva mondott kérdésben már jól tetten érhető volt a végső elbizonytalanodás, a hitehagyottság elhatalmasodásának pillanata. A víztől tizenöt méterre leterített pokrócok körül csoportosuló népes társaság az egészről semmit nem hallott, nem vett észre, de még a mellettem fekvő látó barátnőm sem. Ezalatt hiteles fültanúja lehettem, ahogyan egy aprócska gyermek pár perc leforgása alatt átélhette az éteri magasságból a porba hullásig tartó keserű életérzést.

145. MEZŐGAZDÁK ZUHATAG KÚTJA - megsajnáltuk (2018)

Nem lepődnék meg rajta különösebben, ha keveseknek jelentene biztos ismeretet a címben szereplő megnevezés. Ed-dig népies nevén kanalas-kútnak ismertem. Első alkalommal 2008-ban a Magyarországi 8-as országjáró gyalogos túrán találkozhattam vele, a közigazgatásilag Hortobágy településhez tartozó Mátán. Történetéről, oknyomozónak fel-csapva, ennyit sikerült kideríteni:

„A Hortobágyi halastavak közelében lévő Kecskés-pusz-tán helyezték üzembe. Kota Pista korábbi KHT-anyagúlys közlése, hogy a kútat minden bizonnyal a kisújszállási re-demptus földbirtokosság létesítette, feltehetően a hatvanas években. Az idő múlásával a legeltetett állatlétszám fokoza-tosan apadt. 2005-re a kút nagyon rossz állapotba került, használaton kívül állt. A Kecskés-puszta ezen részén nem volt számottevő legeltetés. A kút fém felépítménye részben hiányos volt, meglévő részeit a rozsdá rágta. A kúttest rész-ben be volt omolva - ami olyan lyukat jelent, hogy egy ma-gyar szürke szarvasmarha simán beeshetett volna a kútba.

2007 tavaszán Tihanyi Gábor természetvédelmi őrszolgá-latvezető-helyettes sokadik hivatalos kérelmére történt meg a változás: a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Közhasznú Társaság kiemelte a szerkezetet, elvitték felújít-tani. A helyét pedig betemették. Később felállították Mátán, a jelenlegi helyén.”

Mindezen előzmények után lelkemben a kerek kút, a gémes kút és az artézi kút mellé sorolódott. Kedvemre van-nak a múltat megidéző hasznavehető tárgyak. Így reklá-mozták a 20. század elejétől a közepéig:

„Serleges, láncos vízemelő szerkezet. Cső és gumi nélkül. Minden eddigi rendszert felülmúl!”

Ennek igazáról a szemüveges barátommal többször is meggyőződhattünk, mert a két hajtókar kitartó és erőteljes körbeforgatásával a vödörös módszer hatékonyságának többszörösét lehetett elérni. Egy-egy kanálba egy vagy másfél deci víz férhet bele, de abból akár száznál is több lehet odafoogatva a végtelenített futólánchoz.

Amióta megfordulok Mátán, mindig készítek hangfelvételt róla. Idén harmadmagammal öt napot töltöttünk a Tisza-tó és Hortobágy térségében. Utóbbi esetében: Góréstanya, Hortobágyi halastavak, Vadaspark és a puszta. A kanalas-kúthoz megérkezve párom önként vállalkozott a víz húzásra, de csak a szerkezet üresen körbeforgó, zörgő hangját rögzíthettem, csekély vízcsobogással aláfestve. Mindhárman nagyot néztünk a muzeális tárgy haláltusáján. Kati helyébe lépett a gyakorlati vénával megáldott gépészmérnök barátom. A körbeforgó kart ő is megtekerte óvatosan, majd szakértő szemmel megvizsgálta a recsegő-ropogó szerkezetet: a lefutó lánc több helyen is megcsavarodott saját tengelye körül, a csatlakozások közül több is megakadt a fogaskerekekben. Beindult a logikai sakkjáték. Eleinte a szét-tárt karú lemondás nyert teret, de lassacskán a tenni akarás mindenható lelkülete vett erőt rajtunk. Nem bevárva a mostanában trendi „közbeszerzési” kiírás hivatalos megjelenését, emberi indíttatástól vezérelve, szerelemből elkezdődött a tárgy használati értékének megóvása. Közel fél órába is beletelhetett, mire meggyőződhattünk a munka eredményességéről, melytől mindhármunk arca mosolyba futott.

146. CSÍPÓS - nem kalocsai (2015)

Mindhárom eset pár hónap leforgása alatt történt. A Pilis-hegységben szemünk elől nyoma veszett a sárga jelzésnek, és mivel az idő múlásával reménytelenné vált a kitűzött cél elérése sötétedésig, lemondtunk róla. Körbenéztünk. Olyan

helyen találtuk magunkat Katal, ahonnét tömegközlekedéssel eljutni valahova naponta csak néhányszor adatik meg. Döntöttünk. Stoppoltunk, így jutottunk el Szántóig, a távolsági buszvégállomásig. Mivel bőven volt idő a következő járatig, a turisták részére kialakított asztalhoz telepedtünk le, késői uzsonnára. Hamarosan hármásban találtuk magunkat, ugyanis darázs érkezett hivatlanul. A rovar jelenlétét Kati rossz néven vette. Tevékenyen fellépett ellene, de egy pillanatnyi kihagyás elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy a rovar beleszíphessen a nyelvem hegyibe. Kiderült, hogy a darázscsípésre nem vagyok allergiás, de a nyelvemben napokig lüktető érzést éreztem.

Immár Borsodban vagyunk. A bozótosban növő almafa piros gyümölcse ellenállhatatlan csáberővel hívogatta magához Katit. Nem teketóriázott sokat a fehérnép, kölcsönkérte tőlem a fehér botot, hogy a gyümölcsöt vele leveri. Belegázolt a méteres gazba, de mielőtt a fa alá érkezhett volna, hangosan felkiáltott, majd látványos menekülésbe fogott. Minden előzmény nélkül megtámadta őt egy őrszem darázs. Nem járt sokkal jobban pár nappal később sem, amikor egy vadlesre kapaszkodott fel. Még nem ért fel a tetejébe – ahol labdanagyságú darázsfészket látott –, de már támadott is az éber őrszem. Hétbe is beletelt, mire a csípések méreganyagát kidolgozta a szervezete.

147. ERDŐ MÉLYÉN - zöld (2005)

Alig hogy hivatalosan kijelölték az északi-zöld túraútvonalat, harmadmagammal útra keltünk. Jártunk olyan helyen, éppen a magyar-szlovák országhatárt jelző határköveken átlépdelve, hogy a nehéz terepviszony miatt még a célba megérkezés előtt ránk sötétedett, és a tervezettnél egy településsel előbb kellett lejönni róla. De akadt olyan meredeken lejtős szakasz is – Tolvaj-hegy –, melyen a két látó túra-

társ az első néhány tíz métertől eltekintve, a könnyebbség okán teli talppal csúszva haladtak, majd fától fáig ereszkedve kapaszkodtak. Én ezt veszélyessége miatt nem merem bevállalni – az elmúlt bő tíz év alatt ez lehetett a legnehezebb terepszakasz számomra. Erdő mélyén megbúvó turistaház mellé érkeztünk, melynek közelében viharvert Csepel teherautó parkolt.

Évekkel később Borsod tájait rendszeresen felkerestük Katalin. Hamarosan rátaláltunk a régről ismert teherautóra, róla beazonosítottam az ismerős helyet. Nem kellett sokat várni arra, hogy rendszeres vendégeivé válhassunk a gyönyörű természeti környezetben megbúvó turistaháznak. A hatvanas évek elején a bányászoknak építették rehabilitációs céllal, legfőként a jó levegő miatt. Egészen közel hozzá egy barlang is található. Az épület belsejét lepusztult állapotban találtuk. A szobákban a két ágy mellett a vendégek egymás mellett csak féloldalasan férnek el. A csomagnak csak az ágy alatt van hely. A korszerűtlen fűtésrendszer és az áramszolgáltatás elavultsága miatt jóformán csak a melegebb hónapokban akadt néhány vendég. Mi persze élveztük a hideg, havas teleket is, bár ilyenkor a turistaházban tíz Celsius foknál aligha lehetett melegebb. De a gondnok konyhájában ott tüzesedett a sparuhely, melytől méter távolságban ücsörögtünk.

Többször is felkapaszkodhattam a viharvert Csepel teherautó vezetőfülkéjébe, és élvezhettem a lankákon való hosszas dőcögést. A járgányra vízszállítás céljából volt szükség, alkalmanként három köbméter volt a rakomány. Eközben az idilli környezetben fekvő turistaházon jelképesen kint volt az eladó tábla.

– Ezt senki nem fogja megvenni – mondogattuk egybehangzóan a párommal.

Nem véletlenül nem volt eddig telitalálatos nyereményünk a lottón. A turistaházat hosszú idő után megvásárolta egy tehetős család. Már az első alkalommal összefutottunk az új tulajdonossal. Csak az egész házat adja ki – tudtuk meg tőle. Veszett fejsze nyele lett számunkra a lak. Mi mást tehettünk volna? – beletörődtünk.

Ha Borsod eme táján pihenünk, minden alkalommal felkeressük az erdő mélyén megbúvó turistaházat. Megidézzük a régi szép, feledhetetlen emlékeket. Tőle pár száz méterre található az a kilátópont, ahonnan a legszebb panoráma nyílik a lankás tájra. Katinak ez vált a legkedvesebb helyévé.

148. NEGRO CUKORKA - jogutód (1964)

A fogorvosok határozottan óva intenek minket a cukorka fogyasztásától, de a házi orvos torokkaristolás ellen akár gyógycukorkát is javasolhat a betegnek. Ezek után alaposan megvakarhatjuk a fejünk búbját. De nem csak a torkot gyógyíthatja a negro.

Gusztai bácsi fogalommal vált közöttünk, óvodások között. Az akkor harminc év körüli, családos férfi egyik karját, félig levágta a szövőgép. Jó idő esetén az ovi udvarán játszottunk. Kellemesen telt a délelőtt. Ezen már csak Gusztai bácsi közeledő alakja lendíthetett egyet.

Közös kerítése volt a szövödének és az ovinak. Kerek képű, barátságos kinézetével és meleg hangú beszédjével a drótkerítés mögött szokott megjelenni. A magas portartalmú gyári levegő ellen vitaminráerősítést kaptak a dolgozók: tej, csipke szörp, negro. Ha sikerült cukorkát szereznie, akkor jókedvűen odaballagott a kerítéshez. A kéményseprő figurával díszített zacskóból egyesével megajándékozott minket. Aközben mohón ittuk a lelkünknek szóló szeretett teljes szavait. Csak akkor látszott gondterheltnak, ha üres volt a zsebe, és őt megpillantva, kiabálva magunkhoz hívtuk.

– Most nincs cukorka, gyerekek! – kiáltotta távolról vagy súgta a kerítés mellől.

Azóta többször is eszembe jutott Guszti bácsi. Leggyakrabban akkor, amikor a sétából hazafelé tartva a vakvezetővel, a lakáshoz közeli általános iskola kerítése mellett haladtunk. Az udvaron rohangáló nebulók kiáltva siettek hozzánk. Igaz, zsebemet a negro súlya nem húzta, de a bal lábam mellett hosszúpórázon ott sertepertélt a gyerekek között méltán népszerű Kicsi. Kísértett a múlt. Jogfolytonosa lettem Guszti bácsinak.

Vajon milyen jogutódja lett Simon Guszti bácsinak a fehér botos Laci? A sulis kerítése mellett haladtunk. A gyerekek megkértek az utcára kikerült labda visszaadására. Mondtam nekik, hogy ehhez a segítségükre lesz szükségem. A biztonság kedvéért felemeltem a fehér botot tartó jobb kezemet, és nevesítettem. Miután tisztában lettem a távirányításhoz szükséges irányokkal, indulhatott a játék. Kórusban kiabálták a megfelelő irányt. Néha erősen megoszlott a kiáltott irányok neve, ilyenkor megálltam, hogy tisztázzuk a tisztázni valókat. Már kiáltották a célba érést. Leguggoltam, kezemmel a földön keresgéltem, eközben jól érezhetően fokozódott a feszültség. Óriási rivalgás követte a labda megtalálását. Mosolyogva közelítettem feléjük, és a kerítésen át kinyúló egyik kis pracliba véletlenszerűen beletettem a lasztit. Köszönethullám talált telibe, de már futottak is a sportpálya felé.

149. ABSZURD – örök rejtély marad (1996)

Sokadik randira igyekeztem – az előzetes telefonbeszélgetés során érzékeltem a hölgy szokatlanul fura beszédjét – mintha nem lenne százas –, de mit veszíthetek – gondoltam. Kivételesen nem a ház előtt találkoztam vele, hanem a közeli aluljáróban. Odajött hozzám, és az első mondatai után

visszaigazolódott – enyhén sérült lehet. Ekkor véglegesen eldőlt bennem a dolog, de mivel nem akartam megbántani, felajánlottam a margitszigeti séta lehetőségét.

A Zenélőkútnál szálltunk le a buszról – javaslatomra kézen fogva mentünk tovább. Kértem tőle, ha jobbra kanyarodik az út szóljon, mert arra gyalogolunk tovább. Elkezdődött az ismerkedés és egy idő után éreztem, jóval túl járhatunk a budai oldalra kivezető elágazásnál – megérezésem beigazolódott. Szép vagy nem, de alaposan felment bennem az a bizonyos pumpa – visszasétáltunk a bringóhintóig – onnan sima ügy volt.

Bár továbbra is feszült maradtam, arra figyeltem fel, hogy kőkeményen áll a hímvesszőm. Ez kellemetlenül érintett, mivel a viszonylag passzos hosszúnadrágon a kidudorodás helye könnyen észrevehető – ellene nem tehettem semmit sem. Mentünk, mentünk, de a hímtag állapota mit sem változott. Nem értettem a dolgot: a hátam közepére sem kívánom a hölgyet, de valamilyen ok miatt, a kézfogás által nemi gerjedelem állt be – eközben szexuálisan nem kívántam őt. A Margit híd közelében átsétáltunk a pesti oldalra: kezünk lágyan simult a másikéba. Már nem zavart a merev hímvessző – nem okozott fájdalmat –, az addigi feszültség szép lassan oldódni kezdett bennem. Mire visszaérkeztünk a buszmegállóba, kezdtem büszke lenni ágaskodó férfiasságom kitartására – másfél óra.

Otthon beindult a fantáziálás: ha ilyen hatása van a keze érintésének, vajon milyen lehetne vele az ágyban! Csak egy szavamba kerül, és akárhányszor megbizonyosodhatok felőle – kezdett izgatni a dolog. Sokat agyaltam rajta: bőven volt mellette érv, egy meg ellene. Ellene az szólt, hogy mivel hosszantartó kapcsolatot nem akarok kialakítani vele, ezért nem lenne becsületes dolog mézesmadzaggal hitegetni. Ám az is megfordult a fejemben, lehet, hogy egy-két pásztoróra

még akkor is a kedvére lenne, ha utána kútba esne a kapcsolat. Lamentáltam, lamentáltam.

A margitszigeti séta után pár nappal később felhívott a lány. Ő ott folytatta volna, ahol elválásunkkor tartottunk. Újabb találkozót javasolt, melynek lehetőségét finoman elhárítottam – a fiatal nő szép arcú, formás alakú és jól öltözött volt – ezt édesanyám elmondásából tudom.

150. MEGÁLMODOTT SZINKRONVALÓSÁG - megcsóváltam a fejemet (1981)

Pénteken délelőttös műszakban dolgoztam. Megérkezett a Fűszért szállítmánya, átvettem, dugig lett vele a raktár. Szombaton szabadnapos voltam. Vasárnap reggel ébredés után élénken emlékeztem az álomra: az üzlet jelentős része hatalmas lángokkal kiégett. Ezt elmeséltem a szüleimnek, melyet mosolyogva fogadtak. Az ebédet kanalizgtuk, amikor megszólalt a kaputelefon. A közérttől keresnek, fiam – kaptam a hírt az előszobából visszaérkező édesanyámtól. Lényegi része ekként hangzott: kora reggel kiégett az üzlet egyik része. Bevillant a reggeli álmom.

A lakástól az ÁBC-áruház légvonalban tíz kilométerre volt. Reggel hét körül ébredhettem, a hírt hozó futár elmondása szerint a lakótelepről a tűzoltóságnak fél hét körül jelezték az eseményt. Az álmom és a tűz valós ideje egy időben volt. Az élelmiszerbolt oldala mellett felhalmozva tároltuk a papírbalákat és a göngyölegeket. Ezt gyújtotta vagy gyújtották meg. A fűszeráru raktár teljesen kiégett. A tűz csekély mértékben átterjedt az eladótérre is. Az épület oldalfala és a tetőzete súlyosan megsérült. Kis híján be kellett zárni.

151. JÁTSZIK A GYEREK - szerencsére (1971)

Érett fejjel úgy gondolom, amennyiben falusi környezetben mint aktív pesti kisgyerek és kiskamasz, magamnak nem

teremtettem volna élményalapú emlékeket, ezekből az évekből aligha lenne mire jólesően visszaemlékezni. Hiánya óriási űrt hagyott volna bennem: máig epekednék utánuk.

A hatvanas évek közepétől a hetvenes évek derekáig néhányszor megadatott, hogy pár hetet eltölthessek az Alföldön. Az első napok tornacipősen teltek, a továbbiak mezítlábasan. Városi gyerek lévén és némi fantáziával megfejelve, nem unatkoztam a parasztudvarban.

A szén tárolására használt istálló mellett téglarakás magasodott. A reggel hűvöse pajkosan megcsíphette a fülem hegyét, mert a földön csipogó napos csibékből néhányat – a téglarakásra felmászva – feltettem az istálló cseréptetejére. Hogy az apróságok örömeinkben vagy bánatukban csipogtak-e egyre hangosabban, ki tudja már. A hátsó udvarban hangtalanul megjelent a nénikém, a budi felé tartott. Útközben feltűnhetett neki, mintha az ég magasságából hallana néhány csibét. Megrökönyödve vette észre a varázslatot.

– Ezek meg hogyan kerültek oda fel, Lacika?

– Nagyon hideg van idelent, úgy gondoltam, ott a tetőn csak közelebb lesznek a Naphoz! – a felcsattanó nevetés kísérettel összezavarta addigi magabiztosságomat.

A macska sem járt sokkal jobban. Az imént szóba hozott téglarakást időlegesen szétpakoltam, mert belőle alagutat építettem az egérűző pajtásnak. Lett két oldala és teteje, sőt, egy-két ablakot is beleszerkesztettem, hogy képben legyen vele, éppen hol jár. Tény, hogy a cirmos nem ujjongott örömeiben, amikor odabent találta magát. Keservesen nyávo-gott, mintha nem lenne jó dolga odabent a hűvösön. Addig-addig próbálkozott a szabadulással, míg nem jó magasra fel-púpozta a hátát és kinyomva a tetőt, egérutat nyert.

A szomszéd portáról a veteményeskertbe néhány tyúk rendszeresen átlógott zöldet csipegetni. Kifüstölésükre halk szóval megbízatást kaptam a nénikémtől. Könnyen találtam

földrögöt a kertben, és már tüzeltem is a hívatlan éhenkórászokra. Az egyik célzás tökéletesre sikerült. Ijedelmemben a kinyúlt jószágot a veteményes végében egy lyukas lavór alá rejtettem – nem szóltam róla senkinek sem. Másnap – nagy meglepetésre – hűlt helyét találtam. A szomszédaszony este bizakodva érdeklődött a nénikémtől, hogy a tyúkölba nincs-e eggyel több beülve.

Elszánt harcot folytattam a krumplibogarak ellen is. A levelekről vagy kézzel szedegettem le, vagy a búcsúfia parafa dugólövedékű pisztollyal ártalmatlanítottam a csíkos bogarakat. A bőséges zsákmányt vízzel félig teli műanyag gyermekvödörbe összegyűjtöttem. A fáradtságos munka végével a tyúkok elé öntöttem. A fehérjében gazdag táplálékért rikácsoló viaskodás tört ki közöttük.

Alaposan szétnéztem az udvarban. Volt ott néhány a lábas jószágok eledeléből csipegető, erősen teltkarcsú házi veréb is. Gondoltam, fogok néhányat a mindig éhes macskának. Kerítettem egy nagyobb fadobozt, nyílással lefelé fordítottam. Egyik széle alá fahasábot állítottam, annak derekára zsineget kötöttem, a másik végét bevezettem a közeli nyári konyha ajtaján. A felfordított doboz alá bőségesen szórtam kukoricát, köréje beetetés céljából pár szemet. A magyar irodalom terén ekkor még zöld füleket meresztettem: a vadász ül hosszú, méla lesben. Ekként tehettem én is odabent, mert még egy csontkollekciónak forma veréb sem került látóközelbe. A tyúkok hamar rátaláltak a terített asztalra, és sorra felcsipegették a sárga szemeket. Kezdtem bepípásodni. Addig-addig füstölögtem magamban, míg nem fogtam egy tyúkot.

Máskor jobban járt a nyávogós. A délutáni napfény ráesett a szomszédos parasztház tűzfalára, melynek méter magasában egér napozott. Miután észrevettem, magamhoz hívtam a macskát, és a kezembe fogva, a rágcsálóval egy

síkba tartottam: rövidlátó lehetett. Letettem a földre, de mivel nem tudta, mit kellene néznie, mindenfelé tekergette a nyakát, csak éppen arra nem, amerre érdemes lett volna. Leguggoltam melléje, fejét enyhe erőszakkal a rágcsáló felé fordítottam. Amint észrevette a szürke eminenciást, teste megfeszült. Felálltam. Néhány másodpercig farkas szemet nézett vele, majd ugrott. A faltól egerrel a szájában huppant vissza. Ott elengedte, kicsit cicázott vele, végül megroppantotta a gerincét, és elindult vele a hátsó udvar egyik rejteke felé.

Legvégül összeházasítom a házi veréb témát a macskával. A szomszéd házon lévő verébfészekből kipottyant egy fióka. Erőtlen hangocskáján keservesen csipogott az udvar szélében. Bár a szülők ott köröztek körülötte, nem tehettek érte semmit sem. A macskának éppen arra akadt dolga. Hamar rátalált a tízórai falatra – nem habozott. A szülőpár hevesen támadta a macskát, sőt, az utcán magasodó terebélyes nyárfán addigra összeverődött és vészjóslóan csipogó több száz veréb közül tucatnyian nekirepültek a puhatalpúnak. Az addig magabiztos ragadozón könnyen észrevehető volt a páni félelem megjelenése. Fülét fejéhez lapította és ijedten körbe nézett. Úgy döntött helyesen, jó lesz minél hamarabb kereket oldani!

152. HIHETETLEN - nem kispályás (1982)

Kijöttünk a Rudas gyógyfürdőből a haverral, és az Erzsébet híd tövében felszálltunk a Moszkva tér felé közlekedő, három kocsiból álló UV villamos elülső motorkocsijába. A keskeny középső ajtóval szemben megálltunk. Alig indult ki a villamos a megállóból, egy férfi odaállt a leszállás oldalon lévő ajtóhoz, azzal félig szembefordult, és nadrágja lehúzott slicce mögül egy kolbászhoz hasonló rudat előhúzott. Bár a

rajta lévő kabát valamennyit takart a beinduló verébhajszából, de még így is eléggé feltűnő volt. Az egyik hölgy utas rögvest előresietett a villamosvezetőhöz, és szóvá tette a kezügyességével kérkedő utas mutatványát.

Közeledtünk egy, a történet szempontjából meghatározó jelentőségű szakaszhoz: a villamospálya egyenes irányú vonalvezetése egy helyen röviden megtörve kitér jobbra, majd ismét egyenesen folytatódik tovább. Meglepve vettük tudomásul, hogy a villamos középső, keskeny ajtaja menet közben egyszer csak feltárult, oldalvást egyet ránt a jármű, a magával elfoglalt utas a villamosból a füves területre repül, majd a robogó villamos ajtaja becsukódik. Majdnem megpusztultunk a röhögéstől. A Moszkva téren leszálltunk az ott rövid ideig várakozó járműről, és túljutva az elülső motorkocsin, kaján mosoly kíséretében intettem a nem semmi vezetőnek.

Időközben elköltöztem otthonról, és egy körfolyosós házban laktam. A gang adta lehetőség tálcán kínálja az emeleten lakó emberek összeismerkedésének lehetőségét. Az egyik lakótárshoz bejáratos lettem. Löktük a szót, szóba került mindenféle. Szívesen mesélt a régi munkájáról, amit nagyon szeretett, mégis váltott. Csupa fülként hallgattam az újabb történetet, és a múltból elkezdett valami derengeni. Mikor befejezte a mondókáját, mosolyogva megszólaltam:

– Azon a villamoson mi is ott voltunk a haverral! – meglepetten nézett rám. – A visszafelé úton láttad-e a fickót?

– Nem! – felelte természetes nyíltsággal, majd hozzátette: – Mielőtt a villamossal megérkeztem volna a kitérőhöz, egy lámpaoszlopot figyelembe kellett venni, nehogy nekivágódjon a hamarosan repülő kedves utas.

153. ÖNTEVÉKENY – teljes kilazulás (1996)

Több mint érdekes. Ennek ellenére, jó ha szökőévenként egyszer beleülök a fotelbe miatta, próbára. Miről is van szó? Fontos külső szempont a csend megléte. Ha egyenes derékkal, kezemet és lábamat nem fedve a másikkal, beleülök a fotelbe, először a fejem, majd azt követően esetleg a testem is öntevékeny, kilazító mozgássorozatba kezdhetnek. Ennek bizonyossága esetleges. Amennyiben két perc elteltével nem történik semmi sem, mehetek a dolgomra. Mi történik ellenkező esetben?

A fejem szép lassan jobbra-balra irányú ingamozgásba kezd, legvégül mindkét oldalon a fülem a vállamat éri. A fejem idővel visszaáll eredeti pozíciójába. Ekkor előre és hátra irányokban végzi a mozgást. Ezt követően alaphelyzetből hátrarántódik, ekkor a nyakam elöl megfeszül. Ebben a pozitúrában jobbra-balra irányokban elkezd mozogni: a nyakszirtnben lerakódott meszesedés recseg-ropog. Ezután alaphelyzetből előrelendül a fej, megfeszül a tarkó, kilazul. Ezután mindkét irányba negyvenöt fokban elfordul a fej, és mélyen köröző mozgást végez. Utána jobbra és balra is vízszintesen, a lehetséges mértékig mindkét irányba elfordul – nem sorolom tovább. Ehhez hasonlatos oldalirányú felsőtesti mozgások is beindulhatnak. A kétoldali izmok változva feszülnek, lazulnak. A két vállam gyakran a két fülemig felhúzódik, miközben a nyakam jól érzékelhetően összehúzódik. Előfordult olyan eset is, hogy a szervezetem magától talpra állított. Ekkor a testem mellett lazán lógó karjaim egyszerre előre irányba szinte vízszintes helyzetig felemelkedtek, majd lazán függőleges helyzetbe visszahulltak – szóval ilyesmik.

Ezek a mozgások akaratomtól függetlenül történnek, de bármelyik pillanatban le tudom állítani. Ilyen és ehhez hasonló kilazító mozdulatokat végez a szervezetem, eseten-

ként több percen keresztül ismétlődően. Amennyiben ezeket tudatos akarattal szeretném megtenni, a felénél elfáradnék fizikailag. Így, a végén nulla fáradtságot érzékelek, pluszban pedig teljes kilazulást.

Mindösszesen arra kell törekednem, hogy külső tényező ne vonja el a figyelmemet. Bármelyik részmozgás addig tart, amíg a szervezet szükségesnek tartja. A kilazulás végét tétlenséggel jelzi a szervezet.

Előfordult, hogy a beindult folyamat öt perc után leállt, a leghosszabb ideig másfél órán át tartott. A végén testileg és szellemileg is frissnek érzem magam.

154. MÍNUSZOK - nem legenda (1986)

Az 1986-os év elején megmutatta jégkarmát a tél. Vasárnap este a híradások országszerte szétkürtölték a pár órán belül ránk törő sarki zimankó megérkezését. Hétfő kora reggel munkába készülődtem. A szekrényben lévő összes ruhát magamra húztam. Kíváncsian léptem ki a körfolyosóra.

Alig tettem meg pár métert a harminc centi frissen hullott hóval fedett utcán, az orrlyukaim összetapadtak. Mínusz huszonöt Celsius fok volt odakint. Kimondottan fáradtságos volt a hóban bukdácsolni. A szám elé kerített sálat kívülről már jégréteg fedte. Fejemen nyúlszőrből készült usánka, lehajtott fülvédővel. Zihálva álltam meg a buszmegállóban. Szerencsére hamarosan megérkezett a dugig tömött csuklós. Éppen felfértem rá. Arcunkra fagyott mosollyal nézegettük egymást az utasokkal. Az Árpád híd túloldalán lévő megállóban leszálltam. Örömmel tapasztaltam, hogy a belváros felé közlekedik a HÉV. Ez ugyan igaz volt, de mire a belső végállomástól ugyanebbe a megállóba visszaérkezett, addig a Duna melletti fedetlen peronon több mint egy órát kellett várakozni. Szó szerint kis híján megfagytam. Újra, éppen hogy csak felfértem a járaatra. Az első

megállóig áramellátási okok miatt többször is hosszú perceként át vesztegelt a szerelvény. Az áramszedő beadta a kulcsot, zárlatos lett. Úgy döntöttem, a munkahelyig hátralévő egy megállót gyalogosan fogom megtenni. Bátran vágtam neki a taposatlan hómezőnek, és kis híján ráfaragtam, mert mire beértem a munkahelyre, teljesen kikészültem.

Mivel élelmiszerüzletben dolgoztam, egy kis adalék onnan. Néhány órán belül az összes száraztészta elfogyott, de a keksz- és a konzervkészletek is alaposan megcsappantak. A lisztet is vitték, mint a cukrot. Étolajnak hűlt helye a polcon. Mire elérkezett a műszakváltás ideje, már csak egy kisebb kaliberű szatócsboltra elegendő árumennyiség kínálta magát.

Lejárt a műszak. Bizakodva tartottam a HÉV-megálló felé. Szerencsésebb voltam, mint reggel, mert a járatra csak fél órát kellett várni. Ekkor már csak mínusz tizenöt fok volt. Ám nem a megszokott kocsisor érkezett, hanem egy ősmatuzsálem, egy régi vasúti vagon kinézetű, középen eltolható ajtajú motorkocsi. Annyian zsúfolódtak össze odafent, hogy én csak a legalsó lépcsőfokra tudtam fellépni, és megkapaszkodni. Két megállón keresztül arcomba vágott a fagyos léghuzat. Már az első megállóig úgy átfagyott a bőrkesztyűbe dugott kezem, hogy teljesen érzéketlenné vált. Mind ezt figyelembe véve, készcsoda, hogy épségben szállhattam le. Elszántan mentem fel a hídra, de kevés reményt tápláltam a villamosközlekedés iránt. A megálló üres. Sok választásom nem maradt, ha nem indulok el azonnal, odafagyok az aszfalthoz. A síneken Pest felé tartottam. Tíz méterenként hátratekintettem, hátha jön egy autó, lestoppolom. Így is történt. Az egytonnás teherautó megállt mellettem, beültem a szobamelegségű vezetőfülkébe. Útközben elmesélte a sofőr, hogy huszonnégy órája jár a motor, nem meri leállítani, mert félő, nem lenne képes beindítani.

Jóleső érzéssel szálltam ki a híd túloldalán. Nem haza tartottam, hanem a szüleimhez. Pár perccel később egy szál gatyában álltam az ablak mögött, a harmincfokos lakásban.

155. VÁLASZTÁS - volt is meg nem is (1979)

A budai Várhegy alatt átvezető alagút Vérmező felőli oldalánál játszódott le az eset. Rohamosan közeledett a bulgáriai nyaralás ideje. Az OTP-fiók felé tartottam, hogy megnézzem a valuta és devizaárfolyamokat. A portál előtt hatalmas leaszfaltozott terület, fia lélek nem járt arra. Könnyen észrevettem a földön árválkodó pénztárcát. Megálltam mellette, figyelmesen szétnéztem, majd miután ismét meggyőződtem a terület kihaltságáról, a bukszát zsebre vágtam. Megörültem a váratlan ingyen pénznek. Benyitottam a fiók előterébe. Ridiküljében mélyen belebújva kotorászó nyugdíjas nénibe botlottam. Habozás nélkül a zsebembe nyúltam és felmutattam az imént talált pénztárcát:

- Ezt tetszik keresni?

156. GYOMROS - üvegfal mögött (1976)

A következő tanóra előtt éppen azzal dicsekedtem középiskolai osztálytársaim előtt, hogy a tavasz ellenére még szűz az ellenőrzőm. Ritkán szoktam órán irodalmat olvasni, ezúttal Robert Merle *Üvegfal mögött* című kötetét vettem elő. Az egyetemista kémiaszakos tanárjelölt észrevette az irodalomhoz való vonzódásomat, és elkérte az olvasmányt. Kissé mérgesen, de odaadtam a kölcsönbe kapott kötetet. Az óra alatt felbízattam egy másik fiút, hogy ő is olvasson. Hamarosan ő is lebukott, az ő regénye is a tanári asztalra került. Közben megfeledkeztem az egészről. Kicsengettek az óráról. Tettem-vettem magam körül, amikor véletlenszerűen a tanári asztal felé néztem, ahol a fiú éppen visszakérte és kapta a könyvet. A helyettesítő tanárjelölt hóna alatt a tőlem

elvett kötetten ment volna ki az osztályból, gyorsan utána léptem, és hóna alól kihúztam a szépirodalmat – mire elvörösödött az arca.

– Azonnal add vissza! – mondta.

Kényszeredetten belenyomtam a kezébe, és miközben csukódott volna az ajtó, félhangosan füstölögtem – a félhangzó káromkodás nem a pedagógusnak lett címezve, hanem nagy általánosságban hangzott el. A félig záródó ajtó újra feltárult, és a pedagógus jelölt kijelentette, hogy nem sokára az igazgatói irodában fogunk találkozni – úgy is lett.

A diri nem tanított minket, vele nem volt kapcsolatom addig.

– Milyen beírásod van az ellenőrzőben?

– Semmilyen – feleltem fölényesen.

– Meséld csak el, mi történt az óra után?

Elmondtam úgy, ahogy volt. Hozzátettem, hogy amit mondtam, azt nem a pedagógusjelöltnek címeztem, hanem csak úgy általánosságban mondtam – a tanáriban két igazgató-helyettes is jelen volt.

– Nem muszáj neked ebben az iskolában tanulni – bökte ki a diri, és visszaküldött az osztályba.

Különösebben nem kell ecsetelni, mi mindenben mentem keresztül az elkövetkező időszakban. A történetek alaposan megviseltek.

Később – talán a diri vagy az egész éven át helyettesítő ideiglenes osztályfőnök – megkérdezte az osztálytól, hogy az év végéig ki vállal értem felelősséget – számomra ez nem volt értelmezhető. Legnagyobb meglepetésemre, hosszú ideig nem jelentkezett senki sem – ekkor az egész osztály kiürült belőlem. Nagy sokára két fiú mégis csak vette a fáradságot – részemről késő bánat.

Egyik diáktársammal sem voltam haragban, és én úgy voltam vele, ha valamelyik nem létező haragosommal kap-

csolatban merült volna fel ugyanez a kérdésfelvetés, én egy másodperc alatt jelentkeztem volna – ugyan mibe került volna? Talán ez volt az első alkalom, amikor óriásit csalódtam az emberekből.

A másik fiúval egy időben, de nem egyszerre kerültünk a tantestület elé. Én pattanásig feszült voltam, ő teljesen laza – ebből a szempontból az ő hozzáállása volt az előnyösebb. Jött az ilyenkor kötelező fejmosás – nem sok jóra számítottam. Legvégül a minket tanító igazgatóhelyettes kért szót – suliba menet a 84-es buszon az ülőhelyet egyszer átadtam neki. Azt javasolta – gondolom, előre egyeztetett határozat alapján –, hogy az utolsó tantestületi megrovásban részesüljek.

157. HOGYAN HÍVNAK – róka fogta csuka (2019)

Kinek ne jutott volna eszébe, vajon hány állatnév, földrajzi név, gombanév és növénynév egyezhet meg Magyarországon előforduló családnévvel vagy keresztnévvel? Engem ez felső tagozatosként foglalkoztatott először. Később többször is eszembe jutott, de semmi több. Repültek az évtizedek. Óévbúcsúztatóra összehívtam a koncertfelvételek készítésére velem tartó barátokat. Száz névnél kisebb gyűjteménnyel leptem meg őket, ők meg engem azzal, hogy nekik ilyesmi nem jutott eszükbe soha sem.

Hazatérve ruhám ujját könyékig felhúztam és tizenegy hónapra leültem a számítógép elé: napi öt-hat órát töltöttem élvezettel a gép előtt. Előkerült a hazánkban hivatalosan adható keresztnévek listája mellett az 1999-ben kiadott vaskos telefonkönyv is. Tutira mentem.

A kutakodás során számtalan érdekességre akadtam. A tengerekben előfordul olyan állat, melynek tizenkét szín-csapja van: a kutyának kettő van (fekete-fehér látás), az embernek három (színes látás). Az emberi elme számára felfog-

hatalatlan, hogy hogyan és mi mindent láthat az a bizonyos tengeri élőlény. Létezik két olyan állat, akik két évet is kibírnak éhkoppon, de egy barlangi vakrák állítólag tizenkettőt is. A portugál gálya „ attrakciójáról ” nem is beszélve. A nevek tekintetében ráébredtem, hogy a hazánkban adható keresztnevek többsége vezetéknévként is előfordul.

A szócikkek elolvasása és feldolgozása jelentősen megnövelte az ebben a témában meglévő addigi ismeretemet, mely által komplexebben tekintek a kék bolygóra. A beazonosított szócikkeket feldolgoztam, mindegyiket elláttam fotóval. Amelyikhez saját hanganyagra találtam, kiegészítettem. Hogy ebben a témában mi lett az én végeredményem, az mindenkit alaposan meg fog lepni:

Beazonosított család- és keresztnév: 1673. Családnév: 1505. Fiú keresztnév: 119. Leány keresztnév: 232.

Állatnév: 1009. Földrajzi alapfogalmak és megnevezés: 51. Gombanév: 209. Növénynév: 986. Növény-állatnév: 1.

Negyitalálatos nevek: harmat, ősz, tölcsér és korall. Szócikk: 2321. Fotó: 2325. Hangfájl: 218.

A hangalapú kulturális oldalon a Róka fogta csuka tartalomtól további két tartalom nőtte ki magát: Elefántcsonttorony, Portugál gálya.

158. ÉRINTETTÉ VÁLTAM - láthatatlan pecsét (1971)

Az én fejem bizonyos értelemben véve tizenegy évesen nőtt be. A margitszigeti Úttörő stadionba a Központi Sportiskola futballfelvételijére édesapámmal mentünk el, megfeleltem a követelményeknek. Egész nyáron elmúlhatatlan szorgalommal vettem részt az edzéseken. Elérkezett a próbaidő vége. A tréner felsorolta, kik azok az ifjú labdazsonglőrök, akikre a továbbiakban is számít: én is közöttük voltam. Irány a sportorvos!

Anyukámmal együtt léptünk be a parlament közelében lévő orvosi szobába. A vizsgálat végén a doktor bácsi megkérdezte: van-e valamilyen betegséged? Retiküljébe nyúlt anyu és elővett egy zárójelentést.

- A glaukóma komoly szembetegség, öcsi! Azzal nem lehetsz futballista, menj el asztali teniszezni vagy sakkozni - mondta.

Egész világ omlott össze bennem. Érintetté váltam. A gyermek önkéntelenül is tudata mélyére rejti valós vagy vélt gyengeségét. Nem szívesen tárja mások elé. Így voltam ezzel én is. Ha nem az edzésen, akkor a labdát a lakótelepi focipályán fogom rúgni. De lelkem mélyén örökké és kitörölhetetlenül ott maradt a megbélyegzettek pecsétnyoma. Ez a kívülről láthatatlan nyom idővel beindította bennem az empátiát.

159. MUNKA DIVATJA - farmer (1973)

A középiskolát végezve az első három tanévzárót követő nyáron diákmunkát vállaltam. Magasztos cél lebegett a szemem előtt, márkás farmernadrágra kell a lóvé. Ezekben az években kezdődött el az élettapasztalat gyűjtése.

Első alkalommal édesanyám munkahelyére terelődtem be, az AFIT Lehel utcai telephelyére. A műhelyben egy középkorú hölgy keze alá kerültem. Senkire nem akartam szégyent hozni lébecolással, kerestem a munkát. Más dologra is rálátásom nyílt. A műhelyben dolgozgatott egy pohos fazon is, aki afféle tréfamesterként is üzemelt. Csalafinta módon előadta közvetlenül a lottó számsorsolás után, hogy az ötös lottón úgy lett négyese, hogy az utolsónak kihúzott szám az övénél csak eggyel van mellette - a kitöltetlen szelvényen a számsorsolás alatt stikában ikszelte be a számokat - ezt valaki észrevette. Pechesnek előadott sikeréhez nyája-

san gratulált a rászedett főnök is. Velem is packázott a hájpacni. Kanyarfúróért és fúrózsírért küldött át egy másik csarnokba. Az ott dolgozó fiatal szaki pipás lett, és méltóképpen viszonzta a rajtam esett sérelmet. Még egy emlék innen. A H0-s modellvasutamhoz világítás céljára hulladékanyagból, saját felbuzdulásból alumíniumvázat készített az egyik szaki. Örömmel indultam hazafelé, de a portás lekapcsolt, és kisebb balhé lett belőle.

Második alkalommal Kőbányán, a Műszaki Gumigyárban kötöttem ki. Egetverő feladatomban itt sem volt, de unaloműzés miatt kerestem a fogdmeg melót. Dolgozhattam a zárt rendszerű homokfúvó gépen apukám keze alatt, annak kültéri változatához odadughattam az orromat. Innen a legpozitívabb emlékem a forró présen elkészített, celofánba csomagolt sütnivaló lángolt kolbász fenséges íze.

Harmadik alkalommal, néhány osztálytárssal együtt, a Fővárosi Ásványvíz és Jégipari Vállalat margitszigeti egységébe állhattam be szünidős melósnak. Ez aztán egy valóban pazar hely volt. Néhány naptól eltekintve, amikor az üzemcsarnokban az automata gépsor mellett kellett robotolni, a szabad ég alatt dolgozhattunk. Feladatunk a göngyöleggel visszaérkező teherautók rakományának görgős szerkezetre való ráhelyezése volt, melyet egy nyíláson át kézi erővel az üzemcsarnokba kellett betolni. Előfordult az egyik hétfői napon, hogy délig semmittevéssel múltattuk az időt, mert csak akkor érkezett vissza az első göngyöleggel megrakott fuvar. A délutános műszak idején a budai hegyek mögött lebukó nap hangulata egyenesen fenséges volt.

Bármennyi kólát, narancslét vagy ásványvizet megihatunk. A kitétel csupán annyi volt, hogy teli üveget csak a raktárablak előtt lévő számlálónál volt szabad levenni a szállítóorról. A kólaszirupot fémdobozokban kapta a cég.

Bizton állítom, az akkor gyártott Pepsi a mainál nagyságrendekkel jobb minőségű volt.

160. GONDOLKODOM, TEHÁT VAGYOK - kisgyerek szemszögéből (1971)

Tarna parti falu. Nyáron és néha karácsony táján is a hátsó udvarban üdvözölhettem a keverék szukát. Egyszerű falusi kutyaólban húzta meg magát. Csapadékban bővelkedő napok után a hátsó udvar elejétől a távoli budiig sártengeren keresztül vezetett az út. Egy ilyen cuppogós helyzetben figyeltem fel a négylábú haver tarthatatlan helyzetére. Szegénykém, ki sem tud jönni a bodegából.

A szárazabb idő beálltával utánajártam a dolognak. Lábam mellett ugrált a hékás, miközben felborítottam a házát. Száraz idő ide vagy oda, a kutyaól alja és az alatta lévő talaj is nedves volt. A nyirkos földön tekergőző gilisztákra lecsaptak a szemfüles tyúkók. Közelemben kisebb téglakupac magasodott. Egyforma méretű darabokat kerestem közöttük, és belőlük fundamentumot raktam a kutyaól alá. Elkészült a vízszigetelő alap, visszaügyeskedtem rá a házikót. A keverék Picit szép szóval megkértem a műszakilag felújított ház átvételére – ezzel egy időben a kulcsátadás is megtörtént.

Tízévesen elégedett voltam magammal, mert figyelmeséggemmel és munkámmal jót tettem valakinek, a barátomnak. Késő délután hazaérkezett a porta ura. Szeme éles lehetett, mert a hátsó udvarba érkezve azonnal észrevette a változást. Nézte-nézte, majd megkérdezte:

– Te csináltad?

A válasz után egyet-kettőt jóváhagyólag bólintott, és ment a dolgára.

161. MIÉRT NÓTTEM MEG EKKORÁRA – tálalás kérdése (1963)

A Rákóczi úton az Uránia Filmszínház közelében lévő Vas- edény boltba tartottunk anyukámmal. A polcok tele voltak tányérral, fazékkal meg konyhába való ezernyi aprósággal. Sokkal kevésbé szakszerű szemmel nézegettem a tele polco- kat, mint ő. Kirakodó vásár is lehetett volna felőlem, bár ak- kor még fogalmam nem volt róla, hogy olyan is létezik.

Elkalandozó figyelmemet anyukám meleg szava hozta vissza a jelenbe. Mutatott egy lapos- és egy mélytányért, kis bögrét, majd mindezekhez kanalat és villát is. Azután rám nézett, és kedvesen megkérdezte:

– Tetszik-e, kisleányom?

Szemügyre vettem a feltehetően nekem szánt, meseképek- kel illusztrált asztali étkészletet. Babazsúr hangulat kerített hatalmába. Naná, hogy kedvemre való!

Több mint hatvan éve tömöm a gyomromat, de még ma is megvannak azok a kedves tányérok. Hosszú életük egyik alapvető oka a szépségükben rejlik: vigyáztam rájuk, ne- hogy eltörjenek. Varázsuk is életre szóló hatással volt rám. Mik voltak ezek?

A lapostányér aljában Jancsi és Juliska látható, amint egy- egy mézeskalácsot tartanak a kezükben, a másikkal egymás kezét szorongatják. Tőlük kissé távolabb, az öregbokra tá- maszkodó, élemedett korú púpos matróna. Kanyargós ívű orra felettébb visszataszító rémképpé vált elmémbe, de vajon ki látott hiba nélküli embert? Romos házának kinézete nem volt bizalomgerjesztő. Macskája geometriája alapján mégis úgy véltem, lehetett a düledező kalyibában ennivaló bőven, mert egérűző macsekpajtás éppen görbít egyet, igaz, csak a hátával.

Juliska piros ruháskája nem húzódott térde fölé, pedig sokszor fejre állítottam a tányért, hogy megpillanthassam

falatnyi bugyijának színét. Mindannyiszor csalódottan álltam fel az asztaltól.

A mélytányéron tájba illő tavacska. Fürdeni tilos táblát nem láttam a parton. Lehet, hogy a beazonosíthatatlan fajtajú béka látványa utalt az intelemre. A háttérben komolyabb, vár jellegű épület látványa világlik ki a lombos fák közül. Vártam sokáig, hátha váratlanul kijön onnan valaki, és akkor kisvártatva megkérdezem: Ki vár, és mire vár odabent? A tó zsilipje rendkívüli szakértelemmel lett megtervezve és kivitelezve. Vize évszaktól függetlenül nem engedett meg egy milliméternyi eltérést sem.

Kis bögrémen madárka szétterpesztett szárnyakkal, amúgy állandóan egy helyben. Rettenetesen nagy energia kell ehhez, tudom, mert a helikopternek is, a Harriernek is és a kolibrinek is sok kell.

A rozsdamentes lapát és a vasvilla is azt a célt szolgálták, hogy szülői inspirálásra egyre nagyobb csapásszámot érjek el velük. A jutalmam az lesz a lenyelt kalóriák mellett, hogy megláthatom ama mesebeli varázslatot a kiürült tányérok aljában. Lapátoltam is, mint kanalas gém a tóparton. Meg is nőttem jó nagyra, és idővel le kellett cserélni a sok ételtől sem növő tányérok.

162. ÖNKÉNTES GUMIBOTOZÁS - ostoba (1977)

A rendszerváltás óta aligha lehet önkéntes rendőrnek beállni. Manapság legfeljebb polgárőrnek lehet jelentkezni. Akiről ezúttal megemlékezem, ő egy szakközépiskola igazgatója volt – odajártam négy évig. A mi osztályunkat nem tanította a fehérköpenyes, zömök ember. Nekem soha nem volt szimpatikus. Valamiért semmilyen pozitívumot nem néztem ki belőle. Szabadidejében önkéntes rendőrként is szolgálta a szocialista hazát. Mindez könnyen felejthető lenne, de a legvégén alaposan kitett magáért.

Ha nem is gyorsan, de valahogyan csak eltelt az a bizonyos négy év. Bár a tanulásba nem rokkantam bele, de az érettségire tudatosan és tervezetten felkészültem. Kidolgoztam a tételeket és amennyit képes voltam bemagolni, megtettem. Tiszta lelkiismerettel álltam a kihívás elé. Mindegyik számadás után éreztem, valamilyen szinten sikerült megfelelni. Hogy a többiek mennyi energiát fektettek bele, vélelmezem, egyikük sem vette félvállról. Tény, hogy a tárgy ötös tanulója is mélyen tudása alatt teljesített, másvalaki benyúlt egy számára lehetetlen tételbe.

Utolsó felvonásként az osztályfőnök kiosztotta az érettségi bizonyítványokat. Mindegyikőnk kézbe kapta az elbocsájtó szép üzenetet. Már szétszéledtünk volna a felnőttek ránk váró ismeretlen világába, amikor szót kért a vértolulásokos fejű diri. A sárga földig lehordta az egész osztályt: mekkora szégyent hoztunk az iskolára. Tébolyodott szóbeli gumibotózását elhúlten hallgattam, aközben azon gondolkodtam, hogy vajon nem az lenne-e a feladata ilyenkor, hogy az iskola emlékét pozitívan őrizze meg bennünk?

163. NÉGYSZEMKÖZT - tisztánlátás (1983)

Régi szakembernek számított a cégnél, ezért kaphatta meg az áruház igazgatói posztot. Az idő távolából visszatekintve, erre a munkakörre nem rendelkezett megfelelő kvalitással. Mindegy, ő dirigált nekünk, helyetteseknek.

Ha rájött a hopparé, behívott minket az irodába, és mondta, ami éppen az eszébe jutott. Én voltam a legfiatalabb helyettes, az utánam következő kolléga nálam legalább tíz évvel idősebb volt. Egyszer csak rám nézett, és olyan arcpirító sületlenséget vágott a fejemhez, hogy kis híján ráborítottam az asztalt. Sosem voltam híve az erőszaknak. Erőt vettem hirtelen támadt jogos felháborodásomon. Miután véget ért a tobzódása, egy előző napi példára hivatkozva, hamis állí-

tását pontról pontra megcáfoltam. Ezzel nagy feltűnést kel-
tettem a kollégák között. A nálam harminc évvel idősebb
áruházigazgató csak lesett. Zárszóként nyersen hozzáfűztem:

- Nem szeretem, ha igaztalan dolgokkal megvádolnak!

Miután véget ért a fejtágitás, leléptem. Bementem a férfi-
öltözőbe, ahol felhevült arcomat hidegvízzel hűsítettem.
Hamarosan érkezett a főnök:

- Bocsánatot kérek, hogy igaztalanul megvádoltalak! -
nem kis tett volt tőle.

Méltányolva a helyén való cselekedetet, csak ennyit felel-
tem:

- Tőlem ne kérjen bocsánatot, főnök, de hamisan ne vá-
doljon meg! - ebben maradtunk.

164. VANNAK MÁSFÉLE EMBEREK IS - inkább színes (2006)

A viharos erejű szél hosszantartó záporral párosulva nem a
túrázóké ideálja. A Vértesből hazatérve az Árpád híd aluljá-
róban tágas csend fogadott. Nem kíváncszott ki az utcára
senki sem. A metró alatt átvezető aluljáró felé igyekeztem.
Lent is mintha atomtámadás érte volna a várost. A túloldali
lépcsőn felfelé haladtam, amikor észrevettem, valaki koto-
rászik a kabátzsebemben: nem szoktam benne semmit sem
tartani. Pár lépés után belenyúltam - továbbra is üres volt.
A képlet világossá vált - valaki ki akart fosztani. Megfordul-
tam, és erélyesen rászóltam az előttem sötétben rejlő elkö-
vetőre:

- Ha még egyszer belenyúlsz a zsebembe, te is, kezeden
fehér bottal fogsz közlekedni!

Az alantas ember volt olyan botor, hogy válaszával fel-
fedte magát - és szellemi színvonalára is rálátást engedett
tenni:

- Jó-jó, csak menjél tovább, nehogy leessél a lépcsőről.

Útbaigazítóan határozottan megfelelttem neki, majd megfordultam, és távoztam.

Egy-egy koncertfelvétel után gyakran térek haza éjszaka egyedül. A lépcsőházba ezúttal Katival együtt léptünk be. A félemeletre vezető hét lépcsőfok után derékszögű jobbkanyar következik, és tovább fel az emeletre. Na, itt a kanyar utáni lépcsőfokon ült a baseball sapkáját mélyen arcába húzó fickó. Ahogy ráléptem volna a továbbvezető lépcsőre, lábam valamiben kissé megbotlott – egyensúlyomat nem veszítettem el. A fiú el akart buktatni, de meglátta a mögöttem csendben érkező páromat és visszahúzta a lábát. Fél fordulót haladva tudtam meg Katitól, hogy mi történt: a párom meglehetősen egyértelműen fogalmazva leüzent az elkövetőnek. Ő ekkor már útban volt a kapubejáró felé, ahol a takarásból előbújt a cinkostárs:

– A vak jött meg a párjával – hallhattuk, és kimentek az utcára.

Innentől kezdve tiszta sor volt előttünk a taktikájuk. A lépcsőn ülő fickó, ha feléje tart a hazatérő lakó, buktat, a földre került áldozatra ketten rárontanak. Amennyiben a lift előtt várakozó társ felé megy a hazatérő lakó, akkor a lépcsőn ülő hátba támadja. Ezt a rossz arcú sapkás kölyköt többször is látta a párom az épület előtt, sőt, egyszer egy másik kapualjban állva várta áldozatát: a haverja bent lehetett a lépcsőház takarásban lévő részében.

Szintén a késői órákban esett meg. Pár kapualjnyira voltam a lakástól. Velem szemből férfi érkezett. Mellém érve ennyit mondott:

– Hülye vak!

Beszédjén eltéveszthetetlenül érződött az illumináltság. Hirtelenjében felkaptam a vizet, majdnem utána szóltam. Letettem róla. Füstölögve közlekedtem tovább. Aztán csak megjött az eszem, és magamban értelmesen lezártam az

ügyet: te még csak itt tartasz az emberré válás folyamatában?

165. LÉGTORNÁSZ - átaludt lehetőség (1964)

Sokat töprengtem a nagy rejtélyen: hogyan is van ez a télapó dolog? A hitelt érdemlő mesekönyvből és a mindent tudó szüleimtől előre egyeztetett információk jutottak el hozzám. Rénszarvas húzta szánon érkezik a kaporszakállú, és piros zacskóba rejtett ajándékaival telepakolja a gyerekek szépen kitisztított, ablakba tett csizmácskáit. Akár van olyanja, akár nincs. Punktum. Határozott döntést hoztam, meglessem azt a nyavalyás télapót. Kilesem a koponyarepszto titkot.

Erre a célra, kézenfekvő ok miatt, az ovit szemeltem ki. Belapátoltam az ebédet, és már tereltek is minket a hálóterem felé. Összecsukható kempingágyba kerültünk a kollégákkal. Szemhéjamat résnyire összehúztam, aközben kíváncsian figyeltem a fejleményeket. A felnőttek között beinduló susmusolást fülem lokátorozta. Gyakran hajoltak a karcsú női derekak, lesték a gyerkőcök álomba szenderülő arcocskáit. Én persze titkon kukucskáltam, és így eshetett meg, hogy a fehér köpeny rejtette formás női combok varázsa első alkalommal kissé megigézett. De továbbra sem ment ki a fejemből a nagy rejtély: vajon hogyan juthat el az első emeleti rácsos ablakig a hó nélküli Váci úton a rénszarvas húzta szánján érkező, légtornász télapó?

Kissé megfeledkezhettem az óvatosságról, mert „Vércse” néni erélyesen rám ripakodott:

- Gyorsan aludjál el, nyulacskám, mert máskülönben, hammm, bekaplak! – ijedtemben átszenderültem álmország mesebeli határán.

Nagy zsvajra ébredtem. Kábán néztem körbe. Eleinte azt sem tudtam, hogy hol vagyok. Az összes társam az ablaknál tolongott: talán kiesett valaki? Csak lassacskán talált rám a

mértékadó tudat, miközben megpróbáltam lábamra húzni a mindig engedetlen csukát. Eközben a többi kölyök vigyorgva majszolta a mikulászacskóból előhalászott mennyei finomságú csokikat. Letörten ballagtam az ablakhoz, ahol már csak egy árva csomag várakozott kis gazdájára. Kezembe kaptam, a száját összefogó bogot ügyetlenül bontogattam, és nekiláttam a keserédesre sikerült lakmározásnak.

- A fene eye meg, nem sikerült meglesni azt a nyavalyás légtornász télapót! Vajon miért rejtőzik előlünk olyan fondorlatosan?

166. MINDENFÉLE MEGTÖRTÉNHEK - változatok egy témára (1992)

Látásvesztés utáni párkeresés időszaka. Gyermektelen, nálam valamivel idősebb hölgy elfogadható partnernek tartott volna. A varázsos közelmúlt miatt még erősen munkálkodott bennem az emlék, az új lehetőséget nem éreztem elég közel magamhoz. Egy hónap múltán mégiscsak ráadtam a fejemet a közeledésre. Diszkrétan a háta mögé kerültem, finoman a blúza alá nyúltam és végigsimítottam a testét – amit éreztem, az maga volt a sorscsapás. Abban a pillanatban tisztában voltam vele, hogy soha nem éreznék nemi vágyat iránta. Kulturált visszavonulót fújtam, elvégre nem akartam megsérteni – reméltem, nem veszi észre pálfordulásomat. A kapcsolat végét jelentő döntésemet csak napok múlva, telefonon közöltem vele – de elgondolkodtam rajta: vajon milyen érzés lehet egy látó hölgynek, ha egy nem látó férfi mond neki nemet?

A „Piros rózsá” jellegével hirdető hölgyet egy szál piros rózsával fogadtam a lakásomon. Jól érzékelhető örömmel vette tudomásul a figyelmességet. Ismerkedtünk, aközben a beszédhangját alapul véve stresszesnek tűnt, mely egyre inkább zavart. A találka jóval túlnyúlt a megszokott egy órán.

Az erkélyről tértünk vissza, amikor váratlanul nekem szögezte:

– Nem akarsz valamit tőlem?

Szó mi szó, alaposan meglepődtem, agyam lázasan kalkulált. Megfogtam a kezét, de éreztem, ez a kapcsolat tiszta virág életű lesz.

167. NYÚLÁNK, IZMOS TEST – testkontaktus (2008)

Feltétlenül javára írandó a Miskolci vadasparknak, hogy tökéletesen belesimul a természeti környezetbe. Itt kezdődött el az állathangok céltudatos gyűjtése. Szent igaz, előzetesen egyetlen egy tigrispitonnal sem szerettem volna testközelbe kerülni, de a lehetőséget felkínálták. A két és fél méter hosszúságú óriáskígyó egy felnőtt emberre teljesen veszélytelen, a négyméteres már rossz óment jelenthet. A természetben akár hatméteressel is találkozhatunk – egy méter tigrispiton nyolc-tíz kiló.

A hullóházban kezembe nyomták a közel húsz kilós izomkolosszust. Bőrének tapintása semmilyen rossz érzést nem váltott ki belőlem. Nem volt hideg, nem volt síkos, viszont rendkívül sokatmondó az érzete. Testét megszagoltam – nem éreztem semmit sem. Szemüveges barátommal kimentünk a szabad ég alá. Mielőtt a nyakamba akasztottam volna a hullót, felsőtestemről lehúztam a pólót – minden porcikáját a bőrömmel akartam érezni. Kezemmel a feje alatti részt nem szorítva megfogtam – biztos, ami biztos. További mozgásában nem korlátoztam. Izomkötegeivel enyhén ráfogott a nyakszirtemre, a lehetőségekhez képest stabilizálta magát. Fejével pár centi távolságból teljes mellkasomat végigpásztázta. Kimondottan élveztem a szoros testi kontaktust. Kapcsolatunk a továbbiakban lazábbá vált.

A fübe letett hulló vándorútra kelt. Gyönyörű látvány lehetett, és bár ezt könnyen magam elé képzelhettem volna,

de konkrétabb élményre vágytam. Segítséggel rátaláltam a kígyózva haladó állatra. Hirtelen ötlettől vezérelve, jobb kezemmel megérintettem. A hüvelyk és a kisujjam a kígyó oldala mellett függőlegesen helyezkedtek el, a középső három ujjam a tenyeremmel együtt vízszintesen lágyan simult a kígyó gerincéhez. A tenyerem alatt éppen elfért a hüllő, akinek a kígyózó mozgását kétszázhetven fokban vette a bőröm. Fantasztikusan átjött a hüllő összehúzódó és kieresztő izommozgása. Ezzel az ismerettel sokat gazdagodtam.

Mivel hatósági rendelet ekkor még nem tiltotta az óriás-kígyók élő állattal való etetését, és mivel ennek esedékesége aznap volt, ilyen tapasztalattal is gazdagodhattam. A préda nem félt a tigrispitontól, mivel nem volt ismerete felőle. Nyugodtan tette a dolgát. Szemmel szinte érzékelhetetlen lassúsággal araszolt a kígyó, de csak akkor, ha a zsákmányállat mozgott. Előfordult, hogy a préda a kígyó felé tett mozdulatot – ekkor fél métert hátravetette magát a hüllő. Komótosan odaért a falathoz. Hirtelen mozdulattal rávetette magát, és gyorsan rátekeredett. A zsákmányállaton egy újabbat akkor szorított, amikor az tüdejéből kifújta a levegőt. Nyelés közben erős szívó hangot hallatott. A táplálékot magához vett hüllőt csak kíméletesen szabad mozgatni, máskülönben az élelmet kiöklendezi.

168. TRÜKK – kiskapu (1998)

Kilenc hónap múltán morális okokból eltávolodtam a Vakvezető Kutyával Közlekedők szakosztályától. Más területen kerestem az aktivitás lehetőségét, és aki keres, talál is. Minden év augusztus utolsó vasárnapján a közeli Dagály utcában utcabált rendeznek. Bekopogtattam az Angyalföldi Gyermek és Ifjúsági Ház vezetőjéhez, akinek előadtam jövetelem okát: nem látó tagokból álló zenekar, nem látó sakkozók és keverékkutya szépségverseny – amelybe persze belecsem-

pésztem a vakvezető szépségverseny programot is. Támogatásra találtam és a vezető hozzáfűzte, ha bármiben a segítségemre lehet, nyugodtan szóljak. Ajánlkozását megköszönve biztosítottam, magam is elbánok a szervezéssel.

Ettől kezdve, akár országos szinten is, megvalósult a keverékkutya szépségverseny. Számomra ez nem melldöngető tett, hanem egy a sok közül. Tucatnyi keveréket neveztek be a gazdák – a végén nagy dirrel-durral felhangzott a győztes blöki neve. Apróság, de a négy lábú gazdájának arca biztosan ragyogott az örömtől. Másodiknak került sor a vakvezető szépségversenyre, melyre talán hat hámba fogott kutya lett benevezve. A pálmát egy fekete színű, hatalmas termetű labrador vihette el – az ő gazdája is mosolygott. Pár évig toltam ezeket a programokat, de az élet mindig továbblépésre készítetett.

Hogy hány évig szerepelhetett a kerületi utcabál programjában a keverékkutya szépségverseny, nem tudom, de a későbbiekben a rádióból értesülhettem róla, hogy valamegyik belvárosi kerület utcabálján is megrendezték.

169. RIBILLIÓ – kétkedés (1999)

A Hold a Napot szinte teljesen el fogja takarni! – ömlött ránk a hír. A háziállatokra szazegy szemmel kell odafigyelni, mert a ritka égi jelenség erősen megzavarhatja viselkedésüket – harsogta második szólamnak a média. Fejcsóválva hallgattam ezt a világvégének lefestett dél körüli közeljövőt. Erősen kavargott bennem a gondolat. Legjobb lesz utánajárni.

Elérkezett a beharangozott nap. Késő délelőtt magamhoz hívtam a vakvezetőt, feladtam rá a hámot. Megörült a szokatlan időpontban megejtendő sétának. Kiléptünk a kapun. A nem látás okán teljes sötétség fogadott az utcán, de tisztában voltam vele, a valóságban legfeljebb erős szürkület lehet. A bal szemem sarkából (füllel) éberem figyeltem a kutyát:

vajon ijedtében mikor fog a nyakamba ugrani? Tudtam, nagy franc. Ám, ő kedvére szimatolt. A fűben itt-ott letette a névjegyt. Köröztünk a lakótelepen, de a német juhász, bár kezdte nem érteni az ismétlődő szagok okát, nem háborgott. Fejem tar búbját elkezdte égetni a Nap. Ettől én is megvilágosodtam, vége a napfogyatkozásnak – hazafelé vettük az irányt.

A szuka visszafeküdt a helyére, nyelvével mellső mancsának tisztogatásába fogott. Nem bírtam a déli sétát szó nélkül hagyni:

- Nem vettél észre semmilyen szokatlant?

Félbeszakította a tisztálkodást. Rám sandított, és legyintett egyet a mancsával.

170. VÍZÜGY – nyiladozó igazságérzet (1964)

Ha nem is negyven napig esett az eső, de hatalmas felhősza-kadás zúdult az óvoda környékére. Ez nem lenne téma most, ha az épület északi oldalában lévő földes utcában a sok csapadék nem duzzadt volna tenger méretűvé. Erről onnan értesültünk kakaókedvelő társaimmal, hogy a dadusok leültettek minket az asztalok köré, és csak azok mehettek az ablakhoz pesti tengernézőbe, akik a legszebben ültek.

Majdnem kitörött a derekam, olyan szálfegyenesen feszítettem a hátsómon. Pár perc után egy-két kölyök odamehetett az üvegszemhez, és láthatott csodát. Rádobtam még egy lapáttal, a derekam a combomhoz hajszálpontosan derékszögben igazodott. Az orrom hegyéről még a legszemtelenebb legyet sem mertem volna elhajtani. Hiába remekeltem fényesen önmagam előtt, magamat nem küldhettem az ablakhoz. Mélyen érintett az igaztalanság érzése, dühös voltam miatta.

Szokás szerint anyukám jött értem. Gyorsan felöltöztetett, indultunk le az emeletről. Kilépve az utcára megkértem,

nézzük meg a nagy vizet. Készségesen beleegyezett. A földes utca bevezető szakaszát teljes szélességében óriási pocsolya borította. Kibámézkodtam magam. Miután elindultunk a közetben lévő villamosmegálló felé, már minden rendben volt.

171. HA NAGYON AKARJUK – tanmese (2006)

– Hol volt, hol nem volt, volt egyszer két folyó. Csak az inenső víz mentén laktak emberek. A zsíros föld gazdagon termett, a kerek erdő hemzsegett a vadtól. Jóformán csak ki kellett tátani a szájukat, és már tele is volt a bendőjük. De hiába a jólét, a kényelem, az emberek többsége mégis elégedetlen volt sorsával.

Egy hús hajnalon néhány különck felkerekedett, és kevés jószágával elindult a másik, a sekély folyó felé. Letelepődtek a kavicsos parton, ahol kemény és áldozatos munkával rakták le új életük alapjait.

Az elhagyott falubeliek olykor lóra pattantak és elvágattak régi cimboráikhoz, hogy pöffeszkedve sajnálkozzanak rajtuk. Ez nemhogy csökkentette volna a lenézettek elszántságát, de kimondottan ösztönözte őket. Így hát a bővízű folyó partján lakó nagyképűek csak addig élcelődtek, amíg fel nem ismerték, hogy amazok nehezebb helyzetük ellenére elégedettebbek náluk. Amikor végül ráébredtek, minden galádság árán megpróbálták az elvándoroltakat ellehetetleníteni.

Volt a két folyónak egy tündére, aki hol az egyik, hol a másik meder ágyában aludt, és előbb-utóbb megharagudott ostoba és lehetetlen viselkedésükért a csipkelődő emberekre. Egyik reggel kilépett a bővízű folyóból és elhagyta azt. Útja egy madárcsicsergéstől hangos, szebbnél szebb virágoktól tarkálló, illatosnál illatosabb rózsákban bővelkedő ligeten át vezetett.

Ahogy átért rajta, egy apró gránitkövet dobott a háta mögé.

- Nőjön belőled egy megkerülhetetlen és megmászhatatlan hegyóriás! – parancsolta, majd az addig sekély folyót választotta lakhelyéül, és annak partján egyre kövérebben zöldellt a fű.

A korábban mély vizű folyó rohamosan apadni kezdett, és az ott lakóknak már nem csak a lelki nyomor jutott, hanem az éhkopp is. Végül összeült tanakodni a vének tanácsa: mitévők legyenek?

- Elvégre a földijeink laknak a hegyóriás túloldalán! Kösünk be hetvenhét paripát a hordós szekerek elé, azok majd gyorsan megjárják az utat oda és vissza! Kérjünk segítséget!

A lovak szélvészfényként vágattak, de az út túl hosszúnak bizonyult: nem bírták szusszal.

- Fogjunk be hetvenhét bivalyt a hordós szekerek elé! – A bivalyok nagyon erősek voltak, de lassúak is. Sosem értek oda.

Egy tétován lépkedő gyermek került a vének elé, és izadó tenyérrel markolászta csacsija hevederét.

- Mi vállalkoznánk az útra! – és pajkosan megpaskolta a szamár oldalát. – Együtt mennénk!

A vének szóra sem méltatták, ám ők mégis útra keltek.

A gránithegyen át akarták elérni a sekély folyót. A szamár megfontolt léptekkel kaptatott fel a köves meredeken. A gyerek erősen fogta a hevedert, és mind egyre biztatta barátját: – Meglátod, pajtikám, ha nagyon akarjuk, sikerülni fog! – Átvágtak a habos felhőkön, és mire felértek a tetőre, teljesen elfogyott az erejük. – De legalább megpróbáltuk! – olvashatták volna le holtfáradt arcukról a madarak. Ahogy voltak, úgy dőltek oldalukra, és már aludtak is. Tán nem véletlenül, de mindketten vízzel teli hordóhegyekről álmodtak.

A vízi tündér ekkor kilépett a legfodrosabb felhőből, és forrást fakasztott a hegyormon. A gyermeket és a csacsit odavezette a zúgó alá, ott tutajra ültette őket, és lesiklott velük a bővízű folyóhoz.

Az egykori különcök nagy szeretettel fogadták az érkezőket. Étellel, itallal kínálták őket, és még marasztalni is próbálták a két jó barátot.

- Nem időzhetünk egy fölösleges percet sem - mondta a gyermek. - Víz nélkül odavesznek az emberek!

A készséges helybeliek százötvennégy óriási hordót tölthettek meg, felrakták őket a kis csacsi hátára, a két jövevény pedig nekiindult a meredeknek. Ahogy a tündér ezt meglátta, kivett a hajából egy szál tűzpiros rózsát, és a két vándor lába elé dobta. A gránithegy szélében megnyílt, és a hasadék bejáratánál ott termett a hetvenhét szélvészgyors paripa és a hetvenhét erős bivaly is, szekerestől. A tele hordók átgurultak a csacsi hátáról a szekerekre, és már indulhatott is az életmentő csapat.

A kiszáradt folyó partján élő emberek nagyon megörültek a paripáknak és a bivalyoknak. Csapra verték a hordókat, és testvériesen megosztottak a vízen. Miután teleítették magukat, kimentek a kiszáradt mederhez, és vizet álmodtak bele. A gyermek és a csacsi épp akkor ért ki a nyiladékból. Amint szótlanul áthaladtak rajta, abban csörgedezni kezdett a kristálytisza forrásvíz, és mire hazaértek, újra bővízű folyóvá duzzadt.

172. NYIK - kabáthoz a gomb (1976)

Erős túlzás lenne részemről, amennyiben a középiskolai osztályunkat szuperlatívusz jelzővel illetném. De a serpenyő másik oldalába odateszem, hogy diákcsínyek és poénok tekintetében kifogyhatatlanok, felülmúlhatatlanok voltunk. Két egyetlenista tanárjelölt dolgát is alaposan megkeserít-

tettük – egyikőjük tanári pályához való vonzódását sajnos végérvényesen elvettük: a vidámballagáson a Lánchíd tövében összetalálkoztunk vele, és a nem megfelelő viselkedésünkért elnézést kértünk tőle. Szent lett a béke.

Térjünk vissza a suliba, áruismeret óra. A helyettesítő, egyetemet végző pedagógusjelölt lelkét kiteve adta le a soron következő tananyagot, amely jól érzékelhetően nem érdekelt egyikünket sem. Többször is élt a fegyelmezés szóbeli eszközével – alig észrevehető sikerrel. Addig folyt a csatazaj közöttünk, mígnem felháborodva kikelt magából a hölgy, és dühösen az arcunkba kiáltotta:

– Aki még egyszer meg mer nyikkanni, azt kiküldöm az osztályból! – váratlanul síri csend lett.

A túloldali padsor első sorában egy fiú ült. Tekintetünk összetalálkozott. Arc kifejezéssel jelezte, hogy most figyelj, haver! Rákönykölt a padra, felsőtestét feszesre kihúzta, és éles fejhangon mindössze ennyit mondott:

– Nyik! – és elröhögte magát.

A néhány másodperc óta megszeppenve kuksoló osztálytársak elementáris erővel felröhögtek. Az én szememből is patakokban ömlött a könny. Percekig tartott a felfokozott állapot, mígnem az egyik lány – kontrolálatlan nevetés közben – székestől felborult. Ez tovább fokozta a vidámságot. A pedagógusjelölt megsemmisülve állt a katedra mögött. Nem tehetett mást, kényszeredetten megvárta, míg lecsendesedünk. Az öt poénra vevő fiútól elkérte az ellenőrzőjét, utána mehetett a folyosóra.

Pár nappal később a kis könyvecskét egy igazgatói figyelemzetéssel bővítve kapta vissza a lelkét egy poénért eladó srác. Mesterkéltn felháborodással adta tudtunkra, hogy minő disznóság esett meg vele. Mi, fiúk persze a pártjára álltunk, mert ki élt meg már olyat, hogy egy nyamvadt nyikért igaz-

gatói járna. Mindezt magamtól poénként felvállalva, de komoly hangon tettem szóvá az osztályfőnöki órán. Szigorú osztályfőnökünk volt. Meglepve hallgatta okfejtésemet, utána a többiek is beszálltak a szájtepésbe. Csak nézett ránk elhúlt tekintettel, aztán kezébe kapta a naplót, dühösen a tanári asztalhoz csapta, és ennyit mondott:

– Ilyen hülyékkel nem tárgyalok! – és feldúltan kiviharzott a folyosóra.

173. VALAMIT VALAMIÉRT – néha be kell áldozni magunkat (2003)

Rendszeressé váló túrázásom előzménye, hogy a kerületi Ifjúsági Ház vezetője a vakvezetővel együtt elhívott minket a borsodi lankákra. Háromszor jártunk ott, utána vásároltam egy túrabakancsot. Annyira megtetszett az érintetlen táj, hogy miután megismertem Katit, őt is elvittem oda.

A barlangász-túratáborokon jellemzően húsz kölyök vett részt. Elfárasztásukért hiába tett meg minden tőle telhetőt a kipróbált túravezető, ők bírták jobban erővel. Egy hosszabb túra után fél órával a gyerekek már nevetgélve hajkurászták egymást az egykori iskolaudvaron.

Többen azzal foglalták el magukat, hogy kitaláltak egy teljesítésre váró marhaságot, amit valamelyiküknek meg kellett valósítania. Idővel kifogytak az ötletből. Bízva bennem, hozzám fordultak okosságért. Mivel az ilyen merész tréfákat díjaztam, segítségükre siettem. Igen ám, de idővel nagy röhögcsélve odasomfordáltak mellém, és kibökték a rám kiosztott feladatot. Kánikulai nap volt. A ruhatáramból előkerülő összes göncöt magamra húztam, utána a díszes társaság kíséretében kimentem a falu főutcájára, és ott szép lassan egy szál rövidnadrágra levetkőztem. Aközben ismétlődően kiáltottam:

- Milyen jó idebent, a hús szobában! - a gyerekek gurultak a röhögéstől.

Javukra legyen mondva, utána alaposan megdicsértek, mivel előzetesen nem gondolták volna rólam, hogy mindezt negyvenen túl bevállalom. Én meg úgy voltam vele: miért ne. Utána megint én következtem: ezúttal a gyerekek tettek ki magukért. Miért?

A nagykamasz vízilabdázó lányra rácsatoltuk a vakvezető hámját, melléje állt egy hozzá hasonló korú legény, akinek egyik kezében a kutyapóráz vége, a másikban a fehér bot - a szemét persze bekötöttük. Útjuk az ötven méterre lévő kocsmáig tartott: utána még ők is a hasukat fogva nevettek az egészen. A végén megdicsértem a bevállalós lányt, hogy útközben a szájából felhangzó kutyaugatás tökéletesen megegyezett a mellettünk poroszkáló Kicsiével - érte hatalmas üdvörlégással kísért tapsot kapott a gyerekektől.

Ezek után két kisfiú önként bevállalta, hogy ők is magukra öltik a kutyahámot. Az egyikük a másikat bevezeti a kocsmába, ott ugat egyet, majd szerepkört cserélnek, és így távoznak. Az első emberszabású kutyának útközben a kavics nagyon törte a talpát - ami ebben az esetben a térdkalácsát jelentette, emiatt két lábra állt. Azon nyomban megkapta a magáét a népes vihogó társaságtól, hogy ő most nem cirkuszi kutya, hanem vakvezető!

A végére maradt egy nagy merészséget követelő feladat: emiatt húzták is a szájukat, de végül ketten maguktól ráálltak. A gyerekek kérésre egy sörösüvegbe vizet töltöttek. A kupakot a palack szájára úgy passzítottam vissza, mintha a zárás gyári lenne. Ezzel a frissen palackozott sörrel bementek a kocsmába, ahol az asztalnál ülőknek egy találós kérdést kellett megfejtetniük, amiért cserében megkapták az üveg sört - utána az ivóból a két fiú szélvészként kiharzott.

174. SÖPRÉS – számomra kötelező (2018)

Szüleim négy hónap leforgása alatt mentek el. Igen, mentek el. Ezt a megfogalmazást sokan kritizálják – finomkodónak, mellébeszélőnek tartják. Én viszont úgy gondolkodok felelőre, hogy mivel a szüleim fizikai távozásuk után lényem részeként továbbélnek bennem örökké, ezért számomra nem meghaltak, hanem elmentek. Amennyiben érintőlegesen bevonjuk ide a mennyország megosztó témakört, akkor bennem abba a jelképes mennyországba jutottak. Ez is fontos része szereteteink emlékének feldolgozásában. De ez még csak a kezdet.

Édesapám halála nem volt tervezhető előre, bár egészségi állapota folyamatosan romlott. Ezzel szemben édesanyámé előre borítékolható volt. Mivel édesapám halála után édesanyám négy hónapon át tevőleges segítségemre szorult, ezért szüleim fizikai elvesztésének feldolgozása egyszerre szakadt a nyakamba. Hogy ki miként képes – vagy nem – az ilyen tragédiát kezelni, feldolgozni, az erősen egyénfüggő. Valamit nagyon elvesztünk magunkból, valami nagyon meghal bennünk, helyén úrméretű üresség tátong. A jelképes sebet mihamarabb be kell gyógyítani. Aki nem képes rá, összeomolhat lelkileg, könnyen rámehet.

Szüleim halálának sikeres kezelését, és vele a feldolgozást a második látásvesztést követő, önmagam rehabilitációja során alkalmazott technikára alapoztam: söprés. Nem könnyű. Más élethelyzetre másoknak ajánlottam, nekik nem jött be. Lehet, hogy nem exporttermék, mert a módot mindenkinek saját magára szabottan kell megtalálnia.

Szüleim fizikai elvesztésének ténye két létformában és kétféleképpen tört rám. Amennyiben a rám szakadó emlék nem okozott lelki fájdalmat, gyötrődést, gondolati síkon kezeltem. Az álomtérben viszont teljesen kiszolgáltattott voltam. Ha sikerült belőle mihamarabb felébredni, további

izzadságcseppeket megtakaríthattam. Megérkeztem a lényegi részhez, mert a tényleges rehabilitációs munkát csak éber állapotban végezhettem el. Amennyiben a mázsányi súllyal rám nehezedő álomteher következtében felriadtam, olyan lélek és agynyomorító állapotban voltam, melyet azonnal kellett kezelni. Vicces vagy nem, de ilyenkor elnézést kértem anyukámtól, hogy bár szeretlek, de bocs, mert most gyorsan kisöpörlek a fejemből – és helyére tetszőleges témájú régi szép emléket telepítettem. Ilyen vészterhes szituációban nem szabad még egy másodpercet sem habozni: söprés!

Szerencsére már a látásvesztés feldolgozása során megértettem a söprésben rejlő gyógyító mechanizmust. Könnyen, vagy alig kezelhető mértékben törhet ránk szeretteink emléke. A második mód a fontos, mert ha nem teszünk ellene azonnal és könnyörtelenül, könnyen rámehetünk. Amennyiben vészterhes esetben mindig azonnal, és hosszú távon mindig következetesen söprünk, akkor szép lassan megérti az agy, hogy a továbbiakban ilyen tartalmakra a tudatos énünknek nincs szüksége. Kerülendő számunkra. Igaz, lassan esik le a tantusz, lassan tanul, mint a porceláncsirke, de tanul, és ez a lényeg. Ha mindezt sikerül tevékeny étellel megfejezni, az további segítségünkre lehet. Az erős emléketörések szép komótosan elkezdtek előbb enyhülni, majd idővel ritkulni. Nekem három évre volt szükségem a végleges feldolgozáshoz, a nyugvópontra megérkezéshez.

175. MEGLESETT ÉJSZAKA - Holdkéj (1969)

A falusi parasztház tisztaszoba ablaka hatalmas rétre nézett. Tavasztól ősziig a falu háromszáz, estére duzzadt tőgyű tehene naphosszat lakmározott rajta. Mellettük akadt még sokféle baromfi, és focizó gyerekcsapat is. Esténként a tisztaszobában lévő parasztagyban hajthattam álomra a fejem.

Vajon mit láthattam meg egyszer az éjszaka közepén felébredve?

A szunnyadó természetet sejtelmesen megvilágította a telihold. Önkéntelenül résnyire megnyitottam az ablakot. Friss levegő csapódott az arcomba. A parasztház előtt, a kerítéssel körbehatárolt virágoskertben, finoman illatozva szenderegtek a kelyhüket összezárt virágok. A sötét, kátyús országút, mint egy laposra kivasalt óriáskígyó sziluettje. Attól közelebb, a nyár hevétől csont szárazzá szikkadt vizes árok sekélysege. Kissé balra, a kerek kút láncon lógó vödörének rezzenéstelensége. Mellette megbízható örnek, a dús lombkoronájú, délceg nyárfa állt. Távolabbra tekintetem.

A kátyúktól hemzsegő műút túloldalán kezdődött a valóban hatalmas rét. A nappali zöld tenger naplemente idején szürke pizsamát öltött magára. Az esti mesének beillő tücsökciripelést és békabrekegést szép lassan felülmúlta a tájra dunnaként rátelepedő csend. Az ablakkal szemben, vagy tíz kőhajításnyira, a dögkút vetett egy sánta nyúlugrásnyi árnyékot. Attól jóval távolabb, felkiáltójelként magasodott a csordakút mennykő által megalkotott ágasa – milyen messze van, és én hányszor jártam ott! Az országhatár közelében eredő Tarna-patak gátja jóllakott óriáskígyóra emlékeztetett. Fejemet kissé jobbra fordítva is szétnéztem. A közeli útelágazás szélében a kőkereszt időtlensége, arrébb a focipálya magányossága, azon túl pedig a fővárosig futó villamosított vasútvonal éjszakai restsége. Több mint mese-szép volt: léleklebilincselő varázslat egy pesti kiskamasz számára.

Sok évvel később újra alkalmam nyílt az éjszaka meglesésére. Ekkor egy nemzetközi vonat ablaka mögött ültem, odakint ragyogott a telihold. A robogó szerelvény hosszasan tekergőzött a havas tájon: fűrésztelep gúlába rakott hasábokkal; egymásután következő dombok szertelensége;

kacsARINGÓZVA vezető, nagyokat ásítózó földút; sötét ablakszem fölött vastagon füstölgő kémény; néha-néha megláthattam a szerelvényt maga mögött tudható, bőszi bika-ként vágató mozdony sziluettjét – és mindezek percről percre más irányból megvilágítva. Felnőttként is csak mese-szép jelzővel illelhetem az emléket.

176. SEMMIT – és mindent (2004)

A vakvezetővel gyakran ellátogattunk különböző civil csoportokhoz, iskolákba, könyvtárakba, hogy a feltett kérdések alapján látásról és nem látásról beszéljünk egyet. A Paksi Városi Könyvtár vezetőjének meghívására a helyi gyermekkönyvtár vendégszeretettel élveztük. A délelőtti programon két osztály tanulói jelentek meg. Az eltelt évek során több száz, talán még ezernél is több kérdésre feleltem már, itt most mégis akadt egy új a nap alatt:

– A látó korszakodból a látáson kívül mit hoznál át a jelenbe?

Egy árva mukk nem jött ki a számon. Agyam beindult volna, dolgozott volna, de éreztem, ez így biztosan nem fog menni. Kiüresedett fejjel álltam. Szokatlan volt, de nem zavart. Még kellemetlenül sem éreztem magam. Beletelt egy percbe is, mire kényszeredetten megszólaltam:

– Fogas kérdést tettél fel – szakítottam félbe a hallgatást. – Bocs, gyerekek, de még üres a fejem – és eltelt egy újabb perc.

Lázasan készült a számvetés, amely nem tudatos, hanem tudattalan tevékenység volt. Egyszer csak azt éreztem belülről, hogy a pár perc óta tartó kiüresedett közérzetem valamivel feltöltődik, újra a régi lettem. A válasz ott volt a nyelvemen:

– Semmit sem! – úgy éreztem, a tömör válasz kíván némi magyarázatot.

Ha az élet bármelyik szeletét veszem alapul, a látásvesztés óta eltelt tizennégy év emberileg tartalmasabb, tevékenységben gazdagabb és egyben sikeresebb is volt a korábbiaknál. A gödörből való kilábalás ott kezdődött, hogy mások előtt szégyelltem az állapotomat, ezért tudatosan törekedtem rá, hogy senki ne érezhessen irántam sajnálatot, tehát minden tőlem telhetőt megtettem azért, hogy mások szemébe ne tűnjek szerencsétlen embernek. Ilyen módon szép lassan új emberré alakultam, és a későbbiekben már épp a nem látás adott erőt az önmagam elé tűzött újabb célok eléréséhez. Akinek van kellő akaratereje, önmagába vetett tántoríthatatlan hite, na és persze némi szerencséje is – a szerencse mindig tudja, hova milyen mértékben kell mennie –, az egészen biztosan jól fogja érezni magát a bőrében. Rá fog érezni az élet ízére, értelmére, önmaga helyére és szerepére. Nekem megadatott, hogy szabadon rendelkezhessek a nap huszonnégy órájával. Az előttem álló napokat, hónapokat, éveket, évtizedeket, értelmesen és hasznosan kell kitöltenem. Szellemileg és fizikailag is többféleképpen igyekszem lekötni magam, hogy az önmagamban való megerősödés során a bennem kialakult belső egyensúlyt továbbra is stabilan megtarthassam. Így utólag úgy gondolom, ami ezidáig velem történt az eltelt évek során, az úgy volt jó, ahogyan megesett – mert mindig a végeredmény a fontos, az a mérvadó.

Még valami, ami a közelmúltra is igaz, és az elkövetkezőkre is: én mindennek csakis a pozitív oldalát vagyok hajlandó nézni!

177. OTTHAGYTAK MAGAMRA – jópofa történet (1972)
Felsőskoromban került sor az első szemműtétre. Előzetesen kikérte véleményemet a doki:

- Szívesebben operálnálak altatás nélkül - mondta tárgyilagosan -, de ez a te döntéseden fog múlni. - Mivel nem akartam kisfiúnak látszani, beadtam a derekamat. Nagyfokú bátorság kellett hozzá. Az érzéstelenítő injekciót a szem körül három különböző helyre szúrta be. Aközben még a félbevágott zabszem sem fért volna be a hátsóba. Mindezek után a műtét többé-kevésbé könnyen felejtetőnek bizonyult.

Három hét múlva térhettem vissza az osztályba. Diáktársaim egy része érdeklődve körém csoportosult. Vehemenesen magyaráztam, a mindkét szememet érintő beavatkozás lényegét. Azt még úgy ahogy elhitték, hogy a szememen olólóval rést vágta, de amikor azt fejtegettem, hogy a lyukat a végén túvel és cérnával összevarrták, arcukon széles mosollyal meg a rászedettség fanyar érzésével szétszéledtek.

178. TERÍTÉK HELYETT - valamit valamiért (1999)

A Visegrádi-hegységben kirándultunk, mégpedig hármásban. A vakvezető akkor járhatta első ízben az erdőt, második gazdája voltam. Szabadon jöhetett-mehetett, de nem távolodott el messzire tőlünk. Szagnyomot követve, a hosszúság orra egy bokor mögé vezette. Pár pillanattal később előbb egy nagytestű vaddisznó ugrott ki a rejtek mögül, nyomában a lelkes német juhász loholt. A vészjósló hírre rögtön lábhoz hívtam, de füle botját sem mozdította. A sűrű fák között a távoli mély völgybe rohantak. Az erdőgazdasági szilárdburkolatú úton kettesben maradtunk.

Negyed órán át óbégattam a kutya nevét. Kezdttem feszült lenni. Nem mentünk utána, a saját szagnyomán majdcsak visszatalál. Időnként mintha a világ végéről hallottam volna a szuka ugatását, de nem voltam biztos benne.

- Az a kis dög most jól megkapja a magáét! - replikázott a barátnőm.

Folyamatosan kiáltottam a szuka nevét. Telt-múlt az idő. Feszültségemet megpróbáltam csitítani.

- Most lépett ki a fák közül a kutyád!

- Egyben jön vagy cafatokban?

- Egyben van, de eléggé viharvert a kis dög! - mire megnyugodtam.

Határozottan lábhoz hívtam a vaddisznóúzó német juhászt. Ám ő csak centiről centire araszolgatva közeledett felém. Erről erős zihálása árulkodott. Nagyon komoly fejmosást kapott tőlem. Ezt követően pórázra tettem, és katonás fegyelmezettséggel láb mellett kellett jönnie. Tíz perc múlva elengedtem. Kedve szerint tehetett, de sokáig továbbra is láb mellett követett.

- Ezek után te még elengeded? - kapkodott levegő után a barátnőm.

- Nem tarthatom élete végéig pórázon, remélem, tanult az esetből.

Vajon tényleg tanult-e belőle az ösztöneinek engedelmeskedő kutya? Mindketten okultunk belőle, de nem úgy, ahogyan azt sokan gondolhatják.

A hevesi rónán hármásban baktattunk. Előbb az ország déli határa felé kezdett mezei nyúl kergetésbe a német juhász, majd visszafelé az északi országhatár felé. A szántóföld girbegurba talaja, és a jó kondiban lévő nyulak cikcakkjai a végletekig kifárasztották a pesti szukát. Már nem csodálkoztam a futásnak lódult kutya szófogadatlanságán. A balhé végén azért kötelező volt számára lábhoz jönni. Ezúttal a mezei csiga tempótlanságával tette. Nagy sokára megérkezett, nem sok jóra számíthatott:

- Jó volt megkergetni a nyulakat? - és megsimogattam a fejét.

A két történet időben egymástól távol esett meg. Időközben megértettem, a vakvezetőtől csak akkor várhatok el

tökéletes szakmunkát, ha szabad idejében kiélheti ösztöneit. Ez hordoz magában kockázatot, de mi az, ami nem.

179. MARADTAM – ajándék (1982)

Haverom megkapta a behívót. A bevonulás előtti napon hármásban, a kedvéért, szétnéztünk azon a bizonyos halpiacon. Fogaskerekűre szálltunk, valahol kikötöttünk. A helyiségben egy cérnavékony és egy hordóalakú lány táncolt alkalmi partnerekkel. Részemről messzemenően felejthetők voltak. A bakának készülő srác kiszemelte magának az utóbbit. Dumált a fejével – négyesben indultunk a nő közeli lakására.

Kisiparos lánya volt, óvónőként dolgozott. A kétszobás modern lakás egyik szobájában albérlők laktak. A haver nagyon csapta a szelet a pityókás lánynak, de ő egy félreérthetetlen mozdulattal arrébb penderítette. Patthelyzet alakult ki. Közben a telt keblű lány kijelentette a barátomnak, hogy ő engem szemelt ki partnernek. Nem kedveltem a testes nőt, és ő még annál is terjedelmesebb darab volt.

– Szó sem lehet róla – feleltem a haveroknak.

– Ha nem maradsz itt, akkor a továbbiakban nem ismerünk – és elmentek.

Maradtam. Egyáltalán nem ugráltam örömben. Nem vonzott benne semmi sem. Bár kedves volt, és úgy gondoltam, nem lehetett céda. Ez a nap így jött ki. Betévedtem az egyirányú utcába. Szép lassan közel kerültünk egymáshoz.

Fél óra elteltével minden sietség nélkül öltözködtem. A partnerem már aludt. Készen álltam az indulásra. Ránéztem a halkán szuszogó lányra, és nem akartam hinni a szememnek: egy gyönyörű szép babaarcú nőt láttam. Ledöbbsentem a meglepetéstől. Ez a csaj a gyönyörök gyönyörét élhette át velem. Kimondottan bájos volt, és már mintha nem is lett volna annyira kövér. Fele ilyen testsúllyal csorgatnám a

nyálamat utána. Arcát percekig jólesően néztem, és a lányt magamba fogadtam. Melegség fogott el iránta. Odaléptem az ágyhoz, és arcára puszit nyomtam.

180. KÖNNYŰ NEKED - már ahogy vesszük (2004)

Örömmel töltött el, hogy a rendszeressé váló túrázás elkezdése után három hónappal már egy olyan csapat tagja lehettem, akik között mindenki teljesítménytúrázó. Én mint vakvezetővel közlekedő kezdő bakancsos, lelkes elszántsággal szedtem a lábamat közöttük.

Fehérbe öltözött a Börzsöny. Annyira mehetnékünk volt a német juhással, hogy akaratlanul is a csapat legelején vágtaztunk. Többen is epésen szóvá tették a túravezetőnek: – Hova ez a nagy rohanás?!

Próbáltam visszafogni magunkat, több-kevesebb sikerrel. Ezért fordulhatott elő, hogy a megint meglódult kutya egy ponttól már rossz irányba tartott. Utánunk kiáltottak a többiek, de mire visszaérkeztünk a tévesztés helyére, egy bakancsos kivételével már mindannyian nekirugaszkodtak a törökmezői turistaházhoz felvezető ösvénynek. Nem akartam lemaradni mögöttük. Egy gyors arctörlést követően utánuk iramodtunk.

Mivel a hámba fogott vakvezetővel nem akartam magamat húzatni, ezért öles léptekkel szaporáztam. A rohanás alig lassúbbodott a meredeken. Sorra megelőztük a többieket. Egy középkorú férfi mellett húztunk el éppen – ezt csak azért tudom, mert lihegve megszólalt:

– Könnyű neked, mert te tíz évvel fiatalabb vagy!

Megmondom őszintén, hogy ezt ott és akkor kemény beszélésnek vettem. De mivel a kutya fáradhatatlanul vágtazott felfelé a hegyoldalban, nem maradt más hátra nekem sem, mint tovább előre. Dohogtam magamban, egészen a tétőn lévő turistaházig. Csatakosan ültem le odabent. Egy-

folytában az járt a fejemben, hogy: könnyű neked! – aztán komolyabban elgondolkodtam rajta.

Harmincéves koromban másodszorra is elveszítettem a látásomat, immár véglegesen. Saját magamat rehabilitáltam. Ma már teljesítménytúrázókkal tarthatok. Ott meg azt kapom az arcomba, egy nehéz terepszakaszon mutatott teljesítményért cserébe, hogy „könnyű neked, mert te tíz évvel fiatalabb vagy.” Csupán ennyi lenne? Közben megérintett a tisztánlátás. Arra a felismerésre jutottam, hogy egy másik fordításban ez egy felülmúlhatatlan elismerés számomra.

Negyedik kötetem kéziratát ekkoriban adhattam le. Ott fent a turistaházban eldöntöttem – bár előzetesen ilyen terem nem volt –, hogy megírom a saját történetemet abból a szempontból, hogy kétszeri látásvesztés után hogyan lehet eljutni a sokszínű tevékeny életig. A kötet címe pedig az lesz, hogy *Könnyű neked...* – ötödiknek megjelent.

181. UTÓLAG - gesztus (1977)

Középiskola, házi kézilabda bajnokság. Térlátásom kezdett érzékelhetően beszűkülni. Kézügyességgel nem dicsekedhettem soha sem. Negyedikesek voltunk, a harmadikosokkal vívtuk a döntőt. Csapatunkból három, kézilabda egyesületben játszó fiú is hajtott a győzelemért. Nekünk kinkeserve sen ment, az ellenfél legtehetségesebb figurája ontotta a gólokat. Feltétlenül meg kell említeni, hogy kiválóan védett az ellenfél kissé gömbölyded hálójára.

Mi támadtunk. Mivel döntetlenre állt a párbaj, ha ez így maradt volna, szégyenszemre, vesztesként kulloghattunk volna le a salakról. Csapatunk biztos kezű hórihorgas játékosának lövése után nem változott az eredmény. Osztálytársaim visszarohtak a kapunk elé. Megéreztem, egy újabb támadásra nem marad idő. Fejemben hamar összeállt

a terv – eközben az osztálytársak kiabálva hívtak vissza a kapu elé. Nem mozdultam.

Kidobáshoz készülődött az ellenfél kapusa. Úgy helyezkedtem a játékosársai között, mintha a kulcsemberüket akarnám labdaszerzésben megakadályozni. Mi több, cselet szöve előbb a kapus szemébe néztem érintőlegesen, majd a labdazsonglőrre. A taktika, vagy nevezzük nevén, az átverés bevált. A kapus egy tőlem balra helyezkedő társa felé dobta a labdát, amit fürgén elkaptam, és gólt lőttem.

Örültem a telitalálatnak, de bőven vegyült ebbe üröm is. A végig szenzációsan védő kapust másodperceken belül a sárga földig lehordták az osztálytársai. Vajon mit felelhetett volna rá? Hogyan lehetett volna szavakkal visszaadni, amit testmozdulatokkal és szemmel való átveréssel elkövettem ellene?

A gól után néhány másodperccel felhangzott a hármas sípszó. Osztálytársaim elismerően megdicsértek. Eközben tőlünk pár méterre, a másik csapat háza táján állt a balhé! A lóvá tett kapus gyűlölködő szeme rám villant. Napokkal később összetalálkoztam vele a folyosón. Lehangoltan ácsorgott. Szomorkásan rám nézett. Némi büntudatot éreztem magamban, de nem szóltam.

Évtizedekkel később eszembe jutott ez a felemás emlék. Felnőttként belegondolva, én jóval többet vettem el tőle, mint amennyi a javamra vált. Feltehetőleg iskolai pályafutása legjobb sport teljesítményét nyújtotta akkor. Jogosan emlékezhetne vissza dicsőséggel, de nem teheti, mert csak a csúfos megalázottság jutna eszébe róla. Rászedte őt egy szemüveges fiú – addig talán éppen én vertem át őt a legfájóbban.

182. POFON – háttérinformáció (1972)

Emlékezetem szerint, életem során eddig egyetlen egy maf-lást adtam. Felső osztálytársam – aki az eset idején a legjobb barátom volt – jóval fejlettebb és erősebb fizikumú fiú volt nálam. A suliban a padban egymás mellett ültünk. Em-lítésre méltó konfliktusba nem keveredtünk egymással. Elfogadtuk egymást olyannak, amilyenek voltunk. Ő is sze-retett focizni, én is, ezért a lakótelepen gyakran rúgtuk a lab-dát kettesben. Sűrűbben esett meg, hogy más gyerekekkel kiegészülve, vérre menő meccseket játszottunk.

Egy ilyen alkalommal a haverom elkezdett szemétkedni a nálunk egy évvel fiatalabb kölykökkel. Gyalázatos tette annyira igazolhatatlan volt előttem, hogy felment a pumpa. A műbalhé miatt állt a játék. Komótosan odamentem hozzá, és felelősségre vontam:

– Mit szemétkedsz a kisebbekkel! – és teli tenyérrel egy hatalmas pofont lekevertem neki.

Vérvörös lett az arca. Láttam rajta a döbbenetet, de azt is eltéveszthetetlenül, hogy jobb lesz mielőbb kereket oldani. A többi gyerek is meglepődött, hogy a nálam jóval erősebb havert ilyen csekélységért pofán vágtam. Futottunk fél kört a lakótelepi majomketrecben, aközben sikerült fenébe rúgnia. Vége lett a bosszúhadjáratnak, folytatódhatott a mérkőzés.

183. NEVETTÜNK RAJTA – könnyes szemek (1982)

Budán volt egyszer egy Moszkva tér. A Trombitás kert vendéglő előtt jártunk a barátommal. Egy hangos csattanásra figyeltünk fel. A Fény utcai piac felé vezető mellékutca irányába néztünk. Mit láttunk?

A zebra innenső oldala előtt többek között egy lengyel gyártmányú mentőautó is várakozott. A Nysa típusú jármű hátsó, kétfelé nyíló ajtajai egyszer csak hangos csattanással

kivágódtak. Három másodperccel később a kocsi belsejéből a hordágy a rajta fekvő beteggel együtt kirepült az utca kövezetére. Röviddel ezután feltárult a mentőautó két elülső ajtaja is. A sofőr és a mentőorvos a pórul járt beteghez siettek, pár szót váltottak vele, majd hordágyastól visszatolták a mentőautóba. Zöldre váltott a közlekedési lámpa, szemünk előtt végleg eltűnt a vöröskeresztes jármű. Szép vagy nem szép, de a szemünkből folyt a könny a nevetéstől.

184. TÍZBŐL KILENC SZER - üveggömb nélkül (2000)

Túl voltam a látásvesztés önálló feldolgozásán, és már kiegészültem a vakvezetővel – első kötetem megjelenésre várt. Pedagógus ismerősöm jelezte, hogy a család egyik távoli tagja épp most veszíti el a látását – tudnál segíteni neki?

A sorstárssá váló hölgy pár évvel fiatalabbnak bizonyult nálam – esetében a cukorbetegség nagyvonalú kezelése okozta a bibit. Lányával kiegészülve keresett fel a lakásomon. Túl voltunk a kapcsolatfelvétel nagyján, a lezáró szakasz következett:

- Ha akarod, hogy segítsek neked, szívesen teszem, de azt kérned kell. Folyamatosan azért fogok tenni, hogy minél előbb túllegyél a traumán, valamint minél gyorsabban és sokrétűbben önállósíthasd magad. Nem foglak babusgatni, mert nem az a cél, hanem a bajból való mihamarabbi kilábalás. Gyakran fogsz a francba kívánni magadban. Már most tudom, hogy tízből kilencszer nem fogod elhinni, hogy amit tanácsolok, az a javadat szolgálja. Mindig el fogom mondani, hogy én adott esetben mit és miért tettem úgy, ahogyan, de te azt szolgálja ne másold, hanem gondold át a hallottakat, és a gyakorlatot alakítsd a magad képére. Hentente kétszer felkereslek a lakásodon, így a lakókörnyezetben lehetek hasznodra. Kéred a segítséget?

- Igen – válaszolta halkán.

Felálltam a fotelből, kezébe nyomtam a tartalék fehér botot – látásvesztés után évekig nem vettem kézbe, mert szégyelltem, aztán rájöttem, hasznavehető segédeszköz, a javamat szolgálja.

– Addig is, barátkozz meg a fehér bottal, hamarosan szükséged lesz rá az utcai közlekedés tanulásakor.

Először mégis mi szorultunk a segítségükre – a villamosmegállótól a hölgy lakásáig és a visszautat is meg kellett tanulnunk, Kicsivel. Első kihívás a három macska és a kutya őskonfliktusa volt – be kellett zárni a nyávogósokat az egyik szobába. Minden alkalmat azzal kezdtük, hogy ami a szívén-száján, kertelés nélkül mondja el. A magam részéről társalgás szintjén a látásvesztés tágabb és személyre szabott értelmezésével foglalkoztam – a magam meglátása, tapasztalata és példája alapján. Egyre többet tudtam meg róla, családjáról és az ismeretségi köréről – a későbbiekben ezek is jól jöhetnek.

A házimunka és a lakás ellátása rutin feladat egy nő számára, de elkélt a segítség: a lakást alkalmassá kellett tenni a vakos közlekedésre. Utána következtek: a takarítással kapcsolatos meglátások; a mosással kapcsolatos ötletek; a ruhatár átselejtezése; porfogók mellőzése. Lakáson belül az első nagyobb munka a konyhai rendszertan kialakítása lett. Kérdezte, hogy ezt meg azt hova tegye, én elmondtam az én szisztémámat és arra kértem, alakítsa ki a sajátját. Hamarosan a lakás összes ablaka kívül-belül csillogott. A fölöslegessé váló bútorokat idővel összehordtam a hálóba – oda, ahol addig a német juhász elől a macskáit elzárva tartotta.

Az önálló magabiztos utcai közlekedés elsajátítását tartom a legnagyobb kihívásnak – ezért igényeltem a vakvezetőt. A jóformán teljesen ismeretlen környezetben nem látva a sorstársat, a fehér bot használatára és a tájékozódásra megtanítani nem egyszerű feladat – szerencsére szeretem a

kihívásokat. Mivel régóta élt a lakótelepen a hölgy, ezért fejében ott lehetett a környezet térképe, de ez sem olyan egyszerű. Mivel különböző szituációk alkalmával én is használtam a lépések számolásának gyakorlatát – pontosítás –, ezért erre is megtanítottam őt. Mindeközben kiderült, nem magabiztosak a lépései – néha megingott. Emiatt is javasoltam neki a vakvezetőt – a macskái miatt hallani sem akart róla. Viszont örömmel vettem tudomásul, hogy egy-két hónap múlva saját fehér botjával már önállóan is lemerészkedett az utcára – ez óriási tett volt a részéről!

Gyakran mesélt a ház előtt moccsatlanul parkoló szegény piros autójáról. Fejemben hamarosan összeállt a terv: add el a járgányt és árából vegyél számítógépet, mert általa ki tudsz teljesedni – ez is keményen megakadt a torkán. Sokat kellett gyözködni, mire egyszer csak kibökte: volt autó, nincs autó. Nem voltam nagy számítástechnikai zseni, de a szerény ismereteimet ezen a téren is megosztottam vele. Karácsony előtt vásároltam egy modemet – e-mail forgalmazás –, mellyel megajándékoztam azzal a kitéttel, hogy ez nem karácsonyi ajándék.

A legnehezebb ügynek a vakvezető igénylése bizonyult. Mániákusan ragaszkodott a cicáihoz, azok biztonságáért – bár hetente több alkalommal is megtapasztalhatta, hogy a német juhász macskák helyett inkább kutyatápot eszik. Nagy sokára mégis beadta az igénylést – a hozzá szükséges dokumentumot én hoztam a szövetségből. Egyszer csak hallom tőle, hogy felhívták a csepeli Vakvezető Kutyaképző iskolából, hogy van egy visszaadott kutyájuk, és felajánlották neki – ezt ő kapásból visszautasította. Amit ezért kapott tőlem, nem tette zsebre. Mondtam én mindent neki, csak szépet nem – nem hazudtoltam meg előre beígért önmagamam. E téren továbbra is szerencséje volt – hamarosan mehetett Csepelre a vakvezetővel közlekedést tanulni. Meg

lett a kutya, amely szintén a tápot részesítette előnybe. Gazdája kedvencévé vált, és vele magabiztosabban közlekedett – de akadtak gondjai is. Nekem is egy évre volt szükségem ahhoz, hogy összeszokjunk a szukával – addigra kiismertük és elfogadtuk egymást olyanok, amilyenek.

Volt egy hatalmas előnye annak, hogy én nem látva mindig elmentem hozzá, ez pedig a hitelesség. Az is a javára vált, hogy nem babusgattam – ezzel elkerülhette a magába fordulást, az önsajnálatot. A lehetőségeihez képest aktívnek kellett lennie, mert én diktáltam a tempót. Általa sikerült megbizonyosodnom arról, hogy nem csak saját magamat voltam képes rehabilitálni, hanem a saját tapasztalataim megosztásával képes vagyok másnak hasznavehető átadni – ez fontos pillanata volt az életemnek.

Hogy a fentiekben vázlatosan ismertetett folyamatok közül épp melyiknél tartottunk, nem tudom, de egyszer csak váratlanul elém állt a sorstárs:

– Tízből kilencszer valóban nem hittem el, hogy amit javasolsz, az az előnyökre fog válni, de mindig igazad volt.

185. PUSZTA ÖTLET – miből lesz a cserebogár (2008)

Nem mindennapi eset a Hortobágyra kerülésem története. Kitaláltam és megszerveztem a „Magyarországi 8”-as országjáró gyalogos túrát. Majdnem ötvenéves voltam ekkor. Záhonyból indulva, és egyben odatartva, keltünk útra a szemüveges barátommal. A Bükköt jártuk, amikor eszembe jutott, hogy még nem tettem tiszteletemet a pusztán. A túra alapszabályába nem ütközött a hegyről síkra vonulás: mintegy harminc kilométeren keresztül magunkba szívhattuk a táj ízét, zamatát. Ekkor vagy később, levelet írtam a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságának, hogy a vadsparkban farkas hangot szeretnék rögzíteni: az engedélyt megkaptam, de nem került sor rá. Évekkel később viszont éppen ez

a kérelmező levél vált a szerencsémme: a parknak a pusztai állatvilágának hangjaira lett volna szüksége, egy zenei pályázat kiírása kapcsán. A címemre postázott hanggyűjtésre felkérő elektronikus levelet megkaptam.

A tőlem telhető legszélesebb körű tervvel álltam elő, amely nem csak az állatvilág hangjainak rögzítésére korlátozódott, hanem teljes körűen a pusztára is vonatkozott. A felvázolt elgondolás maximális támogatásra talált. A gyakorlati megvalósítás is zökkenőmentesen haladt. Minden kapu szélesre tárult előttünk: eközben a róna végtelen síkjába észrevétlenül beszerelmesedett Kati, de ezzel így van a dombokkal és a hegyekkel is.

A hanggyűjtés utóélete felemásra sikeredett. Az állathangokra végül nem lett szüksége a parknak, viszont változatos, a pusztáról átfogó és bőséges hanganyag állt rendelkezésemre. Ez pedig nem hagyott nyugodni. Addig osztottam és szoroztam, mígnem egy négyrészes, a pusztát hangok által teljes körűen bemutató összeállítást készítettem, melyet CD-n átadtam az engem koordináló munkatársnak. A hanganyagot narrációval szándékoztam kerekké tenni. Olyan hitelesnek ható férfiút kerestem narrátornak, akinek hangja köszönőviszonyban áll a pusztai emberének hangjával. Erre a célra kiválóan alkalmasnak tűnt az egyik gitáros rock zenész ismerősöm. Igen ám, de mivel gimnazista korában az őt vehemensen kikérdező édesanyja hatására, a tanintézmény sikeres befejezése ellenére is, erősen akadozó nyelvjárássá fejlődött belőle. Kútba esni látszott a dolog. Végül a leírt szöveg lakásán való többszöri hangos felolvasására bízattam. Szó mi szó, az első élesnek szánt felvétel kétségbeejtő kudarcba fulladt: tovább folytatódott az otthoni gyakorlás. Nem vitás, a későbbiekben sok munkába telt a rögzített felvételek hangszerkesztése, de az utolsó rész felolvasatása alkalmával már tetten érhető volt a számottevő javulás. Én

pedig hálával tartozom a szeszélyes sorsnak, hogy egy gondolat formájában utamba hengerítette a Hortobágyot!

186. PUSKÁS EMBER – életemben ekkor voltam a legbátrabb (1973)

Cingár, vagy ahogy népiesen szokták mondani, egyszázbélű kölyök voltam kiskamasz koromban. Nem létező muszklimat nem vettem be öklözésbe, de még a számat sem szoktam tépni. Mivel okot nem adtam másoknak az engem való elpáholásra, ezért ilyen szempontból is viszonylag békés gyermekkorom volt. Mindezek tükrében aligha fényezhettem volna magam bátorinak.

Falun nyaraltam. Felsős lehettem. Vallom, egy városban felnövő emberpalántának csak akkor lesz érdemleges emléke gyermekkoráról, amennyiben hetekben mérhetően megadatott neki a természet vagy a vidéki lét testközelből való megélése. A hosszúkás parasztház hátsó udvarában a baromfikra és a disznókra egy közepes méretű keverék szuka vigyázott. Mivel megérdemli, elmesélem. Az egyik éjszaka, a földes aljzatú disznóól föld alatti részéből három patkányt a fülüknél fogva kihúzott, és az elülső udvarban, a ház bejáratával szemben, az udvaron, egymás mellé kiterítette őket. Hason fekve várta a házból kora reggel kilépő gazdát a dicséret besöpréséért.

Mivel egész nap láncon tartották a kurtalábú Picit – ez volt a becsületes neve –, ezért jólelkűségemből adódóan nénikémtől kikéredzkedtem vele a rétre. A vályogháztól pár méterre, esős időben, kacsauosztatónak is kiváló vizesárok húzódott. Utána egy kátyúktól hemzsegő, kánikulában süppedős bitumenút következett. Azon túl egy konyhai hulladék és lomkidobásra használt sekély árok, aminek alig mélyéből az egy méter magas földhalom megmászása után várt ránk a határtalan szabadság.

A falu mezei virágoktól tarkálló legelőjén bandukoltunk a szabadjára engedett házörzővel. Orrával minden útjába eső négyzetcentiméternyi területet labor szinten kianalizált. Egy-két pocokszagú üregbe körmével vadul belekapart, és lyuktágítás céljából szájával vadul tépte a földet. Arra fölöt-tébb vigyáztam, hogy a falu csordáját messzire elkerüljük, a terelőkutyák miatt. Túljártunk a csordakúton, és felmász-tunk az északi országhatáron túl eredő patak magas gátjára. Egy kilométerre lehettünk a falutól.

Lefutottunk a lekaszált ártérbe. A sekély és keskeny fo-lyam vize nesztelenül tartott a szőke Tisza felé. Hiába, gye-rek voltam, kapható az ötletszerű csínytevésre. Jobb lábam mellé ügyeskedtem a négylábú barátomat, és egy hirtelen mozdulattal megpróbáltam a patakba belelökni. Résen volt a tökmag. A direkt fürdőzést nem kedvelte, de magától szívesen gázolt a vízbe. Egy kisebb nádas közelében tette, ahonnét hangos hápogással vadkacsa röppent fel. Mivel nem szerettem volna, hogy a magas szálak rejtekében eset-leg megbúvó népes fészekaljban kárt tegyen a szuka, ezért magamhoz hívtam. Elővigyázatosságból elindultunk a gát magasába.

Félúton járhattunk, amikor a gát tetejéről egy érces férfi-hang rám dörrent:

– Azonnal gyere fel a kutyáddal onnan, öcsi!

Megszeppenve álltam meg a vállán puskát hordó mezőőr előtt.

– Szóval vadat hajtasz fel a kutyával! – és a választ be sem várva folytatta:

– Kinek a fia-borja vagy?

Bár nem voltam beszédhibás kölyök, de csak hebegve-habogva voltam képes felelni az amúgy szónoki kérdésre. Ezalatt a szuka tőlem pár méterre balra, békésen heverészett a poros földúton.

A mezőőr méltó lassúsággal válláról levette a flintát, és a puskacsövet ráirányította a mit sem sejtő Picire.

– Most pedig lelövöm a kutyádat! – mondta határozottan.

Mivel a jelek is egyértelműen erre utáltak, és én a felnőttek szavát amúgy is készpénznek vettem, belém nyilallt egy addig számomra teljesen ismeretlen érzés, az őrijítő, vészjósló páni félelem. Egyszeriben helyzet lett. Félszemmel ráсандítottam a közelemben a nap hevétől ziháló kutyára, és eszembe jutott, vajon hogyan fogom a tetemét hazacipelni? Nem is beszélve arról, vajon mit fogok mindezért kapni!

A puskacső és a kutya közé ugrottam. Mindenre elszánt gyermeki farkasszemet néztem a halált osztó acélcsővekkal, és a több mint szívtelen gazemberrel. Abban reménykedtem, hogy engem csak nem mer lelőni. Gyors egymásutánban többször is megbizonyosodtam róla, hogy csont-bőr testemmel takarom-e a kutyát, majd hirtelen rákiáltottam:

– Gyere, Pici! – és a gátról a falu felé eső legelőre lóhalálában levágtáztam. A kurtalábú tőlem jobbra öt méterre loholt. Futás közben hamarosan hátranéztem. A gát tetején a mezőőr puskájával lövésre készen állt. Észbe kaptam, és úgy szedtem a lábam, hogy ismét a szuka és a puskacső között legyek. Csak futni, futni, minél távolabbra futni! Ez zakatolt bennem egyfolytában. Már majdnem kiköptem a tüdőmet, amikor ismét hátra tekintettem. Ugyanott állt a puskás ember, de a flintája már a vállán nyugodott. Megálltam. Az erőfeszítő rohanástól majdnem megpusztultam. A hasító fájdalom majdnem kiszúrta az oldalamat. Ránéztem a mosolygó szemű kutyára, és odahívtam magamhoz:

– De jó, hogy élsz! – és megsimogattam a buksiját.

A történetről értesült a nénikém. Átment a szomszédba, és megérdeklődte ki is a mezőőr. Kiérve az utcára nem hazafelé vette az irányt, hanem a frissiben kapott laccímre.

Könnyű elképzelni, mit kaphatott tőle a puskás ember – falun ez már csak így volt szokás. A női szájtól mindig tartanak a férfiak.

187. SZABAD - ezzel a kérdéssel folytatódott (2004)

A rendszeressé váló túrázások során, az első éjszakai túra alkalmával, a Külső Bécsi úton lévő 18-as busz egyik megállójából harmadmagammal és a vakvezetővel keltünk útra. A Pilis-tetőt céloztuk meg félútnak. Onnan egy hátraarcot téve, vissza a kiindulópontig.

Mire az odafelé tartó úton ráfordultunk a csobánkai kemping felé vezető csapásra, ránk sötétedett. A zene és egy nagyobb társaság hangoskodása hatására egy-egy korsó sör reményében betértünk a kemping büféjébe.

– Épp, hogy lötyög valamennyi sör a hordó aljában – felelte a csapos hölgy –, de azt szívesen, ingyen odaadom maguknak.

A liter sört elharmadoltuk. Megköszöntük a szíves vendéglátást, és indultunk bele a csillagos éjszakába.

Két említésre méltó kaland következett gyors egymásutánban. Az útszéli fa magasából vijjogva szárnyra kapó ragadozó felverte a békebeli csendet. Tökéletesen lehetett hallani a szárnyak suhogását. Valamennyivel távolabb onnan, belesétáltunk egy, a környezettől legalább tizenöt Celsius fokkal melegebb termikbe, melynek megtapasztalása máig tartóan alapélmény. Előzetesen kitűzött célunkat éjjel kettőkor értük el. A magunkkal vitt fóliát leterítettük a hegytetőre, és jóízűen lakmározunk. Mivel kimondottan hideg volt, hamarosan szedelőzködtünk.

Azóta többször is elhaladtam az egykori csobánkai kemping mellett. Mementónak néhány épületmaradvány csúfalkodott a pazar fekvésű területen, ahonnét páratlan rálátás nyílik a körülötte lévő tájra. Teltek-múltak az évek, 2017-et

írtunk már. A megmaradt romokat intenzíven tovább bontották. Több teherautó és személygépkocsi várakozott a területen. Páromnak – talán nem első ízben – elmeséltem ama éjszakai túra idevonatkozó sztoriját. Nem megállva haladtunk tovább. Kora délután érkeztünk meg a Pilis-hegység legmagasabb pontjára – ahová az éjszakai túrán is igyekeztünk.

Két asztal várta a megpihenni vágyó vándorokat, egyikhez letelepedtünk. Az addig ott ücsörgő fiatalember és a vele lévő kisleány hamarosan odébb álltak. Erős, viharos szél hűtötte a kedélyeket. Egy-egy szendvicset haraptunk Katalival.

– Szabad leülni? – ezzel a kérdéssel szólított meg minket egy hölgy.

Immár hármásban ültük körbe az asztalt. A párom hamarosan elindult a közeli kilátóhoz. Megindult köztünk a beszélgetés. Hamarosan kiderült, hogy 2004-ben a csobánkai kempingben tőle kaptuk az utolsó liter ingyen sört. Mint elmondta, tizennégy évig dolgozott ott. A kemping fénykorában, évente – nyári vakáció idején – több ezer fővárosi kiskolásnak nyújtott közkedvelt táborhelyet. Szeretett ott dolgozni, de egymásnak estek a résztulajdonosok. Romhalma maradt utánuk.

188. RABUL EJTÉS - szűz technika (2010)

Vajon a borsodi táj mivel bilincselte magához Katit? December legvége. A Keletitől Miskolcig tartó határ szürke egyhangúsága a fekete tél gyászos jele. Miskolcon vonatot váltottunk. Két megálló után a szürke fellegekből, mesekönyvbe illő nagyságú és szépségű hópelyhek szakadtak alá. Arcunkon szétterült a mosoly. Megvidámodtunk. Szalonna után szedelődzködni kezdtünk. Csikorogva lefékezett a szerelvény, de Kati csak állt a peronon.

– Nyisd ki az ajtót! – szóltam rá sürgetően.

– Én itt nem szállok le. Nem látok egy házat sem, de még egy lábnyomot sem a hóban.

Ám az életben vannak csodák, mert a vonat nélkülünk indult tovább. A keskeny peron végében egy autó várt ránk. A falu hóval vastagon borított főútjáról hamarosan egy alsóbbrendű mellékútra kanyarodott a vezető. Szűz hó került elibénk. Az ország egyik legszebb környezetében kacskaringózó, szellemnyomvonalon suhantunk tova. Az utat bal oldalt egy patakocska szegélyezte. Jobb oldalt dombok lankái határolták. Az út mindkét szélében fák álltak őrt. Az elmúlt napokban eső eshetett, mert a növények kérgén és a fa villanypóznákon is vastagon megtapadt a téli csapadék. A villanyvezetékek a rájuk nehezedő hó súlya alatt mélyen meghajoltak. A nyolc kilométeren keresztül szemkápráztató szűz téli táj egy életre rabul ejtette a páromat.

De nem volt semmi az udvarban szállásnak felkínált különálló épület sem. Vékonyka téglafal jellemezte, és a ház egyik oldala üvegfallal és ugyanolyan anyagú ajtóval rendelkezett. A szobába fűtés céljára egy üveggerakásos ajtajú Camino kályhát állítottak be. De ez még semmi, mert a főúri kastélyban akadt egy fürdőszoba és egy konyha is. A fürdőben fűtésnek egy farzsebből előhúzható nagyságú villanykályha volt szolgálatba helyezve. A bojler egy fürdőkádra elég mennyiségű meleg vize vissza nem térő alkalmat kínált az egymásutánban gyors fürdésre. A konyhaajtó részén az udvarból egy pocakos egér is kényelmesen beljebb kerülhetett. Előnyére vált a konyhának, hogy a hűtőt nem kellett áram alá helyezni. Odabent zárt ajtó mellett vastagon látszott a lehelet. Estére képbe kerültünk, nem csak a faluval, hanem a ránk váró éjszakai feladattal is. Amennyiben nem akarunk megfagyni, folyamatosan kell a tűzre rakni. Jól be-durrantott a párom. Hamarosan harminc Celsius fok meleg lett a kályha körül, de a vékony falak továbbra is sütöttek a

hidegtől. Szűk óránként kellett fahasábot tűzre vetni. Mély álomba merülésről nem álmodozhatott Kati. De ez a kis kényelmetlenség mégis megérte. Reggel kimentünk a konyhába, ránéztünk a bejárati ajtóra. A szimpla üveg teljes felületét jégvirág fedte. A zárban lévő, abba belefagyott kulcs is hasonlóan dekorálva. Olyan hiteles életérzésben részesültünk, mint amilyenről a neves magyar regényírók számoltak be írásaikban, felelevenítve a paraszti világ téli szépségeit. Az már csak a hab a torta tetején, hogy hajnalban az udvarban a házigazda mínusz huszonkét Celsius fokot mért.

Haraptunk néhány falatot, és útra keltünk.

Az előző napon megismert úton visszafelé indultunk. Ekkor már csak mínusz tizenkét Celsius fok volt. Lefékezett mellettünk egy autó, vezetője beszállásra invitált minket. Megköszöntük, de utunkat gyalog folytattuk a tizenöt kilométerre lévő hentesbolt felé. Odaérve, pirosuló arccal állítottunk be. A pultban néhány szál házi hurka árvalkódott. Kalóriadús zsákmánnyal fordulhattunk ki az utcára. Egyáltalán nem volt melegünk. Szégyenszemre buszra szálltunk, ezzel a túrából hét kilométert lecsaltunk. A jól ismert bekötőútnak gyalogosan vágtunk neki. Ránk sötétedett. Egyre jobban húlt a levegő. Enyhén vacogtunk. Félúton járhattunk, hátulról beért minket egy kocsi. A délelőtről jól ismert sofőr mosolyogva kérdezte, ugye most már beülnek? Csálódnia kellett.

Az évbúcsúztatót helyben, a kultúrházban terveztük eltölteni. Kirittyyentve indultunk el. Az asztalok körül akadt egy-két szabad hely, de a dobhártyaszaggató zenekari hangereő kiűzött minket az utcára. A csillagok fényétől tündöklő zimankóban pár háznyit kellett bandukolni, és már nyúlhattunk a gyufáért. Lassacskán bemelegedett a fagyos leheletű szobánk. A konyhaasztalról elvettük az ott behűtött kölyök-

pezsgőt, és az egész napi eseménysoron jót nevetve, az ágyban koccintva penderültünk át az új esztendőbe.

A további feledhetetlen emlékek sorával most nem hozok elő, de a szállást biztosító idős házaspárról néhány adalékmorzsa. A papa naphosszat szorgoskodott a tágas udvarban és az egy tehénkéje körül. Kora reggel nem csak a munkakedv lendítette ki a házból, az asszonyka szapora és csípős nyelve is útbaigazította. Négyesben álltunk az udvarban.

Rám nézett a nyolcvan év feletti gazda, és megkérdezte:

- Tudod-e, hogyan lehet az asszony csípős nyelvét befogni? Egy férfinyelvvel! - mire mind a négyen jóízűen felnevtünk.

189. SZINKRONBAN EGYMÁSSAL - pro és kontra (2000)

Vajon hogyan követi a falkavezérnek tekintett embert a vakvezető? A veszélyes eset csak az én nagyfokú felelőtlenségemnek tudhatóan állhatott elő. A gyógyszertárból az utcára kilépve, a forgalom dinamikájából tudtam, hogy a Váci út túloldalára nem érhetünk át Kicsivel, mégis felelőtlenül nekivágtam. Az üzletajtótól átlósan a forgalmas kétszer háromsávós főútvonal felé sietve a záróvonalon találtuk magunkat. Ekkor a tőlünk jobbra várakozó autók motorja hangosan felpörgött. Pár másodperccel később mind a hat sávban nyolcvannal-százzal robogtak tova a járművek. Meg sem mertem moccanni. A bal lábam mellett rezzenéstelenül álló vakvezető hulla nyugodtan vette tudomásul a beállt helyzetet. Mintha egy madárcsicsergéstől hangos erdő közepén hanyatt fekvé lazulna. Alig vártam, hogy a jobbról érkező autóhullám pirosat kapjon. Fellélegezhettem és határozott léptekkel átsiettünk a túloldali járdára.

A következő tanulságos eset egy könyvbemutatón állt elő. Idejekorán érkeztünk a terembe. A vakvezető nyakör-

véből kiakasztottam a pórázt. Mielőtt elkezdődik a program, rácsatolom – gondoltam. A helyiség szélét körberakták székekkel. Helyet foglaltam. Lábam előtt két méterre leheveredett a rajzos szuka. Eközben lassan szivárgott a közönség. Telt-múlt az idő. Semmilyen jel nem utalt a kezdésre. A terembe vezető folyosóról öles léptekkel berobbant az operatőr, és a kutyától egy méter távolságban közkedve áriát kezdett énekelni. A lehetséges baj előszele akkor csapott meg igazán, amikor a tenor fokozatosan kiengedte a torkát.

Már régen késő – gondoltam –, nem tudom magamhoz hívni Kicsit. Feszült lettem. De az ária lehangosabb részénél sem adott jelt magáról a kutya. Vége lett a dalműnek. Mellettem egy idősebb férfi ült. Tőle tudtam meg, hogy az állat két mellső lábán nyugtató kutya a lehangosabb részénél rám nézett és látva, hogy továbbra is nyugodtan ülök, oldalára dőlt.

A következő helyszín egy HÉV-állomás. Ki akartam próbálni, ha egy közelünkből induló jármű elé akarnék lelépni, vajon mit tesz a német juhász? Az indulásra várakozó szelvény kürtjelzéssel figyelmeztetett az indulásra. A pórázt nagyon rövidre fogtam, és egy lelépés mozdulatot míméltem, mire a négylábú is elindult volna, ha a póráz engedte volna. Ennél az esetnél teljesen megbízott bennem.

190. ÁLOMFEJTÉS – mélyrehatóan kielemezve (2023)

Szerencsésnek tarthatom magam, hogy saját példám alapján lehetőségem nyílt egy éveken keresztül ismétlődő, valós élethelyzetre visszavezethető, álmokonfliktus álom általi feloldásának megtapasztalására. Ébredés után olyan tisztán emlékeztem a feloldó álomra, hogy azt leírhattam, és elgondolkodhattam rajta. A konfliktusálmot véglegesen feloldó álom minden mozzanata értelmet nyert bennem.

1. Az álom leírása:

Beléptem a ház kapuján. Frissen felmosott lépcsőház fogadott. A megelégedettség érzésével indultam el az emeletre vezető lépcsőhöz. Megsejtettem, hogy a fal takarása mögött kezében felmosó fával ott fog állni a gyermekkorom óta jól ismert, de már régen a másvilágra költözött házfelügyelő.

- Nagyon szép tisztaság van itt! - jegyeztem meg őszinte elismeréssel.

- Köszönöm szépen! - érkezett a halk, meleg hangú válasz.

Elindultam az első emeletre. A középkorú asszony a sarkamban lépkedett - eközben az éles- és térlátásom fokoatosan megszűnt. Meglepetésemre a lakás biztonsági ajtaja tárva-nyitva, a kulcs a külső zárban - melyet ismét élesen láttam. Erős szívdobogás kapott el, beléptem az előszobába. A fürdőszoba ajtaja nyitva - odabentről kihallatszott a mosógép halk zümmögése. Ettől megnyugodtam, van itthon valaki. Bár a saját lakásomban tartózkodtam, mégis úgy köszöntem, mint ahogyan az elhunyt szüleim lakásába belépve emléküknak adózva szoktam:

- Sziasztok!

Az üdvözlést édesanyám fogadta, melyen kissé meglepődtem. Hangja hitelessége földbe gyökereztetten a lábam. Valamilyen egyszerű kérdést tehettem fel neki, és ebben a pillanatban tudatosult bennem a feloldhatatlan ellentmondás, miszerint, ő már nem él. Megindult közöttünk a párbeszéd. A nappaliban az ágyon ült, ahogyan életének utolsó hónapjaiban egész nap tette. Továbbra is az előszobában tartózkodtam, ahol teljes sötétség vett körül, de őt mégis élesen láttam. Leírhatatlan békességet olvashattam le az arcáról.

Álmomban tisztában voltam a nemrég bekövetkezett tragikus valósággal. Nem arra gondoltam, hogy ez nem követ-

kezett be, inkább arra jutottam, hogy visszajött engem megnézni. A végtelen nyugalom hangján beszélt hozzám. Gondoltam, az érintés érzete miatt meg kellene puszilni, de az eszem azt súgta, ne tedd, mert kiderül az igazság. Arra törekedtem, hogy egyszerű kérdésekkel megpróbálok az elmentmondás végére járni – ezt a tervet az ajtócsengő élethű hangja végérvényesen megghiúsította.

2. Az álomhoz kapcsolódó múltbeli tények, melyből a hosszú időn át ismétlődő álmokonfliktus származott:

A lépcsőházban, amíg a házfelügyelő erővel bírta, maku látlan tisztaság uralkodott. A női kar ereje fokozatosan gyengült. A takarítás nyugét idővel magára vállalta a fia – ekkor már nem láttam. Nem volt százas a srác, mondjuk kilencvenes. Arca viszont nagy volt, mely mindkét értelembé véve értendő. A végén már egy vödör víz is elég volt a lépcsőház takarításához. Mindenki szemét szűrta a nemtörődömség, de akinek szólnia kellett volna érte hivatalból, nem tette. Én viszont egyszer szóvá tettem az anya és a velem lényegében egykorú fiú előtt. Sokatmondó, néma csend volt a reakció.

Pár évvel később egy aláírást igénylő ügy elintézése miatt becsengettem a házfelügyelőhöz: anyuka, fia és annak felesége voltak jelen. Kérésem visszautasításra került:

– Nem firkálok össze semmit sem – felelte lekezelően.

A beállt síri csendet idővel megtörtem, és normál hangon megköszöntem a semmit, de még mielőtt kiléphettem volna a folyosóra, egy gunyoros „nagyon szívesen” volt az elbocsájtó szép üzenet.

Újabb évek teltek el. A korossá vált házfelügyelő teljesen lebetegedett, a lakást már nem hagyta el. Időközben fia több alkalommal zárt osztályra került.

Hazajövet beléptem a lépcsőházba – ekkor már régóta nem láttam. A félemeleten lévő házfelügyelői lakás ajtaja elé

érkeztem, melyen egy keskeny, nyitható ablak volt. Mögötte ott várakozott a beteg asszony. Udvariasan megkért, hogy nézzem meg a szeméttároló ajtaját, nem felejtette-e benne a kulcsot a fia? Gondolkodás nélkül visszafordultam, a zárban nem volt kulcs, amit közöltem vele. Illó tisztességgel megköszönte a segítséget – én pedig szóltanul tovább mentem.

3. Az álom pszichéje:

Akaratomtól és szándékomtól függetlenül egyszer nagyon megbántottam a házfelügyelőt a szeretett és dédelgett fia okán. A szívét erősen megsebző esetet mélyen eltemette magába. Az első adandó alkalommal elégtételt vett érte, de amikor úgy hozta a sors, hogy segítségért csak hozzám fordulhatott, gondolkodás nélkül megtette és megköszönte.

4. Az álom értelmezése:

Egy réges-régen általam megbántódott anya lelki terhe elraktározódott a tudattalanomban, mely idővel egy konfliktusfeloldó álom formájában alkalmasnak tartotta az időt, hogy a bennem meglévő „zárványt”, véglegesen megszüntesse. A tudattalan az ember tudatos énjét szolgálja. A konfliktus megoldásának alapképletét – hanggal kombinált vizuális és nem vizuális – kevert álom formájában tárta elém:

1. A tisztára felmosott lépcsőház látványa – az alapkonfliktus feloldása.

2. A tisztaság megdicsérése és az elismerés megköszönése – ezzel semmissé vált a családot ért sérelem.

3. Sarkamba lépkedve felkísért az emeletre – a házfelügyelő élete második felében magába fojtva hordozta fia megromlott szellemi képességének szívzsomorító terhét. Az én látásbeli problémámat pedig ötvenöt éven keresztül az édesanyám. A két anya egymástól függetlenül hasonló szülői pályát élhetett át, ezért ilyen szempontból rokon-

lelkek voltak: osztozva családunk gyászában, lélekből indítatva, felkísért az első emeletre.

4. A nyitva lévő lakásajtó és a zárban lévő kulcs – a végső feloldozás kezdetének képi szinonimája.

5. A munkában lévő mosógép – a feldolgozás alatt lévő régmúlt és a helyreálló rend formálódó jelképe.

6. A lakásomba megérkezve úgy köszöntem, mint egykor tettem szüleimhez belépve – ezzel megidéztem, tetemre hívtam édesanyámat.

7. A lakásban az ágyán ülve fogadott az édesanyám – mint ahogy őt életének utolsó pár hónapjában nap mint nap láthattam –, arcáról leírhatatlan békességet olvashattam le – a konfliktus álom végső feloldása.

8. Arra törekedtem, hogy egyszerű kérdésekkel megpróbálok az ellentmondás végére járni (álomban tisztában voltam édesanyám közelmúltban bekövetkezett halálával, de túl életszerűnek hatott az álom. Ezt a tervet a valóságnak megfelelő élethű álombeli ajtócsengő-hang végérvényesen megghiúsította – más álomban többször is előfordult a lakáscsengő hangjának megálmodása: ezt onnan tudom, hogy felébredve megkérdeztem a szobában tartózkodó feleségemtől, miért nem nyitja ki az ajtót.

Mindezek fényében: a konfliktusfeloldó álom nem akarta, hogy álomban bizonyosságot nyerhessek édesanyám halála felől, úgy akarta, hogy ő továbbra is bennem éljen tovább, ezért a lakáscsengő hangját megálmodtatta velem – ezzel elérte a célját. Vajon miért kellett ennek így lennie?

Amennyiben ennek az álomnak a keretében rögzült volna édesanyám halálának ténye, úgy őt más konfliktusfeloldóálomba nem tudta volna bevonni.

5. Konklúzió:

A tudattalanunk talán az eredendő élet csírája óta magában elraktározza és mintaként hordozza az azóta megszer-

zett élettapasztalatot, melyhez sok mindenen túl hozzáadódik a jelen hozadéka is. A belső énünk belátása szerint gazdálkodhat ezzel a mérhetetlen kinccsel a lélek javára. Amennyiben fontossá válik számára egy értelmezhető, álom képében történő üzenet tudomásunkra hozatala, és ezt sikerül tökéletesen kiviteleznie, úgy részben feloldja a magunkban hordozott defekteket, másrészt, életirány utat mutat.

191. HOGY A KAKAS CSÍPJE MEG – öregbot (1967)

Szobakonyhás vályogházak hevesi világa. Anyai nagyapám falusi környezetben olvasottnak számított. Negyven darabra rúgó válogatott bibliotékája szokatlan méretű. Egyik lábát erősen húzta, de suszter lévén, legalább volt, aki meg erősítse a gyorsan kopó cipőtalpat. Sokáig a helyi KTSZ-ben renoválta az elnyútt falusi lábbeliket, de hamarosan a lakhelyéül is szolgáló nyári konyhába helyezte át a székhelyét. Nyugdíjas lett.

Alsóba jártam. Testmagasságom alapján némileg kilógtam a baromfiudvar népes számú lábasjóságai közül. Okát nem tudom, de valamiért nem kedvelt a kakas. Folyamatosan a nyomomban járt, hogy belém marhasson. Ezt viszont rossz néven vettem, és bepanaszoltam a bajuszos nagypapámnak. Háromlábú suszterszékén ülve figyelmesen, szó nélkül végighallgatott. Kisvártatva az öregbotja után nyúlt. Rátámaszkodva nehézkesen feltápászkodott, néhányat krákokogott, és kibicegett az udvarba. Addig elképzelhetetlen fürgeséggel vetette magát a kakas után, aki felismerve a rá leselkedő félhalálos veszélyt, csak úgy iramlott előle. A tarajos úrfit pár perc kergetőzés után csellel elkapta. Két szárnya végét az egyik kezével összefogta, a másik kezében lévő öregbottal pedig úgy elagyabugyálta a folyamatosan rikoltozó tollast, hogy utána már azt sem tudta, kakas-e vagy tyúk.

Jól észlelhető fáradtsággal visszaballagott a nyári konyhába. Botjával maga alá kanyarította a suszterszéket és jól esően leült. Nem szólt egy szót sem – meleg szemével rám nézett.

Pár hónap múlva táviratot hozott a postás, indulhattunk nagypapa temetésére. Október ellenére közel harmincfokos melegben került sor a végső búcsúra. A halottasházba nem engedett be anyukám, mondván, erős szag terjeng odabent. Egyre csak gyúlt a falusi nép. Elindult a gyászmenet, melynek elején haladhattam. Sokan álltuk körbe a sírgödröt. Első ízben lehettem ilyen környezetben. Kilencévesen már felfogtam az itt zajló esemény jelentőségét. A koporsót köteleken eresztették a mélybe. Elkezdődött az elhantolás. Ekkor könny szökött a szemembe. Tekintetemet elkaptam, mire elapadtak a könnyeim. Idővel újra odanéztem, de miután ismét könnycseppek gördültek végig az arcomon, végleg elfordítottam a tekintetemet. Szégyelltem magam, hogy fiú létemre sírok, és nem akartam, hogy ezt mások meglássák: hogy a kakas csípje meg!

192. SZENT EMBER ÉS A TAIGETOSZ - bicskanyitogató (1987)

A körfolyosón lévő szobakonyhás lakás nyitott ajtaján bekopogtattam, és miután odabentről meghallottam a házi gazda belépésre feljogosító invitálását, csatlakoztam a házaspárhoz, akik a Pethő Intézetről szóló dokumentumfilmet nézték a televízióban. Eközben a négy év körüli fiuk a galérián játszott. A televízióban látottak senkit nem dobtak fel, viszont volt magunkat mibe belegondolni. Egy újabb emeleti lakótárs érkezett, kopogtatás nélkül belépett a szobába, szó nélkül leült a mellettem lévő üres székre, és már eggyel többen ismerkedhettünk a nehéz sorsú gyerekek terápiás rehabilitációjával. Csendben figyeltünk. Egyszer csak meg-

szólalt a mellettem ülő teológiát végzett férfi, akinek a felesége a negyedik magzatot hordta a szíve alatt.

- A régi görögök tették helyesen, amikor az ilyen gyerekeket ledobták a Taigetoszról!

Egy másodperc alatt elborult az agyam.

- Ide figyelj, te szent ember! Ezek szerint engem is le kellett volna dobni onnan? - ezzel a vastag lencsét igénylő látásomra céloztam.

Vasárnap délelőttönként a feleségének beadott „temp-lomba megyek” duma helyet egy nővérhez járt kefélni. A három és fél gyermekes édesapa a továbbiakban rezzenéstelen arccal, és szó nélkül meredt a képernyőre.

- Ide figyelj, te szent ember! - tört elő belőlem, bőszerű indulattal. - A feleséged terhes. Amennyiben nektek a Pethő Intézetben gondozott gyerekekhez hasonló állapotú csecsemők születne, te ledobnád őt a Taigetoszról? Vagy mivel te soha nem veszed ki a részedet a családi munkamegosztásból, ezért inkább megkérnéd a feleségedet, hogy helyetted dobja le ő a kölyködet?

Felháborodva felálltam a helyemről, a háziaktól elköszöntem, és távoztam.

Másnap összefutottunk a tévéztető szomszédossal. Tőle tudtam meg, hogy miután előző nap kiviharzottam tőlük, a szent ember még öt percig bámulta a tévét, majd szó nélkül lelépett.

193. KICSI A RAKÁS - „könyvír” (2003)

Ez a történet a hiteles tanúm rá, hogy idővel alapélmények is kieshetnek az ember fejéből. A hangalapú kulturális honlap Könyv tartalmát átalakítva, végighallgattam az *Életbajnokok* című kötet saját hangoskönyv változatának általam felmondott előszavát. Eleinte nem tudtam hova tenni a halottakat, aztán csak megerőltette magát az emlékezetem.

Az *Életbajnokok* olyan nem látó, mozgáskorlátozott, siket, transzplantált és mentálisan enyhén sérült emberekről szól – meg két légzésbénultról –, akik helyzetükön sportolással emelkedtek felül. Mindegyik kötetemmel úgy vagyok, ha legalább egy olvasónak elnyerte a tetszését, megérte.

Úgy rémlik, hogy elektronikus levéllel lépett kapcsolatba velem a fiatalember. A suliban pajtásaival kicsi a rakást játszottak. A bikáskodás úgy alakult számára, hogy ráhengeredve a többiek, enyhén, de maradandóan megsérült a gerince. Teljesen padlóra került – régi önmaga árnyékává vált. Felnőtt lett, ami talán még inkább elkeseríthette testi korlátozottsága miatt. Valaki figyelmébe ajánlotta az *Életbajnokok* című olvasmányt. Hallgatott a jó tanácsra, kezébe vette a riportkötetet, és magába szívta a történeteket. Az utolsó epizód után hátradőlt a székből, magába szállt, és erőt merítve a sorokból, nem kis munkával lelkileg talpra állt. Magát és a világot is egy másik szemüvegen át látta már, végleg megszabadult a múlt nyomasztó terhétől. A levél végén megköszönte a számára létfontosságú könyvet, és elbúcsúzott.

194. MARION – elvesztés és megnyerés (1979)

Az ifjúsági szálláson roppant kellemes látvány fogadott: a házat fiatal német lányok népesítették be. Mi őket néztük, ők meg minket – így van ez rendjén. Rákészültem az esti bulira: némi pancsolás a tus alatt, egy kis arcszesz a simára húzott ábrázatra, majd beleugrottam a farosba. Kellő hőfokon égve indultam a táncterembe. Azt a néhány, az ismerkedéshez nélkülözhetetlen német mondatot, amit a nem éppen lexikonnyi szókincsemből össze tudtam rakni, jó előre megfogalmaztam magamban.

Még csak néhányan lézengtek a tágas teremben. Nem véletlenül érkeztem ilyen korán: bal szemem éleslátása a hangulatfényben már nem tette volna lehetővé a kellően figyel-

mes fellépést: a terembe érkező lányokat meleg tekintettel kell fogadni, és a jobban tetszőket a továbbiakban is szemmel kell tartani. A terv roppant ésszerű volt, ám a kivitelezés egyáltalán nem bizonyult könnyűnek, mert bizonyos távolságon túl még jó megvilágításban sem láttam elég élesen az arcokat. Az égők fénye túlságosan haloványnak bizonyult: több fontosnak számító momentum a homályban maradt. Nem feltűnően, de igyekeztem alaposan megnézni az érkező csajokat.

Lassanként megtelt a terem. Egyik lány sem keltette fel az érdeklődésemet, ezért a közelebb ülőket kezdtem stírolni. Annyira elmerültem a választék elemzésében, hogy mire felocsúdtam a bambulásból, a társaság túlnyomó része már vígan roptá a táncot. Fő bánatomra a helyükön ülő lányok egyáltalán nem voltak kedvemre valók. Legyintettem egyet, feltápászkodtam, és felkértem a legközelebb ülő, magányosan árválkodó leányzót. Örömmel jött: kinek van kedve a vigasságban ibolyát árulni! Lötyögés közben próbáltam vele szóba elegyedni, nem sok sikerrel. A sűrű tömegben jobbra-balra tekingettem, és nagy meglepetésemre azt láttam, hogy több lány is egymással táncolt. Távolba báméskodtam, tekintetemmel csak lassan közelítettem magunkhoz. Közvetlen közelünkben két német lány táncolt: mindkettőt alaposan végigmustráltam. Olyan keserű fájdalom hasított a szívembe, hogy majdnem belepusztultam.

Kiguvadt szemmel lestem a terembe lépő nőket: miért nem vettem észre akkor ezt a tüneményt? Gyönyörű volt az arca, vonzó a teste. Nem túl hosszán, de mélyen az álom szemébe néztem, aki szívhez szólóan rám mosolygott. Lehangoltan fordultam vissza táncpartneremhez – nem akartam vele illetlenül viselkedni. Nem tehettem róla, de a másik lány továbbra is mágnesként vonzotta a tekintetemet. Már én is rámosolyogtam, ő meg vissza. Elcsendesedett a

zene. Újra megpróbáltam beszélgetésbe bonyolódni a partneremmel, de ő – legnagyobb megdöbbenésemre – a nekem oly gyönyörűnek tetsző lánnyal kezdett hosszas, baráti csevegbe. Felháborított a mellőzés: ilyen modortalanságra végképp nem számítottam. Egyre haragosabban néztem a két szószátyárt – ők meg továbbra is elmélyülten társalogtak, tudomást sem véve rólam. Még lötyögök egyet az ibolyaárussal, aztán faképnél hagyom – háborogtam bosszús magányomban, amikor meghallottam, hogy engem szólítanak.

Meghökkenve láttam, hogy mindkét lány mosolyogva néz rám, és heves kézmozdulatokkal akarnak valamit a tudomásomra hozni. Hirtelen megértettem: a csinos lány azt kérte barátnőjétől, hogy engedjen át neki, mert úgy érzi, hogy nekem ő tetszik. Igaz, hosszantartó alku eredményeként, de szívem választotta nagy szerencsémre megkaparintott magának. Örömmel egyeztem bele. Ismét feldübörgött a ritmus, és én továbbra sem bírtam betelni a velem táncoló csodával. Legmerészebb vágyálmomban sem merem volna ilyen gyönyörű lányról fantáziálni! Arca mint egy tündéré: egyfolytában mosolygott, ámulatba ejtően szép volt. Ha tekintetem valahogy el tudott szabadulni bájos pófijától, akkor bombázó alakja fűzte azt újra rablánkra. Rajta kívül mindenki és minden megszűnt létezni számomra. Egyik ámulatból a másikba estem: én voltam a világ legboldogabb férfia. Milyen remek ötlet volt tőle, hogy egyszerűen elhappolt magának. Néztünk egymás szemébe, mosolyogtunk, nevettünk, mint ahogy a szerelmesek szokták. Egy szempillantás alatt belezúgtam, és az ő érzelmei felől sem volt sok kételyem. Elhalkult a zene, elcsitult a lábak dobogása, bemutatkoztam.

A válaszhoz kapott forró puszi minden szónál többet mondott. Mire letelepedtünk egy félreeső asztalhoz, már sok mindent tudtunk egymásról. Továbbra is mosolygott,

nevetett, és úgy tűnt, a nem remélt idill a világ legtermészetesebb állapota. Így valóban öröm élni, ha van kit szeretni, és van, aki viszontszeret. Arcunk kipirult az érzelemtől. Bódultan hajoltam hozzá: te nagyon szép lány vagy! – mondtam németül. Szájon csókolt, és doromboló macskaként bújt hozzám Marion.

195. ÚJ SZAKMA – gyermekszáj (1997)

Miután mellém került a vakvezető – és tagja lettem a Vakvezető Kutyával Közlekedők Szakosztályának –, egész nyáron át tartó kirándulások szervezésére adtam a fejem. Gyakran felkerestük a Szentendrei-sziget északi csúcsát a kutyásokkal: kiváló hely a fürdőzésre, a velünk tartó látók szeme elé mesés szép panoráma tárul. Remek érzés volt a nyarat vízparton eltölteni. Volt ennek valamilyen lélekfel szabadító ereje is. Itt tapasztalhattuk meg, hogy az egyik fekete labradort nem lehetett a vízbe kergetni. Az árnyékba sem volt hajlandó húzódni. Egész idő alatt süttette magát a napon. Egyik-másik kutya labdairigységére is fény derült. Kiszórakoztunk magunkat az napra. A kilométerre lévő rév felé tartottunk fél lábszárig a vízben gázolva. Kisebb ügyességi feladat volt a csotrogány jelzővel illethető jármű belsejébe lejutni. Elsőnek Kicsi és én érkeztünk meg.

Egy öt év körüli kisfiú és édesanyja már az utastérben ücsörögtek. Ahogy meglátott minket a kisfiú, anyukájához fordult: – Ott van egy halottszállító kutya!

Addigi jókedvem gyászfeketébe fordult, és síri hangon megszólaltam: – Nem sürgős annyira, kis öcsi!

196. ERŐPRÓBA – utóhatás (1996)

Kimegyek az erkélyre, guggolok néhányat – határoztam el. A korlátban jelképesen megfogózkodva tízet csinálhattam. Éreztem, erősen feszül a combom, abbahagytam. A kelle-

metlen érzés továbbra is megmaradt, sőt, a lépcsőn lefelé tartva csak fokozódott: úgy mentem lefelé, mint akinek tele van a gatyája. Szembesültem fizikai állóképességemmel, pontosabban, állóképtelenségemmel.

Elhatároztam, naponta háromszor guggolok. Az elgondolást tett követte, mégpedig kitartóan.

Eleinte alkalmanként tíz guggolás volt a penzum, huszonöt lett a következő cél, melyet idővel megdupláztam. Ekkor már nem feszült az izomzatom, és nem fogott ki rajtam a lépcsőzés sem. Hasznára lett a tudatomnak – valamit elterveztem és megvalósítottam –, a fizikai állóképességemnek – erősödött a lábam és a tüdőkapacitásom –, és ezek összehatásaként magabiztosabbá váltam. Kedvemre lett az erőpróba sorozat. Fokozatosan emeltem a tétet: hetvenöt után következett a napi háromszori száz guggolás. Életritmusom részévé vált a testgyakorlás. A fizikai terhelés összeszedettebbé tett. Ilyen előzmények után álltam oda a következő reggeli penzumnak. Gondoltam egyet, addig fogom csinálni, míg fizikai erővel bírom.

A megszokott száznál, de még százötvennél sem akadt különösebb gondom: ekkor már erősen izzadtam, és a lélegzetvétel tempója is jelentősen fokozódott. Százhetvenöt környékén érezhettem először megerőltetőnek a kísérletet: talán ekkor egy ritmust kihagyva, kezemmel arcomról letöröltem a szemembe csurgó izzadtságcseppeket. Kétszáznál alábbhagyott a ritmus. Éreztem, van még bennem némi erő és szufla, de azt is, biztosan nem fogok estig kitartani. Kettőszázhuszonöttnél elhatároztam, nyomok még huszonötöt, és befejezem. Minden újabb ereszkedés és emelkedés az utolsó erőtartalékaimat emésztette. Ekkor már szenvedtem. A kétszázötvenedik alkalomkor a kerek szám miatt úgy határoztam, nyomok még kettőt. Kettőszázötvenkettő lett a vége.

Úgy szakadt rólam a verejték, mintha meztelen felsőtestemet eső áztatná. Szívem olyan ritmusban kalimpált, hogy majdnem kiugrott a helyéből. A hosszantartó mély és heves zihálást kár említeni. Kivoltam, mint a liba. Félórába is beletelhetett, mire szervezetem funkcióiban visszaállt a normál állapot. Bőségesen pótoltam a szervezetemből hiányzó folyadékot, és hanyatt dobtam magam az ágyon: maximálisan elégedett voltam a teljesítménnyel. Talán nem csoda, aznap nem guggoltam többet. Ám másnap sem meg utána sem, egyetlen egyszer sem. Nem elhatározás eredményeként alakult így. Tudati meglelégedettség okozhatta: megszűnt a motiváció.

197. SZAKMAI ÚT - osztálykirándulás (2002)

Több mint kétszáz osztályban jártunk öntevékenyen a vakvezetővel, hogy a tanuló ifjúság spontán feltett kérdéseire adott válaszok által képbe kerülhessenek a nem látó élethelyzettel, és a vakvezető tudásával. Úgy gondolom, a gyerekektől a pedagóguson és a vakvezetőn át egészen magamig bezárólag, mindegyikőnknek hasznára váltak ezek a tanórányi szellemi együttlétek.

Egy-egy napra négy-öt tanórát vállaltam be – az ötödik óra végére szellemileg elfáradtam. Akadt olyan osztály, ahol a matektanár osztályfőnök elmondása szerint a gyerekek előzetesen megkérték őt, hogy a kérdéseiket ő tegye fel. A katolikus iskolában az első padban felálló lány tüntetőleg kijelentette, hogy ő nem vallásos, az első óra előtt nem szokott imádkozni, és az istenhit felől kérdezett. Mivel engem az iskolába a hittantanár hívott meg – aki jelen volt a teremben –, ezért kicentizett módon adtam tudtára a nem vallásoságomat. Mivel az óra kezdetén bármilyen kérdés feltevésére feljogosítottam a gyerekeket, ezért az egyik osztályban akadt két olyan túlkoros fiú, akik a szexualitásra vonatkozó eről-

tetett kérdéseikkel bombáztak. Egy-két kérdésükre türelmesen válaszoltam, utána finoman a helyükre tettem őket. Az egyik osztályban elmondtam, hogy a barátságomat úgy jelzem Kicsinek, hogy a háztartási kekszet olykor kiveheti a számból. Erre aztán beindultak a gyerekek, hogy mutassam meg. Megtörtént. Az egyik kisfiú megkérdezte tőlem, hogy megpróbálhatná-e ő is? Kezébe nyomtam egy kekszet. Nagy izgatottan odaguggolt a kutya elé, aki hopp, és már az ő szájában volt a falat: a kisfiú nagyon boldog volt, osztálytársai ujjongva megtapsolták.

Emlékezetem szerint egy vagy két alkalommal fordult elő, hogy a feltett kérdésre nem volt meg a válasz:

- Kinek jobb, aki nem látva született, vagy aki látva?

Leforrázva álltam. Fejem kongott az ürességtől. Beletelt talán egy perc is, mikor éreztem, valamit mondani kellene:

- A választ nem tudom még, de hamarosan meg lesz!

Aki most úgy gondolja, hogy eközben eszeveszetten gondolkodtam a kérdésre adandó válaszon, azt ki kell ábrándítanom. A fejem továbbra is teljesen üres volt, de éreztem, valahol valami észrevétlenül munkálkodik bennem. Továbbra is némán álltam a pissenés nélkül várakozó gyereksereg előtt, amikor magamat olyanképpen kezdtem érezni, mint ha az üres üveg érezné azt, ahogyan szép lassan feltöltődik vízzel. Ezzel az érzéssel lett tudtomra adva a tudattalan által, hogy a feltett kérdésre adandó választ betöltötte a szürkeállományba:

- A kérdés rossz, mert annak alapján nem lehet megválaszolni. Annak jobb, aki a nem látásból fakadó hátrányokat minél nagyobb mértékben képes kiküszöbölni - erre a kérdésre addig nem fogalmaztam meg a saját válaszomat.

198. VÁRATLAN ÖRÖM – élményekben osztozva (2017)

Miért érdemes koncertre járni? Sok oka lehet, de amire most fogok hivatkozni, fehér hollónak számít. Kezdődik a végén, de annak az elejével, hogy koncert után a metróba jó helyen kell felszállni. Miért? Hogy amikor kiszállok – bal kezemben mikrofonállvány, jobban fehér bot – legyen, aki felfigyel rám. Előny, ha az illetőnek kiváló a névmemóriája. Mi történt valójában?

Még a peronon leszólitott egy fiatal hölgy, hogy segíthet-e nekem. Napi rutinnak számít errefelé közlekedni, de méltányolva a fiatalság varázsát, dalolva belementem. Mire kikanarodtunk az aluljáróba, kiderült, a hölgy nem ismeri azt az utcát, amely felé tartok, de ez nem vette el a segítőkész kedvét. Bár neki toronyiránt nem arrafelé lett volna hazafelé, átmentünk az aluljáró túloldalára. A lépcsőn ráérősen felballagtunk az utcaszintre. Közben beszélgettünk.

Ő éppen az évfolyamtársaival való sörözésen volt túl. Én az esti Gólyabeli koncertről, és a hangalapú kulturális honlapról meséltem. Rákérdezett az elérhetőségre. Mondtam a mozaik szót, megerősítésül a nevemet is hozzáfűztem.

– Ismerős a neve! – bökte ki, amivel alaposan meglepett. – Én a Hunyadiba jártam általánosba, ahová a vakvezetővel tetszett jönni hozzánk.

A huszonhárom éves kísérőm akkoriban alsós lehetett. Meglepett, hogy ennyi év elteltével egy negyvenötperces találkozás ilyen mély nyomott hagyott egy kisiskolásban. Igaz, mint elmondta, inkább a német juhászra emlékezett, mintsem rám, de a nevemet mégsem felejtette el: az iskola-könyvtárnak mindegyik kötetemből egy-két példányt ajándékoztam. Innentől kezdve még kedélyesebben folyt a múltidézés. Már tisztában volt a házszámmal, ahova tartottam. Lecövekelte, elbúcsúztunk egymástól és indult hazafelé – lehet, hogy egy életre elváltunk egymástól.

A kapualj nem volt ismerős, hamarosan a talpam is ráerősített a téves helyre. Pár pillanatig elgondolkodtam a váratlan feladványon. Visszafordulva gyorsan hazataláltam – ilyenkor az öröm is öröm.

199. TENISZLABDA – labdazseni (2001)

A gömb feltalálójának neve örök rejtély marad az emberiség előtt. Egy Nobel-csontot biztosan adott volna érte hálából a vakvezető. Két tucatnál is több teniszlabdája volt. A lakás közelében lévő tenispálya célt tévesztett labdáiból állt össze a cipős dobozra való kollekción.

Felötlött bennem, megtanítom labdát passzolni. Hason feküdt a szőnyegen. A teniszlabdát az egyik mellső mancsa elé letettem, behajlítottam a lábfejét, és vele a játékszert magam felé löktem. Jól érzékelhetően koncentrálni figyelte a továbbiakat. Jobb kezemmel hasonlóképpen tettem, és a labda újból előtte várakozott. Megszaglászta. Tucatszor gyakoroltuk ezt a sporttevékenységet, és részemről elfelejtődött a dolog. Történt egyszer: szájába kapta a teniszlabdát, a hosszúkás előszobába érve maga elé dobta, utánaaszaladt, és mellső mancsával belepasszolt, a labda begurult a nappaliba. Ez a technikás játék évekig nagy kedvence lett. Ötlet-szerűen húzta elő a sportszakjából. De ő is fejlesztett játékot magának. A hálólhelyéül is szolgáló szobából a lekövezett előszobába rontott, mellső mancsát megfeszítette és a sima kövön addig csúszott, amíg tartott a lendület. Olcsó játék okos kutyának.

Megtréfálom a vakvezetőt, határozta el. Mindenből lehet okulni. Kezembe vettem egy teniszlabdát úgy, hogy azt jól láthassa, utána kiejtettem a markomból. A játék remekül ment mindaddig, amíg két játékszert vettem magamhoz csalafintán úgy, hogy abból csak az egyiket láthatta. Egyszerre engedtem el a labdákat, azok úgy estek le a szőnyeg-

re, hogy ott egymásnak koccantak, amitől az egyik jobbra, a másik meg balra gurult. Váratlanul megduplázódott a labda. Megrökönyödve állt a vakvezető. Értetlenül nézett jobbra meg balra, a végén rám meresztette kérdő tekintetét. A teljesen elbizonytalanodott német juhász csak hosszú idő elteltével mozdult meg és tétován az egyik labda után kullogott, aközben okos fejét volt min törnie.

200. ETIKA - füttyült ránk (2000)

Vakok Általános Iskolája. A popélet néhány közismert tagja magát nem látó gyerekek társaságában rögzítette az egyik tévécsatornával: kívánságműsor féle lehetett, zenei utóélettel. Eközben két nem látó lánnyal beszélgettem hosszasan. Minden jónak vége szakad egyszer, elbúcsúztunk egymástól. Felálltam, talpra pattant a közelemben fekvő vakvezető is.

Az intézmény tágas folyosóján haladtunk. Elöttünk jobbra népesebb társaságra figyeltem fel.

- FigyeljeteK csak ide - szólt egy férfi. - A lóversenypályán is ezt szokták csinálni!

Ezalatt a csoportosulás mellé értünk Kicsivel. Óhatatlanul is hallottam a továbbiakat.

- Ez egy ultrahang síp, belefújok és nézzéteK csak, mi történik?

Pár méterrel túl jártunk tőlük, amikor a német juhász fejét hirtelen jobbra kapta - eközben vakvezetői feladatát gördülékenyen teljesítette.

- Látjátok, már enyém is a kutya! Így kell ezt csinálni! - mire elismerő zsvajj kerekedett körülötte.

Ekkor kaptam észbe, hogy mi egy alkalmi demonstráció kéretlen elszenvedői voltunk. Mi történt?

Az ország legnevesebb etológusa kisebb társaság központi figurájaként várakozott a folyosón. Szakmájáról kérdezhették a körülötte állók, ő meg szívesen beszélt róla.

Kapóra jöhettünk neki a vakvezetővel, mert így spontán is reprezentálhatta szakmai nívóját: a nála lévő ultrahang sípba befújt. Filléres dicsőség. Gondolkodás nélkül megtette, biztosan megérte neki.

Ettől a pillanattól kezdve ő az én szememben etikailag nulla lett: a feladatát végző vakvezető figyelmét munkájától – az ultrahang síp megfújásával – szándékosan elvonta. Ezt a morális bűnt semmilyen mértékben nem csökkentheti, hogy zárt folyosó védelmében történt. Tettével minden etikai normát átlépett az érvényesülés érdekében. Eljárhatott volna másként is.

Ehhez előzetesen meg kellett volna szólítania engem, majd a felvázolt kísérlethez beleegyezésemet kellett volna kérnie. Ez a sok macera viszont keresztbe tett volna a spontán sikernek: fiatal nők gyűrűjében diadalmaskodhatott.

201. MOHA - és a Mini (1973)

A középiskola első hónapjai. Az osztályban mindössze egy vegyes pár ült közös padban: Moha és én. Szőke hajú, kese lány volt, normál alakú. Nem neme miatt kedveltem meg, hanem nyitottsága miatt. Kezdő barátokká váltunk. Mohának Csete lett a barátnője. Bár kinézetre jelentősen különböztek egymástól, de szót értettek. Önként jelentkeztem az osztálykirándulás szállásának lefoglalása ügyintézésre. A Pilis-hegységben a Janda Vilmos kulcsosház vált a lerakattunkká. Minket, fiúkat a padlástérbe irányított az osztályfőnök, a lányokra a földszinten kívánt felügyelni. Szalonnasütés közben többen fellógtunk a tetőtérbe. A két barátnő is követett minket, fiúkat. Rám találtak. Nemes egyszerűséggel nekem ugrottak, és maguk alá akartak gyűrni: ez normális viselkedés ilyen korban. Folyt a hancúr, ahogy ilyenkor elvárható az érdekelt felektől. Szóval, ilyenképpen voltunk egymással.

Tanóra közben benyitott a minket is tanító igazgató-helyettes, és Mohát meg Csetét magához hívta, majd mindhárman távoztak. Nagy csend lett, kissé meglepődtem. Hamarosan újra mind a hárman megjelentek, a két lánynak úgy kellett minden holmiját összepakolnia, hogy nem szólhattak senkihez sem. A fehérarcú lány arca érzékelhetően sápadt volt. Próbáltam Mohánál az előállt helyzetről érdeklődni, eredménytelenül. Öt perc múlva a két lány az összes holmijával együtt távozott az osztályból. A szünetben láttuk, amint felöltözve cuccukkal együtt lefelé indulnak a lépcsőn, az utcára. Hamarosan fény derült a rejtélyes háttérre.

Az előző napon az egyik órán a két lány együtt ült a hátsó padok egyikében. A *Hull a pelyhes fehér hó* című gyermekvers némileg átköltött változatát a padra tollal felírta Moha: ezt a baromságot, a Mini együttes koncertjén hallhatta valakitől. A változatot a Dolgozók Esti Iskolájának tanulói is olvashatták, melyről értesítették a takarítónőt, aki ahelyett, hogy a firkát eltüntette volna a padról, önkéntes rendőrként jelentette az igazgatónak. Ezért két és fél hónap után Mohát úgy csapták ki a suliból, hogy egy évig nem mehetett máshova tanulni. A lényegében ártatlan Csetét pedig száműzték egy másik kereskedelmi iskolába. Sem akkor, sem érett fejjel nem tudok egyetérteni a rájuk kiszabott büntetés súlyával – ők, mi, akkor még gyerekek voltunk, minden mélyebb ideológia nélkül. A két lány hiánya – szerintem – alapvetően befolyásolta az osztály közösséggé formálódásának esélyét.

Kíváncsi lettem arra a helyre, ahol Moha felszedte azt a bizonyos verset, melyben három szó lett kicserélve. Így kerültem a Bem-rakpartra, és váltam évekig a Mini koncertek látogatójává: középiskolai fiú osztálytársaimat is elhívtam meg az általánosból is egyet. Ekkor még rendőrségi sziréna

is fűszerezte a fiúk egyedi zenéjét. Hangosan követeltem a Gőzhajó számot.

202. KÖRNYEZETVÁLTÁS – próbatételek (2009)

A Tisza-tavon kenuzási tudásunkat többször is kipróbálhattuk a szemüveges barátommal. Ő rutinos volt, én meg az amatőrök lelkesedésével húztam a lapátot. Azzal álltam elő, hogy menjünk Bajára: ugyanis felkeltette érdeklődésemet a gemenci erdő nyújtotta környezet. A programra bejelentkezett a kajakozásban járatos ismerősünk is. Az indulásra kijelölt időpont előtt napokkal erős áradás indult el a Duna teljes szakaszán: az addigi második legmagasabb vízállást prognosztizálták a vízügyi szakemberek. Szemüveges barátom rákérdezett a tervre, mondván: árvízben veszélyes vízre szállni. Következőt feleltem rá: nem mindegy, hogy öt vagy tíz méter mély víz van alattunk?

Telibe kaptuk az árvízi tetőfokot. A bajai hídtól délre szálltunk be a kenuba: gigászi méreteket öltött a folyam. A csatornából kiértünk a Dunára. A szemből folyó víz áramlása hat-hét kilométer óránkénti sebességű lehetett: amennyivel felülmúltuk ezt az értéket, annyival haladtunk. A bajai hídtól két kilométerre voltunk. Teljes erőbedobással gályáztunk, de még így is alig haladtunk.

Veszélyes sarkantyúk mellett is ellapátoltunk: ezeket jó minél messzebbre elkerülni. Erőteljesebb húzásokra inspirált minket a barátom: én száz százalékon vagyok, feleltem. Az indulástól beletelhetett egy órába is, mire erőnkkel alaposan elkészülve, megérkeztünk a híd melletti Duna-ágba, ahol már csak kilométeres sebességgel áramlott a szembe víz. Turisták számára készült asztal padokkal konstrukciónál kötöttünk ki: a kenuból egyből a padra kellett fellépni: ez sem semmi. Valamit haraptunk, ezalatt kipihentük magunkat és indultunk.

De ez még csak a kezdet volt. A gemenci kisvasút végálmomására be kellett evezni. A sínszálak közé egy összehangolt fenékmozdulattal belöktük a kenut: ott előadtam a MÁV ismert szignálját, bemondtam az induló kenu vágányszámát, és vízbe merültek a lapátok – nagyot neveltünk. Amit ott és akkor látott a szem, ember nem feledi sosem. A beltengerből buja erdő nőtt ki. Egyik-másik fából a víz szintje fölé csak a lombozat emelkedett ki. Az ártérben épített víkendházakat viszont nem érte el az ár: magas cölöplábakon álltak. A házakig felvezető létrából egy-két lépcsőfok szárazon volt még. Az előttem és mögöttem ülő két kolléga tapasztalt vízi embereknek számított, de még az ő szájuk is tátva maradt a környezetre való rácsodálkozástól. Kisebb domb emelkedett ki szerényen az árból, kikötöttünk. A kézilabdapálya nagyságú területen hajótörötként érezhettük volna magunkat, ellene ebédeléssel tettünk a javunkra. Eközben egyik társam szarvas nyomokat fedezett fel körülöttünk: vízben úszó vagy abba belefulladt állattal emlékezetem szerint nem találkoztunk. Két kenuval és rendőrségi motorossal viszont igen. A csekély sebességű szembe ár miatt nem feszültek meg izmaink: bőven maradt idő az újabb látványra való figyelemfelhívásra. Gyönyörű napsütéses időt fogtunk ki az álomutazásra. Ötórányi idill után véget ért a varázslatos gemenci szakasz. Ráfordultunk a Dunára, beálltunk a fősodorba. A lapátokat félretettük, hosszasan csurogtunk alá: harminckilenc kilométer után vetődünk partra.

Több napot töltöttünk a Magas-Tátrában, a számomra legnagyobb kihívást jelentő túráról fogok mesélni. A régóta ismert hölgy túratárs mellett egy fiatalember volt a harmadik: a vakvezető kutyák kiképzéséről érdeklődő e-mail volt a kapcsolatfelvétel kezdete. Sportos fickóról van szó. A Tar-

pataki vízeséstől a Théry Ödön-menedékházig, majd onnan vissza volt az igazi próbatétel: ez a Vöröstorony túra felvezető szakasza. Az út hossza oda és vissza nem lehetett több mint húsz kilométer. A szintkülönbség nem jelentett gondot. A problémát más okozta, mégpedig az útvonal teljes hosszában a különböző nagyságú kövek összevissza rendszertelenséggel követő sora.

A hölgy túratárssal mutatóujjunktat egymáséba kulcsolva haladtunk: ilyenképpen finom kézmozdulatokkal meglepően pontosan lehet irányítani. Itt azonban ez kevésnek bizonyult, nagyon is elkélt a párbeszédre alapuló kommunikáció. A jobb kezemben lévő túrabot végével előbb a kötelezően ajánlott kőre rá kellett találni, és csak utána léphettem, hajszálpontosan. Ez volt a biztonságos közlekedés alapja. A Théry Ödön-menedékházig útba esett egy köztes menedékház, ahol megpihentünk. Innentől a velünk tartó fiatalember egymagában indult tovább. Mi pedig kettesben folytattuk a vándorlást. Bár az út látássérült részére továbbra is lényegében járhatatlannak bizonyult, a környezet derekasan kitett magáért: mély szakadékok, magasba törő ormok, kövek között átfolyó patak, lépcsőzetes meredély. Az időjárás is a kegyeibe fogadott minket: sütött a nap, nem fújt a szél, se meleg se hideg. Időnként megállást javasoltam, mert éreztem, fejben fáradok. Erősebben emelkedett a terep. Szuszogva kaptattunk tovább. Elcsigázva léptünk be a tengerszint felett közel kétezer méter magasan fekvő menedékházba. Forró hagymalevest szürcsöltünk. Odabent felfigyeltünk egy házaspárra, egyéves gyerekekkel voltak. Téma lett a hófúvások és más szélsőséges időjárások alkalmával lezárt út, és a mindezekkel nem törődő felelőtlen emberek sorsa. Visszafelé tartottunk: az út ismerős volt vagy mégsem? Fordított irányból semmi sem ugyanaz. Ha nem sikerült hajszálpontosan a kijelölt helyre lépni, a lábam a kőről három-

százhatvan fokban bármerre lecsúszhatott: számos esetben előfordult. Kínomban egyszer elnevettem magam: a bakancs orra két kő közé majdnem függőlegesen beékelődött, a lábszáram a térdem és a combom olyan kitekeredett pozitúrát mutatott ekkor, melyet addig elképzelhetetlennek tartottam volna. Szerencsére kiválóak a bokaszalagjaim, rugalmasak az inak és nem sérülékeny az izomzatom. Ahogy egyre jobban fáradtam agyilag, úgy váltam egyre ingerlékenyebbé: megpróbáltam visszafogni magam. Megálltunk pihenni: ekkor ért mellénk az a házaspár, akiket kisbabájuk társaságában láttunk a menedékházban. Lengyelek voltak. Amikor mellénk értek, egyikük kimeresztett szemmel rám nézett, később a társa is hátratekintett: észrevették, hogy nem látok. Szinte forrt, füstölgött az agyam. Lépésről lépésre megfontoltan haladtunk. Lassacskán kezdett sötétedni. Százméterenként megálljt parancsoltam. A továbbinduláshoz már nagyon össze kellett szednem magam. A távolban autó zaját hallottam, ez valamicskével megdobta a nem létező kedvemet. Hullafáradtan léptem rá a műútra. Azt hittem, jártányi erőm sincs. Ekkor jött az igazi meglepetés: pár méter után fejemből elillant az agyi fáradtság, és mivel fizikailag nem fáradtam el – ez ekkor derült ki –, legnagyobb meglepetésemre, frissen szedtem a lábamat.

203. EMBERTORZÓK – elgondolkodva rajtuk (1987)

A nemzetközi gyors csikorogva fékezett a főváros központi pályaudvarán. Mivel a menetrend szerint fél órát kellett várakoznia, leszálltam. A kijárat felé vettem az irányt. Kíváncsian néztem körbe. Pár lépéssel arrébb valósággal az aszfaltba gyökerezett a lábam. Vajon egy igazi szellem jön velem szembe? Kimeresztett szemmel megbámultam. Egy málháját cipelő fiatal katonával találkoztam. Állítom, a rajta lévő bakaruha és a kezét húzó bőrönd súlya több volt,

mint az övé. Én ennyire sovány embert addig nem láttam még. Ijesztő, sőt egyenesen rémisztő volt csontkollekció kinézete. De rögvest eszembe jutott, hogy ő egy hús-vér ember, és ekkor döbbsentem meg igazán: hogyan fordulhat elő ilyesmi!

A másik történet is egy vasútállomáson esett meg velem. Az apró épület körül sehohly ház sem. Egyedül ácsorogtam odabent. Nyikorogva feltárult az éltes ajtó. Egy kortalan férfi lépett be rajta, és vele együtt a száz évvel azelőtti múlt. Velük együtt hárman lettünk a falu kopottas várójában. Az ember fejére, féloldalasan, kucsma volt húzva. A kezében lévő időtlen, szitává nyútt bőrtáska éppen hogy elbírta a benne lévő szusznyi levegőt: talán csak megszokásból hordhatta magával? Színtelen és alaktalan ruhájára, valamint a víztől iszonyodható szellős csukájára konkrétan nem emlékszem vissza. A férfi viaszarcáról az égegyadta világon nem lehetett leolvasni semmit. Ábrázata és szeme fakép. Arra jöttem rá, hogy ez az ember maga a tökély lehetne egy néprajzi múzeum kiállítótermében, mint megépített korhű tárgyi figura.

204. ELLENTÉTELEZÉS - természetgyógyászat (2001)

Nem vitás, sok baromságra képes a gyerek. Ha többen vannak együtt, talán még többre. Az elkövetett csínyért nem szívesen vállalják a felelősséget, de ha erre rákényszerülnek, egy egész életre tanulhatnak belőle.

A vakáció idejére szervezett barlangász-túratáborban közel húsz gyerek feledte a város zaját, bűzét. Egyszerű falusi környezet. Kiváló lehetőség a lazulásra. Nagyfokú szabadság szolgálta a gyerekek javát. A legtávolabbról érkező táborlakó az Atlanti-óceán túlsó partjáról származó, magyar szülők lánya volt. Hamarosan kiderült, sportos múltja és jelene miatt ő a legedzettebb. Az örömben azért üröm is

szokott vegyülni, allergiás volt a rovarcsípésre. Az életveszéllyel is járható vészhelyzet kivédésére gyógyszeralapú spray-t hozott magával.

A táborban egy felsős fiú is jelen volt. A közeli patakban békák után koslatott. Amennyiben talált egyet, megfogta és bicskájával – nem étkezési célból – miszlikre aprította. Egy-két gyermek érdeklődve nézte az alkalmi boncmester igyekezetét, a többiek megvetették érte. Kedvelt időtöltése lehetett a tűzre rossz fát tenni. Jópofaságból vagy nem, de a rovarcsípésre allergiás lány flakonjából az összes ellenanyagot kifújta. Híre ment a vérlázító galádságnak. Mivel a természet lágy ölén töltöttük a napokat, ezért a probléma természet-alapú lerendezése látszott a leginkább tájba illő megoldásnak. A táborlakók között volt egy a nagykorúságot betöltött fiatalember is. Életkora miatt inkább a gyerekek közé osztotta be magát. A rosszkodásból való kigyógyításra vonatkozó terv megszületett a fejében.

Mi, felnőttek, a szállásnak szolgáló egykori iskola udvarán álló asztalt ültünk körbe. Megjelent a tervével előállt fiatalember, mire a táborvezető ülőhelyet változtatott. A többi jólelkű gyerek kíséretében odament a rosszcsont kölyökhöz, és nyakon ragadta. A megszeppent fiút odakísérte az udvar szélében burjánzó csalánbokorhoz. Az időközben rémültté váló fiú felsőtestéről lekapta a pólót, és tíz percig tartó csalánfürdőt alkalmazott gyógyírnak. A magasságos égig is elhangzott a gyógykezelésben részesülő, rövidnadrágos fiú óbégatása. Hiába rimázkodott mielőbbi szabadulásért, az előzetesen meghatározott penzum nem szenvedhetett csorbát. Eközben a többi gyerek – közöttük a sérelmet szenvedett lány is – körbeállta a magas szintű természetgyógyászat helyét: egyikük sem érzett sajnálatot a gyógyulófélben lévő társuk iránt, inkább drukoltak a sikeres rehabilitációért. Tíz perc elteltével véget ért a test és lélektisztító

kúra. A bömbölő kölyök egy lépcsőfokon ülve jajgatta bele fájdalmát a nagyvilágba, orrán-száján folyt a takony és a nyál. Néha-néha odamordult a gyógyfürdőt alkalmazó szakembernek, aki erre kilátásba helyezte a tisztítókúra folytatását. Ez hatott. Egy órába is beletelt, mire elmúlt a fiú szipogása. Csendesen elvonult az ágyára, már nem kellett a békáknak az életükért aggódniuk.

Az egyik túrán történt. Én a három részre szakadt csapat végével együtt haladtam. Arra lettünk figyelmesek a dimbes-dombos tájon, hogy a legelől tartók egyszer csak futásnak erednek. Gondolhattuk volna, szórakozásból egy kis versenyt rendeznek maguk között. Ám amikor a sprint helyére érkezett a második osztag, ők is hasonlóképpen tettek. Mi is odaérkeztünk, és láss csodát, mi is eszeveszett száguldásba fogtunk. Miért?

Az elöl haladók közül valaki véletlenül belerúghatott egy a földön lévő darázs-fészekbe, mire a rovarok mindenre elszánt támadásba lendültek. Mérges fullánkossal lévén a többi arra járó emberen is megtorolták az őket ért sérelmet. Visszatérve a szállásra, mindegyikünk megszámlálta a tésztén fellelhető csípésnyomokat. Én a kedvezményezetttek közé tartoztam a tucatnyi piros folttal, de akadt közöttünk olyan szerencsés is, akinek húsznál több jutott: az erre érzékeny lánynak szerencséje nem lett semmilyen baja.

205. HATÁS - piszkosul jól esett (2004)

Kinek ne lennének életre szóló könyvélményei? Nekem is vannak, és bizony az írójukat kissé irigyeltem. A hetediknek megjelent *Felvert por* című kötet írása közben kétszer is előfordult velem, hogy könny szökött a szemembe: még a sokadik újraolvasáskor is. Ennek nem tulajdonítottam különösebb jelentőséget, mert a főszereplő kislányt életútra segítő Kóbor nevű kutya az én alteregóm volt. Másként voltam

ezzel a harmadiknak megjelent *Kicsivel könnyebb...* című kötet esetében. Ebben a vakvezető egyes szám első személyben meséli el a történeteit

Az első hét kötetemből néhány példányt mindig ajándékoztam a betűvetésre engem megtanító iskola könyvtárának: az iskola összes osztályát felkerestük a vakvezetővel. Ekkoriban jelent meg a *Kicsivel könnyebb...* című irodalom, melyet a tanuló ifjúság figyelmébe ajánlottam – bíztam az eredményességben.

Délutáni séta a lakótelepen. Bekanyarodtunk az egyik játszótér felé. Már távolról üdvözölt minket a kisfiú:

– Szia, Kicsi! Szia, Laci!

Bár a kutya egy kukkot sem válaszolt a kedves üdvözlésre, de én helyt álltam érte. Pár mondat után meglepő kérdéssel állt elő a gyerek:

– Mikor fog újra könyvet írni Kicsi? És mi lesz a címe?

206. FUTURISZTIKUS, BÚCSÚZTATÓ ÁLOM

- naprakész (2018)

A vonat fölülről második lépcsőjén állt anyukám, menetiránnyal szembe fordulva. Arcán és haján a vonat sebessége által keltett légáramlás hatása nem volt észlelhető. Arca nyugodt és békés volt, előre figyelt.

– Gyere fel onnan! – mondtam nagy sietséggel. – Miért állsz ott?! – kissé mérgesen.

Nem válaszolt, és mintha a feléje nyújtott kezemben megkapaszkodva, elindult volna a vagon belsejébe. A következő képben egy ismeretlen nő a vagonból a lépcsőre lelépett, majd onnan a mozgó vonat alá bekúszott. A vészfék meghúzására gondoltam, de nem tettem.

Délelőtt közjegyzőhöz mentem, anyukám hagyatéki ügye miatt.

207. ÖRDÖGFIÓKA - minden kezdet nehéz (2010)

Középiskola. Reggelenként jellemzően az elsők között érkeztem meg az osztályba. Szép lassan szállingóztak a többiek is. Két fiú, akik a Moszkva tér felől érkeztek, arról számoltak be ájúldozva, hogy a mellettünk lévő közgazdasági szakközépiskolába egy hosszú szőke hajú, fekete kordnadrágot és dzsekit viselő, vékony testalkatú bombázó tartott. Szívtak is neki, de ő rájuk sem hederített.

Középiskola után úgy négy-öt évvel. Egyik volt osztálytársammal, aki talán egyik szereplője volt az előző történetnek, a budai ifiparkba tartottunk. Jóval a koncert előtt érkezünk (Mini, P-Mobil), ezért a keskeny járdán ráérősen stíröltük a csajokat. A haverom figyelt fel az érkező lányra: haja, ruházata és testalkata alapján kiköpött mása volt annak a bizonyos középiskolás diáknak.

További harminc évvel később. Az összeszokott túracsapat a Moszkva téren gyülekezett. Mivel ekkor már az örök vadászmezőket járta a vakvezető, ezért a túravezetővel tartottam. Váratlan fejleményként, az indulás előtt egy háromfős, addig ismeretlen hölgykoszorú csatlakozott hozzánk.

Húvösvölgyből Nagykovácsiba tartottunk, mely során egyik hölgygel sem kerültem beszélgetésre alkalmas helyzetbe. Mindösszesen egyikükre figyelhettem fel, aminek két oka volt. Az egyik, hogy a túra során egy férfi társaságában mögöttünk haladtak hosszasan, a másik, hogy a férfi olyan bunkó módon csapta a szelet, hogy a férfitársadalom nevében erős szégyenkezés kapott el. Véget ért a természetjárás, az ősmag rohant a buszmegálló felé, a háromfős baráti társaság leeresztés céljából kortyintott volna valamit. A túravezetővel csatlakoztunk hozzájuk.

Irigylésre méltó helyzetnek tűnhet, ha egy férfi négy nő társaságában lehet, de ahogy hallgattam csiripelésüket, inkább az előttem lévő üveg sörbe kortyolgattam bele. Olykor,

ha a fejem búbján kezdett égnek állni az alig létező hajam, közbeszóltam, de minden maradt a régiben. Kiürült a flaska, és a szó is elfogyott. A társaság szedelőzködni kezdett

Ismeretlen női kéz fogta meg a kezemet.

– Mehetünk? – hangzott a költői kérdés.

Nem bánom, járjunk utána, hogy vajon mit akarhat tőlem – gondoltam magamban –, és rábólintottam.

A kocsmából kilépvé megindult közöttünk a beszélgetés. Jól tudtam, ilyen esetben figyelmemet kétfelé kell osztani: ez a vakos ökölszabály ezúttal is bevált. Ahogy egymással ismerkedve sétáltunk, feltűnt, hogy a teret valami kezdi lezárni. Egyre erősebben éreztem a zárványt, a kellő időben a fehér botot előre irányba lendítettem, és telibe találtam a vaskos villanyoszlopot. Így maradhattam életben – napra pontosan tíz év múlva összeházasodtunk Kátival.

Megismerkedésünk első pillanatait számtalanszor átbeszéltük. A feleségem ekként mesélte el az utcai sztorit: láttam én a villanyoszlopot, de azt sem tudtam, mitévő legyek, ezért inkább behunytam a szemem, ha életképes a fickó, túl fogja élni!

A történet margójára kívánczok: idevaló emlékeink összevetése alapján szinte teljes bizonyossággal kijelenthető, hogy az egykori hosszú hajú szőke diáklány, és az ifiparknál látott lány Kati volt!

208. HÁNY ÉVES VAGY? – inkább előbb, mint utóbb (2010)

Miután megismerkedtünk Kátival, egymás feltérképezése közben hamarosan kiderült, ő is rendszeresen fut. Újabb jó hír az egymásra találás szövevényes folyamatában – gondoltam. Megelégedve vettem tudomásul, hogy a Postás pályán alkalmanként tíz kört kocog. Ez maximum négyezer méter, én jóval nagyobb távokat szoktam teljesíteni. Mi sem

természetesebb, közös futásban maradtunk. Erre a célra a margitszigeti futópályát szemeltük ki. Nagy lazán álltam oda a kezdéshez, és már startoltunk is. Én a magam megszokott tempójában indultam volna, de Kati lábán nyúlcipő lehetett, mert száz méterhez illő sprintbe kezdett. Nem akartam lebögni, így hát szerfölött szedtem a lábamat én is. Ilyen tempóhoz nem voltam szokva, még a legjobb távidő eredményeim elérésekor sem. Alig kaptam levegőt, de nem szóltam egy kukkot sem. Az Árpád híd felől indultunk, amikor az Úttörő stadionhoz érve megfordult a fejemben: pár hete talán egy fiatal pipit csíptem fel? Nem csak a futópályán kell bírni a tempót – kaptam a fejemhez. Jó lesz minél előbb tisztában lenni a rám váró kihívásokkal:

- Hány éves vagy? – ezt még úgy-ahogy kibírtam préselni magamból.

Két évvel fiatalabb nálam – tudhattam meg. Ez még jobban összezavart, mintha tíz évvel lett volna karcsúbb az életkora. Még feleannyit sem fut, mint én, és kiköpöm mellette a tüdőmet. Gondoltam, majd csak kifogy a szuszából, de hiú ábránd maradt: a pálya egyik szakaszán javasolta a „húzzunk bele” tempót, de a salakon haladva a fákra hivatkozással elhárítottam. Lendületünkből mit sem veszítve visszaérkeztünk az Árpád hídhöz: fejem lángolt a forróságtól, tudom a végső kifulladás határán zihált.

Mint később kiderült, a futás előtt úgy gondolkodott Kati, hogy nem bőghet le előttem, így az elejétől kezdve úgy futott, ahogy bírta, én meg úgy, ahogy ő – azóta úgy, megközelítően egyszer sem köröztünk a szigeten, viszont összeházasodtunk.

209. FORDUL A KOCKA – helyzetcsere (2002)

Ha apadni kezdett a kutyatáp, húszkilós kiszerezést rendelem belőle. Megérkezett az újabb szállítmány. Ilyenkor a

vállamra kaptam a zsákot, és elindultam vele a pincébe. Egyik alkalommal előre megfontolt szándékkal velem tartott a vakvezető. Beléptünk a pincelejáróba, becsuktam a teli ajtót, és szándékosan nem kapcsoltam fel a villanyt. Lefelé indultam a lépcsőn. A kutya nem követett, mozdulatlanul állt odafent. Nem mondtam neki semmit sem. Kulccsal kinyitottam az alsó ajtót is. Ekkor szép óvatosan elindult utánam. Lent már a szagomat követhette. Miután mindent elrendeztem, visszafelé tartottam. Nem szóltam továbbra sem. Ő szorosan a nyomomban lépkedett mindaddig, amíg ki nem léptünk a világos lépcsőházba. Értelmes kutya volt Kicsi. Egészen biztos vagyok benne, hogy a pincében történtek kapcsán valamit összerakott a fejében. Talán, hogy én meg a sötétben látok.

210. ÉLETBAJNOKOK – akiktől a legtöbbet tanultam (2001)

Aki ismeri a Rózsadombon lévő Baba utca legvégét, képben van. Mindenképpen jobban jártam úgy, hogy már nem látva kerültem beljebb az egykori villába, de nem azért, mert így nem nézhettem szét vizuálisan, hanem, mert a látásvesztésből saját magamat rehabilitálva kerültem ki addigra. Az évezredforduló táján ismerkedtem meg a bentlakókkal – idővel áthelyezték őket a Korányi kórház egykori óvodájának épületébe.

Akkor még találkozhattam az utolsó hazai vastüdőssel. Talpraesett, intelligens férfi volt, aki mindösszesen három ujját volt képes minimális mértékben mozgatni. Ilyen semmi feltételekkel a tarsolyában elektromotoros kerek székével eljutott a Flórián térig, Csepelig. Egy ideig tőzsdézett, nagyker áron vásárolt cigarettát árult a környékbeli építkezésen dolgozó munkásoknak. Mindvégig tiltakozott a gégemetzés ellen, mondván, hogy azzal jelentősen megnő a fertőzés veszélye. Mégis műtőasztalra került, és bebizonyoso-

dott a jóslata, egyik látogatás alkalmával már csak a hült helyét találtam.

A másik férfi csak az egyik lábát volt képes mozdítani. Vele nem kezét fogtam, hanem lábat. Ő egy háromkerekű motorral járta a várost. A speciális járműben volt egy fotel, abba beleültették, és már repesztett is. A kormányt lábbal kezelte. Szívesen viccelődött a hölgyekkel, nem volt magába forduló típus. Ám egyszer neki is csak az emlékét találtam.

A legfelfoghatatlanabb történet egy pedagógus hölgy esete, aki azután került oda, hogy már jártam ott. Rohamtempóban leépült a teljes izomzata: a szemhéját sem volt képes magától felnyitni – apró eszközökkel kitámasztották. Szobájában a tévé mindig be volt kapcsolva. Családjá rendszeresen látogatta. Karácsonykor mindig hazavitték. Évekig élt így. Akárhányszor eszembe jutott, mindig az ugrott be, hogy: vajon mi járhat a fejében és vajon a lét kapcsán felismert-e olyasmit, melyet mi nem érintettek helyzetünkéből adódóan nem ismerhetünk fel soha. Nyugodj békében, te is.

Utolsónak egy velem egy korú hölgyről szólok, akivel egy iskolatömbbe jártunk középiskolába. A gyermekorvos véleménye szerint a huszadik életévét nem élhette volna meg. Maholnap hatvan lesz. Lélegeztető gép helyettesíti jelképes tüdőkapacitását. Ahogy szokta mondani, ő egy lusta ember, ezért csak nagyritkán hagyja el az ágyat. Két kezét egymástól ötven centinél távolabbra nem képes eltávolítani. Ilyen szűk feltételek mellett elkezdett rajzolni, festeni. Sok kiállítása volt azóta. Hármat én is szerveztem neki, öntevékenyen. Jártas a számítástechnikában is. Honlapján az összes alkotása megtalálható, másoknak lehetőséget kínál képértékesítésre. Mind a mai napig őrzi női mivoltát: önmagát, haját és a szűkebb környezetét rendben tartja. Ő is örül az életnek – mint ahogyan a többiek is értékén kezelték.

Tudom, ezer emberből ezeregy elborzadva olvassa az előző sorokat. A jelképesen idecitált barátok a saját csekély lehetőségeiket száz százalékosan kihasználva éltek, élnek. Ők aztán valóban mindent megtettek azért, hogy valamenynyire mégis csak emberhez méltó módon élhessék meg a rájuk szabott időt. Nem létező kalapomat ezennel a magasságos égis megemelem előttük. Egyedül őket vagyok hajlandó példaképnek tekinteni.

* * *

... KICSENGETÉS - utolsó bejegyzés (-)

Mialatt a „mit tudtál kezdeni az élettel?” vizsgakérdésre írtam a válaszomat, közben megfogalmazódott bennem: amint közel érzem magamhoz a kicsengetés idejét, megkeresem benne a jót.

